

*Megvalósítási terv a Tisza-völgyi árapasztó rendszer (ártér-reaktiválás szabályozott
vízkivezetéssel) I. ütemére
valamint
a kapcsolódó kistérségekben az életfeltételeket javító földhasználati és fejlesztési program*

A Fehérgyarmati kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja

HELYZETFELTÁRÁS – KONCEPCIÓ – OPERATÍV PROGRAM

*VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Közhasznú Társaság
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32.*

*MTA RKK ATI
5000 Szolnok, Kossuth u. 12/a.*

*VIZITERV Consult Kft.
1149 Budapest, Kövér Lajos u. 13.*

Budapest, 2005. augusztus

A munka az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság szerződése keretében a Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium szakmai irányításával készült a VÁTI Kht. Térségi Tervezési Irodáján

MTRFH témafelelőse:	Csóka Judit
Kistérségi kapcsolattartó:	Ónodi Erika
VÁTI Kht. témafelelőse:	Lányiné Fogarasi Kornélia
MTA RKK ATI témafelelőse:	Szoboszlai Zsolt
VÁTI Kht. szakértői:	Czene Zsolt Dálnokiné Devecseri Anikó Faragóné Huszár Szilvia Földesi Petra Göncz Annamária Jordán Klára Majorné Vén Mariann Sain Mátyás Sárdi Anna Staub Ferenc Vass Gábor Vaszócsik Vilja
MTA RKK ATI szakértői:	Szarvák Tibor T. Hargitai Judit
BOKARTISZ Kht. szakértői:	Molnár Géza Gál Tamás
ELTE TTK szakértők:	Nemes Nagy József Kiss János Péter Lőcsei Hajnalka
MTA TAKI szakértő:	Szabó József
Irodavezető:	Göncz Annamária
Vezérigazgató:	Csanádi Ágnes

Ez a dokumentáció a VÁTI Kht. szellemi terméke. A hozzá kötődő – szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényben meghatározott – vagyoni jogok a VÁTI Kht-t illetik.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés.....	5
II. Helyzetelemzés.....	8
II.1. Kapcsolódási pontok.....	8
II.1.1. A Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja	8
II.1.2. Fehérgyarmati kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Program	11
II.1.3. A Fehérgyarmati kistérség területfejlesztési programja	16
II.2. Társadalom.....	20
II.2.1. Településrendszer	20
II.2.2. Demográfiai helyzet	21
II.2.3. Foglalkoztatás, munkanélküliség	22
II.2.4. Oktatás, képzés	23
II.2.5. Kultúra, civil szervezetek, települési megtartóerő	23
II.2.6. Szociális és egészségügyi jellemzők	24
II.2.7. Információs társadalom	25
II.3. A tájhasználat természeti és gazdasági összefüggései.....	27
II.3.1. Természeti adottságok.....	27
II.3.2. Természetvédelem, ökológiai hálózat.....	29
II.3.3. Vízhasználat	29
II.3.3.1. Árvíz elleni védekezés	29
II.3.3.2. Belvíz elleni védekezés	30
II.3.3.3. A VTT árvízvédelmi feladatai és vízpótlási, tájgazdálkodási lehetőségei	31
II.3.3.4. Ásványvíz-hévíz hasznosítás.....	32
II.3.4. Területhasználat.....	32
II.3.5. Környezeti állapot.....	33
II.3.5.1. Vizek	33
II.3.5.2. Levegő.....	34
II.3.5.3. Talaj	34
II.3.6. Összegzés: A tájhasználat értékelése és természeti, gazdasági összefüggései	34
II.4. Gazdasági bázis.....	36
II.4.1. Gazdasági ágak, gazdálkodás	36
II.4.1.1. Agrárstruktúra	36
II.4.1.2. Erdő- és vadgazdálkodás	38
II.4.1.3. Ipar	39
II.4.1.4. Kereskedelem, szolgáltatás	39
II.4.1.5. Turizmus, idegenforgalom	40
II.4.2. Vállalkozási szerkezet	44
II.4.3. Összegzés: Relatív pozícióváltozás, gazdasági-társadalmi összefüggések és fejlődési tendenciák ..	45
II.5. Infrastruktúra.....	49
II.5.1. Térségi közlekedési kapcsolatok, elérhetőség	49
II.5.1.1. Nagytérségi elérhetőség	49
II.5.1.2. Belső közlekedési kapcsolatok.....	50
II.5.2. Települési infrastruktúra.....	51
II.5.2.1. Épített környezeti adottságok, tájtörténet.....	51
II.5.2.2. Lakásállomány	52
II.5.2.3. Ivóvízellátás	52
II.5.2.4. Szennyvízkezelés	53
II.5.2.5. Energiagazdálkodás.....	53
II.5.2.6. Hulladékgyűjtés.....	53
II.6. Intézményrendszer.....	54
III. Konceptió.....	56
III.1. SWOT-analízis.....	56

III.2. Célpiramis	59
III.3. Jövőkép.....	60
III.4. A megvalósítást segítő intézményrendszer	61
III.5. Társadalmi, gazdasági, környezeti hatás.....	63
III.6. Negatív forgatókönyv	64
III. 7. Prioritások és az intézkedések közötti kapcsolat	66
IV. Operatív program	67
IV.1. Prioritás: I. Tájmegőrző gazdálkodás kialakítása	69
IV.1.1. Specifikus cél: I.1. A gazdag természeti környezet megóvása	69
IV.1.2. Specifikus cél: I.2. Táji adottságokra épülő gazdasági struktúra kialakítása	76
IV.2. Prioritás: II. A gazdaság felzárkóztatása	87
IV.2.1. Specifikus cél: II.1. Térségi adottságokra alapozott gazdasági diverzifikáció és piacfejlesztés	87
IV.3. Prioritás: III. A népességmegtartó erő felélesztése.....	107
IV.3.1. Specifikus cél: III.1. Együttműködések, fejlesztések.....	107
IV.3.2. Specifikus cél: III.2. Társadalmi esélyegyenlőség növelése	113
IV.3.3. Specifikus cél: III.3. Infrastruktúra hálózatok és létesítmények fejlesztése.....	122
IV.4. Összefoglaló táblázat	133
V. Mellékletek	145
V.1. Interjúalanyok listája.....	145
V.2. Táblázatos mellékletek.....	146
V.3. Térképi mellékletek.....	147
V.4. Felhasznált irodalom.....	148

I. Bevezetés

Jelen tervezési dokumentum a Fehérgyarmati kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program helyzetfeltárása, koncepciója és programja.

A program tervezése, illetve későbbi megvalósítása lefedi a 244/2003. (XII.18.) Kormányrendeletben meghatározott új KSH besorolásnak megfelelően a Fehérgyarmati kistérség teljes területét, amely az alábbi településeket foglalja magába: Botpalád, Cégénydányád, Csaholc, Császló, Csegöld, Darnó, Fehérgyarmat, Fülesd, Gacsály, Garbolc, Gyügye, Hermánszeg, Jánkmajtis, Kérsemjén, Kisar, Kishódos, Kisnamény, Kispalád, Kisszekeres, Kölcse, Kömörő, Magosliget, Mánd, Méhtelek, Milota, Nábrád, Magyar, Nagyhódos, Nagyszekeres, Nemesborzova, Olcsvaapáti, Panyola, Penyige, Rozsály, Sonkád, Szamossályi, Szamosújlak, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tiszacsécse, Tizsakóród, Tisztaberek, Tunyogmatolcs, Túrístvándi, Túrrice, Uszka, Vámosoroszi, Zajta, Zsarolyán. A teljes közigazgatási területre kiterjedő tervezési terület elhelyezkedését a mellékelt térkép mutatja. (1. térkép: A kistérség elhelyezkedése)

A munka a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése (a továbbiakban VTT) II. – árvíz-tározókkal foglalkozó – tendere keretében készül, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság megbízásából, az Magyar Terület és Regionális Fejlesztési Hivatal szakmai felügyeletével¹.

Célja, hogy a kistérségi és a VTT-hez kapcsolódó fejlesztéseket harmonizálja, ezen belül segítse elő, hogy:

- az árvízvédelmi fejlesztések által megnyíló térségi fejlesztési lehetőségekkel a - változásokat az egész ártér 1,8 millió lakosa érdekében befogadó - kistérség élni tudjon,
- a kistérségi fejlesztési érdekek, szándékok, projektjavaslatok mind teljesebben érvényesüljenek a VTT kiemelt kormányzati kezelése révén a 2007-2013-as ciklusra készülő Európa Tervben,
- a kistérség az eddiginél nagyobb segítségre számíthasson:
  - fejlesztési elképzeléseinek új nézőpontból való átgondolására és
  - jelentősebb hazai és EU támogatásra, bővebb kapcsolódási lehetőségre.

A Tisza mente fejlődése szempontjából meghatározó körülmény a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény, amely meghatározza a VTT keretében elvégzendő feladatokat, az eljárás elveit, a földhasználati változásokat, és az árvízi beavatkozások ellentételezésének rendjét.

A Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését célzó VTT a Kormány kiemelt feladatai között szerepel. A Kormány a célok megfogalmazásával egyértelművé tette, hogy az árvízvédelmi

---

¹ A Fehérgyarmati kistérségi program a VTT első ütemében tervezett hullámtéri beavatkozásokat és árapasztó tározókat (Cigánd-Tiszakarádi, Szamos-Krasznaközi, Tiszaroffi, Nagykörűi, Hanyi-Tiszasülyi, Nagykunsági) befogadó 13 kistérségre készülő sorozat része. A kistérségi program készítésére jelen esetben két hullámtéri helyszín, a Szatmárcsekei nagyvízi levezető sáv és a Kisar-Tivadari híd környezetében partbiztosítási beavatkozások által kerül sor.

funkció teljesítésén túl központi kérdésként kívánja kezelni a területen élő népesség életkörülményeinek javítását, a terület népességmegtartó képességének növelését, és a gazdálkodás feltételeinek biztosítását a VTT-hez kapcsolódó támogatási rendszerek kialakításával.

Ennek megfelelően a 1107/2003. (XI.5.) Kormányhatározat előírása szerint 2004-ben egyeztetésre került és elkészült - az egész ártérre vonatkozó - Tisza-menti integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program, amely Kormány elé terjesztésre vár. E program teljes egészében tartalmazza a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program I. ütemének feladatait, azaz a Kormány által 2003. novemberben deklarált 130 milliárdos, komplex árvízvédelmi és (az árvízvédelmi beavatkozásokat első ütemben befogadó településkörre vonatkozó) infrastrukturális, valamint tájgazdálkodási feladatokat tartalmazó VTT programot².

A tét a lakosság biztonsága, megélhetése, életminősége és az ártér működőképessége. A Tisza problematika integrált kezelésére azért van szükség, mert a térség legégetőbb biztonsági és megélhetési, leszakadási problémáinak gyökerei közösek, alapvetően a víz- és földhasználathoz, valamint az ágazati kezelési politikákhoz kötődnek. A tünetek: árvíz-, belvíz- és aszálykárok, éghajlatváltozás, elszívtagosodás, negatív vízháztartás, stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi veszélyeztetettsége, illetve ezekkel összefüggésben talajminőség, termékenység, a föld- és vízhasználat határfoka, végül a gyengülő – megszűnő gazdasági szerep és perspektívatlanság.

E problémák – veszélyeztető, figyelmen kívül nem hagyható mértékük és összefüggő jellegük miatt – az egész ártér jövője, fejlődése, illetve leszakadása szempontjából meghatározóak. A közös gyökerek következtében megoldás csak integrált lehet, az érintettek részvételével, összehangolt kormányzati, térségi és interdiszciplináris munkával kialakítva, a természeti és társadalmi, gazdasági együttműködésben megtalált rendezőelv alapján.

A Tisza mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja egyidőben és együttműködésben készült az árvízvédelmi és területrendezési tervezéssel. Ez az elmúlt tíz évben kialakult tervezési gyakorlaton túllépve lehetővé tette – és jelen kistérségi munkát is segíti –, hogy az intézkedések, támogatható tevékenységek háttér számításai konkrét adatokkal, illetve részben műszaki tervekkel alátámasztottak legyenek.

A kistérségi tervezési dokumentumok kidolgozásának jogszabályi háttérét a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló 18/1998. (VI.25.) KTM rendelet, valamint azok egyeztetésének és elfogadásának rendjéről szóló 184/1996. (XII.11.) Kormányrendelet előírásai képezik.

A Fehérgyarmati kistérségre most készülő integrált program elsődleges feladata, hogy a 2007–2013-as ciklus Nemzeti Fejlesztési Tervébe beépítendő Tisza-térségi fejlesztési elképzeléseket kistérségi szinten és projekt mélységben pontosítsa, hogy realitássá válhassanak és összeadódhassanak a kistérségi integrált programok előirányzatai, tervezett költségei, ami által működőképessé, eredményessé és fenntarthatóvá válhatnak a következőkben kibontásra kerülő operatív programok.

---

² A kistérségi programok e VTT programot szintén tartalmazzák, az 1. lábjegyzetben jelzett körben.

A kistérségi integrált program olyan operatív programokat fogalmaz meg, amelyekben a kistérségi társulás, illetve munkaszervezete kezdeményező, koordináló, illetve partnerségi szerepet vállal.

A programkészítés során alkalmazott módszerek között a dokumentumelemzés, a KSH hivatalos adatbázisainak elemzése, az interjúkészítés (interjúalanyok listáját mellékletben közöljük), a kérdőíves felmérés és a workshopok szerepeltek.

A tervezési dokumentum helyzetelemzésből és koncepcióból, valamint operatív programból áll. Míg a koncepció közép- és hosszú távon mutat irányt, körvonalaz kereteket a kistérség lakossága, vállalkozásai, intézményei, befektetői stb. számára, addig az operatív program időtávja rövid-, illetve középtáv, a 2005-2006, valamint a 2007-2013 közötti éveket öleli fel. Az operatív programok megfogalmazásánál a párhuzamosságok kerülése és a folyamatban lévő projektek kiegészítése a cél.

A tervezés középpontjában – hasonlóan az integrált Tisza programhoz – a következő célok megvalósításának segítése áll:

- a természet, társadalom és gazdaság harmonikus együttműködése,
- az árterek rehabilitációja, a folyó és táj egészséges rendszerműködésének helyreállítása, beleértve a tartamos földhasználatot és vízkészlet-gazdálkodást,
- a lakosság megélhetését szolgáló diverzifikált és a magas multiplikációjú vidékgazdaság kialakítása, beleértve
- a sajátos agrár, helyi ipari-, idegenforgalmi és szolgáltatási struktúra megteremtését, és megalapozva ezt,
  - a periférikus helyzetből adódó hátrányok leküzdésével,
  - a tradíciók kiterjesztésével, a helyhez kötődő identitástudat erősítésével,
  - a képzettségi szint növelésével és
  - a foglalkoztatási helyzet javításával, valamint
  - a hálózatok és a külső belső együttműködések, illetve
  - a környezetbarát fejlesztések ösztönzésével és
  - a szubszidiaritás elvének kiteljesítésével.

A program speciális - a VTT árvízi beavatkozásaival összefüggő - lehetőségként megjelenő új eleme az ártér reaktiválása, az ökológiai és a vízrendszer rehabilitálása. Ez az árvízi tározót első ütemben nem vállaló kistérség számára elsősorban informálódásra és gazdálkodásának, illetve tájműködésben való szerepének átgondolására ad lehetőséget. A VTT kapcsán kialakuló programok egy a táji adottságokhoz alkalmazkodó, mozaikos tájszerkezet helyreállítására alapozott tájgazdálkodási rendszer kimunkálását készítik elő, amely a jelenleginél sokszínűbb és jobb megélhetési lehetőséget, illetve nagyobb biztonságot kínál a térség lakói számára.

II. Helyzetelemzés

A Fehérgyarmati kistérség integrált programjának helyzetelemzése (előkészítő fázis) a területi egység fejlesztésére ható tényezők rendszerezését, azok értékelését tartalmazza.

II.1. Kapcsolódási pontok

A külső hatótényezők áttekintése kapcsán a Tisza-mente integrált programjában illetve két kistérségi szintű fejlesztési dokumentumban - a Fehérgyarmati kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programjában, illetve Területfejlesztési Programjában - felvázolt fejlődési irányokat mutatjuk be.

II.1.1. A Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja

A Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló programról szóló 1170/2003. (XI.5.) Kormányhatározat 2. pontja alapján készült el a Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja. A program tervezési területe a teljes tiszai ártér minden településére kiterjed. A 445 település lakosainak száma 1 millió 754 ezer fő (az ország népességének 17%-a), területe az ország egynegyede, 2.272,5 ezer hektár, 4 régiót, 9 megyét és 51 - köztük a Fehérgyarmati - statisztikai kistérséget érint.

A Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja az árvízvédelmi fejlesztések mellett a természeti- és épített környezet védelmére, az infrastruktúra, az ipar, a mezőgazdaság és a humán tényezők egyidejű és egymásra vonatkoztatott fejlesztésére tesz javaslatot úgy, hogy egy tudatos jövőkép megvalósítása érdekében integrálja e tényezőket, kezeli a városok és a vidéki térségek, falvak eltérő fejlesztési igényeit. A jövőkép értelmében a Tisza-mente legfőbb küldetése, hogy *az együttműködés térségévé váljon*, ahol megvalósul a fenntartható terület- és vidékfejlesztés, amely

- a természeti örökség megóvását, működésének elősegítését tekinti alapnak,
- a hagyományokon, identitástudaton, a társadalmi örökség ismeretén alapul,
- a működésének elősegítésére, fokozatosságra int, szerves fejlődést javasol és lassúbb ütemű fejlődést ígér,
- a periférikus helyzet leküzdését szolgálja,
- integrált.

A árvízvédelmi, tájhasználati és területfejlesztési szempontból paradigmaváltó program elveivel való összhang megteremtése, valamint a programokhoz, projektekhez való csatlakozás lehetőségének biztosítása elengedhetetlenül fontos a VTT árvízi beavatkozásait szolgáló kistérségek, így a Fehérgyarmati kistérség számára is. A szintézis megteremtése érdekében ebben a fejezetben ismertetjük a program célpiramisát, a most készülő program II. kötetében, az operatív adatlapok mindegyikénél pedig feltüntetjük a kapcsolódási pontokat.

Célpiramis

JÖVŐKÉP

Az együttműködés térsége

ÁTFOGÓ CÉLOK

A Kárpát-medence természeti rendszerével együttműködő, társadalmilag is hatékony gazdálkodási struktúra kialakítása
A térség népességmegtartó képességét javító, a létbiztonságot garantáló, kiegyenlített és fenntartható társadalmi feltételrendszer biztosítása

PRIORITÁSOK

I. Vízkezelési gazdálkodáson alapuló fenntartható táji rendszerek kialakítása	II. Hagyományokon és innováción alapuló képzési és foglalkoztatási lehetőségek hálózatokra támaszkodó fejlesztése	III. A periferikus helyzet leküzdése	IV. A Tisza ökológiai rendszeréhez és társadalmához alkalmazkodó gazdasági struktúra létrehozása	V. A térségi fejlesztési folyamatok demokratizálása és hatékonyságának növelése

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.1.</i> <i>Ártéri tájrehabilitáció</i>	<i>II.1.</i> <i>Hálózatok fejlesztése</i>	<i>III.1.</i> <i>Belső-külső közlekedési kapcsolatok javítása</i>	<i>IV.1.</i> <i>Magas multiplikációjú vidékgazdaság kialakítása</i>	<i>V.1.</i> <i>Partnerségi szervezetek megerősítése</i>

INTÉZKEDÉSEK

I.1.1. Természetközeli, diverz, mozaikos tájszerkezet kialakítása a mélyfekésű területeken, az ártéri vízrendszer rehabilitálására alapozva I.1.2. Természetközeli tájrészek fenntartása és növelése erdősítéssel, gyepesítéssel, az erdők természeti funkciójának visszaállítása, erdőstratégia kidolgozása I.1.3. Degradációra érzékeny talajokon földhasználat váltás	II.1.1. Civil hálózatok fejlesztése II.1.2. Innovációs kapacitások erősítése II.1.3. A szolgáltatások, valamint az alap- és szakellátások biztosításával a kistérségek megtartó képességének fokozása	III.1.1. A térség külső elérhetőségének javítása a nemzetközi közlekedési folyosók kiépítésével III.1.2. A Tisza turisztikai és személyhajózási lehetőségeinek megteremtése a kapcsolódó infrastruktúra háttérével együtt III.1.3. A térség belső kapcsolatainak javítása a vasúthálózatok korszerűsítésével és működtetésével III.1.4. A térség belső kapcsolatainak javítása a főúthálózat, alsórendű közúthálózat, kerékpárutak és a folyami átkelések bővítésével, fejlesztésével	IV.1.1. Egyedi arculatú tradicionális vidékipar és környezetvédelmi ipar kialakítása IV.1.2. A rurális tradíciókon és adottságokon alapuló, a piaci feltételekhez is alkalmazkodó speciális termékek előállítás IV.1.3. Meglévő ipari centrumok EU-s normáknak megfelelő fejlesztése és részvállalása a térségi munkamegosztásban IV.1.4. A mezőgazdaság jövedelmezőségének növelése, gazdasági munkamegosztás az EU-s vidékfejlesztési források bevonásával	V.1.1. A szükséges horizontális szerveződések létrehozása a térségi együttműködésekkel V.1.2. A Tisza-menti terület- és vidékfejlesztési, környezetgazdálkodási szervezetek szövetségeinek létrehozása V.1.3. A térségi partnerségi szervezetek és szövetségek ágazati szereplőkkel való megerősítése

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.2 Vízkezelési gazdálkodás</i>	<i>II.2. Hagyományalapú innovációk ösztönzése</i>	<i>III.2 Tercier és kvaterner hálózatok fejlesztése</i>	<i>IV.2. Széles körű adottságokhoz alkalmazkodó diverzifikált mezőgazdaság kialakítása</i>	<i>V.2. Térségi tervezési folyamatok társadalmassítása</i>

INTÉZKEDÉSEK

I.2.1. Stratégiai vízkezelési minőségi és mennyiségi megőrzése és bővítése I.2.2. Ártéri vízrendszer rehabilitáció, vízviszataratás, a vízjárás szélsőségeinek csökkentése I.2.3. Árvízvédelmi beavatkozások (Vásárhelyi-terv Továbbfejlesztésének árvízvédelmi feladatai, fővédvonalak,)	II.2.1. Szerepek, tradíciók kiterjesztése, integrálása a mindennapok világába II.2.2. Lokális, Tisza és Alföld tudat erősítése II.2.3. A rurális tradíciók és az identitás erősítésével a kistelepülések kiüresedésének, „gettósodásának” mérséklése II.2.4. Sikeres modellek, példaértékű teljesítmények támogatása	III.2.1. Minőségi szolgáltató rendszer létrehozása III.2.2. Gazdasági szereplők és tudáscentrumok közös információs hálózatának kialakítása III.2.3. A logisztikai és kereskedelmi szerepkör erősítése a szolgáltatások minőségi és mennyiségi fejlesztésével III.2.4. Informatikai ellátottság kiegyenlített fejlesztése	IV.2.1. A változó adottságoknak megfelelő területhasználat kialakítása az agrár-környezetgazdálkodási program alapján IV.2.2. Ökológiai gazdálkodás és az alacsony ráfordítás igényű gazdálkodás kialakítása, módszereinek elterjesztése IV.2.3. A vízkivezetésen alapuló ártéri tájgazdálkodás	V.2.1. Az országos, az ágazati és területi tervek készítésekor, felülvizsgálatok az érdekharmónizáló, érdekérvényesítő szervek szerepének hangsúlyosabbá tétele V.2.2. A Tisza-mente integrált programjának társadalmassítása és megvalósítása térségi támogatással V.2.3. Az intézmények felkészültségének fokozása, amellyel javul a térség abszorpciós képessége

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.3. Környezetbarát infrastruktúra rendszerek kialakítása</i>	<i>II.3. Képzési potenciálok növelése, foglalkoztatási helyzet javítása</i>		<i>IV.3. Térség adottságaihoz alkalmazkodó sajátos idegenforgalmi struktúra kialakítása</i>	

INTÉZKEDÉSEK

I.3.1. Decentralizált megújuló energiagazdálkodási önfenntartó rendszerek kiépítése I.3.2. Közműháló zárása és az alternatív szennyvíztisztító programok bevezetése a kis lélekszámú településeken I.3.3. Jól kidolgozott hulladékgazdálkodási tervekre épülő programok elindítása	II.3.1. A hátrányos helyzetű munkaerő foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése II.3.2. A digitális informatikai elérhetőségi hátrányok csökkentésével a foglalkoztatás új típusú formáinak elterjesztése II.3.3. Az általános és a speciális képzettségi szint emelése II.3.4. A felsőoktatási hozzáférést akadályozó tényezők mérséklése		IV.3.1. Együttműködésen alapuló, a turisztikai arculattal harmónizáló terméksomagok kialakítása IV.3.2. Az idegenforgalmi infrastruktúra kiépítése IV.3.3. Szelid- és ökoturizmus fejlesztése	

II.1.2. Fehérgyarmati kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Program

A kistérség fejlesztési dokumentumainak illeszkedniük kell a magasabb területi szintű fejlesztési dokumentumokhoz, illetve törekedniük szükséges arra, hogy a helyben jelentkező fejlesztési igények beépülhessenek a magasabb területi szintű elképzelésekbe is. Tehát érvényesülnie kell a felülről-alulra és az alulról-felülre való építkezés követelményének. A szintézis megteremtése érdekében keressük az összhangot a Tisza-mente és a kistérség integrált programja között. Ennek első lépéseit megtettük az előző fejezet részben.

A következőkben arra teszünk kísérletet, hogy a kistérségi szinten elkészült és elfogadott programok és a most készülő integrált program között keressük a kapcsolódási pontokat. A kistérséget érintő korábbi SAPARD program 2004-ben felülvizsgálatra került.

A program időtávja rövid, a 2004-2006. éveket öleli át. A program felépítése a következő struktúrát követi: általános célok, speciális célok, prioritás/alprogram/intézkedés csoport.

Általános célkitűzések

- A kistérséghez tartozó települések együttműködésén alapuló komplex vidékfejlesztés, melyhez szorosan kapcsolódik a szomszédos kistérségekkel való kooperáció.
- Egészséges, vonzó környezet megtartása, további fejlesztése.
- A helyi lakosság belső kohézióját elősegítő, azt erősítő humán erőforrásfejlesztés, a tudásszint fejlesztése.
- A térség adottságait figyelembe vevő versenyképes gazdasági szerkezet kialakítása a táj ökológiai potenciáljának figyelembe vételével.

Speciális célkitűzések

- Az agrárgazdaság foglalkoztatási szerepének megtartása, munkahelyek megőrzésével és új munkahelyek létesítésével, piacszerzéssel. Kiegészítő, alternatív jövedelemszerzési lehetőségeket biztosító tevékenységek meghonosítása.
- Zöldség, gyümölcs termelő és feldolgozó kis és közép vállalkozások termelési, piachoz jutási feltételeinek javítása, a mezőgazdasági termelés és élelmiszer feldolgozás minőségi javítása.
- A környezetszennyezés erőteljes mérséklése.
- Környezetkímélő területhasználat a kistérség kedvező környezeti állapotának fenntartása, természeti értékeinek, erőforrásainak megóvása, megfelelő hasznosítása.
- A természetvédelem és a rekreációs hasznosítás szempontjainak is megfelelő tájrehabilitáció.
- A térség helyzetéből és kedvező természeti adottságaiból eredő rekreációs lehetőségek jobb kihasználása, a szolgáltatások jelentős minőségi és mennyiségi növelésével.
- A térség kulturális örökségének megőrzése, a falvak környezetének, megtartó képességének javítása. A falvak karakterének magtartása mellett falumegújítás, lehetőség szerint új funkciók telepítése, a szolgáltatások magasabb színvonalra fejlesztése a települések közötti munka szervezésével, közösségi szervezéssel.
- A térségi identitás-tudat kialakítása, térségmarketing, a kistérség belső erőforrásainak piacképessé tétele.
- A lakosság szakmai ismereteinek, kulturális színvonalának és informáltságának növelése, tudatformálás, életmód javítás.
- A határmenti pozícióból származó előnyök kihasználása.

1.prioritás: A természeti környezet állapotának javítása

1.1. alprogram: Tájrehabilitáció

- 1.1.1. intézkedéscsoport: A Tisza és mellékfolyóinak rehabilitációja
- 1.1.2. intézkedéscsoport: A holtágak, tavak állapotának javítása, használatának szabályozása
- 1.1.3. intézkedéscsoport: A zöldfelületi rendszer fejlesztése (zöldfolyosó-hálózat kialakítása; termőhelyi és környezeti-táji adottságoknak megfelelő erdőszerkezet kialakítása, őshonos és értékes fajok telepítése; a zöldfelületek légszennyezés csökkentő hatásának kihasználása; zöldfelületek beépítésének korlátozása)

1.2. alprogram: A természeti erőforrások, értékek védelme és fenntartható, környezetkímélő hasznosítása

- 1.2.1. intézkedéscsoport: Ipari eredetű talaj, víz és levegő szennyezések elleni védelem biztosítása, szennyezések csökkentése
- 1.2.2. intézkedéscsoport: Megújuló energiaforrások előállítása, fokozott használata
- 1.2.3. intézkedéscsoport: Biodiverzitás megőrzése, ökoszisztémák, érzékeny természeti területek védelme

2.prioritás: A lakossági, gazdasági és környezetvédelmi igényeknek egyaránt megfelelő infrastruktúra kialakítása

2.1. alprogram: A szilárd hulladékkezelés és elhelyezés fejlesztése, szennyvizek környezetszennyező hatásának megszüntetése

- 2.1.1. intézkedéscsoport: A szilárd hulladék elhelyezésének, újrahasznosításának megoldása, a szelektív hulladékgyűjtés széleskörű propagálása, megvalósítása
- 2.1.2. intézkedéscsoport: Erdészeti, mezőgazdasági hulladékok energetikai hasznosítása
- 2.1.3. intézkedéscsoport: A biomassa és a komposztálható hulladékok hasznosítása, komposzttelepek kialakítása
- 2.1.4. intézkedéscsoport: Illegális szemétkukák rekultivációja
- 2.1.5. intézkedéscsoport: Csatornahálózat kiépítése, a szennyvíztisztítás megoldása, különös tekintettel a vízpart melletti üdülőterületek szennyvízösszegyűjtésére és kezelésének megoldására
- 2.1.6. intézkedéscsoport: A tisztított szennyvíz és szennyvíziszap mezőgazdasági hasznosítása

2.2. alprogram: Környezetvédelmi eszközrendszer fejlesztése

- 2.2.1. intézkedéscsoport: Környezetvédelmi tanácsadó iroda létrehozása
- 2.2.2. intézkedéscsoport: A térség szennyeződéseit figyelő monitoring hálózat kialakítása
- 2.2.3. intézkedéscsoport: Értékes természetvédelmi területek kezelésének és védelmének biztosítása (természetvédelmi célú kaszálás, legeltetés, nedves élőhelyek védelme érdekében megfelelő mennyiségű víz visszatartása stb.), területi igény felmérése, szükséges tevékenységek megtervezése
- 2.2.4. intézkedéscsoport: Természetvédelmi demonstráció (a védett és természetközeli állapotban lévő területeken eligazító táblák kihelyezése, tanösvények, kilátók, bemutatóhelyek létrehozása, kiadványok, bemutató írárok kiadása a térség természeti értékeiről, az új Nemzeti Alaptanterv ismeretében - a régió sajátosságait kihasználva - környezeti nevelési programoknak teret adó „erdei iskola” létesítése)

2.3. alprogram: Településkép és települési környezet fejlesztése

- 2.3.1. intézkedéscsoport: Tiszta, esztétikus településkép kialakítása (műemlékek, kulturális és építészeti értékek megőrzése, karbantartása, felújítása és méltó hasznosítása, műemléki területek védelme, rekonstrukciója, károsodott, tönkrement

épületekkel jellemezhető településrészek rendbehozatala, zöldfelület fejlesztés, parkosítás, virágtelepítés, közterületek rendbetétele, a világítás modernizálása, vagyonvédelem javítása, belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek kiépítése, szemétyűjtők kihelyezése)

2.3.2. intézkedéscsoport: Elhagyott iparterületek felmérése, rekultivációja vagy újbóli ipari hasznosítása (barnamezős beruházások zöldmezős beruházások helyett), iparterületek kialakítása, a meglévők fejlesztése környezetbarát technológiát használó gazdasági tevékenységek számára

2.3.3. intézkedéscsoport: Bel-és külterületi vízelvezető árkok felújítása, vízrendezés

2.3.4. intézkedéscsoport: A települések közötti közlekedési kapcsolatok fejlesztése, mezőgazdasági utak felújítása, karbantartása, a tulajdonviszonyok rendezése

2.3.5. intézkedéscsoport: A megyeszékhely és a térség települései közötti tömegközlekedés javítása

2.3.6. intézkedéscsoport: Települési rendezési tervek készítése, korszerűsítése

2.3.7. intézkedéscsoport: A települések – jellegüknek megfelelő – arculatának megőrzése, gondozása (padok, pihenőhelyek, virágok, emlékművek, falusi házak gondozása, kialakítása)

3. prioritás: A kistérség turisztikai potenciáljának kihasználása és erősítése

3.1. alprogram: A turisztikai kínálat hatékony megjelenítése

3.1.1. intézkedéscsoport: A térség idegenforgalmi vonzerejének széles körben való megismertetése, összehangolt turisztikai térségmarketing, szervezett reklámstratégia kidolgozása a kistérség ismertségének növelésére (A térséget, mint sajátos idegenforgalmi terméket átláthatóvá és népszerűvé kell tenni az idelátogatók számára. Vissza kell csábítani a régi vendégeket, illetve bővíteni kell az idelátogatók körét.), integrált idegenforgalmi szervezetek létrehozása.

3.1.2. intézkedéscsoport: Egységes turisztikai térségarculat, szervezett turisztikai programcsomagok kialakítása, programkínálat bővítése és együttes megjelenítése (mint a öko-zöld, a kulturális, a sport-vizi-horgász-lovas-hobbiturizmus fejlesztése)

3.1.3. intézkedéscsoport : Turinform iroda létrehozása

3.2. alprogram: Az idegenforgalom infrastruktúrális feltételeinek fejlesztése

3.2.1. intézkedéscsoport: Szálláshelyek mennyiségi és minőségi kínálatának növelése (olcsó szálláshely program)

3.2.2. intézkedéscsoport : A turizmus fejlesztéséhez szükséges infrastruktúra kialakítása (mint kerékpárút, turista-és sétaút, étkező-és pihenőhelyek stb.)

3.2.3. intézkedéscsoport : A szolgáltatások színvonalának növelése, a vendégfogadás komfortjának emelése

3.2.4. intézkedéscsoport : Rekreatív és sportközpontok kialakítása, fejlesztése

3.2.5. intézkedéscsoport : A Felső-Tiszavidék turisztikai célú hasznosítása, infrastruktúrális feltételeinek fejlesztése (kikötő építése, üzemanyag-töltő állomás és szálláshelyek kialakítása, területhasználat szabályozás, vízisportok)

4. prioritás: Piaci hatékonyság növelése, a térség adaptációs képességének javítása a Versenyképes, minőségi termelésre épülő sokszínű mezőgazdasági rendszer kialakításával és a gazdasági tevékenységek diverzifikálásával

4.1. alprogram: Környezetbarát termelési eljárások

4.1.1. intézkedéscsoport : Korszerű, környezetbarát mezőgazdasági módszerek, eljárások alkalmazását bemutató mintafarmok létrehozása

4.1.2. intézkedéscsoport : A bio-és ökológiai gazdálkodás elterjesztése, környezetileg érzékeny területek extenzív hasznosítása

4.1.3. intézkedéscsoport : Történelmileg kialakult, tájjellegű, hagyományos gazdálkodási módok felújítása

4.1.4. intézkedéscsoport : Adottságokhoz igazodó termelésszerkezet, földhasznosítás kialakítása

4.1.5. intézkedéscsoport : Környezetkímélő és versenyképes szántóföldi gazdálkodás kialakítása (a gabona arányának csökkentése, olaj és illóolajos ipari, fűszer és gyógynövények, vető és aprómag termesztés)

4.1.6. intézkedéscsoport : Környezetvédelmi követelményeket és a feldolgozás igényeit kielégítő állattartás fejlesztése, állategészségügyi feltételek javítása (húsmarha, ló, kisállat stb.), gyephasznosítás kiterjesztése

4.1.7. intézkedéscsoport : Állattartó telepek környezetbarát, minőségi technológiai fejlesztése, állati termékeket feldolgozó üzemek létesítése

4.2. alprogram: Hatékonyságnövelés a termelés, feldolgozás és értékesítés területén

4.2.1. intézkedéscsoport : Birtokszerkezet korszerűsítés, tulajdonviszonyok rendezése révén hatékony termelés és a piaci viszonyok megteremtése

4.2.2. intézkedéscsoport : Új típusú beszerző, termelő, értékesítő szervezetek, integrációk, kooperációk, gépkörök létrehozásának elősegítése

4.2.3. intézkedéscsoport : Infrastruktúra fejlesztése a gazdálkodás és a kereskedelem fejlesztéséhez

4.2.4. intézkedéscsoport : A mezőgazdasági géppark szervízhálózatának kialakítása

4.2.5. intézkedéscsoport : Minőségbiztosítási, ellenőrzési és védjegy rendszerek fejlesztése

4.2.6. intézkedéscsoport: Agrárlogisztikai központ létrehozása

4.2.7. intézkedéscsoport : Mezőgazdasági termékek helyi feldolgozásának elősegítése, hozzáadott érték növelése a feldolgozottsági szint emelésével (gyümölcsaszalás, gyógynövény szárítás stb.)

4.3. alprogram: A kertészeti vertikum fejlesztése

4.3.1. intézkedéscsoport : Ültetvénytelepítés és a piaci igényeknek megfelelő fajtaszerkezet és rekonstrukció

4.3.2. intézkedéscsoport : A zöldség, szőlő és gyümölcs feldolgozó, tároló és csomagoló kapacitásainak és technológiájának fejlesztése

4.3.3. intézkedéscsoport : A virágkertészet technológiai fejlesztése

4.3.4. intézkedéscsoport : A kertészeti termeléshez szükséges infrastruktúrális feltételek biztosítása (kerítés, villany, energia, víz stb.)

4.3.5. intézkedéscsoport : Ártermelő intenzív és félintenzív gyümölcs termesztés elősegítése

4.4. alprogram: A tevékenységek diverzifikálása

4.4.1. intézkedéscsoport : Hagományos mesterségek, idegenforgalomban értékesíthető kézmű és kisipar támogatása, egyedi, hagyományosan térségre jellemző kisipari termékek előállítása

4.4.2. intézkedéscsoport : Alternatív mezőgazdasági formák alkalmazása

4.4.3. intézkedéscsoport : Erdő-, vad- és halgazdálkodás fejlesztése

5. prioritás: A fejlődés emberi vonatkozású tényezőinek integrált fejlesztése

5.1. alprogram: Kulturális értékek ápolása, szociális rendszer fejlesztése

5.1.1. intézkedéscsoport : A helyi kulturális hagyományok feltárása, életben tartása, hagyományteremtés (falunapok, búcsú, júnialis, folklór fesztivál, felvonulás, lovasnap, karácsonyi koncert stb.)

5.1.2. intézkedéscsoport : Közösségi létesítmények (templom, faluház, művelődési ház, könyvtár, sportlétesítmények, képtárak és galériák, múzeumok) felújítása, építése,

bővítése, berendezéseinek igényekhez igazodó korszerűsítése, restaurálása, programok szélesítése

5.1.3. intézkedéscsoport : Egészségügyi alapellátás (házi orvos, fogorvos, anya-és csecsemővédelmi szolgálat, gyógyszerár, kiszolgáló és kezelőhelyiségek stb.), infrastruktúra, az egészséget negatívan befolyásoló hatások elleni védekezés fejlesztése, sürgősségi ellátás megteremtése

5.1.4. intézkedéscsoport : Idősek gondozását végző ellátórendszer fejlesztése, családsegítő szolgálat erősítése, fiatalok lelki segély szolgálata, szabadidő és foglalkoztatási programjának szervezett kialakítása szenvedélybeteg rehabilitációs programja, hátrányos helyzetűek gondozási programja

5.2. alprogram: *Vállalkozások fejlődésével, elterjedésével kapcsolatos szervezetrendszer bővítése*

5.2.1. intézkedéscsoport : Környezetbarát mezőgazdasági módszerek ismeretanyagának oktatása, gazdatanfolyamok keretében

5.2.2. intézkedéscsoport : A kistermelőket, vállalkozókat innovatív, a jelen gazdasági követelményeihez igazodó ismeretanyaggal ellátó képzési csomag kifejlesztése

5.2.3. intézkedéscsoport : Korszerű szaktanácsadói hálózat fejlesztése

5.2.4. intézkedéscsoport : Vállalkozás-fejlesztési, technológiai (innovációs) centrumok létrehozása, a már meglévő információs rendszerek, agrárközpontok, AMC, érdekképviselői szervek nyújtotta lehetőségek hozzáférhetővé tétele, agrárinformációs szolgáltató rendszer)

5.3. alprogram: *A szakképzés fejlesztése, tudatformálás, oktatás*

5.3.1. intézkedéscsoport : Roma kisebbségi képzési programok kidolgozása és beindítása, a hagyományos mesterségek újraélesztése, tranzit foglalkoztatási programok

5.3.2. intézkedéscsoport : Az egyéni és a (gazdasági) szervezeti formában megvalósuló vállalkozások létrejöttét, működését elősegítő, támogató oktatási program beindítása a térség iskoláiban

5.3.3. intézkedéscsoport : Környezeti nevelést, szelektív hulladékgyűjtést előkészítő oktatási program, valamint az azt támogató érték és normarend formálás lehetősége a közoktatás területén

5.3.4. intézkedéscsoport : A változó gazdasági feltételekhez, foglalkoztatási igényekhez idomuló, a kialakult strukturális munkanélküliség mérséklését szolgáló programok megvalósítása, a fejlesztési követelményekhez alkalmazkodó képzési szerkezet kialakítása

5.3.5. intézkedéscsoport : Gazdasszonyképző programok

5.4. alprogram: *Információs rendszerekkel támogatott települési és kistérségi programok*

5.4.1. intézkedéscsoport : A térségi lakossági tájékoztatás, helyi médiarendszer fejlesztése

5.4.2. intézkedéscsoport : Települések, önkormányzatok, intézmények, vállalkozások, lakosság interaktív információáramlását biztosító rendszer létrehozása

6. prioritás: *A kistérségen belüli kohézió erősítése, a környező térségekkel szerves kapcsolat kialakítása, külföldi kapcsolatok létesítése*

6.1. alprogram: *A térségi szereplők összefogásával, szorosabb térségfejlesztő partneri hálózat indukálása*

6.1.1. intézkedéscsoport : Térségfejlesztést koordináló és szervező operatív társaság létrehozása, a térségmenedzselés fejlesztése, működési feltételeinek kialakítása, kistérségi információs és ügynökségi rendszer létrehozása

- 6.1.2. intézkedéscsoport : Önkormányzatok, gazdasági szereplők, civil szervezetek és a lakosság együttműködésének elősegítése (térségi fórumok folyamatos szervezése)
- 6.1.3. intézkedéscsoport : Kulturális, közéleti, nemzetiségi, vallási stb. érdekképviselői társadalmi szervezetek támogatása
- 6.1.4. intézkedéscsoport : A térségi és településközi partnerkapcsolatok fejlesztése, kibővítése belföldi és külföldi partnerekkel
- 6.1.5. intézkedéscsoport : Kölcsönös információ és tapasztalatcsere EU országok kistérségeivel
- 6.1.6. intézkedéscsoport : A térségi szereplők közös marketingprogramjai (hazai és nemzetközi kiállításokon közös megjelenés)

II.1.3. A Fehérgyarmati kistérség területfejlesztési programja

2005. áprilisában került elfogadásra – a Terra Stúdió Kft. által kidolgozott – kistérségi területfejlesztési program. A program célpiramisa a következő:

ÁTFOGÓ STRATÉGIAI CÉL

A Fehérgyarmati kistérség regionális szinten versenyképes gazdasága megteremti a biztos megélhetés és a további előrelépés lehetőségeit a térség lakossága számára

STRATÉGIAI CÉLOK

A térség gazdasági versenyképességének növelése

A települési életminőség javítása

A vidék sajátos táji értékeinek védelme és hasznosítása

A kistérség külső és belső elérhetőségének javítása

A vállalkozások működési feltételeinek javítása

A gazdasági struktúra modernizálása és a technológiai színvonal emelése

A lakosság általános műveltségi szintjének és szakmai képességeinek növelése

Szakmai és gazdasági szempontból is hatékony intézményrendszer kialakítása

A határon átnyúló kapcsolatok erősítése

A társadalmi-gazdasági-környezeti létbiztonság növelése

A környezeti természeti és kulturális örökség megőrzése

A prioritások, tevékenységek és intézkedések rendszere az alábbi:

1. PRIORITÁS: AZ INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE

1.1. Intézkedés: A közlekedési infrastruktúra fejlesztése

- 1.1.1. Tevékenység: A Tiszán és a Szamoson történő átkelési lehetőségek bővítése, fejlesztése
- 1.1.2. Tevékenység: Elkerülő-, összekötő- és feltáróutak létesítése, fejlesztése, önkormányzati utak korszerűsítése
- 1.1.3. Tevékenység: A vasúti és autóbusz tömegközlekedés műszaki feltételeinek javítása

1.2. Intézkedés: A környezeti infrastruktúra fejlesztése

- 1.2.1. Tevékenység: Szennyvíz- és folyékony hulladék kezelő rendszerek fejlesztése
- 1.2.2. Tevékenység: A hulladékkezelés létesítményeinek fejlesztése
- 1.2.3. Tevékenység: Elhagyott szennyezések, hulladékok felszámolása, rekultivációs programok

1.3. Intézkedés: A települések és az önkormányzati feladatellátás infrastruktúrájának fejlesztése

- 1.3.1. Tevékenység: A települési közterületek, turisztikai és rekreációs területek, intézményterületek funkcionális és esztétikai fejlesztése
- 1.3.2. Tevékenység: Az ivóvíz- és gázellátó rendszer fejlesztése, korszerűsítése
- 1.3.3. Tevékenység: Egészségügyi-, szociális-, oktatási-, sport- és kulturális intézmények infrastrukturális fejlesztése

1.4. Intézkedés: A vízgazdálkodási-, ár- és belvízvédelmi rendszer fejlesztése

- 1.4.1. Tevékenység: Tározók, tavak és a kapcsolódó műtárgyak kialakítása, fejlesztése
- 1.4.2. Tevékenység: A belvíz- és csapadékelvezető rendszerek rehabilitációja, fejlesztése
- 1.4.3. Tevékenység: Az árvízvédelmi rendszer fejlesztése

2. PRIORITÁS: A HELYI GAZDASÁG VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

2.1. Intézkedés: Beruházások elősegítése és támogatása

- 2.1.1. Tevékenység: Ipari és mezőgazdasági telephelyek kínálatának bővítése
- 2.1.2. Tevékenység: Területi marketing rendszer kialakítása és működtetése
- 2.1.3. Tevékenység: Külső üzleti kapcsolatok építése, termékmarketing

2.2. Intézkedés: Az üzleti infrastruktúra fejlesztése

- 2.2.1. Tevékenység: Kereskedelmi-vállalkozási központok kialakítása
- 2.2.2. Tevékenység: Információs hálózatok, adatbázisok létrehozása és üzemeltetése

2.3. Intézkedés: Beszállítói hálózatok fejlesztése

- 2.3.1. Tevékenység: Mezőgazdasági termelési-értékesítési szövetkezetek, termékvertikumok létrehozása; intézményi és infrastrukturális fejlesztések
- 2.3.2. Tevékenység: Beszállítói tevékenységhez szükséges (közös) eszközbeszerzések támogatása
- 2.3.3. Tevékenység: Minőségbiztosítási rendszerek bevezetésének támogatása

2.4. Intézkedés: A turizmus fejlesztése

- 2.4.1. Tevékenység: Szálláshelyek és vendéglátóhelyek fejlesztése, komplex üdülő és rekreációs központok kialakítása
- 2.4.2. Tevékenység: Az épített és természeti értékek turisztikai célú hasznosítása, egyedi vonzerők komplex fejlesztése
- 2.4.3. Tevékenység: Turisztikai rendezvények és programcsomagok kialakítása, fejlesztése

2.4.4. Tevékenység: Turisztikai marketing fejlesztése

3. PRIORITÁS: AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK FEJLESZTÉSE

3.1. Intézkedés: Az alapfokú oktatási rendszer fejlesztése

3.1.1. Tevékenység: Az oktatási intézmények személyi és intézményi fejlesztése

3.1.2. Tevékenység: Különleges oktatási programok indítása

3.1.3. Tevékenység: A kötelező oktatási tevékenységen kívüli közösségi programkínálat fejlesztése

3.2. Intézkedés: A szakképzési rendszer és foglalkoztatás fejlesztése

3.2.1. Tevékenység: A képzési helyek személyi és intézményi fejlesztése

3.2.2. Tevékenység: Új szakképzési és vállalkozási képzési programok indítása

3.2.3. Tevékenység: A vállalkozások és a szakképző helyek közötti együttműködés fejlesztése

3.2.4. Tevékenység: Foglalkoztatási programok indítása

3.3. Intézkedés: A kulturális javakhoz történő hozzáférés elősegítése

3.3.1. Tevékenység: A kulturális és szabadidős programok minőségi és mennyiségi fejlesztése

3.3.2. Tevékenység: A kulturális- és sportszervezetek fejlesztése

3.3.3. Tevékenység: Internet-hozzáférés széleskörű biztosítása

4. PRIORITÁS: A TÁJI ÉRTÉKEK VÉDELME ÉS HASZNOSÍTÁSA

4.1. Intézkedés: A területhasználat sokféleségének javítása

4.1.1. Tevékenység: Erdőtelepítés, mezővédő- és útfásítási programok

4.1.2. Tevékenység: Rét- és legelőgazdálkodás korszerűsítésének, a gyepterületek növelésének támogatása

4.1.3. Tevékenység: A gyümölcs- és zöldségtermelés, valamint az energianövény-termesztés- és feldolgozás támogatása

4.2. Intézkedés: A táji értékek védelme, fejlesztése

4.2.1. Tevékenység: Vizes élőhelyek rehabilitációja

4.2.2. Tevékenység: Ökológiai hálózatok kiépítése és fenntartása

4.2.3. Tevékenység: Komplex településközpont rehabilitációs akciók

5. PRIORITÁS: A HATÁRON ÁTNYÚLÓ KAPCSOLATOK FEJLESZTÉSE

5.1. Intézkedés: Gazdasági és kulturális együttműködések fejlesztése

5.1.1. Tevékenység: Az együttműködések infrastrukturális háttérének megteremtése

5.1.2. Tevékenység: Az együttműködések intézményi háttérének kialakítása

5.1.3. Tevékenység: Közös határon átnyúló turisztikai, kulturális és üzleti programok

5.2. Intézkedés: Környezetvédelmi és vízgazdálkodási együttműködések fejlesztése

5.2.1. Tevékenység: A közös vízminőség- és árvízvédelmi monitoring rendszer továbbfejlesztése

5.2.2. Tevékenység: Közös természetvédelmi követelmény- és feladatrendszer kialakítása

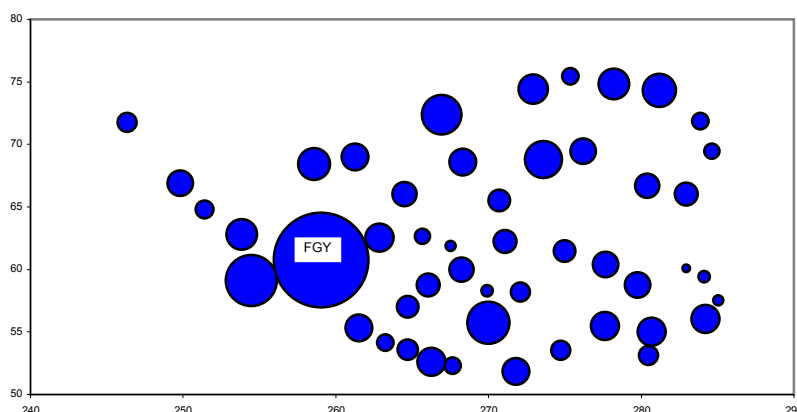
5.2.3. Tevékenység: Kooperációban megvalósuló szennyvíz-, folyékony- és szilárd hulladék kezelési program kidolgozása és megvalósítása

II.2. Társadalom

A Tisza-mente népességének jelentős része az ország legelmaradottabb, rendszerváltozásban is vesztes településeiben, kistérségeiben él. E vidéki népesség foglalkoztatási- és jövedelmi viszonyai, iskolai végzettsége, és ezen belül szakmai képzettsége is elmarad az országos átlagtól. Ugyancsak jelentős a lemaradás az egyetemet, főiskolát végzettek és az érettségizettek számarányát tekintve. Az elvándorlások, a feltételhiányok, a közösségek fejletlensége miatt kevés a kreativitását - a térség érdekében - kibontakoztató ember. A helyzetelemzés következő, humán erőforrás fejezete a fenti megállapítások **Fehérgyarmati** kistérségi vonatkozását mutatja be.

II.2.1. Településrendszer

Az ország legkeletibb csücskében fekvő Fehérgyarmati kistérség településeinek száma összesen 49, jellemzően kisfalvas térség. 17 településen még az 500 főt sem éri el a lélekszám. Egyetlen kisvárosa maga a térségközpont, második legnagyobb településének (Tunyogmatolcs) népessége alig 2700 fő, és az 1000 fős küszöböt is csupán további 5 település haladja meg. Az elaprózott településhálózat hátrányt jelent a gazdasági fejlődésben, ezt többszörösen perifériális helyzete tovább fokozza.

A fehérgyarmati kistérség (lélekszámarányos) településszerkezete – 2001 (Bp-központú koordinátarendszer, km)

Fehérgyarmat a Szamoshat tradicionális központja, a Szamos partján fekszik a kistérség nyugati részében, népességszáma már nem éri el a 8800-at sem. Városi rangot Vásárosnaményhez hasonlóan 1978-ban nyert, városi szerepkörét a '60-as és '70-es években ipartelepítéssel erősítették meg, ami a településfejlődés szempontjából mindenképp jelentős előrelépés volt. Az alapvetően agrárkarakterű kistérség központjában máig jelentős az élelmiszer-feldolgozás, de egyéb iparágakat is telepítettek ide.

Fehérgyarmat az országos városrangsorokon belül Mátészalkához és Vásárosnaményhez hasonlóan középtájon szerepel, és nem tartozik a legelmaradottabb, depressziós központok közé. A kisváros azonban saját gazdasági erejéhez képest túl nagy háttérrel rendelkezik,

népességsúlya csupán 21-22% a kistérségben. A vállalkozások és a lakossági jövedelmek kb. 40%-a koncentrálódik ide, a helyi adókat vizsgálva viszont több mint tízszeres a különbség centrum és a periféria között. A környező településeken tehát valószínűleg nem jelennek meg nagyobb gazdasági értéktermelő-képességgel rendelkező vállalatok, így a foglalkoztatási helyzet alakításában az állami vagy önkormányzati szféra mellett csupán kisebb vállalkozások játszanak szerepet.

A többi település számára az országon és megyén belüli perifériális elhelyezkedés és a kedvezőtlen közlekedési hálózat miatt Fehérgyarmat nyújtja szinte az egyedüli lehetőséget a gravitálódásra, miután a távolsági ingázás a rendszerváltozás után gyakorlatilag megszűnt. Bár a kisváros saját foglalkoztatotti létszámához képest 1,3-szor több embernek nyújt munkalehetőséget, a környező települések hatalmas munkaerő-fölöslegét nem képes felszívni. A három vizsgált szabolcsi kistérség közül a legelmaradottabb háttérrel rendelkezik. Az egy lakosra jutó adóköteles jövedelmek minden településen az országos átlag kétharmada alatt maradnak, de előfordul az is, hogy még a 20%-ot sem éri el – tehát az elmaradottság is jelentősen tagolt lehet.

A legkedvezőbb helyzetben természetesen ismét a Fehérgyarmat közvetlen szomszédságában fekvő települések vannak (pl. Nábrád, Cégénydányád, Penyige). Pozitív munkaerőmérleggel rendelkezik a határmenti falvak egy része is, hiszen a keleti térségben az egyik legjelentősebb foglalkoztató a határőrség, valamint Csaholcra is többen járnak be dolgozni, mint ahány munkahely a településen létesült. A legrosszabb helyzetben a térségi központtól távol eső, a tiszabecsi vagy csengeri közúti határátkelőhöz vezető utak által bezárt árnyéktérségben lévő aprófalvak vannak, mint pl. Uszka, Kispalád, Kishódos, Magosliget. Egyes esetekben megdöbbentő értékeket tapasztalhatunk az adatsorokat vizsgálva. Pl. a 2001. évi népszámláláskor Kispaládon és Kishódoson a lakosságnak mindössze 5%-a szerepel foglalkoztatottként. A települések kicsiny mérete ugyanakkor a véletlen szerepét felerősíti, és nagy arányeltolódásokat okozhat néhány főt érintő változás is.

II.2.2. Demográfiai helyzet

A történeti népességelemzés adatai alapján a kistérség településeinek – négy kivételével – két időzónába esnek a minimum értékei: 1870-re és a rendszerváltás utáni időszakra. Ez a leszakadó térségek tipikus tünete. A lakosság maximumok sűrűsödése 1949-ben és 1960-ban jellemző, utána csökkenő tendenciát mutat arra utalva, hogy a kollektivizációra ez a térség is elvándorlással reagált. Más térségekhez hasonlóan itt is a kistérségi központ – Fehérgyarmat – maximuma 1990-re esik. A 49 településből 21 1990 után növekedésnek indult, kettő stagnál, a többi – maximuma elérését követően – folyamatosan csökkenő **népességű**. A kistérségi átlag népességminimума 1870-ben, maximuma 1960-ban van.

A 19.sz. végi kivándorlási hullám érintette a térség egyes településeit. Ennél erőteljesebb nyomai vannak a Trianoni határmegvonásnak, amely egyértelműen a 49.sz. főút – 491.sz út és az országhatár által közrefogott háromszögben fekvő 10 települést érintette **legsúlyosabban** (4-25 % közötti fogyással).

Érdekesség Méhtelek 1970-1980 között történt népesség-duplázódása, ami a helyszíni információk szerint a Túr folyón bekövetkezett árvíz következtében – amikor Kishódos és Nagyhódos szomszédos települések nagy veszteségeket szenvedtek el – a két településben bevezetett építési tilalom következménye. Ez vezetett Méhtelek 1980-as népességmaximumához.

A két utolsó népszámlálás közötti időszakban mindössze 1 %-kal csökkent a kistérség népessége. Ezen belül 21 település népessége nőtt, legnagyobb mértékben Uszkaé (65%), Zsarolyáné és Darnóé (17%), valamint Zajtaé, Túrístvándié (12%), Tiszabecsé, Marosligeté (10%). A legnagyobb népességvesztés Gügyén (21%), Kishódoson, Olcsvaapátiban, Szamossályiban (15%), Szamosújlakon és Panyolán (14%) és Nagyhódoson (13%) volt.

A 21 növekvő népességű település közül 12 gyarapodása származott bevándorlásból, nyolc a természetes szaporulat és a beköltözések együttes hatásából és egyé egyértelműen a magas természetes szaporulattal függ össze (Rozsály). Érdekesség, hogy a növekvő népességű települések ugyanabban a háromszögben találhatók, amelyek a trianoni lakosságcsökkenés által érintettek voltak. Csak néhányuk van abban a közlekedés-földrajzi helyzetben, hogy Fehérgyarmat szatelit településének lehetne nevezni.

A kistérség átlagos öregségi indexe 0,73 (60-x/x-14 évesek száma). A legfiatalabb korstruktúrájú települések: Uszka (0,28), Magosliget (0,39), Csaholc (0,44) és Rozsály (0,49), a leginkább előregedő falvak: Nagyhódos (2,89), Hermánszeg (2,75), Gyügye (2,27) és Szamosújlak (2,13). A legnagyobb eltartási teher is Nagyhódoson mutatható ki, ahol 100 felnőtt korúra 99 gyermek- és időskorú jutott 2001-ben.

II.2.3. Foglalkoztatás, munkanélküliség

A 1970-es, 1980-as években a térségben lévő tsz-ek, gyáregységek, illetve az ingázás mind a szakképzett, mind a szakképzetlen munkaerőt felszívták. 1989 után az addig erős keleti piaci orientáció összeomlása és gazdasági alternatíva hiány miatt hatalmas lett a társadalmi krízis. A szervezett béringázás újraéledése a megélhetést részben segíti, de a kistérség társadalmi szempontjából ellentmondásos megoldás. A mindennapi tűzoltás, a jövőképhiány, az alacsony iskolai végzettség és aktivitás, illetve a gazdaság lassú éledése miatt nehezen alakul az építkezés, a munkaügyi szféra a közhasznú, közcélú és közmunka folyamatos szervezésével enyhíti a térségben a foglalkoztatási problémát.

A regisztrált munkanélküliek túlnyomó többsége szakképzetlen. Több százan nem végeztek el az általános iskolát sem. A szakmunkások aránya 20-25%. A diplomás (főként agrár végzettségű) munkanélküliek aránya 1-1,5%.

A kistérséghez tartozó településeken 2004 első félévében a regisztrált munkanélküli státuszban inkább férfiak, 8 általános iskolát vagy szakmunkásképzőt végeztek, 26-45 éves, szak-és segédmunkások voltak, akik többségében rendszeres szociális segélyben és jövedelempótló juttatásban részesültek, illetve tartós munkanélküliek voltak. A pályakezdekők száma 2004-ben a kirendeltséghez tartozó településeken csökkent

A fehérgyarmati körzetben 2003 novembere és 2004 novembere között közel 100 fővel növekedett a regisztrált munkanélküliek száma (3898 fő). Ez a növekedés arány gyakorlatilag a munkaügyi statisztikák szerint a pályakezdekők belépését jelentette³. A közvetítéssel elhelyezkedők száma azonban ebben az intervallumban csökkent.

---

³ Egy megyei munkaügyi elemzés szerint ez a növekedés a legnagyobb volt Fehérgyarmatnál (32,6 %) a megyében. In: http://www.szszbmunkaugy.hu/submenu/pkbearamlas_2004.iii.ne.doc

II.2.4. Oktatás, képzés

Az egyén iskolai végzettsége, szakképzettsége, tudása, műveltsége lényeges eleme kulturális tőkéjének. E kulturális tőke jelentős részét a társadalom tagjai a családból „hozzák”. Ismeretei fontos szerepet játszanak a privilegizált társadalmi helyzetek átörökítésében, mert eltérő családi szubkultúrák eltérően készítik fel a gyermeket az iskolai, illetve életbeli pályafutásra.

A térségben élők harmada azért, hogy nincs nyolc általánosnál nagyobb végzettsége, konzerválhatja a társadalmi státuszát. A lakosság közel fele végezte el a manapság kevés eséllyel kecsegtető nyolc általánost, vagy fejezte be a középiskolát, de nem zárta azt vizsgával. A térségben élő érettségizett arány 14%-os, a felsőfokú diplomások aránya alig 5%. Amíg 1990-ben 7,94 volt az átlagos elvégzett osztályszám, a legutóbbi népszámlálás során már 8,450 volt ez az érték.

A demográfiai mélypont miatt a települések általános iskolái körében jelenleg nehézséget okoz a normatíva eléréséhez szükséges gyerekszám „biztosítása”. A statisztikák - a kistérségben a száz bölcsődei, illetve óvodai férőhelyre jutó beírt gyermekek száma - alapján a demográfiai növekedéssel érintett településekben az iskolarendszer ilyen problémájának megoldása valószínű.

A kistérségi központ gimnáziumába az adott korosztálynak több mint a fele jár. Középfokú esti tagozat 4 településen működik. A Cégénydányádon a budakalászi gimnázium kihelyezett tagozatán sikeres felnőttképzés (érettségit szereznek munka mellett) zajlik hat éve. Két éve érettségizett az első osztály, volt, amikor két első osztályt kellett indítani.

A kistérség középfokú oktatási intézményei közül egy került fel a magyar középiskolák eredményességi listájára⁴ is. Az iskolák szociokulturális (bemeneti) és eredményességi (kimeneti) mutatói és a hozzáadott érték alapján a szakközépiskolák közül a ipari, kereskedelmi és vendéglátóipari képesítést nyújtó, Lónyai Menyhértről elnevezett fehérgyarmati intézmény az országos lista 17. helyen végzett. (Szociokulturális jellemzők: a szülők iskolai végzettsége (elvégzett osztályok) 11,13 év; a munkanélküliek aránya 27.90%, a 8. osztályos jegyek átlaga: 3,59; kimeneti jellemzők: felvettek aránya: 19%; nyelvvizsga aránya: 9,52%).

II.2.5. Kultúra, civil szervezetek, települési megtartóerő

Megfelelően kvalifikált foglalkoztatási lehetőség hiányában a települési megtartóerő elégtelensége regionális probléma⁵. A kistérségi és települési megtartóerő fontos része – és egyben a turizmust is élesztő erő – a helyi hagyomány és kultúra, amely szervezetekben, egyesületekben, intézményekben, rendezvényekben és az ezekre való lelkes felkészülésekben érvényesül. Mindez egyben a személyes és közösségi (települési, kistáji, kistérségi és regionális) identitás alapja.

A térség számára jelenleg még alvó erőt képviselnek tradíciói, a polgári (szerves) fejlődés jelenlegi szakaszában pedig még nem jártak, nem járhattak együtt a közösségi aktivitás továbblépéshez szükséges növekedésével.

---

⁴ Forrás: www.oki.hu

⁵ Forrás: interjúalanyaink és a térséghez kötődő webes megjelenések netes keresése során is visszaigazolódott ez a probléma.

Jól példázza ezt a folyamatot az, hogy a kistérségi központ művelődési házában felnőtt énekkar, bábcsoport, ifjúsági színjátszók, balett iskola, mazsoret csoport működik, s emellett tanfolyamok is vannak az épületben, de a fizetős kulturális rendezvények nem látogatottak. Ennek oka a (mindenhol meglévő) passzivitás, valamint a jelentős munkanélküliség és az anómia. Mindezek mellett a tömegközlekedés a rendezvények szempontjából nem kedvező, mert „este nyolc óra után itt ilyen szempontból megállt az élet”.

A társadalomszerveződés jelenlegi helyzetében óriási jelentősége van közös érdeklődésű, illetve összetartozó csoportjai önreflexiójának. Egyesületek, egyéb civil szervezetek (pl. Éneklő Magyarország Alapítvány, Határontúli Irodalmi Társaság, Szivárvány Alapítvány, Szamos Kulturális Egyesület stb.) működéséről tudnak a választadók, de hiányként jelölték meg, hogy ezek az egyesületek nem ismerik egymást, tevékenységük elszigetelt.

A kistérségi rendezvények sora ugyanakkor elősegíti e szervezetek és tevékenységeik kistérségi köztudatba kerülésének és kapcsolatainak erősödését, a társadalomszerveződést. (10. számú táblázatos melléklet)

A kistérség lokális társadalmában jelentős aránnyal rendelkező romák körében kevésbé jellemző az önszerveződés első jele, a kisebbségi önkormányzatok megalakulásának igénye.

II.2.6. Szociális és egészségügyi jellemzők

Az egészségügy humán erőforrásainak biztosítása a határmenti településekben igen nehéz. Volt, ahol „két év után lett házi orvos”. Az ezredforduló idején a 28 házi orvos és házi gyermekorvos volt a 49 településből álló kistérségben. Az ügyeleti ellátás az új EU normák szerint különösen nehezen biztosítható. A társuláson belüli mikrokörzetekre alapozó megoldás jelenthet stabilabb megoldást.

A fehérgyarmati székhellyel, vásárosnaményi telephellyel működő Szatmár-Beregi Kórháznak a központban 11 osztálya (Pl. sebészet, szülészeti-nőgyógyászat stb.) van. A kórház részt vett az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal által indított Tolerancia az egészségért modellprogramban, melynek keretében szociális munkások segítik az egészségügyi dolgozókat. A program célja, hogy a hátrányos helyzetben lévő rászorultak is be tudjanak illeszkedni az egészségügyi intézmények rendjébe, illetve a megkülönböztetés miatti félelem, a kulturális vagy vallási szokásaik miatt ne maradjanak ki az ellátásból⁶.

Különösen fontos ez egy olyan körzetben, ahol a roma társadalmi csoportok aránya magas.

A kistérségben a 2001-es népszámlálás adatai szerint a roma lakosság aránya 5,7%. A kistérségi adatok azonban az interjúk szerint jelentős területi különbségeket takarnak.

---

⁶ Az egy évig tartó kísérlet során a kórház saját igényeiknek megfelelően alkalmaz szociális munkásokat, ha lehetséges roma származásúakat. In: <http://www.magyarorszag.hu/hirek/egeszseg/tolerancia20040224.html>
Meg kell jegyeznünk, hogy a kistérség legnagyobb foglalkoztatója a Fehérgyarmaton működő Szatmár-Beregi Kórház 500 foglalkoztatottal. (Forrás: A Fehérgyarmati kistérség területfejlesztési programja helyzetfeltáró munkarészek. Készítette: Terra Stúdió Kft. 2005.)

Az ezredforduló idején az adatok szerint az idős- és a bölcsődei ellátás is magas kihasználtsággal működött a kistérségben. Mindez a magas eltartottságra utal, amely komoly terhet jelent az itt élő aktív korú (de - esetleg - inaktív foglalkoztatási státuszú) lakosnak.

Falvakban, agrártérségekben élő, szociálisan hátrányos helyzetű családok, tartós munkanélküliek, földnélküliek életminőségének javítására, a meglévő munkaerő és technika mezőgazdasági tevékenységbe történő bevonására szolgál az a társadalomfejlesztő program, amely szociális földprogram néven vált ismertté. A kistérségben Túrrice, Cégénydányád, Tiszakórod, Milota, Tiszacsécse, Fülesd, Botpalád, Kispalád, Uszka, Tisztaberek, Túristvándi területén mintaprojektek működnek ezen program keretében. A project lényege a természetbeni támogatás és szolgáltatás. A program frissen tart, vagy megerősít készségeket, motivációkat, gazdálkodni tanít, ami növeli az esélyt az előnyösebb helyzetbe jutásra. A program az esélyegyenlőség politika egy szegmense. Segítségével csökkenthetőek a társadalmi együttélésben jelentkező problémák, megelőzhetőek az egyébként fokozódó társadalmi és etnikai konfliktusok.

II.2.7. Információs társadalom

Alapvető átalakulás tanúi vagyunk: az ipari társadalom információs társadalommá alakul. Az információs társadalom technológiai minden ipari és társadalmi tevékenységet áthatnak, és felgyorsítják a gazdasági globalizációt, részben azért, hogy a kis és középvállalkozások részére a globális piachoz és társadalomhoz történő hozzáférés új útjait biztosítsák - így szól az Európa Tanács 1998-as tudománypolitikai dokumentuma.

A folyamat - a digitális forradalom következményeként - az információs társadalom felé visz bennünket, amely lényegesen különbözik az azt megelőző társadalmi fejlettség ipari állapotától. Az innovációs lánc továbbvitele miatt mindenképpen szükséges a megfelelő területi szinthez kapcsolódó információs társadalom program elkészítése, mert további leszakadás következhet be a határozottabb szándékot felmutató és ezért hosszabb távon mindenképpen gyorsabb fejlődéssel számoló térségektől. Az információs társadalom fejlesztések egyik alapvető célja éppen a lemaradások, a különbségek csökkentése személyek, közösségek és térségek között.

Az információs társadalom hagyományos mutatói közül a távbeszélő fővonal 1000 lakosra jutó számában, illetve a kábeltelevíziós bekötések számában a fehérgyarmati kistérségi érték nem mutat jelentősebb leszakadást, mert a számok gyakorlatilag a megyei átlagot tükrözik. Az észak-alföldi átlaghoz közel 50 telefonvonal és közel 20 kábelbekötés hiányzik. A kistérség megyei hiánya még szembetűnőbb a megyeközpont abszolút fejlettsége miatt.

A 110 információérzékeny vállalkozás⁷ közel fele a kistérségi központban található. A kistérségi települések közül alig volt néhány (pl. Kísar, Panyola, Kölcse, Méhtelek, Tunyugmatolcs), amiben még volt ilyen típusú vállalkozás a 2002-es adatok szerint. A vizsgálatunk tárgyát képező tevékenységek közül a legnagyobb arányban az ingatlanügyletek, a jogi- és gazdasági tanácsadás, valamint az oktatási-képzési vállalkozások jelennek meg vidéki térségekben.

---

⁷ Az ilyen típusú vállalkozások általában egy területen belül igen nagy koncentrációt mutatva szinte kizárólag a városi terekben jelennek meg.

Az informatikai tevékenységgel kapcsolatos innovációk térbeli terjedését a domain név⁸ bejegyzések mutatják a legjobban. A kistérségben 2002-ben 37 ilyen bejegyzést találhattunk. Ezek többsége a központra koncentrálódik, de egyéb településeken (Pl. Panyola, Tunyogmatolcs) is megjelent már.

Teleházas közösségi hozzáférési pont a kistérség települései közül az utóbbi időben alig működött (az adatok szerint Kölcshén, Rozsályon, Cégénydányádon, Turistvándin, Tunyogmatolcsen). Ez a digitális szakadék áthidalásához alig nevezhető elegendőnek. A helyzetet a napjainkban hálózattá szerveződő e-Magyarország pontok javíthatják.

---

⁸ Domain: az Internethez csatlakozó gépek hierarchikus címrendszerének valamelyik szintje, a hálózat egy adott címét jelöli; a legfelső szintű domain gyakran az országot (pl. .hu) jelzi, az alatta levő pedig a gép tulajdonosát.

II.3. A tájhasználat természeti és gazdasági összefüggései

A tájhasználat elemzése elsősorban a tájhasználat és a természeti rendszerek, valamint a gazdasági eredményesség egymáshoz való viszonyának vizsgálatára, a rendszerműködés lehetőségeinek feltárására illetve elemzésére törekszik. A vizsgálat során két alapelvet tekintettünk kiindulópontnak:

1. Nincs kedvezőtlen termőhelyi adottságú terület, csak olyan, amelynek adottságait figyelmen kívül hagyták használatának tervezésekor. A gazdálkodás eredményességét meghatározza az, hogy a haszonvételi elvárás és a tájhasználat illeszkedő, vagy ellentétes a táj adott helyhez kötődő adottságaival.
2. A termőhelyi adottságok a jellemző tájhasználat függvényében alakulnak. Összességében a használat vagy javítja ezeket az adottságokat – ez esetben hosszútávon is fenntartható, vagy rontja – ez esetben hosszútávon fenntarthatatlan.

Mindezek fényében elsőként elemzésre kerültek az adott térség természeti adottságai és tájhasználatára abból a szempontból, hogy mennyiben felelnek meg a természetes rendszereknek, illetve mennyiben nem. Ez alapján értelmezhető a kistérség táj-, terület- és vízhasználatára, majd összegezhetők mindennek gazdasági összefüggései.

II.3.1. Természeti adottságok

A természeti adottságok alatt elsősorban külső meghatározottságként az éghajlatot, illetve ide kapcsolódóan a vízellátottságot, s részben a vízháztartást értjük, belső adottságként a domborzat jellegzetességeit, és a belvízérzékenységet, a talajadottságokat, illetve a növényzet, pontosabban az egyes növényzettel borított élőhelyek jellegét és minőségét.

A kistérség települései Szabolcs-Szatmár-Bereg megye K-i részén, a Felső– Tisza – vidék középtáján, a Szatmári-sík kistáján helyezkedik el. A kistájnak a hajdani Ecsedi-láptól a Túr folyóig terjedő, egykor ligeterdős részét az itt élő nép Erdőhátnak is nevezi.

A kistérség a Tisza és a Szamos közt található, csak Tunyogmatolcs nyúlik át a Szamos-Kraszna közébe. Vízrajzi szempontból helyzete országos viszonylatban is kiemelkedő, ugyanis két folyó lép be itt az országba; a Tisza, a Túr, és gyakorlatilag a Szamos is. A Tisza vízgyűjtő területe az eredettől Tiszabecsig 9707km² a Szamos teljes vízgyűjtőterülete 15882km², a Túr 1202km² vízgyűjtő területű. A kistérség 700km²-éhez viszonyítva óriási területek időjárási, vízjárásai, környezeti történései hatnak tehát itt koncentráltan.

A Szatmári-sík kistáj 108 és 120 m tszf-i magasságú, holtmedrekkel, vízfolyásokkal tagolt, közepes talajvízállású, mentesített jellegű alacsonyártéri síkság.

A mérsékelt hűvös és a mérsékelt meleg éghajlati öv határán fekszik, a csapadék évi összege a táj középső részén 650-670 mm, de Tiszabecs térségében eléri a 700 mm-t is.

A térség vízellátottsága rapszodikus, ugyanazon évszak lehet csapadékos, de vízhiányos is. Általában télvégi, kora tavaszi vízbőségek, illetve tavaszi, kora nyári vízhiányok jellemzik a területet, ez azonban nem jelenti azt, hogy ne jelentkeznének száraz telek, vagy nedves nyarak. A lehetséges párolgás sok év átlagában itt is jellemzően meghaladja a tényleges párolgás mértékét. Ez alól általában a hullámtéri területek és a nagyobb összefüggő erdőségek képeznek kivételt. Az évek közti megoszlás alapvető jellegzetessége a száraz és nedves periódusok váltakozása. Az arányok itt némileg kiegyensúlyozottabbak a Közép-Tiszavidéken

tapasztaltaktól, ami elsősorban azt jelenti, hogy a szárazabb időszakokban itt viszonylag több a csapadék, kevesebb az igen száraz év. Az éghajlat itt is nagyrészt (49-51%) száraz, kisebb részt nedves (32%), illetve kedvező (17-19%). Az utóbbi években megfigyelhető, hogy az átlagot néhány, vagy néhány 10%-ban meghaladó csapadékot hozó években a csapadék a vegetációs időszakon kívül érkezik. Ebből azonban egyelőre hosszú távú következtetések nem vonhatók le. A nedves periódusra jellemző a belvizesedés, ugyanakkor belvíz száraz években is jelentkezhet a csapadék éven belüli szélsőségeinek következtében. Ilyenkor ugyanabban az évben egymást rövid időn belül követheti a belvíz és az aszály.

A rendszerműködést tekintetbe véve arra kell felhívni a figyelmet, hogy a szárazabb időszakok vízhiánya részben a tavaszi vizek visszatartásával, részben jó vízgazdálkodású természetes rendszerek telepítésével és fenntartásával oldható meg. E tekintetben fokozott figyelmet érdemel a térségben a vízfolyások bevágódása.

A Fehérgyarmati kistérség tagolt domborzatú, viszonylag nagyeesű legyező alakú medence, melynek külső, az országhatár felé eső pereme 121-122 mBf magasságú. A dél-délnyugati pereménél húzódó Szamos-hát legmagasabb pontja 117, legmélyebb pontja 110 mBf; az északi határt alkotó Tiszahát 119-110 mBf magasságig terjed. A belső területek lépcsőzetesen lejtnek a medence közepén fekvő 109-110 mBf magasságú kiterjedt lapos felé.

A tagolt domborzat következtében a térség belvíz-veszélyeztetettsége nem elsősorban a legmélyebb területekhez köthető. Egy-egy csapadékosabb évben a viszonylag magasabb fekvésű belső medencék is víz alá kerülhetnek, míg a medencét tagoló kisebb-nagyobb szigetek vízmentesek maradhatnak. A belvíz-érzékenységi térkép szerint a medence peremétől lefelé haladva a közepesen veszélyeztetett területeket találunk, melyek között több belvízmentes sziget, kisebb porond húzódik, míg a belső medence mérsékelt belvízveszélyes.

A talajtakaró teljes egészében öntésagyagokon kialakult, talajvízhatás alatt álló réti és lápi talajokból áll. Legnagyobb területi kiterjedésben gyenge termékenységű öntéstalajok fordulnak elő. A belvízveszélyes területek általában nem vagy csak korlátozottan alkalmasak szántóművelésre, míg a hátaik talajai, melyek kialakulásában a víz nem, vagy csak kismértékben játszott szerepet általában szántókként jól hasznosíthatók.

A Szatmári-sík agrártájakat kaszálók, fás legelők színesítik. Kisebb-nagyobb foszlányokban fellelhetők még az ősi, természetes vegetáció maradványai: a lápokkal és mocsarakkal tagolt ligeterdők. A Felső-Tisza-vidék a honfoglaláskor és a korai feudalizmusban ligeterdős táj volt, a folyók és holtágak térségében gazdag hínár, mocsár és lápi vegetációval. A társadalom mező- és erdőgazdasági tevékenysége, majd a 18-19. századi folyószabályozó és ármentesítő munkája folytán az ősi tájkép átalakult. A ligeterdők megfogyatkoztak, a szántóföldek, kaszálórétek és ártéri legelők egyre nagyobb területeket foglaltak el. A Szatmár-Bereg-síkságon sok értékes élőhelyet találunk, ahol megőrződött a természetes növény- és állatvilág. A tájat átszelő folyók és patakok két oldalán, az alig néhány méteres "térzíni lépcsők" felszínén a növénytakaró övezetes-sávok elrendeződését figyelhető meg. Az élővizek és egykori folyómeder-maradványok térségében a hínártársulások, a nádasok, majd a magasság- és mocsárrétek, a láprétek és az égeres láperdők jellemzőek, a magas ártereken kőris-szil ligetek alakultak ki.

A természetes rendszerek, mint általában a Tisza mentén, Fehérgyarmati kistérségben is igen rossz állapotúak, jellemző a teljes leépülés. A gyepek aránya nagyobb, mint a Közép-Tisza

esetében, ám így is csak néhány foltban maradtak fenn. Összességében a Fehérgyarmati kistérségről is elmondható, hogy jellemzően hiányoznak a jó és a kedvező vízgazdálkodású természetes rendszerek. A térség képtelen gazdálkodni az ide érkező vízzel, ami mind a gazdálkodás, mind a biológiai vízszükségletek felől közelítve annyit tesz, hogy a felhasznált vízmennyisége kevesebb a területre ténylegesen jutó víz mennyiségénél. A különbség kisebb részben természetes folyamatok (párolgás, elfolyás) nagyobb részben emberi beavatkozások (belvízelvezetés) következtében elvész.

II.3.2. Természetvédelem, ökológiai hálózat

A kistérség természetvédelmi szempontból értékes területtel rendelkezik. A hazai védettségű Szatmár–Beregi Tájvédelmi Körzet a kistérség 32 %-án, összesen 22 685 ha-on terül el.

E területek egy része az országos védettség mellett, az Európai Unió által is védett Natura 2000 terület. A kistérségben kicsit több, mint 10 000 ha-t foglalnak el a különleges madárvédelmi területek (Szatmár–Bereg). A különleges természet megőrzési területek több mint 25 000 ha-a több kisebb egységből áll, mint Körmörő–Fülesd, Eret-hegy, Gőgő–Szenke, Jánki–Erdő, Csaholc–Gabolc, Magosligeti-erdő és gyepek, Rozsály–Csengersima.

A Szatmár–Beregi Tájvédelmi Körzet természeti értékei a vízfolyások, holtmedrek, ártéri erdők és rétek, ezen élőhelyek természetes növény és állatvilága. Az értékes élőhelyek megőrzése érdekében feladat a természetközeli erdők védelme, a faültetvények természetközeli alakítása, a meglévő gyepterületek fenntartása és bővítése, a mocsarak, vízállások, holtmedrek optimális vízállásának kialakítása, holtágak rehabilitációja, az ártéri gazdálkodás szorgalmazása, erdőtelepítés a védett szántóterületeken.

A kistérségnek igen gazdag az ökológiai hálózata, amelyet mintegy 20 383 ha magterület, 5213 ha folyamatos folyosó és 1100 ha megszakított folyosót alkot.

II.3.3. Vízhasználat

II.3.3.1. Árvíz elleni védekezés

A kistérséget érintő folyók (Tisza, Szamos, Túr) heves vízjárású, nagy vízhozamú, gyorsan lefutó árvizeket hoznak, amelyek az Alföldre érve lelassulnak, s ha nem lennének gátak, itt terülnének szét. (2. számú táblázat) A Tisza szabályozás előtt a folyók torkolati vidékét a víz sokszor elöntötte, a Túr torkolata nem is volt meghatározható.

A Felső-Tisza és mellékfolyóinak szabályozása megváltoztatta a vízjárást, mely a nagyvizek emelkedésében és a kisvizek süllyedésében nyilvánult meg. Jól kimutatható az LNV szintek folyamatos emelkedése, és a nem duzzasztott szakaszokon a kisvizek folyamatos csökkenése. A kis- és nagyvíz közötti vízállás különbség 10-12 méterre növekedett.

A települések ár-és belvíz veszélyeztetettségi besorolását a 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet határozza meg a legvesélyeztetettebb településrész helyzete alapján: A kistérség települései kivétel nélkül „B” kategóriába tartoznak, közepesen veszélyeztetettek.

A kistérség négy árvízvédelmi öblözetet érint, közülük természetesen a Szamosközi öblözet területi hányada a legnagyobb: (3. számú táblázatos melléklet) Árvízvédelmét a Tisza bal

parti fővédvonala, a Túr gátjai, a Kraszna jobb parti és a Szamos töltései biztosítják, összesen 157,547 kilométer hosszban.

Az állami tulajdonú főműveket a területen a Felső-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság kezeli.

A kistérség árvízvédekezésében nagy szerepe van a másodrendű védvonalaknak, közülük a Szamos-Túrközi zárógát a Szamos jobbparti és a Túr balparti - romániai - töltésszakadásból kitörő árvíz ellen védi a magyar területeket, a többi védvonal helyi jelentőségű.

Az árvízvédelmi fővédvonalak – töltések – kiépítési méreteit, illetve az állékonyság biztonsági tényezőit ágazati rendeletek írják elő. A ma érvényes kiépítési magasság az 1976-ban meghatározott mértékadó árvízszint 1 méteres biztonsággal növelt értéket jelenti.

Az elmúlt évek árvizeinek hatására a gátak megerősítésére fokozott figyelmet fordítottak, a Tisza és a Szamos töltéseinek megerősítése mára befejeződött.

Az elkövetkező 3-4 évre tervezett árvízvédelmi beruházásokra programterv készült (III. ütem), amelyben a Túr árvízvédelmi rendszerének fejlesztése van előirányozva a védvonalak torkolati szakaszának kiépítésével (a bal parton a torkolati 7 km-es, a jobb parton a torkolati 3,2 km-es szakasz) és a Felső-Túri árvíztározó megvalósításával.

A FETIKÖVIZIG az árvízvédelmi előrejelzés hatékonyabbá tétele érdekében szoros kapcsolatot épített ki a határon túli szervezetekkel, az együttműködés keretében a vízügyi igazgatóságok rendszeresen tájékoztatják egymást a legfontosabb hidrológiai, hidrometeorológiai eseményekről és adatokról, automata vízmércéket üzemeltetnek, a magyar fél a védekezést segítő anyagokkal támogatja külföldi partnerét.

A kistérség területéből 3 309,36 ha-a fekszik hullámtéren, alig több, mint 5%. A hullámterek jellemzően nagyon szűkre vannak méretezve, a gátak építésekor a Túrnak csatornaszerű, egyenes medret építettek ki, a Szamost átvágásokkal jelentősen lerövidítették.

A folyók a töltések közt meanderezve nagyon sok helyen megközelítik a töltést, annak állagát veszélyeztetve. Az alámosások ellen kőből épült partvédőművekkel védekeznek.

A Tisza hullámterében több szűkület is kialakult, melyek fokozzák az árvízveszélyt. Közülük a tivadari igényel sürgős beavatkozást, melyet a Vásárhelyi terv keretében fognak megoldani (II.3.3. fejezet).

II.3.3.2. Belvíz elleni védekezés

Az árvízvédelmi töltések kiépülése óta a területen keletkező szivárgó-, fakadó-, talajvizek nem tudnak természetes úton a folyókba jutni. A terep mélyebb fekvésű részein gyülekeznek, néha az árvizekével vetekedő elöntéseket okozva.

A belvíz-veszélyeztetettségnek az általános fő oka, hogy a terep kis esésű, a talaj sok helyen rossz vízgazdálkodású kötött, nagy az agyagtartalma, ezért a csapadék a felszínén gyakran megáll. A vizek beszivárgását — a téli-tavaszi időszakban — sokszor a talajfagy is nehezíti. További probléma a talajvíz, mely — a környező hegy- és dombvidéki, illetve hátsági területek sajátossága miatt — több helyen nyomás alatt van.

A belvíz jelenség főleg az időjárás ciklikusságát tükrözi, vannak kifejezetten száraz évek, amikor egyáltalán nem, vagy alig keletkezik belvíz, de előfordulnak belvizes időszakot követő aszálykarak is.

A belvízlevezető rendszer kiépült, a vizeket csatornákon keresztül vezetik a befogadóba gravitációsan. A privatizáció óta a föld tulajdonviszonyok megváltoztak, a birtokok elaprózódtak, a belvízelvezető csatornák tulajdonviszonyai, és kezelőinek helyzete nem tisztázott. A főművek állami tulajdonban és VIZIG kezelésben vannak, a jelentősebb csatornákat, műveket a területen illetékes vízgazdálkodási társulat kezeli. A kisebb csatornákat a birtokosok sokszor beszántották, akinek a földje nincs közvetlen belvízveszélynek kitéve, nem akar részt vállalni a közös terhekből. A belvízgazdálkodás jelentős állami támogatással működik, de mára ez is bizonytalanná vált, a megígért támogatás töredékét kapják meg a társulatok.

A Tisza-völgy belvízvédelmi koncepciója az integrált belvízgazdálkodást tűzi ki célul, nevezetesen a lakosság élet- és vagyonvédelmét, az infrastruktúrális hálózatok biztosítását prioritásként kezeli, de a mezőgazdasági területeken a racionális, fenntartható belvízgazdálkodásra helyezi a hangsúlyt. A belvízkárok csökkentése érdekében jobban alkalmazkodó területhasználatra van szükség a mezőgazdasági területeken és a lakott területeken egyaránt. A belvizekből keletkező feleséget károkozás nélkül vissza kell tartani a földeken, ezzel javítva a talajok vízháztartását, a terület vízgazdálkodását.

A csatornák nyomvonalát, vízszállító képességét és fenntartását biztosítani kell, függetlenül az egyéni érdekeltségektől.

A kistérség a megye leginkább veszélyeztetett területei közé tartozik, a Tisza-Túrközi, a Tisza-Túr-Szamosközi, és a Szamos-Krasznaközi belvízrendszer érinti.

A belvizeket a befogadóba gravitációsan vezetik, de magas vízállás esetén a területen kell visszatartani, vagy vízkormányzás segítségével megoldani a problémát. Jelentős mennyiségű vizet tudnak tározni a Holt-Szamosban, a Gögő-Szenkében, és a Túr-belvíz főcsatornában.

A belvízi elöntések kapcsán a belterületi károk voltak a legjelentősebbek, házak, épületek sérültek meg. A belterületi belvízelvezető rendszerek állapota továbbra sem megfelelő, a külterületi csatornákhöz való csatlakozásaik még ma is megoldatlanok, elsősorban a karbantartás hiánya miatt.

II.3.3.3. A VTT árvízvédelmi feladatai és vízpótlási, tájgazdálkodási lehetőségei

A VTT az árvíz elleni védekezés feladatai között a hullámtér vízszállító kapacitásának növelése mellett árvíztározók, biztonsági árapasztó szelepek építését tartalmazza. A kistérség érintett a hullámtéri beavatkozások által, két helyszínen, a Szatmárcsekei nagyvízi levezető sáv és a Kisar-Tivadari híd környezetében.

Szatmárcsekén tervezett: partbiztosítás helyreállítása, megerősítése, kiépítése a szabályozási szintig, valamint parti rézsú és beszakadt depónia rendezése tervezett (714,013-713,710 fkm; 713,645-713,553 fkm; 710,495-710,144 fkm; 710,250-710,144 fkm). A beavatkozások elsődleges célja a szatmárcsekei nagyvízi levezető sáv kis- és középvízi mederre gyakorolt hatásának kompenzálása, ezen belül cél a parthátrálás megállítása, kis sugarú kanyar kialakulásának megelőzése, kedvező áramlási és lefolyási viszonyok kialakítása, a természetközeli állapot megőrzése a beavatkozások minimalizálásával. A tervezett partbiztosítás állami tulajdonú, vízügyi kezelésű területen valósul meg, egyetlen földrészlet kivételével (az erdőrészlet egyharmada már a Tisza medrében van). A munka 0,7 hektáryi cserjeirtással jár.

A Kisar térségében tervezett beavatkozások részben a lefolyási viszonyok javítását (mederkotrás), részben a várhatóan felgyorsuló víz okozta kimosások megelőzését (partbiztosítás) szolgálják. A tervezett partbiztosítás a Tisza medrében 704,770-705,204 fkm

között valósul meg, a Tivadari híd környezetében, a folyó bal partján, a település belterületének és a 2001-es töltéserősítés védelmére. A beavatkozás állami tulajdonú, vízügyi kezelésű területen valósul meg. A munkák része a hajdani hídpillér részleges elbontása.

A kistérség nem fogadta be a hidrológiai szempontból nagyjelentőségű Tisza-Szamosközi árapasztó tározót, ezért a VTT első ütemű fejlesztései között nem szerepel. A folyamatban lévő árvízvédelmi beruházások tapasztalatainak, eredményeinek, a megépült tározókon belüli gazdálkodás lehetőségeinek, az érintett települések megvalósult vidékfejlesztési tételeinek propagandájával van esély a - ma sem egyhangúan elutasító – vélemények megfordítására.

A Fehérgyarmati kistérségben a vizek rehabilitációja sok településfejlesztési, turisztikai fejlesztési elképzelés kulcseleme.

A kistérség táji sajátosságai szerint alkalmas a vízkészletek tájba juttatására és hasznosítására. Szántóművelésre gyenge, igen gyenge adottságú területei egy részének szerepe lehetne a táj működőképessége, vízháztartása, biológiai produkciója és potenciálja, szélsőséges jelenségeinek kiegyenlítése szempontjából. (4. és 6. térképi melléklet)

A konkrét területek optimális – jelentős társadalmi haszonnal járó - funkcióit sajátos táji adottságaik jelzik. A szűkebb és tágabb közösség megélhetése, életminősége szempontjából kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a földhasznosítás módja, haszonvételi elvárása megfelel-e így felfogott szerepeinek, vagy nem. Az adottságok ellenében való hasznosítás veszteségei nyilvánvalóan tükröződnek a mezőgazdasági termelés alacsony hatékonyságában, a károkból, illetve a vizek kártétele elleni védekezés költségeiben.

Az EU agrár-környezetgazdálkodási kifizetési rendszere és a VTT ártér reaktivációja elvi lehetőségek e területi funkciók betöltésének megvalósításához. A jó szántóadottságú területek termőképességének megőrzése érdekében is fontos, hogy a hazai agrártámogatások e szerepek betöltését elősegítsék.

Mindez a kistérség vidékfejlesztésének (hatékony földhasználatának és vízgazdálkodásának) egyik kardinális jelentőségű előfeltétele. A tájhasználat e szerepeinek állami, térségi és földhasználói elismerése nélkül, illetve a földhasználat ilyen értelmű, hazai agrártámogatásokkal orientált átalakítása nélkül a kistérség hátrányos helyzete nem oldható agrár- és vízgazdálkodási oldalról. A hátrányok, pedig nemcsak a megélhetést, hanem az életminőség egyéb területeit, az egészséget, halálozást és a turisztikai kapcsolatokat, települési környezetet is érintik.

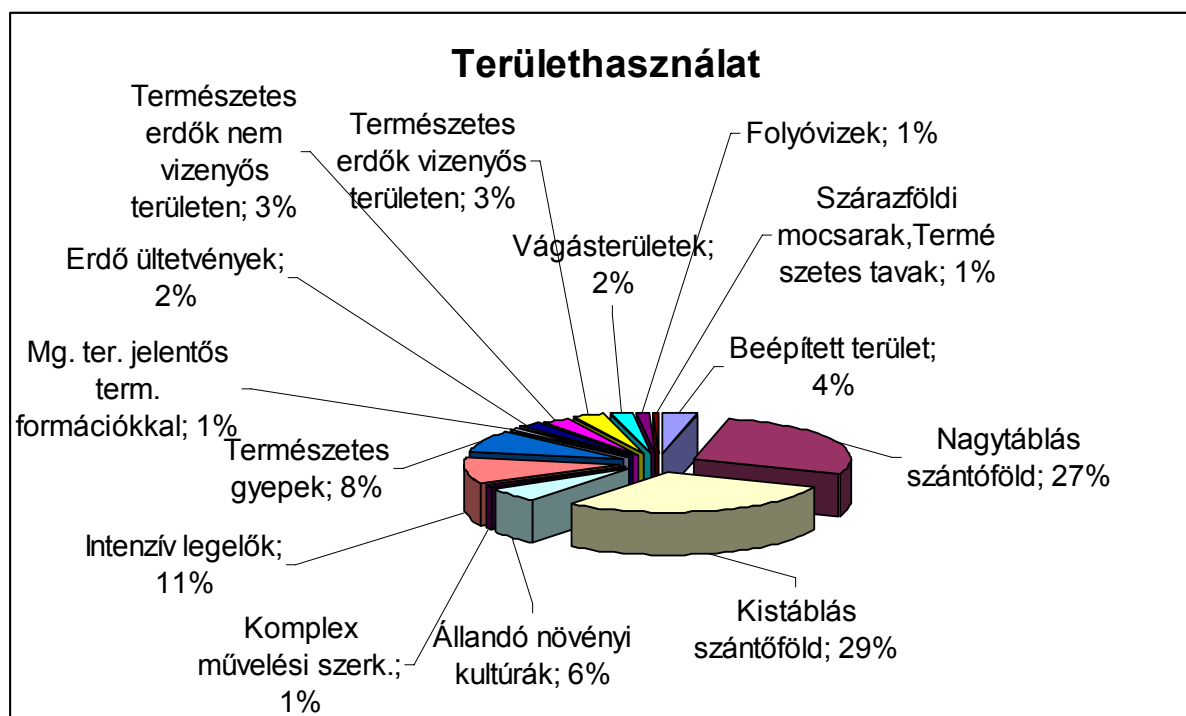
II.3.3.4. Ásványvíz-hévíz hasznosítás

A kistérségben egyenlőre még nem jellemző a termálvízkészlet intenzív hasznosítása, csak Fehérgyarmaton működik hévízkút, melyet fürdőként hasznosítanak.

II.3.4. Területhasználat

A kistérség 70 176 ha területének kicsit több mint fele (56 %) szántóterület, amelyből 20 617 ha kistáblás, és 19 188 ha nagytáblás szántó. A terület 6 %-át borítják állandó növényi kultúrák, amelyek elsősorban a térségre hagyományosan jellemző alma – és szilvaültetvényekből állnak. A kistérség 11 %-a intenzív legelő művelési ág alatt áll, 8 % a természetes gyepek aránya.

A térség 8%–a erdős terület, amelynek döntő része természetes erdő.

II.3.5. Környezeti állapot

A kistérség természeti adottságai, a tájhasználat, az itt élő emberek természethez való viszonya és a külső környezetből érkező hatások meghatározzák a kistérség jelenlegi, életfeltételeket megteremtő környezeti állapotát.

II.3.5.1. Vizek

A kistérség fontosabb felszíni vizei a Tisza, a Szamos és a Túr. A Tisza vízminősége Tiszabecsnél tápanyag háztartás és mikrobiológiai paraméterek alapján III. osztályú "tűrhető", egyéb paraméterek alapján II. osztályú „jó víz” minőségi kategóriába sorolható. Szamos vízminősége Tunyogmatolcsnál tápanyag háztartás paramétere alapján IV. osztályú „szennyezett víz”, míg a többi paraméter alapján III. osztályú "tűrhető" minőségi kategóriába sorolható. A Túr a különböző vízminőségi paraméterek szempontjából igen változatos minőséget mutat, amíg a szerves és szervetlen mikroszennyezők alapján V. osztályú "erősen szennyezett víz", addig oxigén- és tápanyagháztartás alapján II. osztályú „jó víz” minőségi kategóriába sorolható.

Évente ismétlődő vízminőségi probléma a meleg nyári, kisvizes időszakokban a Szamos oxigénháztartásának nagy labilitása, amely a Tisza folyón is kedvezőtlen vízminőségi állapotot okoz. Az elmúlt tíz évben rendkívüli szennyeződések az országhatáron túlról érkező elsősorban szénhidrogén származékok, ritkább esetben hidrometeorológiai helyzet, illetve esetenként cianid, nehézfém szennyezések okoztak. A szennyvíztisztító telepek tisztított szennyvíz bevezetései a kistérségben időszakos vízfolyásokba, belvízcsatornába kerülnek, több napos tartózkodás után jutnak a Tiszába, ezért csak kis mértékben terhelik a vízminőségét.

A talajvíz a belterületek közelében rendkívül szennyezett, elsősorban a szennyvízszikkasztásnak és a védelem nélküli hulladéklerakóknak köszönhetően. A szennyvíz elszikkasztása következtében a települések alatt szennyvízdombok alakulnak ki, növelve ezzel a belvízveszélyt.

A kistérségben a vízellátást biztosító rétegvizek rendkívül jó minőségűek.

II.3.5.2. Levegő

A kistérség az ország egyik legtisztább levegőjű területe. A térségben nem működik a levegőt jelentős mértékben szennyező ipari létesítmény, Fehérgyarmaton 18 jelentésköteles légszennyező pontforrás üzemel.

Légszennyező hatása a térséget átszelő 491-es útnak van, elsősorban a Tiszabecsi határforgalomból adódóan.

Bár minden településen van gázhálózat, a lakossági rákötések aránya alacsony, sok helyen nem éri el az 50 %-ot sem. A gázzal fűtött lakások alacsony arányából – Botpalád (25%), Kispalád (36%), Magosliget (26%), Tiszacsécse (39%), Túrístvándi (39%) és Uszka (26%) – lehet következtetni, hogy a téli időszakban jelentős a fűtésből adódó légszennyezés.

II.3.5.3. Talaj

A talajt sok helyen rendkívül megterhelte az 80-as évekig jelentős intenzív mezőgazdaság által felhasznált kemikáliák, a művelt területek jelentős részét műtrágyázták, míg a szerves trágyázott területek aránya igen lecsökkent. Az összefüggő nagytáblás mezőgazdasági területek kialakítása fokozta a szélerózió általi talajpusztulást. A fizikai talajszerkezet leromlásának legfőbb oka a szakszerűtlen művelési technológiák megválasztása. A rendszerváltás után csökkent a mezőgazdaság kemikália felhasználása. A talajvédelem érdekében az adottságokhoz alkalmazkodó tájhasználat kialakítása szükséges.

A talaj-szennyeződések elsősorban a szennyvízkezelés megoldatlanságából, az utak mentén a közlekedésből, a műszaki védelem nélküli, vagy illegális folyékony és szilárd hulladéklerakókból származik.

A kistérségben számos helyen találkozunk felszíni kitermeléssel, Fehérgyarmaton téglagyag bánya, Rozsályon, Tiszakóródon és Uszkan kavicsbánya, Tiszabecsen homok- és kavicsbánya működik/működött. A felhagyott, rekultivatatlan bányagödrök fokozott a talajpusztulás, gyakran válnak illegális hulladéklerakókká, ezzel jelentős környezetterhelést okozva.

II.3.6. Összegzés: A tájhasználat értékelése és természeti, gazdasági összefüggései

A tájhasználat igen szoros összefüggésben áll a jellemzett adottságokkal. Ha megvizsgáljuk az egyes tájhasználati formákat, azt látjuk, hogy a kistérséget a szántóművelés túlsúlya jellemzi, bár a szántóművelésen belül viszonylag kedvező a kistáblás művelés aránya. Ezzel együtt a tájhasználat nem, vagy csak kis részben illeszkedik a térségi adottságokhoz. A nagytáblás szántóművelés egyaránt jelen van a mélyebb öblözetekben, és a hátságokon. A táblák általában tagolatlan felszínborításúak.

A hullámtér erdősültsége nagy, a mentett oldali erdők kis foltokban fordulnak elő.

A kistérség közel harmada védett természeti terület, azonban a nagyobb kiterjedésű gyepek és erdőfoltok mellett a nagytáblás szántóművelés itt is jelen van. (7. és 3. térképek)

A felszínborítottságot tekintve a szántóművelésű haszonnövények a legrosszabb vízgazdálkodású társulások. Velük közel azonos kategóriájúak a fa és a gyümölcsültetvények. E kultúrák jellegzetesen vízfelhasználók, mégpedig a szántók esetében jellemzően abban az időszakban nő meg a vízigényük, amikor a társágban amúgy is vízhiány van. Az ültetvények is részben képesek hasznosítani a vízbő időszakok vizeit, de tartalékképzésre, vízvisszatartásra képtelenek.

A fentiek összegzésként megállapítható, hogy a Fehérgyarmati kistérség tájhasználatára képtelen alkalmazkodni a táji adottságokhoz, figyelmen kívül hagyja a mikrodomborzatból, a különböző talajadottságokból, az eltérő vízgazdálkodású talajszerkezetből, illetve felszínborítottságból (élőhely-lánc, növénytársulások) és vízellátottságból fakadó tagolt és az esetek nagytöbbségében igen eltérő lehetőségeket nyújtó tájszerkezetet. Emiatt elsősorban a tájhasználat következtében, vagy részben annak erős visszahatásaként a kistérségben egynemű, szélsőséges vízháztartású, egyre romló termőhelyi adottságú táji elemeket, és erősen leépült, leépülő természeti rendszereket találunk. Eltérő jellegzetességként fel kell hívunk a figyelmet, az erdők szerepére. A folyó felsőszakaszának erdőborítottsága nem csak a közvetlen területekre hat ki, de – ha különböző mértékben is, de – az egész folyóvölgy vízháztartását befolyásolja. A természeti adottságoknak és az ökológiai követelményeknek leginkább megfelelő mozaikos tájszerkezetben az erdőknek kellene meghatározó szerepet játszaniuk, szemben a mai állapotban e pozíciót betöltő szántókkal. Az erdők mellett a ligetes, parkszerű legelőknek és gyepeknek, továbbá a vizes élőhelyeknek, tavaknak, vízfolyásoknak lehetne kiemelkedő szerepe.

E kistérség tájhasználatára is jellemző az együttműködés hiánya: a gazdálkodók nemcsak a tájjal, de egymással sem képesek tartósan fennmaradó együttműködő rendszerek kialakítására. Az együttműködésre való képtelenséget jelzi a tervezett Szamos-közi tározóval szembeni merev ellenállás.

II.4. Gazdasági bázis

A gazdaság a térség megélhetésének forrása. A gazdasággal szemben hatékonysági, biztonságossági, megélhetési, életminőségi és környezetvédelmi szempontok érvényesülését várjuk el, ami nagyfokú és kiterjedt együttműködést, integrációt igényel. A következő anyagrészben bemutatjuk, hogy a Fehérgyarmati kistérség gazdasága jelen körülmények között mennyire képes a fenti kihívásoknak eleget tenni.

II.4.1. Gazdasági ágak, gazdálkodás

II.4.1.1. Agrárstruktúra

Az agrárium adottságai az országos átlaghoz képest általában szántóművelésre kedvezőtlenek, néhány növény termesztéséhez azonban ideálisak a termőhelyi adottságok. A kistérségben a mezőgazdaság 8%-kal járul hozzá a GDP értékéhez, amely majdnem kétszer nagyobb a súlya az országos átlagnál (4,3%).

Talajadottságok

A kistérség talajai vízhatás alatt képződött, zömében réti- és öntéstalajok. A kistérséget lefedő Szatmári sík kistájon nagy területi arányt képviselnek a vályog-agyag mechanikai összetételű, gyengén vagy erősen savanyú kémhatású gyenge termékenységű öntéstalajok. A kötött, savanyú kémhatású réti talajok 14%-ban fordulnak elő, melyek jellemzően nagy vízraktározó és rossz vízelvezető képességűek. A kistérség középső és déli részén a - hazánkban ritka - mocsári erdőtalaj borít egy részben összefüggő nagyobb területet, melyre kedvezőtlen vízgazdálkodás, agyagos mechanikai összetétel, erősen savanyú kémhatás és gyenge termőképesség jellemző.

A kistérség talajadottságai viszonylag alacsony aranykorona értékkel jellemezhetőek. A kedvezőtlen talajadottságok alapvetően behatárolják a termesztendő kultúrák körét és a termesztés eredményességét. Az éghajlat a vízigényes, kevésbé hőigényes szántóföldi és kertészeti kultúráknak kedvez.

Földhasználat

Területhasználat tekintetében legjelentősebb a szántóterületek megjelenése 50%-ot meghaladó arányban, ezt követi a legelőterületek aránya 17,9%-kal. A térség állóvízei részben a folyókat kísérő holtágak, részben mesterséges tározók és halastavak. A Szatmári tájegység 728 ha felszínű 6 víztározója közül a tunyogmatolcsi Holt-Szamoson létesült 530 hektáros tározó a legnagyobb (itt nádgazdálkodás- és feldolgozás is folyik), a szamosi Holt-Szamos 48 ha-t tesz ki. A Tiszában több mint negyven halfaj él, a legismertebbek a ponty, ezüstkárász, dévér, domolykó, márna, kecsege, csuka, törpeharcsa; az angolnát, a busát, az amurt pár éve telepítették.

Birtokstruktúra

A kistérség birtokstruktúrájára az elaprózódottság a jellemző, amely nehezíti a gazdaságos művelést. A földek adás-vételét gátolja, hogy a térségben a termőföldek önálló ingatlanná nyilvánítása messze elmarad az országos átlagtól. A termelés nagyobb része saját tulajdonú földterületen zajlik, bár a bérelt terület aránya sem elhanyagolható. A termelők nagyobb feldolgozókkal szembeni érdekérvényesítésére, a beszerzésben, művelésben, értékesítésben a termelők közötti együttműködés kialakítására négy bejegyzett Termelő és Értékesítő

Szövetkezetet hoztak létre a kistérségben. E szervezetek célja egyrészt a nyersanyagok, alapanyagok minél olcsóbb beszerzése, valamint az értékesítés összehangolása.

Növénytermesztés

A kistérség mezőgazdaságában a gyümölcstermesztés és a szántóföldi növénytermesztés jelentik a meghatározó termelési ágakat. A szántóföldi növények vetésszerkezetén belül a termesztett fő növénykultúrát a gabonafélék, a kukorica és a növényolaj-ipari kultúrák (a napraforgó és kevés repce) jelentik. Meghatározó a gabonatermesztés, ezen belül az őszi búza és a kukorica. Bár nem kimondottan alkalmas a talaj e kultúrák termesztésére, a vetésszerkezetén belül 65-70 %-ot képviselnek. Cégénydányádon a dohánytermesztés is jellemző.

A gyümölcstermesztés döntő részaránya téli alma, azonban még inkább híres a térség szilva- és dióültetvényeiről (Panyola, Nábrád, Szatmárcseke, Milota, Tiszacsécse). A Penyigei „nemtudom” szilva, kezelés nélküli, magas cukortartalmú termék, biokuriózum lehet, (európai fajtabejegyzés van rá folyamatban /közösségi földrajzi árujelző/) biolekvár-főző, aszalványkészítés létesítése tervezett a településen. Kisaron található mintegy 50 ha-on egy egyedülálló ártéri (dzsungel)gyümölcsös, ami génbankként őrzi a különféle ősi gyümölcsfajtákat. A penyigei vörös- és a nemtudom szilva; a kenéz-, piros-, a sóvári-, a kormos- és batul alma; az árpával érő-, a császár- és a vérbeli körte fajtákat és a papírvékony héjú, olajos belű diókat termő fák a tavasszal és ősszel az áradás iszapja táplálta ártereken nőttek. Emiatt voltak olyan ízesek, zamatosak és sokkal edzettebbek, mint a termesztett gyümölcsök. Az ősi tájfajták közé tartozó tányéralmák, bőralmák, a kormos almák akár egy évig is elálltak (hűtőtároló nélkül). A régi ártéri gyümölcsösökben lényegesen több körte volt, mint ma. De a gyümölcsösöket inkább aszalták, vagy lekvárt főztek belőlük, a XVI. századtól lendült föl a pálinkafőzés és az ecetgyártás.

A minőségi almatermelés a magas termelési költségek és a piaci alkalmazkodás hiányosságai miatt jelenősen visszaesett a térségben, helyette az ipari almatermelés vált jellemzővé. Az almaültetvények felosztottsága nem kedvez az egységes és hatékony növényvédelemnek, értékesítésnek és a közös fellépésnek is korlátot szab. Komoly gondot jelent a meglévő ültetvények elöregedése, a fajtaszegénység (döntő a jonatán típusú alma). Szükség lenne fajtaváltásra és új, piaci igényekhez jobban igazodó ültetvények létrehozására. A telepítések legnagyobb akadálya a tőkeszegénység. Vannak azonban új kezdeményezések is a térségben őshonos gyümölcsfajok – meggy, dió, szilva, császlói som – telepítésére, illetve a telepítés tervezésére.

A szántóföldi zöldségtermesztés területén egyre inkább elterjed az uborka, paradicsom és paprikafélék termesztése a családi gazdaságokban, elsősorban a kistérségen kívüli konzervipari nyersanyagigények kielégítésére. Ezek az élőmunka-igényes termelési kultúrák munkalehetőséget biztosítanak az itt élő munkanélküliek számára.

A talajadottságok megfelelnek a szálas és tömegtakarmány termesztésnek. E növények (elsősorban vörös here, silókukorica, stb.) termesztése szorosan kapcsolódik az állattenyésztéshez, melynek sajnálatos és indokolatlan visszafejlődése miatt e növények termesztése is visszaszorult.

Állattartás

A kistérségben az utóbbi évtizedben főként a háztáji, saját fogyasztásra történő sertés és baromfitartás jellemző. Az állatállomány létszáma, termelési színvonala nem felel meg a

kistérség adottságainak és lehetőségeinek. A jelenlegi alacsony állatlétszám kisebb részét a magán (kisüzemi) szektor tartja, ahol a termelés műszaki-higiéniai színvonala már nem teszi lehetővé a minőségi termék előállítását. A termőhelyi adottságokhoz teljesen igazodó - a gyepterületek hasznosítását biztosító kérődző állatfajok húshasznosításának extenzív körülmények közötti megvalósítása a jelenlegi válságból való kilábalás lehetőségét hordozza magában. A kistérségben három jelentősebb, egy tisztabereki és két csaholci gazdaság foglalkozik állattartással, kisebb szarvasmarha-telepek találhatók Milotán és Kölcsén, szürkemarha-telep létrehozása folyik Panyolán, víziszárnyas-tartás folyik Kömörőn. A tisztabereki (140 db) és csaholci (2200 db) állattenyésztési telepeken tejelő-tehén tartással foglalkoznak, ahol a legkorszerűbb, teljesen számítógép által vezérelt tejtermelési, hűtéstechológiai és takarmányozási technológiát alkalmazzák. Cساهolcon található továbbá egy olasz tulajdonban lévő, húsmarha-tartással foglalkozó cég (1450 db), akik a hagyományos legeltetési módszert alkalmazzák, belföldi-külföldi értékesítést egyaránt végeznek.

Termékfeldolgozás

A kistérség a mezőgazdasági termelés lehetőségeihez képest nem rendelkezik kellő tároló és feldolgozó kapacitással. A gyümölcstermés és a szántóföldi zöldségek tárolására azonban az utóbbi években több korszerű technológiával (ULO technológiával) felszerelt hűtő-tároló ház is épült, melyek alkalmasak a térségben megtermelt zöldség és gyümölcs további értékesítéséig való színvonalas tárolására.

A mezőgazdaság és az arra épülő élelmiszer-feldolgozó ipar jelentős a kistérség gazdasági struktúrájában, mely elsősorban a vidéki életmódhoz kötődő termelési hagyományokkal magyarázható. Hiányos azonban a térségi ipari bázis kiépültsége. A termények értékesítése és továbbfeldolgozása gyakran a kistérségen kívül történik, így a magasabb hozzáadott érték is térségen kívül keletkezik. A megtermelt gyümölcs közeli feldolgozására a különböző almasűrítő, gyümölcscsaszáló, pálinkafőző üzemekben van mód (Panyola, Kölcsé, Szatmárcseke). Kiemelkedő a gyümölcs és szántóföldi növények (uborka, paprika) feldolgozását végző Papp-Ker Kft. (Fehérgyarmat), valamint VÉPISZ Konzervüzem (Csegöld) szerepe a térség terményeinek feldolgozásában. A gyümölcstermesztés nagyságához képest mérsékelt feldolgozóipari kapacitás új üzemek telepítését indokolja, növelve az itt élők foglalkoztatási lehetőségeit is. Az erdőgazdálkodási termékek iránt a térségben működő faipari üzemek mutatnak érdeklődést (például Kölcsé községben Szatmár-Fa Trading Bt). Kistérségi összefogással hungaricumfeldolgozó üzem kialakítására pályázhatnak a termelők. Elsősorban a helyben megtermelt "szatmári szilva", dió, alma és zöldségek, feldolgozása válik ezzel elérhetővé.

II.4.1.2. Erdő- és vadgazdálkodás

Az erdősültség az országos átlaghoz közel van, 17,8 %. A termőhelyi adottságok: erősen kötött és gyenge termőképességű öntés talajok alkotják a kistérség jelentős részét. A tulajdon megoszlás szerint magasabb arányban vannak a magán erdőgazdálkodók, mint az állami tulajdonban lévő erdők. Az arány a továbbiakban a magán erdőgazdálkodás felé fog eltolódni, mivel az állami erdészeti tulajdonában nincsenek olyan földek, amelyeken erdőt tudna telepíteni.

A Fehérgyarmati kistérségben csak az utóbbi 2 évben indult meg a birtokosok telepítési kedve a földtulajdon rendezés anomáliái miatt (késlekedő földkiosztás, a kistérségben még ma is vannak már felszámolt termelő szövetkezet tulajdonában levő földek). A telepítés addig fog tartani amaddig a tulajdonosok az Európai Unió támogatásokat le tudják hívni. A telepítési

kedvet a támogatás mértéke fogja meghatározni, így rendkívül fontos az utóbbi 2 évben megindult kedvező folyamatot hosszú távon is ösztönözni. A telepítés általában makkvetéssel történik. Csemetét csak a makkhiányos időszakban alkalmaznak. A makkvetés előnyei közé tartozik, hogy olcsóbb a csemete ültetésnél és jobb az eredési százalék is, hátrányként a jelentősebb vadkár emelhető ki, illetve a makktermés szakaszossága.

A kistérségben jellemzően keményfás ligeterdők találhatók, amelyek elhanyagolt kocsányos tölgyesek. Jelentős területek vannak védetté nyilvánítva és védetté nyilvánítás alatt. Az illetékes hatóság előírásainak betartása a gazdálkodók számára ésszerű gazdálkodást nehezíti, hiszen a védelem terheinek ellentételezése késik.

A kistérségben jelenleg öt vadásztársaság működik, átlagos területnagyságuk 5.000-7.000 ha. A vadásztársaságoknál előforduló apróvadak közül a fácán a legjelentősebb, emellett a mezei nyúl és a fogoly. Víziszárnyas kibocsátás is van, évenként változó mértékben. A nagyvadak közül az őznek vannak kiváló állományai. Probléma viszont, hogy a túlzott őz létszám jelentős vadkárt okoz. Vaddisznó a kistérségben kisebb létszámban fordul elő, bár az állományai folyamatosan nőnek. A vad jellegéből adódóan probléma az állományszabályozás, ezért jelentős mező- és erdőgazdasági károkat okoz a térségben. Jelentős a bérvadásztatás és a külföldi vadászvendégek száma is a tagi vadászatokon kívül. Elsősorban Osztrák, és Német vendégek vadásznak a kistérségben. Értékesítés a Kelet Vad KFT-hez történik akik exportra értékesítenek.

II.4.1.3. Ipar

Az iparnak a térségben alapvetően nincs hagyománya. Kisebb cégek jellemzők. A jelentősebb ipari vállalkozások Fehérgyarmaton működnek, jellemzően a könnyűipar területén, mint az elektronika (elektromos kisgépeket és kábelkötegeket gyártó FIPKERSZ Kft., Fevill-Electric Kft., szerelvénygyártás (szivattyúkat gyártó ELPUMS Kft.), fa- és fémipar (Fa- és Fémipari Szövetkezet, Hackmann Evőeszközugyár) és az építőipar (FEMÉP Rt., Gégyény Kft.) területén. A RELABOR Kft. rehabilitációs foglalkoztatást végez. A térség adottságai az élelmiszeriparnak és a mezőgazdasági termékfeldolgozásnak kedveznek. Az élelmiszeriparban a fehérgyarmati Papp-Ker Kft., valamint a cseggöldi VÉPISZ Szövetkezetek különböző gyümölcsök (meggy) és szántóföldi zöldségnövények (uborka, paprika) feldolgozását végzi. A jelenlegi feldolgozóipari termelés azonban a termelési potenciálhoz (gyümölcstermesztés) képest igen mérsékelt. A külső piacok (oroszlás) összeomlása a térségi élelmiszeripart rendkívül hátrányosan érinti.

Fehérgyarmaton 1998-ban ipari park létesült, 61 ha betelepíthető területtel, de jelentős tőkét még nem vonzott.

II.4.1.4. Kereskedelem, szolgáltatás

A kistérségben – mivel multinacionális üzletlánc még nincs jelen – a hagyományos kiskereskedelem jellemző. A legtöbb az élelmiszerüzlet, a ruházati-, a vasáru- és a zöldségüzlet. Fehérgyarmaton e tekintetben meghatározó az ÁFÉSZ, mely az egész térségben rendelkezik üzlethálózattal (150 főt alkalmaz). A lakosság alacsony jövedelemszintje nem tud jelentős számú vállalkozást „eltartani”, ami a vállalkozások és üzletek számában

megmutatkozik. Alternatív jövedelmet biztosító szolgáltatás lehet a turizmus, amit mutat, hogy szinte minden településen több vállalkozás működik a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágban (a legtöbb Fehérgyarmaton és Tiszabecsen). Meghatározóak a közszolgáltatások, pl. Becker-Pannónia Kft. (hulladékkezelés), Tisza-Szamosmenti Közműszolgáltató Kft., Szatmár-Vidéki Infrastruktúra Fenntartási és Fejlesztési Kht., valamint az alapellátásához tartozó szolgáltatások (oktatás, közigazgatás, szociális ellátás, egészségügy), ez utóbbiak a kistélepuséleken meghatározó foglalkoztatási ágak.

A kistérségben – mivel multinacionális üzletlánc még nincs jelen – a hagyományos kiskereskedelem jellemző. A legtöbb az élelmiszerüzlet, a ruházati-, a vasáru- és a zöldségüzlet. Fehérgyarmaton e tekintetben meghatározó az ÁFÉSZ, mely az egész térségben rendelkezik üzlethálózzal (150 főt alkalmaz). A lakosság alacsony jövedelemszintje nem tud jelentős számú vállalkozást „eltartani”, ami a vállalkozások és üzletek számában megmutatkozik. Alternatív jövedelmet biztosító szolgáltatás lehet a turizmus, amit mutat, hogy szinte minden településen több vállalkozás működik a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágban (a legtöbb Fehérgyarmaton és Tiszabecsen). Meghatározóak a közszolgáltatások, pl. Becker-Pannónia Kft. (hulladékkezelés), Tisza-Szamosmenti Közműszolgáltató Kft., Szatmár-Vidéki Infrastruktúra Fenntartási és Fejlesztési Kht., valamint az alapellátásához tartozó szolgáltatások (oktatás, közigazgatás, szociális ellátás, egészségügy), ez utóbbiak a kistélepuséleken meghatározó foglalkoztatási ágak.

II.4.1.5. Turizmus, idegenforgalom

A kistérség turisztikai vonzerői sorában kiemelkednek természeti értékei, míg az egyéb attrakciók inkább csak lokális jelentőségűek. Meghatározó a Tisza, kisebb mértékben a Túr és a Szamos, melyek a vízi turizmus számára teremtenek kedvező feltételeket. A lefűződött holtágak, valamint a kisebb-nagyobb tavak pedig a horgászturizmus kedvelt célpontjai. Az Öreg-Túr tervezett rehabilitációja a kistérség belsejében hozna létre a víziturizmus számára különleges élményt adó feltételeket. Az érintetlen természeti környezet, az országos jelentőségű védett Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet az öko- és falusi turizmus célterületei. A kistérség bővelkedik műemlékekben, élő hagyományokban, melyekhez kötődő rendezvények a belföldi turizmus számára is egyre vonzóbb.

A turizmus jelentősége a kistérségben jelenleg alacsony. Ennek hátterében a periférikus elhelyezkedés és a hiányos marketing tevékenység áll. A hármas határ menti fekvés és az élénk határforgalom ma még csak a tranzit és a vásárlói turizmust élénkíti, nem a pihenés vagy az üdülés a fő motiváció. Ezek az utazások általában rövid tartózkodási idejűek, és alacsony fajlagos költséggel jellemezhetők. Ugyanakkor a kistérség jelentős részben a turizmus fellendítésével tervezi elérni gazdasága és megélhetése javulását.

A kistérség turizmusát az erős szezonális és területileg a Tisza menti koncentráció jellemzi. Hiányoznak az egyéb, jelentősebb turisztikai potenciállal rendelkező célterületek, a turistákat hosszabb maradásra bíró komplex turisztikai termékek és nem kielégítőek a kiszolgált létesítmények kapacitása és minősége. A turizmust veszélyeztető tényezők közül a tiszai szennyezések és az árvizek a legjelentősebbek, melyek igen sérülékennyé tehetik a turizmus volumenét. Emellett gondot jelent a belföldi fizetőképes kereslet alacsony szintje, amit a kereskedelmi szálláshelyek forgalma tükröz, valamint a rövid szezon miatt nehezen megtérülő befektetések.

A Tisza vonzereje és a térség lakosságának hagyományos vendégszeretete a kistérséget arra predesztinálja, hogy a ma még kihasználatlan turisztikai ágazat egyre nagyobb mértékben

részesüljön a gazdasági teljesítésből, valamint megálljon az a stagnálási, leépülési folyamat, mely az elmúlt években volt jellemző.

Turisztikai termékek

A *vízi turizmus* számára a kistérségben elsődlegesen a Tisza, emellett még a Szamos és a Túr folyók kínálnak kedvező feltételeket. A Tisza a fehérgyarmati kistérségben, Tiszabecsnél érkezik meg Magyarország területére. A határt átlépve a Szamosközre érkezve lelassul, túrázásra alkalmassá válik. A Tisza ezen szakaszán az evezős és a motoros hajós turizmus fejlesztésére van lehetőség. Tiszabecs a vízitúrák kiinduló pontja. A tiszai vízitúrák által érintett további települések a kistérségben Milota, Tiszacsécse, Tizsakóród, Szatmárcseke – közös ukrán-magyar határ mentén –, valamint Nagyar és Kisar. Legnagyobb turisztikai program a Tiszán az évente megrendezésre kerülő Nemzetközi Tisza-túra. Erre az alkalomra benépesülnek a környék települései. Egyre több helyen helyi vállalkozók gondoskodnak a túrázók ellátásáról. Többnyire azonban nincsenek felkészülve a helyiek arra, hogy ebből a programból hatékonyan profitáljanak. Ebből kifolyólag számos települési és kistérségi kezdeményezés indult már el a hatékony együttműködés céljából az image-építés, komplex programkínálat területén. A tiszai evezős túrák összekapcsolása a turizmus más ágaival (gasztro-, kulturális-, kerékpáros turizmus) a Felső-Tiszán már jelenlévő és tovább fejleszthető lehetőség.

A Szamos kevésbé népszerű vízitúra helyszín, mert a folyó szennyezett volta miatt kialakított vízibázishelyek nincsenek. A Szamos partján található Szamossályi, Szamosújlak, Gyügye, Cégénydányád, Tunyogmatolcs, Nábrád, Szamoskér, Kérsemjén, Panyola és Olcsvaapáti. Az érintetlen táj szépsége hasonló vonzerőt jelent a Túr esetében is, teret adhat evezős túráknak a megfelelő infrastruktúra kiépítése után.

A *horgászturizmus* kevésbé a folyóvizekhez, mint a mesterséges tavakhoz, holtágakhoz, csatornákhöz és morotvákhöz kötött szabadidős tevékenység a térségben. Jellemző halajték itt a csuka, ponty és a harcsa. A kistérségben Milótán, Kölcén, Fehérgyarmaton és Szamossályiban működnek horgászegyesületek jelentős taglétszámmal.

A kistérségben a Tisza, Túr több szakaszán is található jó minőségű *strandolási* lehetőség (Tiszabecs, Szatmárcseke, Kisar) valamint Fehérgyarmaton strandfürdő üzemel. Esetenként a higiéniai viszonyok megoldatlansága jellemző, ehhez társulva a vadkempingezés. A rövid szezonnak és a kis árbevétel miatt a tulajdonosok (önkormányzat) a szabadstrandok szinten tartásában és fejlesztésében passzívak. Esetlegesen felállított vendéglátóegységek jelennek csak meg a nyári hónapokban.

A Fehérgyarmati kistérség síkvidéki jellegéből adódóan ideális terepet nyújt a *kerékpáros turizmus* számára. Az Országos Területrendezési Tervben meghatározott országos kerékpárút törzshálózati elemek közül a Felső-Tiszai kerékpárút (Sárospatak – Pácin – Szlovákia – Dombrád – Záhony – Ukrajna – Vásárosnamény - Tiszabecs) érinti a területet. E kerékpáros nyomvonal a kistérségben a következő településeken halad keresztül: Tiszabecs, Milota, Tiszacsécse, Tizsakóród, Szatmárcseke, Nagyar és Kisar. A Tisza gátján vezetett nyomvonalhoz kapcsolódó, abból leágazó kerékpáros nyomvonalak kijelölésével, tájékoztató táblák elhelyezésével a kistérség települései és azok nevezetességei jól körüljárhatók. Kerékpáros bázishelyek, információs adatbázisok és kiadványok ivóvízvételi lehetőségek, szervizek, kölcsönzők kialakításával a szolgáltatás megfelelő színvonalúvá válhat. A már megépült kerékpárutak fenntartása forrás hiányában gondot okoz.

A *vadászat* a Tisza ukrán határhoz közeli szakasza mentén a legjellemzőbb. Vadászati lehetőség van Fülesd, Nábrád, Szatmárcseke, Panyola, Kérsemjén, Tunyogmatolcs,

Fehérgyarmat, Kölcse, Szamossályi településeken, melyekben többnyire vadásztársaságok is működnek. Főként rőt vadat, vadkant, fogolyt és fácánt lehet elejteni.

Lovaglás a térségben kevés helyen lehetséges, pedig mint adottság kihasználható volna. Rozsályon egy jegyzett pónilótenyészet van (lovaglás, kocsizás elsősorban gyermeknek). A helyi tantervben környezetismereti órába ez beépített. A csökkent mozgás és értelmi képességűek számára gyógyterápiát jelent. A településen megvalósított tevékenység követendő példa lehet.

A *falusi turizmus* a kistérségben jelentősen erősödött az utóbbi tíz évben. A belföldi vendégek száma egyre gyarapodik, mely visszavezethető az urbánus, stresszes életforma következtében növekvő vonzerőt jelentő vidék zavartalan nyugalma és vele együtt az aktív pihenésre. A szatmári terület rendkívül jó adottságokkal rendelkezik a falusi turizmus programok szervezésére. A területen a civilizáció káros hatásai alig érzékelhetők, ezzel együtt az infrastruktúra kiépítettsége is alacsonyabb.

A kistérség több településén (Kisnamény, Vámosoroszi, Fehérgyarmat, Fülesd, Sonkád, Milota, Tiszacsécse, Túristvándi, Kölcse, Szatmárcseke, Kisar, Nagyar, Panyola, Tiszabecs, Penyige, Szamossályi) minősített falusi szálláshelyek vannak. Egyes településeken egyedüli jövedelemszerzésnek minősül a vendéglátás, kiegészülve az agrártermékek helybeli kínálásával. A „vendégasztal” kialakítása még nem kiforrott, de ennek metodikája már megszületett. A járulékos programok (pl. a falusi napi tevékenységekben való részvétel) még a legtöbb helyen nem nyertek szervezett formát. A házigazdák szakmai segítséget és marketing támogatást kapnak a falusi turizmus megyei, helyi egyesületétől. A falusi turizmus kínálatának bővítésében az öko- és aktív turizmus kapja a legnagyobb szerepet, a térségre jellemzően a kerékpáros, lovas, horgászturizmus részvételével. A falusi turizmus kialakítását segíteni, ösztönözni szükséges olyan településeken, ahol ez még nem indult el és természeti és környezeti adottságai révén alkalmasak. Ehhez kapcsolódva a fiatalok üdültetése, erdei iskolák, alkotóházak létesítése több településen lenne megoldható. A környezettudatos nevelés minél korábbi korosztályoknál történő megkezdése nemzeti stratégiai cél.

Az *ökoturizmus* számára a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet egyes kistérségi területei adhatnak helyszínt. Az Alföld összes tájegysége közül talán Szatmár és Bereg azok, amelyek leginkább megőrizték a táj egykori jellegét, az Alföldön ezen a vidéken maradt meg a legtöbb természeti, tájképi és kultúrtörténeti érték. A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet központja Fehérgyarmaton található, egy épületben a TK értékeit bemutató állandó kiállítással. A védett területen jelenleg még nincs kijelölt bemutatóterület.

A térség gazdag a *kulturális emlékek*ben. Szinte minden település rendelkezik valamilyen épített örökségi, népművészeti, vagy egyéb kulturális programmal. A Felső-Tiszavidék református templomai (Sonkád, Gacsály) temetői (Szatmárcseke) irodalmi emlékhelyei (Szatmárcseke, Tiszacsécse) országos hírűek. A megye egyik fontos, a kistérségnek pedig az egyetlen és egyben legnagyobb jelentőségű fesztiválja a Szatmári Fesztivál, ami egy több napos több helyszínen zajló rendezvénysorozat. A Fehérgyarmati kistérségben több helyszíne van: Fehérgyarmat (Gyarmati Vigasságok), Tunyogmatolcs (Szamosparti találkozó), Kölcse (halászlépfőző verseny), Túristvándi (Nemzetközi Halászlépfőző), Szatmárcseke (Nemzetközi Szilvalekvárfőző Verseny), Milota (Nemzetközi Diófesztivál), Méhtelek (almafesztivál) és Penyige (Szenke Parti Nagyvásár).

Turisztikai infrastruktúra

A kistérség összesen 2003-ban 1532 szállásférőhellyel rendelkezett a KSH adatai alapján, mely 1998 óta 30%-os növekedést mutat. A települések közül Fehérgyarmat, Szatmárcseke, Tiszabecs és Túristvándi emelkedik ki, mely a férőhelyek 80%-át tudja magának, melynek

döntő hányada falusi, turistaszálláshelyek, kempingek. A falusi szálláshelyek elsősorban a Tisza menti területeken terjedt el. Az alábbi településeken minősített falusi turizmus keretében működő szálláshelyek találhatók: Kisnamény, Vámosoroszi, Fehérgyarmat, Fölesd, Sonkád, Milota, Tiszacsécse, Túrístvándi, Kölcse, Szatmárcseke, Kisar, Nagyar, Panyola, Tiszabecs, Penyige, Szamossályi

A szállodák, panziók száma és kapacitása alacsony, melynek oka egyrészt a kereslet hiányában, másrészt az alacsony vállalkozási aktivitásban keresendő. Összesen 100 alatti férőhellyel rendelkezik a térség. A vendéglátóhelyek számában kis mértékű pozitív elmozdulás következett be. Az éttermek és cukrászdák száma ugyan csökkent, viszont az ételválaszték, a higiénés feltételek, az esztétikai környezet, az árak és a kiszolgálás javulása biztató jel a minőségi turizmus feltételeinek megteremtésében

2003. évben a kistérséget közel 6300 vendég kereste fel, amely több duplája az 1998-as év adatának. A növekmény a belföldi turisták nagyobb üdülési részarányának köszönhető, mivel a külföldi vendégek száma fokozatosan csökken. A turisták közel 16 ezer vendégéjszakát töltöttek a térségben, ami az öt évvel ezelőtti értékhez képest szintén több mint kétszeres növekedést jelent. A külföldiek által a térségben töltött vendégéjszakák száma csökkent. A kereskedelmi szálláshelyeken töltött vendégéjszakák számának az alakulása meglehetősen ellentmondásos. Az elmúlt években mérsékelt növekedő kereskedelmi szálláshelykínálattal együtt növekedett a vendégéjszakák száma is, azonban 2003 és 2004-ben már drasztikusabb látogatócsökkenést volt tapasztalható a térségben. Miután Fehérgyarmat egyben a térség legfontosabb turisztikai központja is (lehetne) ezen kedvezőtlen folyamat megfordítása a város mindenképpen kiemelt feladata kell legyen.

Egy vendégre 2,5 vendégéjszaka jutott 2003-ban, ami 1998-ban 2,7 volt átlagosan. Az országos negatív tendencia itt is tapasztalható, miszerint a vendégéjszakák számának fokozatos csökkenésével az átutazó és hétvégi turizmus tör elő. Viszont vannak kiemelkedően hosszú utazási tartózkodások egyes településeknél, ami a sokszínű programkínálattal magyarázható.

A KSH adataira alapozott statisztikai elemzés mellett figyelembe vette jelen vizsgálat a települési interjúk, valamint a korábban készült tervezési anyagok eredményeit. Ennek ellenére a turisztikai vizsgálatoknál az átlagosításra alapozott következtetések levonása kockázatos, hiszen számos tényező – időjárási viszonyok, reálkeresetek alakulása – befolyásolj az egyes évek vendégforgalmi adatainak alakulását. Ezen kívül figyelembe kell venni az üdülők „szívességi” használat alapján történő vendégforgalmát, valamint az egy-egy programra, koncertre, egy napos strandolásra érkező, szálláshelyet igénybe nem vevő látogatók adatait csak becsülni lehet.

Az egyéb felmérésekből kiderül, hogy fokozódik az egyéni utazási mód a csoportos utak rovására, növekszik a fogadókészség a belföldi vendégek irányába, erősödik a belföldi kereslet. A belföldi kereslet összetételében meghatározó a családi turizmus. A külföldiek közül az osztrák és német vendégek kedvelik leginkább a térséget. Az üdülés mellett a külföldiek ingatlanvásárlásai általánossá váltak A térség látogatottsága alapvetően szezonális jellegű, az éghajlati okok és a földrajzi fekvés miatt főleg nyár, kisebb mértékben a tavasz és az ősz jelentik az üdülő turizmus időszakát. A térség megközelítése döntő főként személygépkocsival történik, amely felhívja a figyelmet az úthálózat és a kiszolgáló létesítmények iránti fokozódó mennyiségi és minőségi igényekre.

A versenyképességet csak az infrastruktúra általános fejlesztésével, korszerű turisztikai termékek, termékcsomagok megteremtésével, hatékony marketing munkával, egyedi arculatok és hatékony működési feltételek kialakításával van mód lényegesen javítani. Az idegenforgalom szervezését, irányítását ellátó szervezeti, intézményi háttér (kormányzati és helyi szinten egyaránt) megteremtése nélkül azonban nem érhetőek el jelentős sikerek.

II.4.2. Vállalkozási szerkezet

Vállalkozási aktivitás, sűrűség

A működő vállalkozásokat alapul véve a vállalkozási aktivitás 48 db/ezer fő, ami alig több, mint az országos átlag fele. A kistérség vállalkozási sűrűsége így rendkívül alacsony, különösen az aprófalvakban és a periférikus elhelyezkedésű községekben. A vállalkozások 40 %-a ugyanis Fehérgyarmaton működik, ahol így a sűrűség majdnem eléri az országos átlagot (84 db/1000 fő), míg a falvak közt nagy különbség van. Egyes nagyobb falvakban (Tiszabecsen 73, Kölcsen 59, Jánkmajtison 53, Kisaron 56 db/1000 fő) a kistérségi átlagon felüli, más falvakban a népességszámhoz képest alacsony (Tunyogmatolcson 32 db/1000 fő) a vállalkozási aktivitás, számos településen pedig a működő vállalkozások száma a 10-et sem éri el (Császló, Garbolc, Darnó, Kishódos). A kis vállalkozási aktivitás a térség periférikus, keleti határmenti fekvéséből, a nehéz elérhetőségéből, a meghatározó városi központ hiányából és agrárjellegéből adódik, és fokozódó elmaradottságát mutatja országos és megyei viszonylatban egyaránt.

A kistérségi vállalkozások megoszlása jogi forma és létszám kategória szerint

A fehérgyarmati kistérségben mindössze 1 250 főnél többet foglalkoztató vállalkozás működik, így a vállalkozói szektort a KKV-k dominanciája jellemzi. Ezen belül is a kisebb cégek dominálnak: a jogi személyiség nélküli vállalkozások aránya 90 %, az is döntően egyéni vállalkozás (az összes vállalkozás 78 %-a). Az alkalmazottak száma ugyanezt mutatja: az 1-9 főt foglalkoztató mikrovállalkozás 27 %, a 10-19 főt foglalkoztató kisvállalkozás 1 %, és a 20-49 főt foglalkoztató középvállalkozás szintén 1 % a kistérségben. A 0 és ismeretlen főt foglalkoztató vállalkozások száma kiugróan magas (70 %); feltehetően a mikrovállalkozások közé tartoznak. A térség vállalkozási szerkezetét a döntően a mikrovállalkozások körébe tartozó önfoglalkoztató kényszervállalkozások határozzák meg, melyek gyenge tőkeerővel és versenyképességgel rendelkeznek. A térség gazdaságából hiányoznak a tőkeerős középvállalkozások.

A vállalkozások gazdasági ágak szerint

A kistérség hagyományosan és dominánsan agrárjellegű, gazdaságában a mezőgazdaság emelkedik ki, bár a termőföld aranykorona értéke alacsony. Elsősorban a gyümölcsstermesztés (alma, szilva) dominál, több jellegzetes szatmári termék kapcsolódik hozzájuk. A mezőgazdaságban működik a vállalkozások 20 %-a, ami az országos érték négyszerese, de a vidéki térségek átlagának is mintegy kétszerese. Van olyan település, ahol ez az arány kiugróan magas; például Hermánszegen 60 %, Kisnaményban 58 %, Garbolcon és Nemesborzován 50 %, de számos településen eléri a 40 %-ot. A mezőgazdasághoz nem vállalkozóként kötődő embereket is tekintve a mezőgazdaság egyértelműen domináns ágazat a térségben. A gazdasági szerepvásztása így a térségben élők életéselyeit és életminőségét rendkívül hátrányosan érinti. A kereskedelem és a szolgáltatások együttesen 70 %-ot képviselnek a vállalkozások között, ami 7 százalékponttal marad el az országos átlagtól.

Kistérségi szinten alacsony a kereskedelem aránya (9 %), jellemzően alacsony a gazdasági szolgáltatások aránya (7 %), az idegenforgalmi szektorhoz kapcsolódó szálláshelyszolgáltatás és vendéglátás azonban 26 %-ot képvisel. Az ipar aránya (10 %) lényegesen kisebb az országos átlagnál, több településen egyáltalán nincs ipari vállalkozás (például Csegöld, Darnó, Kishódos, Kisnamény, Nagyhódos, Nemesborzova, Szamosújlak).

II.4.3. Összegzés: Relatív pozícióváltozás, gazdasági-társadalmi összefüggések és fejlődési tendenciák

Eddig a belső erőforrások elemzését főként a jelen állapot, a mai helyzet, statikus adatok vizsgálata alapján végeztük.

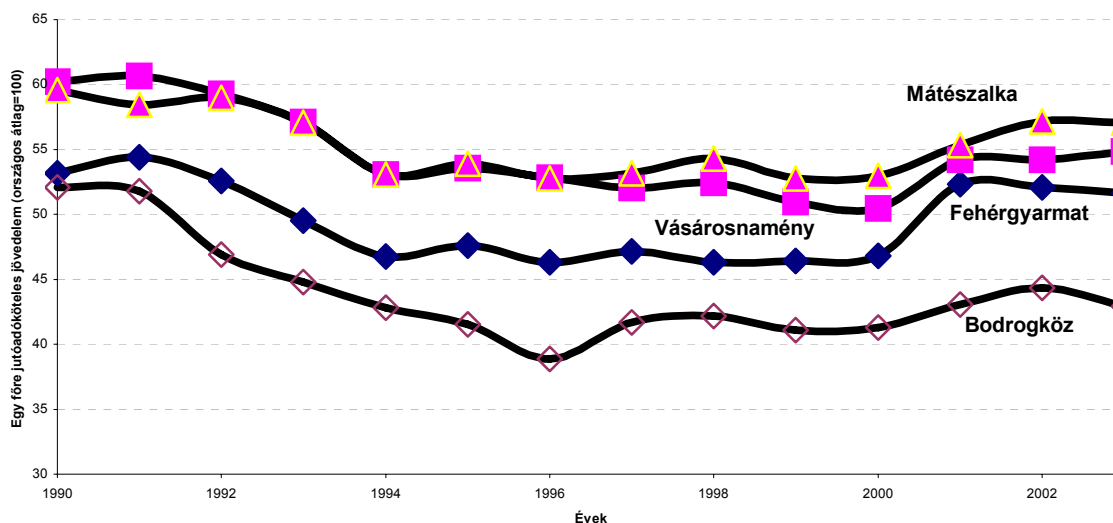
A következőkben összehasonlítjuk a VTT által érintett négy Felső-Tisza vidéki kistérséget.

Az elmaradottság a vizsgált térségekben döntően tradicionális eredetű, amelyen az Alföld számára általánosságban felzárkózást hozó szocialista iparosítás is legfeljebb csak időlegesen (a rendszerváltásig), és inkább csak relatív értelemben volt képes segíteni. A négy Felső-Tisza vidéki kistérség közül háromnak – Mátészalka kivételével – még a központjai is jórészt kimaradtak a szocialista iparosításból, agrárjellegük sokáig meghatározó volt. 1990 óta pedig az országos átlagnál is jobban visszaeső, és ma már a vidéki átlagot sem elérő súlyú agrárszektor szerepét, dezintegrálódását, illetve részben a fekete gazdaságba való süllyedését máig nem sikerült ellensúlyoznia sem a piaci folyamatoknak, sem pedig a területfejlesztésnek.

A döntően a lakossági infrastruktúra, illetve a helyi önkormányzati intézményrendszer tárgyi feltételeinek kétségtelen javulásában tetten érhető fejlődés hatása a gazdaságra csekély. A még radikálisabb leszakadás elkerülésében ezeknél sokkal nagyobb szerepet játszott a szocialista időszakban felépült néhány középüzem továbbélése, a határmenti fekvés alapján kínálkozó szürke gazdaság, illetve – az országostól sok tekintetben eltérő demográfiai folyamatok és a sajátos kollektív magatartásmintákban testet öltő túlélési stratégiáknak köszönhetően – a normatív alapú állami foglalkoztatás- és szociálpolitika forrásai (a rokkantnyugdíjaktól a családi pótlékig vagy a gyerekek számától függő lakásépítési szociálpolitikai támogatásokig).

Ugyanakkor a helyzetet számos speciális tényező is súlyosbítja. Ilyen például az apró- és középfalvas településszerkezet, a cigányság országos átlagot jóval meghaladó aránya, a Budapesttől, a nyugati határtól, sőt még a megyeszékhelyüktől is nagy távolság (e távolságmutatóik értéke mindhárom tekintetben a legnagyobbak közé tartozik az országban), a gazdasági orientációváltás (a szovjet kapcsolatok szerepe korábban e térségek gazdaságában volt a legnagyobb az országban). Így a mindenkor országos átlagoktól való lemaradásuk növekedése az 1990 utáni évek zuhanása után is, habár mérsékeltebb ütemben, de a mai napig is folyamatos. A fenti megállapításokat a jövedelmi fejlődési pályák is szembetűnően igazolják.

A Felső-Tiszavidéki 4 kistérség jövedelmi pályája 1990-2003

Fehérgyarmat térsége az egykori Szatmár vármegyének a Tisza, a Szamos és a trianoni országhatár közé zárt része, amely a szocializmus évtizedeiben egyértelműen Fehérgyarmat vonzáskörzetévé alakult. Tradicionálisan aprófalvas vidék ez: 40 ezer fős lakossága 49 település között oszlik meg, s a lakosság 54%-a ezer lakosúnál kisebb településeken él, amely az 5. legmagasabb érték a kistérségek között. Itt tehát jórészt e településszerkezetnek köszönhető a tradicionális elmaradottság, hiszen már a XX. század elején is a tíz legelmaradottabb kistérség közé tartozott. Legkeletibb kistérségünk gazdasági helyzetét meghatározzák fekvéséből eredő hátrányai is: az országhatár menti falvak közúton közel 350 km-re vannak Budapesttől – tömegközlekedési eszközzel egy nap alatt gyakorlatilag nem lehet megjárni Budapestet (az eljutási idő 6-8 óra) –, de még a megyeszékhely Nyíregyháza is több mint 100 km. A közelebbi falvak országon belüli kapcsolatrendszerét, fejlődési esélyeit pedig az is rontja, hogy a Szamos hídon csak Fehérgyarmatnál és Csengerenél átjárható.

E halmozottan hátrányos helyzet fennmaradt a szocializmus idején is, hiszen mérsékelt ipartelepítés csak Fehérgyarmatot érintette, a potenciális ingázási célpontoktól nagyon távol volt, s a munkaképes, iskolázottabb lakosság elvándorlása pedig végig igen nagyarányú maradt. Nem véletlen tehát, hogy a rendszerváltás évében a 6. legalacsonyabb gazdasági aktivitási rátával (36% aktív kereső a népességből), a legalacsonyabb egy adózóra jutó jövedelemszínvonallal, és a 3. legalacsonyabb egy lakosra jutó jövedelemmel (a vidéki átlag 59%-a) rendelkezett a kistérség. Ezt a helyzetet rontotta tovább a keleti perifériákon az országosnál is gyorsabb, mélyebb és hosszabb válság a kilencvenes évek elején.

A fő gazdasági jelzőszámok azonban a mélypont idejét és a további folyamatokat illetően kissé eltérő képet mutatnak. A munkanélküliség mélypontja 1992-ben volt. Ekkor a 18-59 évesek 22%-a volt állás nélkül; ezt követően 14 és 17% (az aktív népességre vetítve 25%) között ingadozik a mutató (a kistérségek között a 10.-13. hely környékén), ugyanakkor a vidéki átlaghoz képest fokozatosan romlik a foglalkoztatási helyzet azóta is, és a 10 évvel korábbi másfélszeres helyett 2003-ban már 2,5-szeres volt a ráta különbsége. Az adóköteles jövedelmek viszont csak 1993-94-ben estek vissza a vidéki átlaghoz képest (53%-ra), hogy aztán a 2001-2002-es központi béremeléseknek köszönhetően újra közeledjenek a vidéki átlaghoz. A relatív pozíció (az utolsó 10 hely valamelyike) ugyanakkor eközben sem változott, s egyértelmű az is, hogy az alapprobléma itt is a foglalkoztatottság szélsőségesen

alacsony szintje: az országos 43%-kal szemben a népességnek mindössze 1/3-a adófizető, még úgy is, hogy Fehérgyarmat városban ez az adat – egyedüli kivételként – eléri, sőt kissé meg is haladja az országos átlagot.

Nem is volt mitől javulnia a helyzetnek. Az aktív keresők száma kevesebb mint kétharmadára esett vissza 2001-re, és immár csak a lakosság 22%-a tartozik közéjük. Alacsony a vállalkozási aktivitás is: a jelentősebb gazdasági szerepű, jogi személyiségű társaságokat tekintve eleinte a vidéki átlag szűk fele, ma már csak harmada, a bt-eket, egyéni vállalkozások terén pedig kétharmada – a különbség a vállalkozások fő akadályára, a tőkehiányra is utal. A nagyvállalati kör, szinte teljesen hiányzik: a zöldség-gyümölcs-feldolgozással foglalkozó fehérgyarmati Papp-Ker Kft.-n kívül egyetlen cég sem foglalkoztat száz főnél többet. A vállalatok között ráadásul alig vannak jelen a nagy fajlagos hozzáadott érték termelésére képes, dinamikus ágazatok: a helyi kiskereskedelemmel, illetve mezőgazdasággal és élelmiszerfeldolgozással foglalkozók szerepe meghatározó. A vállalkozások, vállalatok hiánya és struktúrája tükröződik vissza a gazdasági teljesítményt legátfogóbban tükröző GDP adataiban is. A 2000-es évre készített becslésünk szerint az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték alig egyharmada volt az országos átlagnak, ráadásul az alacsony GDP több mint fele nem a vállalatok, hanem a háztartások, az egyéni vállalkozások és az állami–önkormányzati intézmények tevékenysége révén keletkezik (országosan csak 38% az arány).

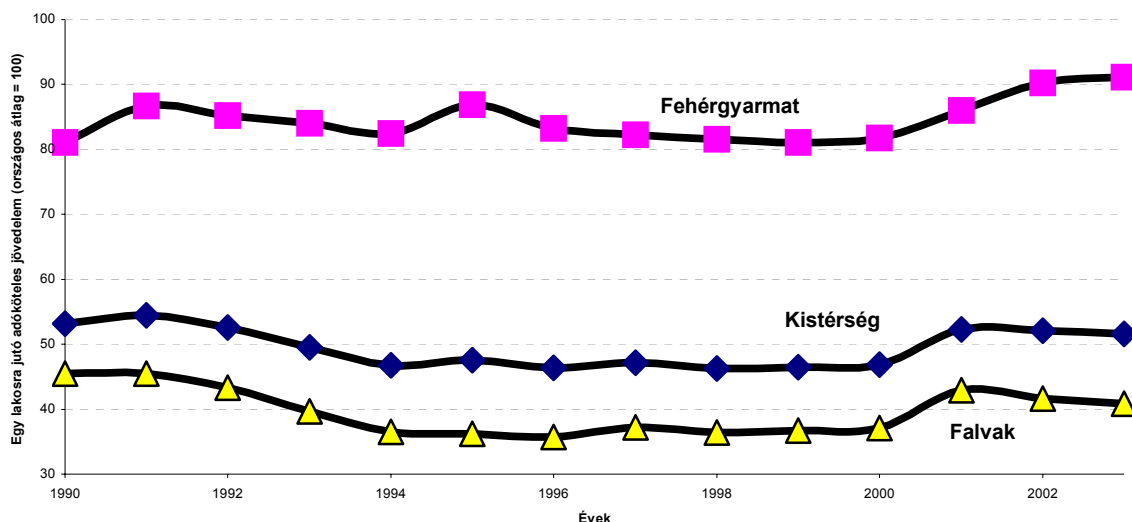
Ugyanakkor, jobbra Fehérgyarmat városhoz kötődően, akad egy-két sikeresebb, növekvő új vállalkozás (a már említett Papp-Ker Kft. mellett például autóalkatrész-, lakókocsigyártó kisüzemek). Főként ezeknek köszönhetően az ipari foglalkoztatás csak 25%-kal esett vissza a 2001-es népszámlálás idejére, és 30%-os súlya 5 százalékponttal nagyobb, mint 1990-ben. A helyzet további romlását azonban itt is a közszolgáltatások, (illetve a szintén zömmel szolgáltató-kereskedelmi profilú kényszervállalkozások) stabilitása akadályozta meg: a tercier szektorban gyakorlatilag ugyanannyian dolgoznak, mint 1990-ben. Az állam meghatározó, térségfenntartó szerepére utal az inaktív keresők 40%-os (a kistérségek között 8. legnagyobb) aránya is. Kis mértékben itt is hozzájárult továbbá a leszakadás mérsékléséhez a határmenti feketegazdaság (elsősorban a tiszabecsi átkelő környékén). A mezőgazdaság visszaesése itt is törvényszerűen bekövetkezett (a 2001-es foglalkoztatási szint az 1990-es 1/8-a): szétestek a tsz-ek, mára gyakorlatilag felszámolódott a korábban a térség specialitását adó szarvasmarhatartás, nőtt a parlagterület, és visszaesett az almatermelés – helyette inkább a tradíciókkal is rendelkező és piacképesebb csonthéjasok termelése, illetve a juh- és kecsketartás került előtérbe, a kisüzemi, jelentős részben háztartási gazdálkodás keretei között.

A foglalkoztatottak alacsony arányszámához demográfiai tényezők is hozzájárulnak. A természetes szaporodás alapján a kistérségi rangsor első negyedében van a fehérgyarmati körzet, a vidéki átlagot jelentő 1 helyett 0,8 a 60 év fölöttiek és a 18 év alattiak aránya, a vándorlások számszerű egyenlege jelentősen javult a kilencvenes évtizedben. Ebben az összefüggésben is szerepet játszik a roma lakosság magas aránya. 2000-es felmérésünk szerint a szatmári térség lakosságán belül mintegy 18% volt a romák aránya, így az ő – a nem roma lakossághoz képest – másfél-kétszeres természetes szaporodásuk, alacsony iskolai végzettségük (20%-uk ma sem fejezi be a 8 osztályt, érettségihez csak 2-3%-uk jut), és 70-80%-os munkanélküliségük jelentősen hozzájárul a térség kedvezőtlen mutatóinak kialakulásához. Az ukrán határ mentén megindult az etnikai gettó kialakulása (roma többségű falvak), az általános iskolás korosztályban ráadásul már Szatmár egészét tekintve is 27% volt a romák aránya, azaz integrációjuk az egész térség jövője szempontjából meghatározó kérdéssé lépett elő.

Részben ehhez kapcsolódik az a tény is, hogy a térség, különösképpen a falvak lakosságának iskolázottsága országos összevetésben alacsony, és az elmaradás 90-es évtizedben tovább nőtt. A 7 évesnél idősebbek 65%-a nem rendelkezik közép-, vagy felsőfokú végzettséggel illetve szakmunkás-bizonyítvánnyal, ami a vidéki átlagnál (53%) lényegesen magasabb. A legnagyobb elmaradás a felsőfokú végzettségüket tekintve mutatkozik: a 2001-es népszámlálás adatai szerint csak 4%-uk rendelkezett diplomával, egyetemi végzettsége pedig csak minden 110-edik lakosnak volt. A diplomások ráadásul erősen Fehérgyarmaton koncentrálódnak. Igaz, minden faluban lakik legalább egy értelmiségi – de egyetemi végzettségű már csak a falvak 2/3-ában él, néhány kistelepülésen pedig csak 1 vagy 2 diplomás van.

A falvak lemaradása minden vonatkozásban különösen súlyos problémát jelent. Fehérgyarmat jövedelemszintje még úgy is jelentősen „kiugrik”, hogy a vidéki átlagot a térségközpont sem éri el. A jövedelemhiányt ugyan a háztartási tevékenység, illetve a különböző társadalmi juttatásoknak az átlagosnál magasabb szintje ugyan mérsékli valamelyest, de a minden jövedelemforrást tartalmazó „rendelkezésre álló jövedelem” értékének egy fő jutó összege – 2000-re készített becslésünk szerint – csak kb. 10%-kal haladta meg a hivatalos létminimumot. Így a térség differenciált területfejlesztési eszközöket igényel. A falvak többségében, különösen az ukrán határ vidékén már ma is csak a szociális problémák kezelése tűnik reális lehetőségnek, elsősorban a – tervezett Szatmár-Beregi Nemzeti Parkhoz is kapcsolódó – klasszikus tájfenntartó vidékfejlesztés, a közmunkaprogramok, a romák oktatási helyzetének javítása, a mobil szolgáltatások és a közlekedési lehetőségek javítása révén. Fehérgyarmaton a termelő foglalkoztatás bővítése és a városi szolgáltatások fejlesztése, a közeli, jobban elérhető községekben pedig az ingázási lehetőségek bővítése tűnik a leghatékonyabb beavatkozásnak – mindez azonban döntően csak külső forrásokból látszik lehetségesnek.

A jövedelmi centrum-periféria olló a fehérgyarmati kistérségben

II.5. Infrastruktúra

A kistérség a gazdaság versenyképességét, környezeti állapotát és az itt élők életkörülményeit jelentősen meghatározzák az infrastrukturális rendszerek. A fejezet a közlekedés és a megközelíthetőség, a települések infrastruktúráját (14. sz. melléklet: Települési infrastruktúra) és lakások állapotát mutatja be.

II.5.1. Térségi közlekedési kapcsolatok, elérhetőség

A Fehérgyarmati kistérség az Észak-Alföldön, a Szatmári-síkságon, a Tisza, a Szamos és az országhatár között helyezkedik el, Magyarország legkeletibb kistérsége. Közigazgatásilag Észak-kelet-Magyarországon, Észak-Alföldi Régió és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye keleti oldalán található, északon a Vásárosnaményi, nyugaton a Mátészalkai, délen a Csengeri kistérséggel keleten Ukrajnával és Romániával határos. Helyzete EU-s, országos, régiós és megyei tekintetben is periférikus.

II.5.1.1. Nagytérségi elérhetőség

A Fehérgyarmati kistérség nagytérségi elérést tekintve Helsinki közúti tranzitfolyosó nem fekszik a területen, de a nemzetközi tranzitirányok V. folyósója szerepet játszik a térség életében. Ennek közúti megfelelője az M3 gyorsforgalmi út, ahonnan a 41.sz. főúton keresztül és a 49.sz. másodrendű főút érkezik a területre.

A térség távolsági tömegközlekedését a MÁV és Volán társaságok által bonyolított vasúti és autóbusz-közlekedés jelenti.

A vasút hálózatsűrűsége Magyarországon az európai átlagnál kedvezőbb, de a vasúti létesítmények és szerelvények állapota nem megfelelő. Vasúton a terület egyszeri átszállással a Budapest-Hatvan/Cegléd-Miskolc/Szajol-Nyíregyháza-Záhony nemzetközi vasúti fővonalon keresztül Nyíregyháza-Mátészalka-Záhony vasúti mellékvonalon és a Mátészalka-Zajta mellékvonalon közelíthető meg, vagy többszöri átszállással. Interpici járatok könnyítik meg a terület elérését a Mátészalka és Fehérgyarmat között napi három alkalommal. A legutóbbi menetrendváltás kedvezőtlenül érintette a fehérgyarmati Interpici járatokat, a Máv azonban ígéretet tett a helyzet megoldására egy-két hónapon belül. Szükség lenne a Romániában a határmentén futó vasútvonalhoz kapcsolódóan a Mátészalka-Zajta vasútvonal Szatmárnémeti és Nagybánya kapcsolatainak kialakítására.

Nemzetközi autóbuszjárat a Fehérgyarmati kistérségen nem halad keresztül, a területhez legközelebb a Budapest-Csengersima/Petea-Satu Mare-Baia Mare járat közlekedik naponta 3 alkalommal, arra felszállási lehetőség Nyíregyházán, Mátészalkán és Csengersimán van.

Távolsági autóbuszjáratok közül a Fehérgyarmatról Budapestre Budapest-Nyíregyháza-Fehérgyarmat autóbuszjárat jár a térségbe jelenleg csak vasárnaponként naponta egyszer.

A 300 km-re fekvő főváros leggyorsabb elérése Fehérgyarmatról gépkocsival a 491.sz.főút-49.sz. főút- 41.sz. főút – M3 gyorsforgalmi út vonalon 4óra, vonattal 4óra 45 perc egyszeri átszállással. Közvetlen vonat és autóbusz nem indul Fehérgyarmatról Budapestre.

A 93 km-re fekvő régióközpont, Debrecen leggyorsabb elérése Fehérgyarmatról gépkocsival a 491.sz., 49.sz., 471.sz. és a 4.sz. főúton 1 óra 40 perc, vonattal 1 óra 55 perc. Egyszeri átszállással a vonat naponta több mint 10-szer indul Fehérgyarmatról Debrecenbe.

A 75 km-re fekvő megyeszékhely, Nyíregyháza leggyorsabb elérése Fehérgyarmatról gépkocsival a 41.sz., 49.sz. és a 491.sz. főutakon 1 óra 15 perc, autóbusszal 1 óra 40 perc, vonattal 2 óra egyszeri átszállással. Közvetlen vonat naponta 10-szer indul Fehérgyarmatról Nyíregyházára, közvetlen autóbusz 7-szer jár.

A Fehérgyarmati kistérség *szomszédos térségekkel* való közúti kapcsolatát is meghatározza, hogy speciális, folyók és országhatárok által határolt helyzete miatt a térség elérése hidakon és határátkelőkön történik. Állandó kapcsolatot jelent a tivadari Tisza híd, valamint a 49.sz. és 491.sz főutak Szamos-hídjai. A fent említett hidakon kívül ideiglenes, ezáltal nem megbízható kapcsolatot jelent a szamossályi és az Olcsva-Olcsvaapáti komp. A Fehérgyarmati kistérségben határátkelő Ukrajna felé Tiszabecsen működik, 24 órás nyitvatartással, minden jármű részére. A kistérség életében szerepet játszik még a szomszédos kistérségben található csengeri nemrég felújított közúti határátkelőhely Románia felé is.

A vasútállomások, autóbusz megállók és pályaudvarok a területre érkező turisták első benyomásainak egyike, így ezek esztétikus kialakítása lenne szükséges.

Autóbuszos tömegközlekedést igénybe véve legfeljebb 75 percre van szükség (7 településnek 15 perc, 14 településnek 30 perc, 11-nek 45 perc, 8-nek 60 perc elegendő). Vonattal a kistérségben menetrend szerinti vasúti közlekedéssel működő vasútállomással rendelkező települések mindegyikével Fehérgyarmatra lehet közvetlenül jutni.

A Fehérgyarmati kistérség gépkocsi ellátottsága (205gépkocsi/ezerfő, KSH 2003.) a vidéki átlag (257gk/ezerfő) alatt marad, de Fehérgyarmat ellátottsága természetesen meghaladja azt, 6 településen ellátottsága a megyei átlagot (222gk/ezerfő) meghaladja. A legjobb helyzetben lévő település gépkocsiellátottsági adata 294gk/ezerfő, legrosszabb helyzetben lévő településé pedig 92gk/ezerfő.

II.5.1.2. Belső közlekedési kapcsolatok

A kistérség *belső kapcsolatait* vizsgálva elmondható, hogy a Fehérgyarmati kistérség útgerincét a 491.sz. főút adja, a településeket feltáró mellékúthálózat ehhez kapcsolódik. Útkapcsolat hiány csak néhány helyen jelentkezik: Nagyar-Kömörő-Mánd, Kölcse-Vámosoroszi, Panyola-Tivadar, Szamossályi-Hermánszeg. Zsákszerű helyzetbe kerül a komp üzemszünete esetén a Szamossal párhuzamos út menti Nábrád-Szamoskér-Kérszemjén-Panyola-Olcsvaapáti településsor.

A kistérségen belüli kapcsolatokat befolyásolja az utak forgalma, amiről a Fehérgyarmati kistérségben elmondható, hogy legforgalmasabb út jelenleg a 491.sz. főút és a Beregdaróc-Tivadar-Fehérgyarmat-Csengersima mellékút, amelyeken 3-7ezer E/nap forgalmat regisztráltak az ÁKMI-ban készült 2003.évi forgalmi táblázatok. A fenti utak Fehérgyarmat belterületi részére eső szakaszain különösen jelentős a forgalom. A többi út az 1500E/nap értéket sem éri el. Az 1500 E/nap értéknél nagyobb forgalommal bíró utak mentén kerékpárosok biztonsága érdekében kerékpárút kialakítása javasolt, ami a hivatás forgalmú és a turisztikai célú kerékpározást is biztonságosan szolgálja. Jelenleg kiépített kerékpár nyomvonal a vizsgált területen egyes települések belterületi részei és a Tisza egyes szakaszai mentén található. A már megépült kerékpárutak fenntartása forrás hiányában gondot okoz.

Az elérési időt a forgalom és a kiépítettség mellett jelentősen befolyásolja az utak minősége is. A kistérség 38 km országos főúttal rendelkezik, ennek kopórétege átlagosan 22 éves, a kistérségben lévő 252 km hosszú országos mellékút kopórétegének átlagos kora 21 év. Az ÁKMI útminőségi adatai alapján (2003.) főutak átlagos burkolat állapota nem megfelelő, egyenetlensége megfelelő, felszíni vízelvezetése jó, teherbírása jó, mellékutak átlagos burkolat állapota tűrhető, egyenetlensége jó, felszíni vízelvezetése jó, teherbírása nem megfelelő.

A belterületi önkormányzati utak burkoltsága menetbiztonsági és településképi szempontból is fontos. A vizsgált kistérségben a burkolt belterületi utak aránya változatos képet mutat, néhol az országos (67%) és megyei átlagot (77%) is meghaladja, néhol a 10%-ot sem éri el. Az önkormányzati belterületi utak átlagos kiépítettsége a kistérségben 84%, a felújításra szoruló önkormányzati belterületi utak aránya 29%.

A mezőgazdasági utak kiépítettségének aránya alacsony.

Központi fekvéséből és a hozzáfutó utak elhelyezkedéséből adódóan a kistérségközpont, Fehérgyarmat jól megközelíthető a kistérségből. Gépkocsival legfeljebb 60 perc alatt a kistérség minden településből a kistérségközpontba lehet jutni, 8 településből 15 perc, 22 településből 30 perc, 12 településről 45 perc is elegendő.

Vonattal a kistérségben menetrend szerinti vasúti közlekedéssel működő vasútállomással rendelkező települések közül mindből Fehérgyarmatra lehet közvetlenül jutni. A kistérségből 13 településből 8 település nem rendelkezik menetrend szerinti vasúti közlekedéssel működő vasútállomással.

Helyközi autóbusz-közlekedéssel a vizsgált terület minden települése rendelkezik. Autóbuszos tömegközlekedéssel 7 településből negyedóra alatt, 12 településből félóra alatt, 12 településből háromnegyedóra alatt, 8 településből egy óra alatt, a többiből 1, 5 óra alatt lehet a kistérségközpontba jutni.

II.5.2. Települési infrastruktúra

II.5.2.1. Épített környezeti adottságok, tájtörténet

A szatmári térséget átmeneti tájként terül el az Alföld és az erdélyi, kárpáti előhegyek között. Egységes egész mind néprajzi, mind történeti jellegében, ennek ellenére több jól elkülöníthető kistájra oszlik. Felszínét a vizek és szelek munkája alakította ki, számtalan kisebb-nagyobb folyó és ér medre szabdalja át területét. A mai országhatáron belüli Szatmár legmeghatározóbb földrajzi képződményei azok a süllyedések, ahol ma a Szatmár-beregi-síkság és a hajdani Ecsedi-láp terült el. A terület legnagyobb folyója, a Tisza, a hegyek közül sík vidékre érve folyásában lelassul, kanyarokat alkot, hordalékából kialakult folyóháton alakult ki az aprófalvas szatmári településhálózat. A Kisartól Uszkaig húzódó Szatmári Tiszahátnak 9 községet foglal magába lakossága a folyószabályozások előtt csupán az alig néhány kilométer széles, a víz által épített hátakon folytathatott földművelést. A fő megélhetési forrást a folyó jelentette, amelyet szállításra használtak. A Tiszahát, a Túr és a Szamos folyók s a magyar-ukrán-román határ vonala által körbezárt területet *Erdőhátnak* nevezik. A mintegy 30 községre kiterjedő kistájat hajdan lápok s erek szabdalta erdőségek borították, amelyek meghatározták az itt élő nép mindennapját is. E kistájon belül még egy néprajzi mikrotáj különíthető el: ez a *Palágyság*, mely csupán három településre, Kis- és

Botpaládra, valamint a ma Ukrajnához tartozó Nagypaládra terjedt ki. A Szatmári-síkságból mintegy 4-5 méterre kiemelkedő, alig két kilométer széles, s a régi, szabályozás előtti Szamos kacsaringós vonalát követő földsvot *Szamoshátnak* nevezik. Ez a környező kistájaknál magasabban fekvő területet árvizek alkalmával két-három nap után szárazra került, emiatt sok apró falu lakossága ülte meg. A Szamos szabályozása után, amikor a kanyarokat levágták, az oda épült falvak élővíz nélkül maradva távolabb kerültek a főfolyástól.

A kistérségre jellemző a kistelepülések sűrű hálózata. A települések szerkezete általában soros szalagtelkes, sok helyen megmaradtak a hagyományos népi építészet emlékét őrző homlok- vagy körtornácos házak, gazdasági épületek. A mára már csak részben megmaradt hagyományos településkép jelentős kultúrtörténeti emlék, fontos eleme az itt élők helyi identitástudatának, megőrzése fontos feladat.

II.5.2.2. Lakásállomány

A kistérség lakásainak 30 %-ában nincs meleg folyóvíz, 34 %-ában vízöblítéses WC. Az előbbi téren Uszka és Magosliget (73%) van a legrosszabb helyzetben, de Botpalád (62%) is elmaradottnak mondható. Vízöblítéses WC a legtöbb lakásban hiányzik Magosligeten (79%), Uszkan (78%) és Kishódoson (71%), de összességében 11 olyan település van a kistérségben, ahol – többnyire mindkét területen – a lakások több mint fele komfort nélküli.

56 % a lakások gázbekötéseinek aránya, de ezeknek csak a felében használják a gázt központi fűtésre, vagyis a lakások kevesebb mint egyharmada (27%) összkomfortos.

A csatornázottság 20 %-os. Fehérgyarmaton kívül mindössze 4 településen van ez a közműellátás.

Összességében tehát a Fehérgyarmati kistérség településein a lakások komfortfokozata rendkívül alacsony színvonalú. Átlagosan 10 %-uk lakatlan, de 7 olyan település is van, ahol az otthonok egyötöde megüresedett. 15 azoknak a településeknek a száma, ahol a két utóbbi népszámlálás között 10-nél kevesebb lakás épült, sőt Panyolán egyetlen egy sem.

II.5.2.3. Ivóvízellátás

A kistérségben az ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya számos településen nem éri el a 80 %-ot sem. Különösen rossz a helyzet Botpaládon (65%), Garbalócon (57%), Kishódoson (54%), Magosligeten (58%) és Uszkan (66%).

Jelenleg 18 helyen működik a térségben vízmű, átlagosan egyenként 2-3 kúttal. A kutak kivétel nélkül mélységi rétegvizekből termelnek, általában egyrétegű szűrőkkel felszerelve, esetenként – kiemelkedően jó vízminőség mellett – szűrés nélkül kerül a víz az ivóvízhálózatba. A termelt víz jellemzően jó minőségű, amónium vas- és mangánszennyezés, 5 településen fordul elő, Olcsvaapátiban és Tunyogmatolcson magas arzéntartalmú az ivóvíz. Ezek a települések az ivóvízminőség javítását 2009. dec. 25-ig el kell végezni.⁹ (13. számú táblázatos melléklet)

---

⁹ Ivóvízminőség javításának feladatai a 201/2001. (X.25.) kormányrendelet alapján.

II.5.2.4. Szennyvízkezelés

A kistérség 49 településéből mindössze 25 település rendelkezik közcsatorna hálózattal. A rákötési arány alacsonynak mondható, bár Fehérgyarmaton eléri a 71 %-ot, a többi településen mindenhol 50 % alatti.

A kistérségben 6 szennyvíz-elvezetési agglomeráció működik, Fehérgyarmati, Kölcsei, Tunyogmatolcsi, Milotai, Túrricsei, Magosligeti központtal. Az hat tisztító 25 település szennyvizét, és a folyékony hulladékot fogadja. A szennyvíztisztító telepeken problémát okoz a kapacitás telítettség, ezért sok esetben bővítésre van szükség. Tervezett önálló, helyi szennyvíztisztító telepre illetve agglomerációba szervezhető csatornázandó település a kistérségben: 2015-ig Szatmárcseke–Túristvándi, Jánkmajtis–Csegöld tervezett agglomeráció, Penyige település, 2015 után Kisar–Nagyar, Nagyszekeres–Kisszekeres–Zsarolyán, Szamossályi–Szamosújlak–Hermánszeg–Gyügye–Cégénydányád tervezett agglomeráció¹⁰ A kistérség többi 2000 lakosegyenérték terhelés alatti települések létrehozhatnak szennyvíz-elvezetési agglomerációt, vagy egyedi szennyvízkezelés megvalósításával tudják megoldani a szennyvizek ártalom mentesítését.

II.5.2.5. Energiagazdálkodás

A megyei adatok szerint a térség energia felhasználása az elmúlt 10 évben csökkent, ami elsősorban az ipari, élelmiszeripari és mezőgazdasági termelés visszaesésével magyarázható. A földgázhálózat kiépítésével csökkent a szilárd energiahordozók felhasználása, azonban a lakások rákötési aránya viszonylag alacsony. A fűtési energiagazdálkodás fő problémája a lakóházak korszerűtlen szigeteléséből adódó energiavesztés. A lakossági villamos-energia fogyasztás fokozott növekedést mutat, és további növekedés várható.

A megújuló energiafelhasználás nem jellemző a kistérségben, a kistérség adottságai alapján a biomassza, mint másodnyersanyag felhasználás jelenthet ebben a tekintetben előrelépést.

II.5.2.6. Hulladékgazdálkodás

A kistérség hulladékkezelése részlegesen megoldott. A 49 települése közül, csupán 34-ben megoldott a szemetgyűjtés, a keletkezett hulladékot sok helyen műszaki védelem nélküli lerakókba helyezik el, a szelektív gyűjtés még nem jellemző. Szigetelt hulladéklerakó nincs a kistérségben.

2004-ben indult be Szabolcs–Szatmár–Bereg Megye Települési-szilárdhulladék Gazdálkodási Programja, amely megoldást jelenthet a kistérség hulladékkezelési gondjaira is. A program keretében 3 regionális hulladéklerakó épül, a kistérségben keletkezett hulladék a Nagyecsed-i lerakóba kerül, Fehérgyarmaton létesülő átrakó állomásról. A projekt keretében megvalósul az illegális lerakók rekultivációja és bevezetésre kerül a szelektív hulladékgyűjtés.

---

¹⁰Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

II.6. Intézményrendszer

Az Országgyűlés a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásainak intézményesítése, a kistérségek összehangolt fejlesztésének előmozdítása, az önkormányzati közszolgáltatások színvonalának kiegyenlített emelése érdekében megalkotta a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról 2004. évi CVII. törvényt.

A törvényi szabályozás adta lehetőségekkel élve 2004-ben, 49 önkormányzat részvételével megalakult a többcélú társulás, a jogelőd önkormányzati társulás átalakulásával. A többcélú társulás feladatai között a kistérségi közszolgáltatási feladatok színvonala és költség hatékony ellátásának biztosítása, valamint a területfejlesztési feladatok összehangolása szerepel. A többcélú társulás legfontosabb eredményei az agrár- és vidékfejlesztési program felülvizsgálata, a kerékpárút megvalósíthatósági tanulmány és kivitelei terv, valamint az állati hulla lerakóhely, megvalósíthatósági tanulmány és kivitelei terv elkészítése. A következő másfél év feladatai között a terek megvalósítása, a konkrét kivitelezés szerepel. Jelen integrált programmal párhuzamosan készül – a többcélú társulások ösztönző támogatásából finanszírozott – a kistérség területfejlesztési programja is.

A kistérségi társulás kistérségen belüli kapcsolatai az alábbiakban összegezhetők:

A partnerek felsorolása	Az együttműködés tartalma	Az együttműködés intenzitása
Szatmár-Vidéki Kht.	szakmai	jó
Munkaügyi Központ	szakmai	jó
Civil szervezetek (Pl. PIREMON, mozgáskorlátozottak szövetsége)	fejlesztési elképzelések egyeztetése	jó
Agrárkamara, Kereskedelmi és Iparkamara	fejlesztési elképzelések egyeztetése	jó
Teleházak	szakmai, kölcsönös segítségnyújtás, tanácsadás	jó

A kistérség határain kívüli kapcsolatok a következők:

A partnerek felsorolása	Az együttműködés tartalma	Az együttműködés intenzitása
Megyei Fejlesztési Ügynökség	projektek kidolgozása	magas fokú
Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség	projektek kidolgozása	magas fokú
Szatmár-Vidéki Kht.	projektek kidolgozása	magas fokú
Megyei Önkormányzat	projektek kidolgozása	magas fokú
Kistérségi társulások a megyében	közös programok	jó
PRIMOM	szakmai	jó

A társulás összesen 3 főt foglalkoztat, akik közül 2 fő mezőgazdasági főiskolai, 1 fő államigazgatási főiskolai végzettséggel rendelkezik. Nyelvtudásuk alapfokú német és angol.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Ügynökség által szervezett képzéseken rendszeresen részt vesznek. további munkatársak (gyakorlott jogász illetve közigazdász) foglalkoztatását tervezik. A kistérségen belül Túrmelléki és Tiszaháti önálló menedzserrel rendelkezik.

A társulás a tagok által befizetett tagdíjakból, munkabér támogatásokból, koncepciók, projektek kidolgozására nyert forrásokból, pályázatkészítési díjakból tartja fenn magát. A rendelkezésre álló iroda infrastrukturális háttere még nem 100 %-os, az Internet elérhetőség még nem megoldott.

A kistérségi megbízott, a vidékfejlesztési menedzser, és a falugazdász között az együttműködés rendkívül jó, személyi átfedés nincs, a feladatok jól összehangoltak.

Ami a marketing eszközöket illeti, a kistérség egészére vonatkozóan nincs se kiadvány, se internetes honlap. Egy-egy térségre, település-együttesre vonatkozóan készültek csak ilyenek, melyek megítélése rendkívül jó, hasznos.

A kistérségi fejlesztések tekintetében gondot okoz a 49 település összefogása, a gyakran egymást kioltó fejlesztések.

III. Konceptió

A Fehérgyarmati kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja a helyzetelemzést követően (előkészítő fázis), a javaslattevő fázisba került, azaz aktuálissá vált a közép- és hosszútávon legkedvezőbb fejlesztési irányok részletes kidolgozása, a fejlődéshez szükséges feltételek meghatározása.

A *konceptió* megalkotása a következő elvek és sorrend mentén történt.

A kistérség belső adottságait (erősség, gyengeség) és a külső meghatározottságait (lehetőség, veszély), valamint a köztük lévő kapcsolatot, a bennük rejlő fejlesztési lehetőségeket, a szükségleteket foglalja össze - a műhelymunka keretében kialakított – *SWOT - analízis*. Az elemzés összekapcsolja a helyzetelemzést a célok, prioritások rendszerével, egyúttal összefoglal és súlyoz, komoly segítséget nyújt a megállapítások szelektálásában és rendszerezésében, a főbb jellemzőket kiemelő leírás egyúttal a kistérség „diagnózisa”.

A SWOT-táblázat „belső celláinak” kitöltését követően, az alábbi rendszerben állítottuk össze a kistérségi integrált program *célpiramisát*: jövőkép, átfogó cél, prioritások, specifikus célok, intézkedések.

A *jövőkép* szlogenszerű megfogalmazása után került meghatározásra - a fejlesztésben érintett minden szereplő számára iránymutatásul szolgáló - átfogó cél. Az integrált program kapcsán három prioritást határoztunk meg. A prioritások tovább bonthatók rövid- és középtávú célokra, melyek megvalósítását az intézkedések segítik.

A jövőkép hosszú távon értelmezhető állapotelemzés. Egy valószínűsített kívánatos és egyben lehetséges jövőt ábrázol.

A kistérségi integrált program megvalósításának kulcsa: a hatékony, a változásokra sikerrel reagáló és alkalmazkodóképes intézményrendszer. Ennek megfelelően a jelenlegi *kistérségi intézményrendszer továbbfejlesztésére* is javaslatot teszünk.

A koncepciót a program sikeres megvalósítása esetén bekövetkező *társadalmi, gazdasági, környezeti hatások* bemutatása, a kiegyenlített, harmonikus fejlődést ígérő, integrált területfejlesztés, vidékfejlesztés és környezetgazdálkodás forгатókönyve, illetve a program figyelmen kívül hagyása, sikertelensége esetén - mintegy figyelmeztetésül - a várható fejlődési ütemnek a kívánalmaktól való elmaradását, a leszakadás fokozódását előrevetítő, a rendszerszemlélet és az együttműködés hiányát fenntartó, a helyi adottságokat és szerepeket figyelmen kívül hagyó, *negatív forгатókönyv* zárja.

III.1. SWOT-analízis

SWOT-analízis	Erősség	Gyengeség
Fehérgyarmati kistérség	○ A térség országos viszonylatban is egyedülálló, védett, természetközeli elemekben bővelkedő tájkarakter, kevésbé szennyezett környezet ○ Kiemelkedő építészeti és kultúrtörténeti emlékek, gasztronómiai hagyományok ○ Kiváló adottságok a vízi-, kerékpáros-, öko- és falusi turizmus számára, a fehérgyarmati strand vize minősített gyógyvíz, több példaértékű turisztikai projekt indult az elmúlt években ○ Országos hírű gyümölcstermesztési hagyományok, különleges tájjellegű élelmiszeripari termékek, szatmári hungarikumok (pálinka, lekvárok, diótermékek) ○ Szatmári identitás tudat ○ Fémipari és feldolgozóipari hagyományok, amelyek térségi szakmai képzéssel párosulnak ○ Kisebb befektetések kedvező folyamatokat indítottak el egyes települések gazdasági életében ○ A fehérgyarmati ipari park infrastruktúrája az elmúlt években kiépítésre került ○ A fejlesztések koordinálására kialakított szervezetek megfelelő személyi állománnyal bírnak ○ Hagyományosan jól működő, az önkormányzati fejlesztésekben és határon átnyúló kapcsolatokban partneri viszonyra törekvő vízgazdálkodás, határon átnyúló árvízvédelmi jelzőrendszer ○ Extenzív állattartási hagyományok ○ Jó erdősültség, növekvő erdőterületek ○ Gazdag ökológiai hálózat, felszíni vízhálózat, védett természeti értékek, mozaikos tájszerkezet ○ Folyók hasznosítható vízkészlete ○ Alsórendű úthálózat kiépítettsége ○ Hármashatár menti fekvés	○ Perifériális elhelyezkedés, kedvezőtlen elérhetőség ○ A központ-alközpontok-perifériák kistérségi rendszere kialakulatlan, a központok egyes funkciói minőségi és/vagy mennyiségi hiányosságokat mutatnak (oktatás, egészségügy, szolgáltatások) ○ A működő tőke befektetések elkerülnek a térséget ○ Alacsony vállalkozási aktivitás, tőkehiány, alacsony innovációs szint, alacsony jövedelmezőség ○ Az ipari és mezőgazdasági telephelykínálat szűkös, feldolgozóipar (fa, élelmiszeripar) hiányosságai ○ A Fehérgyarmati Ipari Park telephelykínálata nagyobb vállalkozások befogadására nem alkalmas, a kapcsolódó kiépített repülőtér kihasználatlan ○ A több szempontból hátrányos helyzetű, tartós munkanélküliek aránya jelentős, inaktivitás magas, társadalmi szegregáció, roma lakosság magas aránya, elvándorlás ○ Alacsony képzettségi szint ○ A turizmus szerepe a több mikrotérségben is elmarad a lehetőségektől alacsony szálláskapacitás ○ A határon átnyúló kapcsolatok túlnyomórészt a lakossági – sokszor „fekete” – kereskedelemre korlátozódnak ○ A kistérségben több fejlesztési szervezet működik, a fejlesztési törekvések nem kellően egységes formában jelennek meg, komplex fejlesztési programozás hiánya, érdekérvényesítés alacsony szintje ○ Kedvezőtlen mezőgazdasági adottságok, alacsony aranykorona értékű területek ○ Kedvezőtlen vetésszerkezet, korszerűtlen fajtaösszetétel, homogén erdőállomány ○ Belvízelvezető hálózat nincs felújítva ○ Tulajdonviszonyok rendezetlensége, elaprózott birtokszerkezet ○ Belső piac hiánya, információ-, marketinghiány ○ Vízi közmű hiányosságai ○ Szűk árterek, ártér közeli települések
Lehetőség (Külső pozitív adottság)	Lehetőség-erősség stratégiák	Lehetőség-gyengeség stratégiák
○ Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése ○ A megye központi településeinek gazdaságában kedvező folyamatok zajlanak ○ Nyugat-Európában is növekvő igény mutatkozik a vízi-, kerékpáros-, öko- és falusi turizmus termékei, valamint és a természetközelség és hagyományok iránt ○ A területi kiegyenlítődés és a határon átnyúló kapcsolatok elősegítése a hazai és nemzetközi	○ Tájmegóvó, életminőség javító környezetvédelmi fejlesztések ○ Tájtermékek és szatmári hungarikumok termékpályáinak kialakítása ○ Kulturális, táji és épített hagyományokon alapuló turisztikai fejlesztések ○ Közművek fejlesztése ○ Külső és belső közlekedési kapcsolatok, átkelési lehetőségek bővítése ○ Árvíz- és belvízvédelmi rendszerek, vízgazdálkodási együttműködések fejlesztése, fenntartása	○ Az egyéni, kisközösségi integrációs és alkalmazkodási készség fokozása, a paraszt polgári identitás növelése ○ Gazdasági szolgáltatásokkal összefüggő képzések erősítése ○ Határon, térségen átnyúló környezeti, táji, gazdasági és társadalmi együttműködések erősítése ○ Társadalmi kirekesztettséget csökkentő modellek, civil kezdeményezések elterjesztése ○ Humán alapszolgáltatások fejlesztése

törekvések egyik legfontosabb eleme ○ Románia felgyorsuló európai integrációja mellett a jövőben Ukrajna is egyre nagyobb mértékben vesz részt az európai folyamatokban, bővülő keleti piac ○ A megye, a régió, az állam és a térségi szakmai szervezetek irányításával jelentős infrastrukturális és vízgazdálkodási beruházások előkészítése folyik ○ Helyi, egyedi termékek iránti kereslet növekedése ○ Hagyományos települési és táji értékek, védett területek felértékelődése ○ Belvízgazdálkodási rendszerek megújulása ○ Civil társadalom erősödése ○ Informatikai kultúra terjedése EU és hazai pályázati források		
Veszély (külső negatív adottság)	Veszély-erősség stratégiák	Veszély-gyengeség stratégiák
○ A külső befektetések a már meglévő, térségen kívüli gazdasági központokban koncentrálnak ○ Románia és Ukrajna európai integrációja késik, ugyanakkor versenyképességük a nagy élőmunka igényű, alacsony képzettséget igénylő gazdasági ágazatokban kedvezőbben alakul ○ A határon átnyúló szennyezések és árvizek veszélyeztetik a természeti értékeket, a létbiztonságot és a művi elemeket ○ Agrárpiaci bizonytalanság ○ Intenzív gazdálkodás erőltetett fenntartása ○ Apadó költségvetési források, szűkülő pályázati lehetőségek ○ Piacvédelem hiánya ○ Turizmus szerkezetének és trendjeinek romlása ○ Területi vízháztartás felborulása, árvíz, belvíz, éghajlati szélsőségek felerősödése ○ Főútvonalak teherforgalmának növekedése ○ Társadalmi, területi kirekesztettség növekedése ○ Jogszabályi koordinálatlanság ○ Tájékoztatás hiánya	○ A gazdag felszíni vízhálózat rehabilitálása, természetes állapotának megtartása, a stratégiai vízkészletek megőrzése ○ Természeti és környezeti értékeket megőrző, környezettudatos vízgazdálkodáson alapuló turisztikai fejlesztések	○ A könnyű és élelmiszeripar fejlesztése a meglévő ipari park bázisán ○ Belső piac fejlesztése, piacvédelmi és marketing eszközök megteremtése ○ Vállalkozási szerkezet fejlesztése ○ A kistérségi társadalmi és települési integráció elősegítése ○ A turisztikai infrastruktúra fejlesztése

III.2. Célpiramis

GAZDAGÍTVA GAZDAGODÓ KISTÉRSÉG

ÁTFOGÓ CÉL

Táji identitáson alapuló gazdasági, társadalmi önállóság és együttműködés megteremtése

PRIORITÁSOK

I. Tájmegőrző gazdálkodás kialakítása	II. A gazdaság felzárkóztatása	III. A népességmegtartó erő feléléstése

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.1. A gazdag természeti környezet megővése</i>	<i>II.1. Térségi adottságokra alapozott gazdasági diverzifikáció és piacfejlesztés</i>	<i>III.1. Együttműködések, fejlesztések</i>

INTÉZKEDÉSEK

I.1.1. A gazdag felszíni vízhálózat rehabilitálása, természetes állapotának megtartása, a stratégiai vízkészletek megőrzése I.1.2. Táji, természeti és kulturális örökségek védelme és közösségi célú fejlesztése	II.1.1. A könnyű és élelmiszeripar fejlesztése a meglévő ipari park bázisán II.1.2. Belső piac fejlesztése, piacvédelmi és marketing eszközök megteremtése II.1.3. Vállalkozási szerkezet fejlesztése II.1.4. Turisztikai infrastruktúra fejlesztése	III.1.1. Határon, térségen átnyúló környezeti, táji, gazdasági és társadalmi együttműködések erősítése III.1.2. A kistérségi társadalmi és települési integráció elősegítése

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.2. Táji adottságokra épülő gazdasági struktúra kialakítása</i>	<i>II.2. A gazdasági felzárkózás humán hátterének megalapozása</i>	<i>III.2. Társadalmi esélyegyenlőség növelése</i>

INTÉZKEDÉSEK

I.2.1. Tájtermékek és szatmári hungarikumok termékpályáinak kialakítása I.2.2. Természeti és környezeti értékeket megőrző, környezettudatos vízgazdálkodáson alapuló többcélú föld- és területhasználat kialakítása I.2.3. Kulturális, táji és épített hagyományokon alapuló turisztikai fejlesztések	II.2.1. Az egyéni, kisközösségi integrációs és alkalmazkodási készség fokozása, a paraszt-polgári identitás növelése II.2.2. Gazdasági szolgáltatásokkal összefüggő képzések erősítése	III.2.1. Társadalmi kirekesztettséget csökkentő modellek, civil kezdeményezések elterjesztése III.2.2. Humán alapszolgáltatások fejlesztése

SPECIFIKUS CÉLOK

		<i>III.3. Infrastruktúra hálózatok és létesítmények fejlesztése</i>

INTÉZKEDÉSEK

		III.3.1. Közművek fejlesztése III.3.2. Külső és belső közlekedési kapcsolatok, átkelési lehetőségek bővítése III.3.3. Árvíz- és belvízvédelmi rendszerek, vízgazdálkodási együttműködések fejlesztése, fenntartása

III.3. Jövőkép

A Fehérgyarmati kistérség legfőbb küldetése, hogy

GAZDAGÍTVA GAZDAGODÓ

kistérséggé váljon

ahol a *gazdasági és társadalmi* fejlesztések két meghatározó iránya
az alábbi sajátosságokat hordozza magában:

az önállóság megteremtése

- a természeti és a környezeti értékek megőrzésével,
- a kulturális, a táji és a természeti hagyományok ápolásával,
- a belső piac megerősítésével, piacvédelmi és marketing eszközökkel,
- az infrastrukturális hálózat kiterjedt fejlesztésével,
- a gazdaság szükségleteivel harmonizáló képzések megteremtésével, valamint
- az esélyegyenlőség növelésével;

az együttműködés fokozása

- az egyének, kisközösségek, a települések között,
- a kistérség határain kívül,
- az országhatárt átlépve.

III.4. A megvalósítást segítő intézményrendszer

Napjainkban egyre erősebben jelentkezik a szubszidiaritás érvényesülésének és érvényesítésének követelménye, ami azt jelenti, hogy a helyben jelentkező igények, szükségletek kielégítése, megoldása a lehető legközelebbi szinten történjen. Ez egyben a kistérségi, NUTS IV. szint tényleges elismerését (jogszabályi feltételek, feladat- és hatáskörök tisztázása, a NUTS szintek egymás közti viszonyának rendezése, források biztosítása, kiszámíthatóság) jelenti, valódi közigazgatási reformok bevezetésével. Ennek egyik első lépéseként a törvényi felhatalmazással élve a Fehérgyarmati kistérségben létrejött a többcélú kistérségi társulás. A Társulás megalakulását követően cél az együttműködés további fokozása és minél több feladat kistérségi szintű ellátásának biztosítása.

A kistérség forrásbevonó-megkötő képességét alapvetően a *helyi fejlesztő kapacitás* és az *érdekérvényesítő képesség* határozza meg.

A Társulás mellett működő munkaszervezet alkalmazottai jelenleg a területfejlesztési illetve a közigazgatás korszerűsítésével összefüggő feladatokat látják el. A létszám további bővítése területfejlesztési, környezetgazdálkodási, gazdasági és jogi végzettségű szakemberekkel indokolt. A létszámmal együtt az iroda infrastruktúrájának bővítése és korszerűsítése is elengedhetetlen. A hatékony munkavégzéshez a szakemberek felkészültségének fokozása, az európai uniós fejlesztési projektek kidolgozásához, készítéséhez szükséges gyakorlati ismeretek elsajátítása, a nyelvtudás fokozása indokolt. A tanulmányutak, a modellek, a pozitív és a negatív példák megismerése is az eredményes munkavégzést segítik.

Az integrált program sikeres megvalósításának záloga tehát egy hatékony, a változásokra sikerrel reagáló, alkalmazkodóképes, professzionális intézményrendszer működtetése, amely integrálja a terület - és vidékfejlesztés, valamint a környezetgazdálkodás szakembereit, illetve feladatait a célpiramisban meghatározott prioritások alá rendeli. Az integrált program társadalmasítása, folyamatos „csiszolása”, pontosítása, szintetizálása, a megváltozott feltételekhez való igazítása és monitoringja elengedhetetlen és a társadalmi elfogadottságon keresztül a megvalósítás egyik kulcsa. A húzóemberek mellett, illetve velük együtt az egyes programok megvalósításának tényleges felelőseinek, közreműködőinek megszólítása, felszólítása, és ezáltal az abszorpciós képesség fokozása illetve a forrásfelhasználás hatékonyságának és fenntarthatóságának növelése a jövőkép és a kitűzött célok elérését szolgálja.

Az integrált program megvalósítását és a jelenleg működő kistérségi iroda munkáját egy hosszú távú stratégia, a kistérséget bemutató marketing kiadvány és a kistérségi portál is jótékonyan támogatná. A partneri kapcsolatok bővítése mind az EU tagállamainak kistérségei, térségei felé, mind a vállalkozások, gazdasági társaságok irányába szükséges. A monitoring bizottság felállítása a fejlesztő tevékenységek eredményeinek mérésére szolgál. A minimum három évre vállalt feladatellátáshoz igazodva átfogó felülvizsgálatra legkésőbb a határidő lejártát megelőzően szükség lesz.

A kistérség nagyjából párhuzamosan készül a kistérségi integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási, valamint egy területfejlesztési program. A programkészítések során kiemelt hangsúlyt kell fektetni a gyakorlati alkalmazhatóságra, a pályázatokká, projektekévé való formálhatóságra, a társadalmasításra és a programok szintetizálására, az érdek- és konfliktuskezelésre.

A helyi fejlesztő kapacitás fent vázolt továbbfejlesztésével párhuzamosan a kistérség érdekérvényesítő képességének fokozása, az érdekharmonizáló és lobbizási tevékenység kiterjesztése mind megyei, mind regionális és országos szinten indokolt.

III.5. Társadalmi, gazdasági, környezeti hatás

A kistérségi integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási koncepció sikeres megvalósítása a következő pozitív gazdasági, társadalmi, környezeti hatásokat eredményezi a kistérség lakossága, befektetői, turistái számára.

A gazdaság és a társadalom egymással párhuzamosan folyó – a táji identitáson alapuló - fejlesztése, fejlődése megeremti a kistérség számára az önállóság, ezáltal a gazdagodás és az együttműködés, a gazdagítás lehetőségét, ami a következő fejlesztési elemek, hatások, folyamatok rendszeréből áll össze.

Az országos fejlesztési elképzelések, a területfejlesztés kiemelt céljai között szerepel a területi kiegyenlítődés, valamint a határ menti kapcsolatok élénkítése, így a fejlesztések kiemelt célterületei között szerepel a Fehérgyarmati kistérség is, így jelentős állami támogatás érkezik a területre, ami az integrált program megvalósítását segíti. A fejlesztési szakemberek rendelkezésre állnak, az integrált program segíti a köztük levő koordinációt, a különböző szervezetek, személyek fejlesztési elképzeléseinek egyeztetését, az érdek- és konfliktuskezelést, ezáltal nő a kistérség forrásbevonó-megkötő és érdekérvényesítő képessége.

A hazánkban lejátszódó kedvező folyamatokat erősíti Románia és Ukrajna európai integrációs folyamata, a keleti piac bővülése.

Az infrastrukturális és vízgazdálkodási feladatok előkészítése után megkezdődtek a beruházások is, ami a fejlődés dinamizmusára pozitívan hat, befektetők érkeznek a térségbe. A helyi, egyedi termékek iránti kereslet növekedését, a táji, természeti, építészeti hagyományok felértékelődését a kistérség jól használja ki. Az identitástudat is erősödik.

Az élethosszig tartó tanulás attitűdjének általánossá tétele a kistérségi iskolázott szint emelkedésére is jó hatással van, amit a képzés és a foglalkoztatás közötti szoros kapcsolat megalapozása is segít. Az oktatás-nevelés, képzés során az alkalmazkodási, kockázatvállalási és adaptációs képesség fejlesztésére külön hangsúlyt fektetnek, szlogenjük: az „életre nevelés”.

A humán alapellátások - a mikrokörzetek kialakításával, szoros együttműködésben, a helyi igényekhez igazodva, ugyanakkor figyelemmel a jogszabályi előírásokra – területileg lefedettnek tekinthetők. A társadalmi kirekesztettséget az országos programokba való intenzív és sikeres bekapcsolódás és a helyi kezdeményező projektek együttes eredményeként némileg sikerült csökkenteni, bár vannak roma többségi falvak, ahol a feladat szinte megoldhatatlannak látszik.

A szektorok közötti együttműködés, a partnerség is valódi tartalmat kapott, segíti a rejtett tartalékok, innovációk felszínre kerülését. A vékony értelmiség réteg – részben az info-kommunikációs eszközök használatának, a quaterner szektor megerősödésének köszönhetően - helyben is biztosítani tudja a megélhetését, további húzó erőt képez.

III.6. Negatív forgatókönyv

A kistérségi integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási koncepció és program elvetése illetve részleges megvalósítása az alábbi negatív társadalmi, gazdasági és környezeti hatásokat eredményező, ezért elvetendő negatív forgatókönyvet vetíti a kistérség lakossága, a befektetők és az ide látogatók számára.

A döntően tradicionális eredetű elmaradottság tovább fokozódik, a kistérség lemaradása, társadalmi-gazdasági elmaradottsága, a magas munkanélküliség nemcsak az országos, hanem a vidéki átlaghoz képest is fokozatosan csökken, állandósul.

A helyi önkormányzati intézményrendszer tárgyi feltételeinek javulása és a végrehajtott települési infrastrukturális beruházások a gazdaság életre nem tudnak igazán hatást gyakorolni.

A vállalkozási aktivitás alacsony marad, a tőke- és innováció hiány állandósul, aminek következtében a foglalkoztatás és a jövedelmezőség is messze elmarad a kívánalmaktól. Az infrastruktúrával ellátott ipari park hosszú időre befektetők nélkül, a reptér továbbra is kihasználatlanul marad. Az aprófalvas településszerkezet és a perifériális helyzet az amúgy is negatív gazdasági folyamatokat erősíti. Néhány közepes vállalatnak azonban sikerül megerősödni, modell értékű fejlesztéseket hajtanak végre, jelentős pályázati forrásokat vonnak be, de példájuk elszigetelt marad, hatásuk, eredményeik csak egy szűk réteget érintenek.

A kiváló környezeti adottságokat, a táji, építészeti, gasztronómiai hagyományokat csak részben sikerül a turizmus céljaira felhasználni. Egyedi termékek jellemzők, a termékcsomagok, és a marketing hiánya érzeteti hatását, így a turizmusból csak néhányan számíthatnak kiegészítő jövedelmekre.

Az elaprózott birtokszerkezet, a tulajdonviszonyok rendezetlensége nem változik. A gyümölcsstermesztési hagyományokra építve a termékpályák csak egy- két mezőgazdasági termék esetében alakulnak ki. Együttműködések hiányában nem beszélhetünk belső piacról sem.

A képzettségi szint jóval elmarad az országos átlagtól, a nagyon vékony értelmiségi réteg is jellemzően elvándorol. Hiányoznak a húzó, a településeikért tenni akaró, cselekvőképes emberek, így a civil szervezetek, öntevékeny csoportok jelenléte nem mindennapi. Az inaktivitás és a munkanélküliség egyaránt magas. Az elkeseredettséget és a kilátástalanságot némileg enyhíti a szociális típusú jövedelmek és a határmentiségből adódó fekete-szürke gazdaság bevételei.

A humán alapszolgáltatások, oktatás, egészségügy, szociális ellátás biztosítása megoldhatatlan feladatot jelent a kistérséget alkotó települések nagy részének, a területi lefedettség biztosítása ellen hat az együttműködések hiánya is.

a roma lakosság aránya növekvő, ami további lakhatási, foglalkoztatási, iskolázottsági problémák megoldását veti fel, a kiegyensúlyozott társadalom megteremtését nehezíti.

Fehérgyarmat mutató némileg javulnak, de kisugárzó hatása nem érezhető, s a kistérséget alkotó falvak lemaradása tovább fokozódik.

A terület- és vidékfejlesztésért felelős szakemberek vannak a kistérségben, a koordináció hiánya miatt azonban a forrásbevonó-megkötő képesség, valamint az érdekérvényesítő képesség kihasználatlan marad.

Az állami szerepvállalás, a fokozott segítségnyújtás elmaradásának következtében a kistérség fejlődését a területi kiegyenlítődésre irányuló törekvések, valamint a határon átnyúló kapcsolatok támogatásának igénye sem tudja ellensúlyozni.

A talpra állás és egyfajta fejlődési pályán való elindulás a kistérség lakossága számára továbbra is a kívánalmak szintjén marad, a népességvesztés fokozódik.

III. 7. Prioritások és az intézkedések közötti kapcsolat

Intézkedések/prioritások	Tájmegőrző gazdálkodás kialakítása	A gazdaság felzárkóztatása	A népességmegtartó erő feléléstése
I.1.1. A gazdag felszíni vízhálózat rehabilitálása, a természetes állapotának megtartása, a stratégiai vízkészletek megőrzése	*		
I.1.2. Tájmegővő, életminőség javító környezetvédelmi fejlesztések	*		*
I.2.1. Tájtermékek és szatmári hungarikumok termékpályáinak kialakítása		*	*
I.2.2. Természeti és környezeti értékeket megőrző, környezettudatos vízgazdálkodáson alapuló többcélú föld- és területhasználat kialakítása	*	*	*
I.2.3. Kulturális, táji és épített hagyományokon alapuló turisztikai fejlesztések		*	*
II.1.1. A könnyű és élelmiszeripar fejlesztése a meglévő ipari park bázisán		*	*
II.1.3. Vállalkozási szerkezet fejlesztése		*	*
II.1.4. Turisztikai infrastruktúra fejlesztése		*	*
II.2.1. Az egyéni, kisközösségi integrációs és alkalmazkodási készség fokozása, a paraszt-polgári identitás növelése			*
II.2.2. Gazdasági szolgáltatásokkal összefüggő képzések erősítése		*	*
III.1.1. Határon, térségen átnyúló környezeti, táji, gazdasági és társadalmi együttműködések erősítése	*	*	*
III.1.2. A kistérségi társadalmi és települési integráció elősegítése		*	*
III.2.1. Társadalmi kirekesztettséget csökkentő modellek, civil kezdeményezések elterjesztése	*		
III.2.2. Humán alapszolgáltatások fejlesztése			*
III.3.1. Közművek fejlesztése	*		
III.3.2. Külső és belső közlekedési kapcsolatok, átkelési lehetőségek bővítése	*		
III.3.3. Árvíz- és belvízvédelmi rendszerek, vízgazdálkodási együttműködések fejlesztése, fenntartása	*		*

IV. Operatív program

Az operatív program célkitűzése, hogy megalapozza a rendelkezésre álló, illetve megszerezhető források hatékony, fenntartható felhasználását az árvízvédelmi, tájhasználati és intézményfejlesztési szempontból egyaránt paradigmaváltó integrált program jövőképek, céljainak elérése, a támogatható tevékenységek megvalósítása érdekében.

Az operatív program egységes szerkezet szerint és olyan részletességgel mutatja be a javasolt intézkedéseket, hogy a leírtak alapján lehetővé váljon az egyes intézkedések megvalósítása, a többletforrások bevonása. Az operatív program alapját képező intézkedések egységes szerkezetű adatlapokon kerültek további bontásra. Az intézkedések időtávja nyolc év, azaz 2006, illetve 2007-2013 évekre terjed ki, igazodik az Európai Unió tervezési ciklusaihoz.

Az operatív program szerkezetében és tartalmi elemeiben követi az Európai Unió Strukturális Alapok felhasználására vonatkozó előírásait, ebben az értelemben megfelel az 1260/1999. sz. EK rendeletben előírtaknak, valamint figyelembe veszi a Strukturális Alapok tervezésére és programozási dokumentumaira vonatkozó kézikönyv (Vademecum) és az Európai Bizottság 3. számú módszertani munkafüzete (Monitoring és értékelési mutatók: indikatív módszertan) ajánlásait is. Az operatív program tartalmát, felépítését tekintve az Európai Unióban alkalmazott programozási dokumentumok közül leginkább a Program kiegészítő dokumentumnak feleltethető meg.

Az EU-konformitás biztosítása mellett az operatív program megfelel a 18/1998. (VI. 25.), a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló KTM rendelet vonatkozó előírásainak is.

Az intézkedések kibontása során a legfontosabb követendő elv a logikus felépítés. Az operatív adatlapok kulcsa és a program középpontja: a *támogatható tevékenységek*. Az adatlapokon az intézkedések sorszámának és megnevezésének feltüntetése után az *általános célok* felsorolása következik. Az intézkedések céljai szorosan illeszkednek a célpiramis céljaihoz.

A *szükségesség indoklása* cellában megtalálható az adott intézkedés vázlatos háttere, a szükségesség bemutatása, visszacsatolás a helyzetelemzésre, valamint utalás a támogatható tevékenységekre. Számszerű adatok ismertetésével azoknak a problémáknak a leírása, amelyeket a fenti intézkedés megvalósításával az adott területi egység, jelen esetben a Tisza-mente meg kíván oldani.

A következő részben az intézkedés tartalmának bemutatását, vagyis a *támogatható tevékenységek* leírását helyeztük el, ütemezéssel kiegészítve. A támogatható tevékenységek elnevezésénél az egyszerű és közérthető megfogalmazásra törekedtünk. Az ütemezésnél a fent hivatkozottaknak megfelelően két időtartamot jelöltünk meg, a 2006-os és a 2007-20013-ig terjedő éveket. A támogatható tevékenységek nagy része – a rendelkezésre álló – nyolc évet felöleli.

A *projekt kiválasztási kritériumnál* a területi lehatárolás és a tartalmi kiválasztási szempontokra utaló, de csak a speciális kritériumokat kívántuk felsorolni.

Ezt követően határoztuk meg a *monitoring mutatókat*. A monitoring mutatók három csoportba oszthatók: outputmutatók, eredménymutatók, hatásmutatók. Outputmutatónak tekintettünk minden, közvetlenül az intézkedéshez kapcsolható, fizikai és pénzügyi egységben mérhető

mutatót, azokat a tevékenységeket, melyek közvetlenül a támogatásból valósulnak meg, amire a támogatást ténylegesen fordítják, amit megépítenek, amit megvalósítanak stb.

Az eredménymutatók a támogatható tevékenységek közvetlen és azonnali eredményeihez kapcsolható mutatók, melyek információt szolgáltatnak a bekövetkező változásról. Az eredménymutatók egyaránt lehetnek fizikai és pénzügyi mutatók.

Az intézkedés keretében megvalósított támogatható tevékenységek eredményei együttesen egy hosszabb ideig fennmaradó pozitív hatást válthatnak ki. A projektek megvalósításához köthető, a projektek közvetlen eredményein túlmutató hatások mérését szolgálják a hatásmutatók.

Számba vettük a *közreműködő szervezeteket*, amelyek az intézkedés megvalósításáért, a támogatható tevékenységek kívánt eredményeinek eléréséért felelősek. Ezek azon szervezetek, amelyek az intézkedés céljaihoz, tevékenységeihez kapcsolódó forrással rendelkeznek.

Kedvezményezettek köre címszó alatt azon szervezetek, önkormányzatok, illetve vállalkozások bemutatása és specifikálása történt meg, melyek a konkrét támogatásból részesülhetnek, illetve a forrásból részesülő támogatható tevékenységek kedvezményezettjei lesznek/lehetnek, mint projektgazdák.

A *célcsoportokat* azok a személyek, szervezetek alkotják, akik közvetlen hasznélvezői lesznek a támogatásban részesülő tevékenységeknek. Tehát a célcsoport az a társadalmi csoport, amelynek a helyzetén javítani kívánunk. Bizonyos esetekben megegyeznek a kedvezményezettekkel, de el is térhetnek tőlük.

A *működési, megvalósítási terület* az intézkedés megvalósításának helyszínére utal, fontos elvünk volt, hogy - amennyiben lehetséges - jelezzük a támogatható tevékenységekhez igazodó területi specifikumokat.

A legnehezebb dolgunk a *forrásszerkezet* meghatározásánál volt. A forrásokat két időintervallumra számoltuk ki: 2006. évre külön, valamint a 2007 - 2013. évek közötti időszakra.

Az intézkedés megvalósításához szükséges források számszerűsítése millió Ft-ban megtörtént. A jelenlegi tervezési időszak *forrásszámításainak* kiinduló pontja a támogatható tevékenységek tartalmát adó konkrét feladatok, illetve naturáliák meghatározása volt, amit lehetőség szerint összevetettünk a most futó, kiírás alatt lévő pályázati felhívásokkal.

Az intézkedések forrásait kétféle képen határoztuk meg, egyrészt a 2006-os időszakra vonatkozóan feltártuk a jelenleg ismert pályázati lehetőségeket (amelyek ismeretében már ma is meghatározhatóak a támogatásokhoz jutást segítő feltételek), másrészt a 2007–2013-as időszakra meghatároztuk azokat a fő forrásokat (európai alapok, hazai költségvetési források, a kistérségen belüli források) amelyek segíthetik a támogatható tevékenységek meghatározását. Ez utóbbi azért szükséges, mivel jelenleg a következő ciklusra vonatkozó Nemzeti Fejlesztési Terv még most készül, ezért a konkrét pályázatokkal a 2007–2013-as időszakra még nem számolhatunk.

Az operatív program végén prioritások szerinti összefoglaló táblázatok találhatók.

A program azon túl, hogy a térségben élő, dolgozó, tanuló, ide látogató és befektetni szándékozó személyeknek, szervezeteknek kíván hosszú távú iránymutatást adni, az ágazatok következő két évre szóló hazai költségvetési főszámainak kialakítását is hivatott segíteni, illetve a tervezők – nem titkolt szándéka -, hogy a megfogalmazott intézkedések országos szintre emelkedjenek, az új Nemzeti (Átfogó) Fejlesztési Tervben is szerepet kapjanak.

IV.1. Prioritás: I. Tájmegőrző gazdálkodás kialakítása

IV.1.1. Specifikus cél: I.1. A gazdag természeti környezet megóvása

Sorszám, megnevezés	I.1.1. A gazdag felszíni vízhálózat rehabilitálása, természetes állapotának megtartása, a stratégiai vízkészletek megőrzése
Általános célok	• Ökológiai hálózat, természeti értékek gazdagodása • Környezetszennyezések csökkentése • Életkörülmények javítása • A térség vízháztartásának javítása • Stratégiai vízkészletek megőrzése
Szükségességének indoklása	A kistérség egyik fő erőforrása a gazdag felszíni vízhálózat. Ez a vízhálózat és a hozzájuk kapcsolható kedvező vízháztartású élőhelyek (erdők, gyepek, mocsarak) lehetővé teszik a stratégiai vízkészletek megőrzését. A víztestek rehabilitációja, a gyepek, erdők természetes víztartó funkciójának visszaállítása elsődlegesen természetvédelmi célokat szolgál, ugyanakkor a víz jelenléte, vele való gazdálkodás javítja a környezet állapotát, gazdag természetes élővilágot hoz létre, visszaállítja a táj természetes rendszerműködését, amelyekből a térség mind mezőgazdasági, mind turisztikai szempontból jól profitálhat. Az intézkedéshez kapcsolódó más beavatkozási területek: I.2.2., I.2.3., III.1.1., III.3.3.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.1.1.1.	Ártéri tájgazdálkodás vízrendszerének kialakítása	2006 2007–2013
I.1.1.2.	Túr rehabilitáció	2006 2007–2013
I.1.1.3.	Holtág rehabilitáció	2006 2007–2013
I.1.1.4.	Vizes élőhelyek, mocsarak, holtmedrek vízpótlása, fenntartása	2006 2007–2013
I.1.1.5.	Gyepek, erdők vízháztartás-javító funkciójának visszaállítása, fenntartása	2006 2007–2013
I.1.1.6.	Erdőterületek növelése	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• A projekt illeszkedik az Eu víz keretirányelvéhez • Termőhelynek megfelelő őshonos fafajok alkotta állományok kialakítása a vízgazdálkodási fok és a fekvés figyelembevételével • A kialakított természetközeli területek illeszkednek az ökológiai hálózathoz, • A Natura 2000 területek előnyt élveznek,

	• Munkahelyteremtő beruházás.
Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Vízpótlást szolgáló vízrendszer tervek száma (db), • Vízpótlást szolgáló vízrendszer hossza (km), • Visszatartott víz mennyisége (m³), • Gyepes–ligetes területek (ha), • Természetszerű erdők (ha), • Idegenhonos állomány cseréje, termőhelynek megfelelő őshonos állományra (ha), • Erdők, rétek és vízfelületek nagysága (ha), • Rehabilitált holtágak vízfelülete (ha) • Rehabilitált vízfolyások hossza (km), • Az invazív és az őshonos fajok száma (db).
Eredmény mutatók	• A visszatartott víz mennyisége nő (m³), • Vízpótló vízrendszerrel ellátott területek nagysága nő (ha), • Gyepes–ligetes területek növekedése (ha), • Ökológiai hálózat bővülése (ha), • A természetközeli erdők területének növekedése (ha), • Az erdőhöz kapcsolódó haszonvételtípusok számának növekedése (db), • A természetközeli területeken foglalkoztatottak számának növekedése (fő). • Nő a diverzivitás, • Az invazív fajok számának csökkenése (db), • Őshonos fajok számának emelkedése (db), • Erdők és vízfelületek aránya nő (%), • Rétek aránya nő (%), • A felszántott területek nagysága csökken (ha).
Hatásmutatók	• Tudatos, adottságokhoz alkalmazkodó vízgazdálkodás, • Javul a vízháztartás, a csapadékhányból eredő mezőgazdasági vízhiány pótlódik, • Csökken a mezőgazdaság szélsőségekkel szembeni kiszolgáltatottsága. • Kistérség természetközeli állapotának növekedése, • A természetközeli területek által tágul a megélhetőségi lehetőségek köre, • A térség ökológiai állapota javul, • A mezőgazdasági károk és az ehhez kapcsolódó költségvetési terhek csökkenése, • A táj működése kiegyensúlyozottabbá válik (a táj-fenntartási költségek csökkenése).
Közreműködő szervezetek	• Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, • Nemzeti Park Igazgatóság • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács,

	• Szabolcs–Szatmár–Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, • Fehérgyarmati Kistérség Többcélú Társulása. • Önkormányzatok.
Kedvezményezettek köre	• Települési önkormányzatok és társulásaik, • Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, • Vízgazdálkodási társulás, • Civil szervezetek, • Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek,
Célcsoport	• Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek, • Lakosság • Kistérségbe látogató turisták

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.1.1.1.	Ártéri tájgazdálkodás vízrendszerének kialakítása	Kistérség mély fekvésű területein
I.1.1.2.	Túr rehabilitáció	Túr folyó és azt övező területek, települések
I.1.1.3.	Holtág rehabilitáció	Tisza (Tiszaórádi–Holt–Tisza), Szamos holtágak (Nábrádi–Holt–Szamos, Tunyogmatolcsi–Holt–Szamos, Szamossályi–Holt–Szamos)
I.1.1.4.	Vizes élőhelyek, mocsarak, holtmedrek vízpótlása, fenntartása	Kistérség egész területén (kb. 2000 ha)
I.1.1.5.	Gyepek, erdők vízháztartás–javító funkciójának visszaállítása, fenntartása	meglévő erdők, gyepek területe (kb 11000 ha)
I.1.1.6.	Erdőterületek növelése	A szántóművelésre kevésbé alkalmas szántóterületeken

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.1.1.1.	Ártéri tájgazdálkodás vízrendszerének kialakítása	10	500
I.1.1.2.	Túr rehabilitáció	60	90
I.1.1.3.	Holtág rehabilitáció	10	500
I.1.1.4.	Vizes élőhelyek, mocsarak, holtmedrek vízpótlása, fenntartása	160	1120
I.1.1.5.	Gyepek, erdők vízháztartás–javító funkciójának visszaállítása, fenntartása	330	2310
I.1.1.6.	Erdőterületek növelése	40	2400
Összesen		610	6920

Pályázati lehetőségek (2006)	• Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok • FVM céltámogatása: Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fásítás • KIOP 1.5. Természetvédelem és fenntartható

	árvízvédelem • NVT – Agrárkörnyezet–gazdálkodás • NVT – Mezőgazdasági területek erdősítése
Források (2007–2013)	megnevezése • Európai Regionális Fejlesztési Alap • Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap • Költségvetés (KvVM, FVM) céltámogatásai • Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke • Lakossági hozzájárulás

Sorszám, megnevezés	I.1.2. Táji, természeti és kulturális örökségek védelme és közösségi célú fejlesztése
Általános célok	• Természeti értékek megőrzése, • Épített környezeti értékek megőrzése, • Élhető, értékekben gazdag települések kialakítása • Az itt élők helyi identitástudatának növelése.
Szükségességének indoklása	A Szatmári-sík országos szinten is egyedülállóan gazdag kultúr-táj, amelyben hagyományos településszerkezetű, épített örökségekben gazdag apró falvakat, gazdag ökológiai hálózatot találunk, az itt élő társadalom, pedig számos kulturális értéket őriz. Sajnos ezek a helyi közösségek számára – a szűkös megélhetési feltételek, gazdasági lemaradás és hátrányos helyzet miatt – nehezen kamatoztatható, tudatosítható társadalmi, gazdasági, kulturális erőforrások. A kistérség feladata, hogy az európai és országos szinten is jelentős értékek megőrzése mellett az itt élők számára előnyt teremtsen a sajátos táji adottságokból. Az értékvédelemi tevékenységek kapcsolódnak: a gazdasági fejlesztésekhez I.2.2., I.2.3., a társadalmi bázis erősítéséhez II.2.1., a kistérség pozíció erősítéséhez III.1.1.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.1.2.1.	Védett természeti területek fenntartása oktatási – nevelési – turisztikai célú bemutatása	2006 2007–2013
I.1.2.2.	Településkép védelme, településszerkezet megőrzése	2006 2007–2013
I.1.2.3.	Zöldfelületi rendszer fejlesztése (játszóterek, parkok, utcafásítás)	2006 2007–2013
I.1.2.4.	Vallási, népi, történelmi építészeti emlékek megőrzése, bemutatása	2006 2007–2013
I.1.2.5.	Építészeti emlékek közösségi terekké fejlesztése (faluház, tájház, teleház)	2006 2007–2013
I.1.2.6.	Helyi (települési, kistérségi) értékeket felmérése, bemutató, tájékoztató rendszer kialakítása (információs táblák, honlapok, kiadványok)	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Községi funkciójú épületek előnyt élveznek • Történelmi településkép, településszerkezethez illeszkedő fejlesztés • Natura 2000, országos védettségű természeti területek előnyt élveznek • Oktatási, ismeretterjesztési célú fejlesztések

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Természetvédelmi területeket bemutató programok száma (db), • Tájékoztató táblák száma (db), • Tájékoztató kiadványok száma (db),

	• Felújított épületek száma (db), • Újonnan létrehozott közösségi épületek száma (db), • Zöldfelületek állapota, nagysága (ha), • Utcabútorok száma (db).
Eredmény mutatók	• Helyi védettségről szóló rendeletek, • Természetvédelmi területek látogatottsága (fő), • Községi épületek látogatószáma (fő), • Települések zöldfelületi ellátottsága (ha).
Hatásmutatók	• Környezeti állapot javulása, • Történelmi, természeti, épített értékek, • Identitástudat nő, • Települési életminőség javul, • Településkép javul.

Közreműködő szervezetek	• Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, • Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Szabolcs–Szatmár–Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, • Fehérgyarmati Kistérség Többcélú Társulása.
Kedvezményezettek köre	• Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága, • Települések önkormányzatai, és azok társulásai • Közintézmények, • Közhasznú társaságok, • Civil szervezetek, • Vállalkozások, • Egyházak és egyházi jogi személyek
Célcsoport	• Lakosság • Térségbe látogató turisták

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.1.2.1.	Védett természeti területek fenntartása oktatási – nevelési – turisztikai célú bemutatása	Szatmár–Beregi Tájvédelmi Körzet, Natura 2000 területek
I.1.2.2.	Településkép védelme, településszerkezet megőrzése	Kistérség minden települése
I.1.2.3.	Zöldfelületi rendszer fejlesztése (játszóterek, parkok, utcafásítás)	Kistérség minden települése
I.1.2.4.	Vallási, népi, történelmi építészeti emlékek megőrzése, bemutatása	Kistérség minden települése (elsősorban templomok, hagyományos népi építészeti emlékek, kúriák)
I.1.2.5.	Építészeti emlékek közösségi tereké fejlesztése (faluház, tájház, teleház)	Kistérség minden települése, (elsősorban kúriák, népi építészeti emlékek)
I.1.2.6.	Helyi (települési, kistérségi) értékeket felmérése, bemutató, tájékoztató rendszer kialakítása (információs táblák, honlapok,	Kistérség minden települése

	kiadványok)	

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.1.2.1.	Védett természeti területek fenntartása oktatási – nevelési – turisztikai célú bemutatása	10	100
I.1.2.2.	Településkép védelme, településszerkezet megőrzése	10	200
I.1.2.3.	Zöldfelületi rendszer fejlesztése (játszóterek, parkok, utcafásítás)	20	450
I.1.2.4.	Vallási, népi, történelmi építészeti emlékek megőrzése, bemutatása	20	350
I.1.2.5.	Építészeti emlékek közösségi terekké fejlesztése (faluház, tájház, teleház)	10	500
I.1.2.6.	Helyi (települési, kistérségi) értékeket felmérése, bemutató, tájékoztató rendszer kialakítása (információs táblák, honlapok, kiadványok)	2	100
Összesen		72	1700

Pályázati lehetőségek (2006)	• AVOP 3.4. A falufejlesztés és –felújítás a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése • KIOP 1.5. Természetvédelem és fenntartható árvízvédelem • ROP 1.1. Turisztikai vonzerők fejlesztése • Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok

Források megnevezése (2007–2013)	ERFA – kockázat megelőzés, turizmus EMVA Költségvetés célirányos támogatásai Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok Önkormányzatok forrásai Vállalkozói tőke Lakossági hozzájárulás

IV.1.2. Specifikus cél: I.2. Téli adottságokra épülő gazdasági struktúra kialakítása

Sorszám, megnevezés	I.2.1. Téli termékek és szatmári hungarikumok termékpályáinak kialakítása
<i>Általános célok</i>	• Termelési szerkezet átalakítása, diverzifikáció • Jövedelemtermelő képesség növelése • Turisztikai vonzerő növelése • Versenyképesség növelése
<i>Szükségességének indoklása</i>	A kistérség periférikus elhelyezkedéséből, gyenge gazdasági, társadalmi adottságaiból következő hátrányainak leküzdéséhez kedvező alapot szolgáltat a gazdag természeti környezet, a fennmaradt, hagyományos, téli adottságokhoz alkalmazkodó tájfajta termesztése, teljes vertikumának kiépítése, összekapcsolása a turisztikai, feldolgozóipari ágazat adaptálható pontjaival. A gazdasági fejlődéshez az egyedi, minőségi produktumok előállítása mellett fontos a hazai és külpaci igény, érdeklődés felkeltése, a természetvédelmi és gazdálkodási igények, feladatok összehangolása.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.2.1.1.	Alma-, szilva-, körte-, dió-, som-, meggyültetvény telepítése, fenntartása	2006 2007–2013
I.2.1.2.	Téli termékfeldolgozó kisüzemek létesítése, üzemeltetése	2006 2007-2013
I.2.1.3.	Hungarikumszövetkezetek létrehozása, működtetése	2006 2007-2013
I.2.1.4.	Szatmári termékek márkavédelmének megteremtése	2006 2007-2013
I.2.1.5.	Hűtő-tároló, csomagoló létesítmények építése, üzemeltetése	2006 2007-2013
I.2.1.6.	Téli termék marketing kialakítása	2006 2007-2013
I.2.1.7.	Termékpiacon hálózatának kiépítése	

<i>Projekt kiválasztási kritériumok</i>	• a VTT által érintett települések és pályázatra jogosultak prioritást élveznek • Együttműködések, integrációk intenzitása • szövetkezetek létrehozása termelők által • Ellenőrzött minőségű termékek termelése, gyártása • gyakori belvízkárokkal sújtott területek intenzív szántóföldi termelésből történő kivonása • talaj- és vízkészletvédő agrotechnika alkalmazása • tájjellegű termékek előállítása

<i>Monitoring mutatók</i>	
<i>Outputmutatók</i>	• gyümölcsültetvény területe (ha)

	- tájtermékek száma (db/termékfajta) - Szatmári tájtermék-előállító gazdálkodás területe (ha) - termelői, értékesítési csoportok száma (db) - feldolgozó, hűtő, tároló létesítmények száma (db) - helyi termékpiacok száma (db) - hozzáadott érték (Ft)
Eredmény mutatók	- gyümölcssterület növekedése (ha) - tájtermékek növekvő száma (db/termékfajta) - tájtermék előállító gazdálkodás területének növekedése (ha) - foglalkoztatottak létszámának növekedése (fő) - új munkahelyek számának növekedése (db) - feldolgozott termékek száma növekszik (db)
Hatásmutatók	- hazai, minőségi hungarikumok növekvő piaci aránya - magas hozzáadott értékű termékek megjelenése - növekvő élelmiszerbiztonság - népességmegtartó képesség növekedése - kistérség kiegyenlítettebb fejlődése - tájkép javulása - megfelelő kultúrállapot elérése

Közreműködő szervezetek	- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Agrárkamara - Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács - Kistérségi Fejlesztési Tanács - Települési Önkormányzat
Kedvezményezettek köre	- Települési Önkormányzat - Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek
Célcsoport	- Mezőgazdasági termelők, vállalkozások - lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.2.1.1.	Alma-, szilva-, körte-, dió-, som-, meggyültetvény telepítése, fenntartása	Fehérgyarmati kistérség, elsősorban: Penyige, Milota, Tiszabecs, Tiszacsécse, Tiszakóród, Uszka, Botpalád, Fülesd, Kömörő, Sonkád, Szatmárcseke, Túristvándi
I.2.1.2.	Tájtermékfeldolgozó kisüzemek létesítése, üzemeltetése	Fehérgyarmati kistérség
I.2.1.3.	Hungarikumszövetkezetek létrehozása,	Fehérgyarmati kistérség

	működtetése	
I.2.1.4.	Szatmári termékek márkavédelmének megteremtése	Fehérgyarmati kistérség
I.2.1.5.	Hűtő-tároló, csomagoló létesítmények építése, üzemeltetése	Fehérgyarmati kistérség
I.2.1.6.	Tájtermék marketing kialakítása	Fehérgyarmati kistérség
I.2.1.7.	Termékpiacon hálózatának kiépítése	Fehérgyarmati kistérség

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.2.1.1.	Alma-, szilva-, körte-, dió-, som-, meggyültetvény telepítése, fenntartása	300	1300
I.2.1.2.	Tájtermékfeldolgozó kisüzemek létesítése, üzemeltetése	1000	1000
I.2.1.3.	Hungarikumszövetkezetek létrehozása, működtetése	150	300
I.2.1.4.	Szatmári termékek márkavédelmének megteremtése	200	200
I.2.1.5.	Hűtő-tároló, csomagoló létesítmények építése, üzemeltetése	300	750
I.2.1.6.	Tájtermék marketing kialakítása	300	900
I.2.1.7.	Termékpiacon hálózatának kiépítése	100	400
Összesen		2350	4850

Pályázati lehetőségek (2006)	- NVT -Agrár-környezetgazdálkodás, Félig önálló gazdaságok támogatása, Kedvezőtlen adottságú területek támogatása, Termelői csoportok létrehozásának, működtetésének támogatása - AVOP –Mezőgazdasági beruházások támogatása (A támogatás mértéke 45%) - AVOP –A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése (A támogatás mértéke 55-75%) - AVOP –Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése (Támogatás mértéke versenyképesség javítása esetén 40%, + 10% helyi támogatás) (Támogatás mértéke biztonság növelése esetén 50%) - AVOP –Fiatal gazdálkodók induló támogatása (egyszeri tőkejuttatás) - AVOP –Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése (A támogatás mértéke diverzifikáció esetén 50-65%, marketing esetén 50-80%) - LEADER+

Források megnevezése (2007–2013)	- Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap - Minisztériumi (FVM, KvVM) céltámogatás - Önkormányzati forrás - Vállalkozói tőke

Sorszám, megnevezés	I.2.2. Természeti és környezeti értékeket megőrző, környezettudatos vízgazdálkodáson alapuló többcélú föld-és területhasználat kialakítása
Általános célok	• Termelési szerkezet átalakítása, diverzifikáció • Talajdegradáció csökkentése • Termelési veszteségek csökkentése • Jövedelemtermelő képesség növelése • Ökológiai hálózat bővítése • Fenntartható vízkészletgazdálkodás • Turisztikai vonzerő növelése • Minőségi termék előállítás
Szükségességének indoklása	A kistérség nagy kiterjedésű védett területei, vízgazdagsága környezetkímélő gazdálkodást igényel, mely kedvező az egészséges termék előállítás megvalósításához is. A táji, termőhelyi adottságokhoz nem kellően alkalmazkodó területhasználat racionalizálása többek között művelési ágváltással, extenzifikációval, a hagyományos ártéri gazdálkodás felélesztésével, nádgazdálkodással, a kiterjedt gyepekre alapozott legeltető állattartással valósítható meg. Mindehhez jól működő ágazatközi együttműködések szükségesek a turisztika, a természetvédelem és a mezőgazdaság között. A tulajdoni szempontból rendezetlen és tájgazdálkodási szempontból gazdaságtalan birtok ill. parcellarendszer optimális rendezése a kistérség kiegyensúlyozott fejlődésének egyik alapvető követelménye. Az intézkedés kapcsolódik az I.1.1. az I.2.3. a II.1.1. valamint a II.1.2. intézkedésekhez.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.2.2.1.	Ártéri tájgazdálkodás kialakítása	2006 2007–2013
I.2.2.2.	Gyeptelepítés, ápolás	2006 2007-2013
I.2.2.3.	Extenzív, húshasznú állattartás	2006 2007-2013
I.2.2.4.	Gyenge adottságú szántóterületek extenzifikációja	2006 2007-2013
I.2.2.5.	Természetes, földrajzi tájelemek és a birtokhatárok összehangolása, parcellarendezés	2006 2007-2013
I.2.2.6.	Állattartó telepek technológiai korszerűsítése	2006 2007-2013
I.2.2.7	Ellenőrzött minőségű szántóföldi zöldségtermesztés	2006 2007-2013
I.2.2.8	Extenzív halászat, halgazdálkodás fejlesztése, tógazdaság létesítése	2006 2007-2013
I.2.2.9.	Nádgazdálkodás kiterjesztése	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• a VTT által érintett települések és pályázatra jogosultak prioritást élveznek • gyakori belvízkárokkal sújtott területek intenzív szántóföldi termelésből történő kivonása • talaj- és vízkészletvédő agrotechnika alkalmazása • természetes és mesterséges tájelemek és birtokhatárok figyelembe vétele, összehangolása • ártéri dzsungelgyümölcsös kialakításának preferálása

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• intenzív művelésű szántóterület (ha) • gyepterület (ha) • nádgazdálkodás területe (ha) • modernizált, korszerű állattartó telepek (db) • állatlétszám (db) • halászati tevékenységet folytató vállalkozások száma (db) • ártéri gazdálkodásra átállt gazdák száma (db)
Eredmény mutatók	• intenzív hasznosítású szántóterület csökkenése (ha) • gyepterület növekedése (ha) • nádgazdálkodás területének növekedése (ha) • korszerű állattartó telepek számának növekedése (db) • állatlétszám növekedése (db) • gazdaságosan művelhető parcellák mennyiségének növekedése (db) • halászattal foglalkozó vállalkozások, társaságok számának növekedése (db) • foglalkoztatottak létszámának növekedése (fő)
Hatásmutatók	• termelési költségek csökkenése • rendeződő birtokstruktúra • biodiverzitás és környezetminőség javulása • növekvő élelmiszerbiztonság • népességmegtartó képesség növekedése • kistérség kiegyenlítettebb fejlődése • tájkép javulása • megfelelő kultúrállapot elérése

Közreműködő szervezetek	• Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatal • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Agrárkamara • Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács • Kistérségi Fejlesztési Tanács • Települési Önkormányzat
Kedvezményezettek köre	• Települési Önkormányzat • Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági

	szervezetek
Célcsoport	- Mezőgazdasági termelők, vállalkozások - lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.2.2.1.	Ártéri tájgazdálkodás kialakítása	Tisza-, Szamos-, Túr menti területek árvíz által veszélyeztetett térségei, elsősorban Tunyogmatolcs, Kisar
I.2.2.2.	Gyeptelepítés, ápolás	Fehérgyarmati kistérség gyenge termőhelyi adottságú és belvíz által veszélyeztetett területei
I.2.2.3.	Extenzív, húshasznú állattartás	Fehérgyarmati kistérség
I.2.2.4.	Gyenge termőhelyi adottságú szántóterületek extenzifikációja	Fehérgyarmati kistérség
I.2.2.5.	Természetes, földrajzi tájelemek és a birtokhatárok összehangolása, parcellarendezés	Fehérgyarmati kistérség
I.2.2.6.	Állattartó telepek technológiai korszerűsítése	Fehérgyarmati kistérség
I.2.2.7.	Ellenőrzött minőségű szántóföldi zöldségtermesztés	Fehérgyarmati kistérség
I.2.2.8.	Extenzív halászat, halgazdálkodás fejlesztése, tógazdaság létesítése	Elsősorban folyók, patakok, holtágak területei
I.2.2.9.	Nádgazdálkodás kiterjesztése	Fehérgyarmati kistérség, vizes, nedves élőhelyei, folyók, patakok, holtágak térsége

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.2.2.1.	Ártéri tájgazdálkodás kialakítása	200	600
I.2.2.2.	Gyeptelepítés, ápolás	150	400
I.2.2.3.	Extenzív, húshasznú állattartás	300	600
I.2.2.4.	Gyenge termőhelyi adottságú szántóterületek extenzifikációja	150	600
I.2.2.5.	Természetes, földrajzi tájelemek és a birtokhatárok összehangolása, parcellarendezés	100	500
I.2.2.6.	Állattartó telepek technológiai korszerűsítése	80	200
I.2.2.7.	Ellenőrzött minőségű szántóföldi zöldségtermesztés	100	500
I.2.2.8.	Extenzív halászat, halgazdálkodás fejlesztése, tógazdaság létesítése	200	500
I.2.2.9.	Nádgazdálkodás kiterjesztése	90	290
Összesen		1370	4190

Pályázati lehetőségek (2006)	NVT -Agrár-környezetgazdálkodás, Félig önellátó

	gazdaságok támogatása, Kedvezőtlen adottságú területek támogatása, Állatjólét- és állathigiénia • AVOP –Mezőgazdasági beruházások támogatása (A támogatás mértéke 45%) • AVOP –A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése (A támogatás mértéke 55-75%) • AVOP –Halgazdálkodási tevékenységek támogatása (A támogatás mértéke 50 ill. 75%) • AVOP –A halászati ágazat strukturális támogatása (A támogatás mértéke 46-100%) • AVOP –Fiatal gazdálkodók induló támogatása (egyszeri tőkejuttatás) • AVOP –Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése (A támogatás mértéke diverzifikáció esetén 50-65%)
Források (2007–2013)	megnevezése • Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap • Minisztériumi (FVM, KvVM) céltámogatás • Önkormányzati forrás • Vállalkozói tőke

Sorszám, megnevezés	I.2.3. Kulturális, táji és épített hagyományokon alapuló turisztikai fejlesztések
Általános célok	• A térség turisztikai vonzerejének növelése • A kistérség turisztikai potenciáljának kihasználása és erősítése • A minőségi vendégforgalom gyarapítása • Környezettudatos szemléletformálás • Határon túli kapcsolatok erősítése
Szükségességének indoklása	A kistérség turisztikai jelentőségét növelő fejlesztési tevékenységek középpontjában a komplex programcsomagok kialakítása áll. A turistákat hosszabb maradásra bíró komplex turisztikai termékek még hiányosak és főképpen a Tisza mentén összpontosulnak. Ennek pótlása és kiterjesztése feladatként jelentkezik. A sarkalatos vonzerőkre építő és az azt kiegészítő, akár speciális elemekre támaszkodó vízi, öko és falusi turizmus képviselik a vezérterméket. A szezonaritást csökkentő vadász, lovas és gyógyüdülést szolgáló programok, látnivalók valamint az épített örökségből és a hagyományokból táplálkozó kulturális turizmus fejlesztése is hangsúlyos elemek. A térségben a szabdasztrandokon kívül egy fedett gyógy- és élményfürdő kialakítására is igény van. A külföldi és szomszédos országokkal való intenzívebb kapcsolatfenntartás jegyében a megvalósuló programok célcsoportjában kiemelkedő helyet kell kapjanak a határontúliak, kihasználva a hármas határ menti fekvést. Az egymás szokásainak, értékeinek, igényeinek megismerése az összetartozás és egymásrautaltság felismerését kell eredményezze. A térség kiemelten a magyar ajkú gyerekek, diákok és családok számára egy értékes üdülést kell nyújtson elérhető áron.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.2.3.1.	Komplex víziturisztikai programok kínálása	2006 2007–2013
I.2.3.2.	Ökotúrák szervezése	2006 2007–2013
I.2.3.3.	Ökológiai szemlélet kialakítása: Erdei iskolák, táborok szervezése, nomád táborhelyek kialakítása	2006 2007–2013
I.2.3.4.	Rangos kulturális-művészeti rendezvények szervezése, hagyományok felélesztése	2006 2007–2013
I.2.3.5.	A falusi turizmusban a vendégasztal kialakítása	2006 2007–2013
I.2.3.6.	Horgász, vadász és lovas programok megrendezése	2006 2007–2013
I.2.3.7.	Gyógyfürdőfejlesztés	2006

	2007–2013
Projekt kiválasztási kritériumok	• Természetmegőrzés • Szezonnyújtás • A hagyományokhoz igazodó kínálatbővítés • Népeségmegtartó és identitástudat növelő program kialakítás • Területi kiegyelítés, a tiszai koncentráció oldása • Helyi munkaerőt foglalkoztató vállalkozások létrejövése • Családi programok és gyermeküdültetés elősegítése • Komplex turisztikai termékek kialakításához való hozzájárulása • Településkép javítását szolgáló és egyediséget jelentő fejlesztés • Helyi lakosság életkörülményeit is pozitívan befolyásoló beruházás
Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Új turisztikai programok száma (db) • Új turisztikai bázisok , bemutatóhelyek, centrumok száma (db) • Rendezvények száma (db) • Táborozásban résztvevő gyerekek száma (fő)
Eredmény mutatók	• A kistérségbe látogatók száma nő • Új épített értékekkel gazdagodik a térség • Turisztikai vonzerő, sokszínűség alakul ki • A térségi hagyományt folytatók köre bővül
Hatásmutatók	• Az idegenforgalomból származó bevételek nőnek • A kistérség ismertsége nő • A foglalkoztatás bővül • Alternatív jövedelemszerzési lehetőség alakul ki • Az életszínvonal emelkedik • A térségi hagyományok feléléde • Alternatív jövedelemszerzési lehetőség bővülése
Közreműködő szervezetek	• Miniszterelnöki Hivatal • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium • Magyar Turizmus Rt, • Regionális Idegenforgalmi Bizottság • Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség • Megyei Területfejlesztési Tanácsok • Települési önkormányzatok
Kedvezményezettek köre	• Idegenforgalmi, turisztikai vállalkozások • Civil szervezetek • Települési Önkormányzatok

Célcsoport	• Lakosság • vendégek

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.2.3.1.	Komplex vízituristicai programok kínálása	Tisza, Szamos és Túr menti települések
I.2.3.2.	Ökotúrák szervezése	Nagyar, Nemesborzova, Panyola, Sonkád, Tiszakóród, Túrricse, Cégénydányád
I.2.3.3.	Ökológiai szemlélet kialakítása: Erdei iskolák, táborok szervezése, nomád táborhelyek kialakítása	Nagyar, Nemesborzova, Panyola, Sonkád, Tiszakóród, Túrricse Milota, Nábrád, Nagyar, Panyola, Penyige, Sonkád, Szaossályi, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tizsacsécse, Túrístvándi, Vámosoroszi, Cégénydányád
I.2.3.4.	Rangos kulturális-művészeti rendezvények szervezése, hagyományok felélesztése	Milota, Nagyar, Nagyszekeres, Panyola, Penyige, Sonkád, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tizsacsécse, Tunyogmatocs, Túrístvándi, Uszka, Vámosoroszi, Zajta
I.2.3.5.	A falusi turizmusban a vendégasztal kialakítása	Milota, Nábrád, Nagyar, Panyola, Penyige, Sonkád, Szaossályi, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tizsacsécse, Túrístvándi, Vámosoroszi, Olcsvaapáti, Kömörő
I.2.3.6.	Horgász, vadász és lovas programok megrendezése	Milota, Panyola, Penyige, Sonkád, Szamosályi, Tunyogmatolcs, Rozsály, Cégénydányád
I.2.3.7.	Gyógyfürdőfejlesztés	Fehérgyarmat

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.2.3.1.	Komplex vízituristicai programok kínálása	50	210
I.2.3.2.	Ökotúrák szervezése	20	140
I.2.3.3.	Ökológiai szemlélet kialakítása: Erdei iskolák, táborok szervezése, nomád táborhelyek kialakítása	80	560
I.2.3.4.	Rangos kulturális-művészeti rendezvények szervezése, hagyományok felélesztése	60	420
I.2.3.5.	A falusi turizmusban a vendégasztal kialakítása	100	700
I.2.3.6.	Horgász, vadász és lovas programok megrendezése	40	280
I.2.3.7.	Gyógyfürdőfejlesztés	30	140
Összesen		380	2450

Pályázati lehetőségek (2006)	ROP „1.1 A turisztikai vonzerők fejlesztése” (felfüggesztve)

Források	megnevezése	• Kohéziós Alap

(2007–2013)	• Európai Regionális Fejlesztési Alap • Önkormányzati források • Központi költségvetési forrás • Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium céllelőirányzatai • Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok • saját erő • hitel

IV.2. Prioritás: II. A gazdaság felzárkóztatása

IV.2.1. Specifikus cél: II.1. Térségi adottságokra alapozott gazdasági diverzifikáció és piacfejlesztés

Sorszám, megnevezés	II.1.1. A könnyű- és élelmiszeripar fejlesztése a meglévő ipari park bázisán
Általános célok	• A térség gazdasági teljesítményének növelése a meglévő potenciál kihasználásával, • Az ipari mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése, • Foglalkoztatási helyzet javítása.
Szükségességének indoklása	A kistérség országos viszonylatban elmaradott, leszakadó, melynek elsődleges oka a külső-belső piacvesztés nyomán kialakult gazdasági visszaesés. A térség hagyományosan és dominánsan agrárjellegű, döntően ehhez kötődik (kötődött) ipari termelése is. Az ipar aránya lényegesen kisebb az országos átlagnál, több településen egyáltalán nincs ipari vállalkozás. Meghatározó iparág az élelmiszeripar és mezőgazdasági termékfeldolgozás (zöldség-, gyümölcs-, hús, hal-, nádfeldolgozás), a könnyűipar (elektronika, fa- és fémipar, szerelvénygyártás), valamint az építőipar. A térség vállalkezési leginkább mikro- és kisvállalkozások, sok a tőkeszegény, önfoglalkoztató kényszervállalkozás. A vállalkozási sűrűség alacsony, Fehérgyarmaton működik a vállalkozások 40 %-a. Az aprófalvakban és a periférikus elhelyezkedésű községekben nagyon problémás az emberek megélhetése. A térség gazdasági fellendülése a belső és külső piacok megteremtésével, a jelenlegi termelési kapacitás kihasználásával, a mostani piaci igényekhez igazodó korszerűsítéssel képzelhető el, amiben kulcsszerepet kaphat az élelmiszeripar. Mindez jelentős számú munkahelyet teremtené.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.1.1.1.	Könnyűipari vállalkozások technológia-, tevékenység- és termékfejlesztése	2006 2007-2013
II.1.1.2.	Élelmiszeripar és mezőgazdasági termékfeldolgozás fejlesztése	2006 2007-2013
II.1.1.3.	Kézmű- és kisipari tevékenységek fejlesztése, beleértve a cigányság számára foglalkoztatást biztosító gazdasági tevékenységeket	2006 2007-2013
II.1.1.4.	Ipari park, ipari infrastruktúra fejlesztése	2006

Projekt kiválasztási kritériumok	• A fejlesztés technológiai korszerűsége, • Helyben termelt termékek feldolgozása, • Foglalkoztatásra gyakorolt hatás, munkahelyteremtés, • Vállalkozások versenyképességére gyakorolt hatás.

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Létrehozott új termékek száma (db), • Végrehajtott technológiai fejlesztések száma (db), • Kiépített, fejlesztett ipari infrastruktúra (db/fm)
Eredmény mutatók	• Ipari, élelmiszeripari vállalkozások, KKV-k száma (db), • Ipari, élelmiszeripari vállalkozások által foglalkoztatottak száma (fő), • Feldolgozott termékek száma (db).
Hatásmutatók	• Helyben feldolgozott termékek arányának növekedése (%), • Vállalkozási aktivitás növekedése (db/ezer fő), • Gazdasági aktivitás növekedése (%), • Ipari vállalkozások nettó árbevételének növekedése (%), • Az ipari vállalkozásoknál alkalmazásban állók jövedelmének növekedése (%).

Közreműködő szervezetek	• Földművelésügyi Minisztérium • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, • Magyar Fejlesztési Bank Rt., • Magyar Vállalkozásfejlesztési Kht., • Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács.
Kedvezményezettek köre	• Ipari, élelmiszeripari vállalkozások, kiemelten a mikro, kis- és középvállalkozások, • Települési önkormányzatok.
Célcsoport	• Ipari, élelmiszeripari vállalkozások, kiemelten mikro-, kis- és középvállalkozások, • Az ilyen vállalkozásoknál alkalmazásban állók. • Az élelmiszeripari üzemekbe szállító mezőgazdasági termelők.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.1.1.1.	Könnyűipari vállalkozások technológia-, tevékenység- és termékfejlesztése	A kistérség valamennyi települése, kiemelten Fehérgyarmat
II.1.1.2.	Élelmiszeripar és mezőgazdasági termékfeldolgozás fejlesztése	A kistérség valamennyi települése
II.1.1.3.	Kézmű- és kisipari tevékenységek fejlesztése, beleértve a cigányság számára foglalkoztatást biztosító gazdasági tevékenységeket	A kistérség valamennyi települése
II.1.1.4.	Ipari park, ipari infrastruktúra fejlesztése	Fehérgyarmat.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.1.1.1.	Könnyűipari vállalkozások technológia-, tevékenység- és termékfejlesztése	80	700

II.1.1.2.	Élelmiszeripar és mezőgazdasági termékfeldolgozás fejlesztése	150	1100
II.1.1.3.	Kézmű- és kisipari tevékenységek fejlesztése, beleértve a cigányság számára foglalkoztatást biztosító gazdasági tevékenységeket	30	160
II.1.1.4.	Ipari park, ipari infrastruktúra fejlesztése	30	60
Összesen		290	2.020

Pályázati lehetőségek (2006)	- Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 1.1.1. Technológiai korszerűsítés támogatása, - Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.1.1. Kis- és középvállalkozások műszaki-technológiai háttérének fejlesztése/1. komponens: műszaki-technológiai fejlesztés - Nemzeti Fejlesztési Terv – AVOP 2.1. Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése - Nemzeti Fejlesztési Terv – AVOP 3.1. A vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése/3.1.1. Agrártevékenységek diverzifikációja; 3.1.4. Kézműipari tevékenység fejlesztése alintézkedés - Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat – (Regionális Fejlesztési Tanácsok), - Területi kiegyenlítést szolgáló támogatás – (Megyei Területfejlesztési Tanácsok).

Források megnevezése (2007–2013)	- Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), releváns támogatási terület: „1. K+F, innováció és vállalkozás”; illetve „Vidéki körzetek és halászatától függő területek gazdasági diverzifikációja” - Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), releváns támogatási területek: „2. Mezőgazdaság és erdészet versenyképessége”; illetve 3. A vidéki gazdaság és a vidéki körzetek diverzifikálása” - Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat/regionális, - Területi kiegyenlítést szolgáló támogatás/megyei, - SZVP 2005-R A hazai roma mikro-, kis- és középvállalkozások piaci esélyeit és versenyképességét javító fejlesztések és beruházások támogatása, - Önkormányzati költségvetési források, - kistérségi források - Vállalkozói tőke

Sorszám, megnevezés	II.1.2 Belső piac fejlesztése, piacvédelmi és marketing eszközök megteremtése
Általános célok	• A vállalkozások, agrárvállalkozások és termelők versenyképességének növelése piaci lehetőségeik bővítésével; • A térség termékei piacra jutásának javítása, • Foglalkoztatási helyzet javítása.
Szükségességének indoklása	A térség gazdasági leszakadásában jelentős szerepe van a hagyományos külső piacok elvesztésének, illetve beszűkülésének és bizonytalanra válásának, ami a térségi vállalkozások megrendülését, a foglalkoztatás csökkenését, a jövedelem alacsony szinten maradását, így a belső piac beszűkülését eredményezte. A térségi vállalkozások megerősödését, fejlődését így elsősorban a foglalkoztatás javításával és a helyben élők jövedelmének növelésével megteremtett belső piac, valamint a külső piacra jutás segítése segítheti – minden gazdasági ág esetében. A piacra jutás támogatása a térség agrárjellegéből adódóan kiemelkedően fontos az agrárpiac esetében. Ez elsődlegesen a marketinget, a minőségbiztosítási és tanúsítási rendszerek bevezetését, az agrártermékek esetében a hűtő-, tároló kapacitás kihasználását, illetve megteremtését, valamint a termelői, illetve termékpályás integrációk kialakítását jelentheti. Mindez közvetetten munkahelyteremtő hatású.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.1.2.1.	Új típusú szövetkezetek, termelői csoportok létrehozásának és működésének támogatása	2006 2007-2013
II.1.2.2.	Hűtő-, tároló, csomagoló létesítmények létesítése, kihasználása	2006 2007-2013
II.1.2.3.	Agrármarketing tevékenység, helyi termékpiacok kialakítása	2006 2007-2013
II.1.2.4.	Minőségbiztosítási rendszerek, szabványoknak való megfelelés, védjegyek, tanúsítványok megszerzésének támogatása	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Bekapcsolódó vállalkozások és termelők száma, térségi jelleg, • Termelők részvétele a szövetkezésben, • Fejlesztés korszerűsége, • Foglalkoztatásra gyakorolt hatás, munkahelyteremtés, • Vállalkozások versenyképességére gyakorolt hatás.

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Létrejött termelői csoportok, szövetkezetek száma (db), • Létesített hűtő-, tároló, csomagoló egységek száma (db), • Létesített, fejlesztett helyi piacok száma (db), • Minőségbiztosításban részesülő, tanúsítványokkal,

	védjegyekkel ellátott termékek száma (db), • Agrármarketing akciók száma (db).
Eredmény mutatók	• Versenyképes agrárvállalkozások és termelők száma (db), • Mikro-, kis- és középvállalkozások száma (db), • Minőségi agrártermékek száma (db), • KKV-k által, illetve az agráriumban foglalkoztatottak száma (fő).
Hatásmutatók	• Piacra vitt agrártermékek arányának növekedése, ezen belül a helyi piacon értékesített termékek arányának növekedése (%), • Magasabb hozzáadott értékű helyi termékek arányának növekedése (%), • Gazdasági aktivitás növekedése (%) • A KKV-k és az agrárvállalkozások nettó árbevételének növekedése (%), • A KKV-knál és az agráriumban alkalmazásban állók jövedelmének növekedése (%).

Közreműködő szervezetek	• Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, • Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, • Magyar Vállalkozásfejlesztési Kht.
Kedvezményezettek köre	• Agrárvállalkozások, mezőgazdasági termelők, termelői csoportok, • Mikro-, kis és középvállalkozások, • Települési önkormányzatok.
Célcsoport	• Agrárvállalkozások, mezőgazdasági termelők, • Mikro-, kis- és középvállalkozások, • A KKV-knál alkalmazásban állók, illetve az agráriumban foglalkoztatottak.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.1.2.1.	Új típusú szövetkezetek, termelői csoportok létrehozásának és működésének támogatása	A kistérség valamennyi települése
II.1.2.2.	Hűtő-, tároló, csomagoló létesítmények létesítése, kihasználása	A kistérség valamennyi települése
II.1.2.3.	Agrármarketing tevékenység, helyi termékpiacok kialakítása	A kistérség valamennyi települése
II.1.2.4.	Minőségbiztosítási rendszerek, szabványoknak való megfelelés, védjegyek, tanúsítványok megszerzésének támogatása	A kistérség valamennyi települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.1.2.1.	Új típusú szövetkezetek, termelői csoportok	30	150

	létrehozásának és működésének támogatása		
II.1.2.2.	Hűtő-, tároló, csomagoló létesítmények létesítése, kihasználása	120	800
II.1.2.3.	Agrármarketing tevékenység, helyi termékpiacok kialakítása	60	300
II.1.2.4.	Minőségbiztosítási rendszerek, szabványoknak való megfelelés, védjegyek, tanúsítványok megszerzésének támogatása	20	120
Összesen		230	1.370

Pályázati lehetőségek (2006)	- Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.1.1. Kis- és középvállalkozások műszaki-technológiai háttérének fejlesztése/2. komponens: minőségbiztosítási, környezetirányítási rendszerek kialakításához kapcsolódó tevékenységek, - Nemzeti Fejlesztési Terv – AVOP 3.1. A vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése/3.1.1. Agrártevékenységek diverzifikációja/d. minősítés, védjegy, stb. - Nemzeti Fejlesztési Terv – AVOP 3.2. Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése/3.2.3. Helyi piacok és felvásárlóhelyek felújítása, átalakítása, bővítése és létrehozása - Nemzeti Vidékfejlesztési Terv – Termelői csoportok létrehozásának és működésének támogatása (kérelmek, nem pályázatok!).

Források megnevezése (2007–2013)	Európai Uniós források: - Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), releváns támogatási terület: „1. K+F, innováció és vállalkozás”; illetve „Vidéki körzetek és halászattól függő területek gazdasági diverzifikációja” - Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), releváns támogatási terület: „3. A vidéki gazdaság és a vidéki körzetek diverzifikálása” - Önkormányzati költségvetési források, - kistérségi források - Vállalkozói tőke

Sorszám, megnevezés	II.1.3. Vállalkozási szerkezet fejlesztése
Általános célok	• A vállalkozási aktivitás növelése, • A mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése, • Foglalkoztatási helyzet javítása.
Szükségességének indoklása	A térségben a működő vállalkozások száma alig több, mint az országos átlag fele, azaz nagyon kevés a vállalkozás. A vállalkozások a térségben egyenlőtlenül oszlanak el, hiszen Fehérgyarmaton működik a 40 %-uk, míg az aprófalvakban és a periférikus elhelyezkedésű falvakban alig van vállalkozás. Több településen a 10-et sem éri el a vállalkozások száma. A vállalkozások kis száma a térség gazdasági leszakadását mutatja az ország fejlett térségeihez képest. A vállalkozásokon a mikro, kis- és középvállalkozások kategóriájába tartoznak, legtöbbjük tőkeszegény, piaci problémákkal küzdő. A térségben a foglalkoztatási lehetőségek rendkívül beszűkültek. A gazdasági stabilizációhoz, így a vállalkozások számának növekedéséhez a belső piac és külső piacok stabilizálódása, piacszerzés szükséges, valamint a térség vállalkozásainak helyzetbe hozása, a vállalkozóvá válás támogatása vállalkozásbarát környezet kialakításával. Másik oldala lehet ennek a helyi vállalkozások közös érdekeik felismerésén alapuló együttműködése, az ágazati és a térségi integráció, a harmadik pedig a korszerűség, azaz az innovatív fejlesztések ösztönzése. Mindez erősíti a helyi gazdaságot és munkahelyet teremt.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.1.3.1.	Inkubációs, vállalkozásfejlesztési intézmény- és szolgáltatásfejlesztés a mikro-, kis- és középvállalkozások számára	2006 2007-2013
II.1.3.2.	Beszállítóvá válás támogatása, térségi vállalkozások együttműködésének támogatása	2006 2007-2013
II.1.3.3.	Innováció elősegítése	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• A fejlesztés innovativitása, innovációt ösztönző jellege, • Foglalkoztatásra gyakorolt hatás, munkahelyteremtés, • Vállalkozások versenyképességére gyakorolt hatás, • Érintett, szolgáltatásokkal elért vállalkozások száma, térségi jelleg.

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Létrehozott vállalkozásfejlesztési szolgáltatások és szervezetek száma (db), • Végrehajtott innovációs technológiai fejlesztések száma (db),

	• Létrejött beszállítói hálózatok, vállalkezási együttműködések száma (db).
Eredmény mutatók	• Vállalkozások, KKV-k száma (db), • Beszállítóná vált vagy más integrációban résztvevő vállalkozások száma (db), • KKV-k által foglalkoztatottak száma (fő).
Hatásmutatók	• Vállalkozási aktivitás növekedése (db/ezer fő), • Gazdasági aktivitás növekedése (%), • A KKV-k nettó árbevételének növekedése (%), • A KKV-knál alkalmazásban állók jövedelmének növekedése (%).

Közreműködő szervezetek	• Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, • Magyar Fejlesztési Bank Rt., • Magyar Vállalkozásfejlesztési Kht., • Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Iroda, • Regionális Támogatás-Közvetítő Kht., • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács.
Kedvezményezettek köre	• Mikro-, kis és középvállalkozások, • Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, • Települési önkormányzatok.
Célcsoport	• Mikro-, kis- és középvállalkozások, • Az ilyen vállalkozásoknál alkalmazásban állók.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.1.3.1.	Inkubációs, vállalkozásfejlesztési intézmény- és szolgáltatásfejlesztés a mikro-, kis- és középvállalkozások számára	Fehérgyarmat, nagyobb községek
II.1.3.2.	Beszállítóná válás támogatása, térségi vállalkozások együttműködésének támogatása	A kistérség valamennyi települése
II.1.3.3.	Innováció elősegítése	A kistérség valamennyi települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.1.3.1.	Inkubációs, vállalkozásfejlesztési intézmény- és szolgáltatásfejlesztés a mikro-, kis- és középvállalkozások számára	60	180
II.1.3.2.	Beszállítóná válás támogatása, térségi vállalkozások együttműködésének támogatása	60	280
II.1.3.3.	Innováció elősegítése	40	280
Összesen		160	740

Pályázati lehetőségek (2006)	• Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 1.1.3. Feldolgozóipari beszállítók számának növelése és

	megerősítésük, • Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.2.2. Emeltszintű, szakmaspecifikus tanácsadás kis-és középvállalkozások számára, • Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.3.1. KKV-k közötti együttműködés szervezése, • Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.3.2. Együttműködő vállalkozások közös célú beruházása, fejlesztése, • Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 3.3.3. A vállalati innováció támogatása, • Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat – (Regionális Fejlesztési Tanácsok), • Területi kiegyenlítést szolgáló támogatás – (Megyei Területfejlesztési Tanácsok).
Források (2007–2013)	megnevezése Európai Uniós források: • Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), releváns támogatási terület: „1. K+F, innováció és vállalkozás”; illetve „Vidéki körzetek és halászatától függő területek gazdasági diverzifikációja” Hazai (decentralizált) költségvetési források: • Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat/regionális, • Területi kiegyenlítést szolgáló támogatás/megyei, Önkormányzati költségvetési források, kistérségi források Vállalkozói tőke

Sorszám, megnevezés	II.1.4. Turisztikai infrastruktúra fejlesztése
Általános célok	• A térség vonzerejének növelése • A kistérség turisztikai potenciáljának kihasználása és erősítése • A vendégforgalom bővítése • A kistérség minél szélesebb körű megismertetése • Külföldi kapcsolatok erősítése
Szükségességének indoklása	A kistérség természeti és néprajzi adottságaihoz mérten alacsony turisztikai jelentőségének hátterében a hiányos marketing tevékenység, a kiszolgáló létesítmények kapacitása és minősége áll. Mindezek javításával egy sokkal hatékonyabb programkínálás, szervezés alakulhat ki. A Túr és a Szamos folyó vonzóbbá tétele a rehabilitáción keresztül, az árvizek leküzdése és a vizes élőhelyek ápolása együttesen a kistérség vonzóképességét növeli. Ezek mintegy előfeltételként kell megvalósuljanak a turisztikai beruházások számára. A szálláshelyek kínálatában a vízi és falusi turizmus számára a kempingek és vendégházak fejlesztését kell előtérbe helyezni. A diák és családi pihenés ezen formája mellett a térség egyéb turisztikai kínálatához kapcsolódó szállásformák fejlesztése is cél. A horgász, vadász és lovastanyák, valamint a legmagasabb igényt kielégítő szállodák és panziók hiányát is enyhíteni szükséges. A szolgáltatások minőségi emelését, a strandok és egyéb kulturális létesítmények higiénés, esztétikai látványos megjelenését kell biztosítani. A vízi és kerékpáros turizmushoz kapcsolódó kiszolgáló egységek, kikötők, kiépített és jelzett kerékpárutak kialakítása elengedhetetlen. A kistérség rendelkezik különféle hagyományos információs kiadványokkal, de kevés település működtet internetes oldalt. Az igények alátámasztják, hogy az információs társadalom kihívásaira válaszolva a kistérség és települései megjelenjenek a világhálón is. A térség idegenforgalmi vonzerejének széles körben való megismertetéséhez a turisztikai kínálat hatékony megjelenítése szükséges. Ehhez összehangolt turisztikai térségmarketing, szervezett reklámstratégia és integrált idegenforgalmi szervezetek, irodák létrehozása szükséges.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.1.4.1.	Differenciált szálláshelykínálat kialakítása	2006 2007–2013
II.1.4.2.	A vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltatási hálózat minőségi javítása	2006 2007–2013
II.1.4.3.	Szabadstrandok, kempingek fejlesztése	2006 2007–2013

II.1.4.4.	Víziturizmus fejlesztése a Tiszán, a Szamoson és az Öreg-Túron kikötők, táborozó helyek,kialakításával, az Öreg-Túr rehabilitációjával	2006 2007–2013
II.1.4.5.	Kerékpáros turizmus fejlesztése pihenőhelyek, ismeretterjesztő és eligazítótáblák, szervízek és kölcsönzők kialakításával	2006 2007–2013
II.1.4.6.	Turisztikai kommunikáció fejlesztése: internetes honlapok, turisztikai infopontok kialakítása, turisztikai arculattervezés, kiadványkészítés	2006 2007–2013
II.1.4.7.	Összehangolt idegenforgalmi szervezetek és vállalkozások létrehozása, turisztikai szakképzés és szakmai fórumok rendezése	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• VTT-vel érintett települések illetve pályázatra jogosultak pályázatai prioritást élveznek • Illeszkedés az országos, regionális , megyei valamint a kiemelt térségek (Tisza mente és Tisza-tavi üdülőkörzet) turizmust érintő tervezési dokumentumokhoz • A természeti-tájszerkezeti adottságokhoz igazodó szálláshelyek fejlesztése • Helyi munkaerőt foglalkoztató vállalkozások létrejövése • Családi programok és gyermeküdültetés elősegítése • Komplex turisztikai termékek kialakításához való hozzájárulása • Településkép javítását szolgáló és egyediséget jelentő fejlesztés • Helyi lakosság életkörülményeit is pozitívan befolyásoló beruházás

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Szállásférőhelyek száma (db) • Szolgáltató egységek száma (db) • Tájékoztató táblák, kiadványok száma (db) • Parkosított, kivilágított egységek száma, területe (db, ha) • Kampányok, akciók száma (db) • Koordinált programok, programcsomagok száma(db)
Eredmény mutatók	• Vendégforgalom növekedése (%) • Vendégjszakák számának növekedése (%) • Új épített értékekkel gazdagodik a település • A foglalkoztatás bővül • Alternatív jövedelemszerzési lehetőség alakul ki • A kistérség marketing arculatának kialakulása. • A marketing és tanácsadó vállalkozások számának növekedése • A települések idegenforgalmi vonzereje nő • A kistérségi tudat erősödése • Marketing terv elkészülése

Hatásmutatók	• Életfeltételek javulása • A kistérség turisztikai versenyképességének javulása • A kistérség ismertsége nő • Az idegenforgalomból származó bevételek növekednek. • Az életszínvonal emelkedik • Vízbázisok ökológiai állapotának javulása, • Közegészségügyi mutatók javulása,
Közreműködő szervezetek	• Miniszterelnöki Hivatal • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium • Magyar Turizmus Rt, • Regionális Idegenforgalmi Bizottság • Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség • Megyei Területfejlesztési Tanácsok • Települési önkormányzatok
Kedvezményezettek köre	• Vállalkozók, szolgáltatók • Települési önkormányzatok • Helyi önkormányzati társulások • Helyi kistérségi, megyei, regionális fejlesztési szervezetek • Lakosság
Célcsoport	• Lakosság • vendégek

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.1.4.1.	Differenciált szálláshelykínálat megvalósítása	A kistérség valamennyi településén
II.1.4.2.	A vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltatási hálózat minőségi javítása	A kistérség valamennyi településén
II.1.4.3.	Szabadstrandok fejlesztése	Tiszabecs, Milota, Tizsacsécse, Tizsakóród, Szatmárcseke, Nagyar, Kisar A Túr és a Szamos mentén rehab. után
II.1.4.4.	Víziturizmus fejlesztése a Tiszán, a Szamoson és az Öreg-Túron kikötők, táborozó helyek, kialakításával, az Öreg-Túr rehabilitációjával	Tisza, Szamos, Öreg-Túr menti települések
II.1.4.5.	Kerékpáros turizmus fejlesztése pihenőhelyek, ismeretterjesztő és eligazítótáblák, szervizek és kölcsönzők kialakításával	A kistérség összes települése
II.1.4.6.	Turisztikai kommunikáció fejlesztése: internetes honlapok, turisztikai infopontok kialakítása, turisztikai arculattervezés, kiadványkészítés	A kistérség összes települése
II.1.4.7.	Összehangolt idegenforgalmi szervezetek	Fehérgyarmat és mikroközpontok

	és vállalkozások létrehozása, turisztikai szakképzés és szakmai fórumok rendezése	

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.1.4.1.	Differenciált szálláshely kínálat megvalósítása	300	2100
II.1.4.2.	A vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltatási hálózat minőségi javítása	30	210
II.1.4.3.	Szabadstrandok fejlesztése	70	210
II.1.4.4.	Víziturizmus fejlesztése a Tiszán, a Szamoson és az Öreg-Túron kikötők, táborozó helyek, kialakításával, az Öreg-Túr rehabilitációjával	200	400
II.1.4.5.	Kerékpáros turizmus fejlesztése pihenőhelyek, ismeretterjesztő és eligazítótáblák, szervizek és kölcsönzők kialakításával	20	120
II.1.4.6.	Turisztikai kommunikáció fejlesztése: internetes honlapok, turisztikai infopontok kialakítása, turisztikai arculattervezés, kiadványkészítés	120	490
II.1.4.7.	Összehangolt idegenforgalmi szervezetek és vállalkozások létrehozása, turisztikai szakképzés és szakmai fórumok rendezése	20	140
		760	3670

Pályázati lehetőségek (2006)	• ROP „1.1 A turisztikai vonzerők fejlesztése” (felfüggesztve) • Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok

Források megnevezése (2007–2013)	• Kohéziós Alap • Európai Regionális Fejlesztési Alap • Önkormányzati források • Központi költségvetési forrás • Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium céllelőirányzatai • Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok • saját erő • hitel

IV.2.2. Specifikus cél: II.2. A gazdasági felzárkózás humán hátterének megalapozása

Sorszám, megnevezés	II.2.1. Az egyéni, kisközösségi integrációs és alkalmazkodási készség fokozása, a paraszt-polgári identitás növelése
Általános célok	• A szerves fejlődés megerősítése • A nem kormányzati szervezetek fejlesztése • Együttműködések fokozása • Társadalmi érvényesülést segítő kompetenciák megszerzése
Szükségességének indoklása	A program általános céljai között szereplő paraszt-polgári identitásra (mint meghatározó jövőképelemre) jellemző a néhány generációra vonatkozó vidéki polgári, értelmiségi háttér, területi önállóság, küzdőképes paraszti öntudat, felvilágosult mentalitás és attitűd. Napjainkban kérdésként merül fel, hogy a differenciálódott társadalmi terekben képes lesz-e az egyén a maga (területi-közösségi) szervezettségét úgy megoldani, hogy annak ne kelljen függenie a korszakok ideológiáitól, nemzeti vagy európai alkalmazkodási játszmáktól, az autoritás és a hatalom összefüggésrendjében kialakult sajátos helyzet külső determinánsaitól. A hátrányos helyzetű kistérségek, így a Fehérgyarmati kistérség számára is fontosak azok az integrációs törekvések, amelyekkel hosszú távon hathatunk az előítéletek csökkentésére, a szemlélet és mentalitásváltásra, illetve a tolerancia erősítésére. A térség jelenleg még kiaknázatlan tradíciói, a polgári (szerves) fejlődés kezdeti szakaszában még nem jártak, nem járhattak együtt a közösségi kezdeményezések számottevő növekedésével. Bár egyesületek, egyéb civil szervezetek (pl. Éneklő Magyarország Alapítvány, Határontúli Irodalmi Társaság, Szivárvány Alapítvány, Szamos Kulturális Egyesület stb.) tevékenysége ismert, nagy veszély az, hogy ezek az egyesületek nem ismerik egymást, tevékenységük elszigetelten jelentkezik Fontos ezért a civil szervezetek, lokálpatrióta mozgalmak létrehozása ösztönzése, illetve a már meglévő szervezetek megerősítésének segítése, a partneri viszony kialakításának kezdeményezése mindenképpen indokolt.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.2.1.1	Közösségfejlesztők, szociális munkások alkalmazása	2006 2007-2013
II.2.1.2.	Civil szervezetek létrehozása, civil stratégiák kialakítása	2006 2007-2013
II.2.1.3.	Kapacitás-és hálózatépítés, infrastruktúra-fejlesztés, Civil Házak létrehozása, civil-képzések	2007-2013
II.2.1.4	Lokálpatrióta mozgalom indítása	2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	- Együttműködések intenzitása - Az integrált program megvalósításának elősegítése

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	- A közösségfejlesztők, szociális munkások száma (fő) - Újonnan létrejött, megerősödött civil szervezetek száma (db) - Kidolgozott civil stratégiák száma (db) - Hálózatba szerveződött civil szervezetek száma (db) - Infrastrukturális beruházások nagysága (mFt) - Civil Házak száma - Képzési programok száma (db), a képzéseken résztvevők száma (fő) - Lokálpatrióta klubok száma (db), résztvevő tagok száma (fő)
Eredmény mutatók	- Bevont többletforrások nagysága (Ft) - Megvalósított projektek száma (db) - Civil szervezetek által foglalkoztatottak száma (fő) - Innováció, kreativitás, önkéntes munka, hiánypótlás
Hatásmutatók	- A település megtartó erejének növekedése - Hatékonyabb forrásallokáció - Identitástudat erősödése

Közreműködő szervezetek	- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium - Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium - Oktatási Minisztérium - Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat - Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, - Fehérgyarmat és Térsége Együttműködési Társulás - Települési önkormányzatok - Munkaügyi Központ
Kedvezményezettek köre	- Alapítványok, egyesületek, klubok, körök (települési, kistérségi vagy megyei területi hatókörrel) - Települési cigány kisebbségi önkormányzatok - Települési önkormányzatok intézményei - Települési önkormányzatok - Egyházak
Célcsoport	A kistérség lakossága, civil szervezetei, közösségei

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.2.1.1	Közösségfejlesztők, szociális munkások alkalmazása	A kistérségi mikrokörzeti központok, illetve a kistérség minden települése
II.2.1.2.	Civil szervezetek létrehozása, civil stratégiák kialakítása	A kistérség minden települése

II.2.1.3.	Kapacitás-és hálózatépítés, infrastruktúra-fejlesztés, Civil Házak létrehozása, civil-képzések	A kistérségi mikrokörzeti központok, illetve a kistérség minden települése
II.2.1.4	Lokálpatrióta mozgalom indítása	A kistérség minden települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.2.1.1	Közösségfejlesztők, szociális munkások alkalmazása	30	210
II.2.1.2.	Civil szervezetek létrehozása, civil stratégiák kialakítása	20	140
II.2.1.3.	Kapacitás-és hálózatépítés, infrastruktúra-fejlesztés, Civil Házak létrehozása, civil-képzések	40	280
II.2.1.4	Lokálpatrióta mozgalom indítása	10	70
Összesen		100	700

Pályázati lehetőségek (2006)	• Települési Önkormányzat – civil támogatások • Megyei önkormányzati és regionális támogatások • Holland Nagykövetség pályázata (KAP) • Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány (DemNet) és a Világbank Small Grants Programja Roma civil szervezeteknek együttműködési programjaik megvalósítása • NFT pályázat - A területfejlesztésben érintett intézmények valamint a civil szereplők kapacitásépítése • Leader + • Nemzeti Civil Alap Észak-Alföldi Kollégium – Civil szervezetek működési pályázatai • Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány (DemNet) és a Világbank Small Grants Programja Roma civil szervezeteknek együttműködési programjaik megvalósítása • Roma Koordinációs és Intervenciós Keret - Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Magyar Országgyűlés Emberi Jogi és Kisebbségi Bizottság – Kisebbségi Civil Szervezetek Működési támogatása • NFT pályázat - Falufejlesztés és - megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése

Források megnevezése (2007–2013)	• Európai Szociális Alap • ORTT pályázatok • Minisztériumi (ICSSZM, OM, NKÖM) céltámogatások • Nemzeti Civil Alap • Önkormányzati források • Civil szervezetek forrásai

Sorszám, megnevezés	II.2.2. A gazdasági szolgáltatásokkal kapcsolatos képzések
Általános célok	• A kulturális mintaadás • A szakmák és a mesterek presztizsének emelése • A térség népességmegtartó erejének növelése • A társadalmi modernizáció elősegítése • Az agrár-élelmiszeripari (alap, át-és tovább) képzés erősítése
Szükségességének indoklása	Az iskolázottságnak, a kulturális tőke emelésének kulcsszerepe van a magasabb foglalkoztatási státusz elérésben, s ezáltal az életminőség javulásában. A kutatók számításai szerint a kevesebb, mint 8 osztályos végzettség tízszeres munkanélküliségi kockázatot hordoz a felsőfokú végzettséghez képest. A munkaügyi szféra a közhasznú, közcélú és közmunka folyamatos szervezésével enyhíti a térségben a foglalkoztatási problémát. A regisztrált munkanélküliek túlnyomó többsége szakképzetlen. Több százan nem végeztek el az általános iskolát sem. A szakmunkások aránya 20-25%. A diplomás (főként agrárvégzettségű) munkanélküliek aránya is magas. Az alacsony mobilitási hajlandóság és a közlekedési infrastruktúra hiányosságai miatt fontos, hogy helyben elérhető legyen a foglalkoztatás és a (felnőtt) képzés is. A térségben élők harmada azzal, hogy nincs nyolc általánosnál nagyobb végzettsége konzerválhatja a társadalmi státuszát. A lakosság közel fele végezte el a manapság kevés eséllyel kecsegtető nyolc általánost vagy fejezte be a középiskolát, de nem zárta azt vizsgával. A térségben élő érettségizett arány 14%-os, a felsőfokú diplomások aránya alig 5%. Amíg 1990-ben 7,94 volt az átlagos elvégzett osztályszám, a legutóbbi népszámlálás során már 8,450 volt ez az érték. A helyi tantervek és a távoktatási pontok kialakítása mellett, a tananyagfejlesztés, a gyakorlóhelyek modernizálása, az EU-s modellek átvétele, a professzionális irányítás bevezetése és az élethosszig tartó tanulás attitűdjének elterjesztése, a képzés és a későbbi foglalkoztatás összehangolása is fontos fejlesztési irányt jelent. Ez utóbbi cél teljesülésének egyik eszköze a képzési-foglalkoztatási paktumok kidolgozása, amely a térségi szereplők összefogása azzal a céllal, hogy összehangolják a térségi szereplők gazdasági és humán erőforrás fejlesztési elképzeléseit, céljait és megoldást keressenek a problémára. A mestermozgalom elindítása a szakmunkás, szakember képzés presztizsén kíván javítani. A kistérségi agrárgazdálkodás táji adottságokhoz illesztése, illetve a környezettudatosság és a turizmus igénye szükségessé teszi a színvonalas középfokú képzés kiegészítését (felsőfokú szakképzés), és a témával kapcsolatos információk összegyűjtését, terjesztését. Összességében a térségi interjúk újra felvetették a régió

	problémáját, vagyis a települési megtartóerő elégtelenségét, amelynek okát a megfelelően kvalifikált foglalkoztatási lehetőség hiányában látják. Úgy gondoljuk, hogy az alábbi intézkedések ezen a problémán fognak javítani.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.2.2.1.	Helyi tantervek kialakítása, képzési-felnőttképzési stratégia elkészítése, távoktatási pontok kialakítása	2006 2007-2013
II.2.2.2.	A képzési struktúra átalakítása, tananyagfejlesztés	2007-2013
II.2.2.3.	Képzési-foglalkoztatási paktumok kidolgozása	2007-2013
II.2.2.4.	Településünk mesterei - mozgalom elindítása	2006 2007-2013
II.2.2.5.	Az agrár-élelmiszeripari és a turizmushoz kapcsolódó (alap, át-és tovább) képzés erősítése	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Komplex oktatási-foglalkoztatási programok • A foglalkoztatottság biztosítása • Hátrányos helyzetű csoportokról való gondoskodás • Területi lefedettség

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Helyi tantervek száma (db), oktatási-képzési stratégiák száma (db), távoktatási pontok száma (db) • Újonnan indított/átalakított képzési programok száma (db), a bevont pedagógusok száma (fő), a különböző típusú képzési formákban résztvevők száma (fő), • Településünk mesterei mozgalom díjazottjainak száma (fő) • A képzési-foglalkoztatási paktumok száma (db)
Eredmény mutatók	• Az iskolák hozzáadott értékének növekedése (%) • Oktatási-foglalkoztatási programok száma (db) • Az új, korszerű tudásokkal rendelkezők és a modellprojektek száma (fő és db) • A foglalkoztatottság növekedése (%) • A szakképzés elismertsége nő
Hatásmutatók	• Az iskolázottsági szint és a kulturális tőke emelkedése • Kompetens, kreatív lokális társadalmi közösségek létrehozása • Esélyegyenlőség növekedése, • A kistérség népességmegtartó képessége erősödik

Közreműködő szervezetek	• Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Oktatási Minisztérium • Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, • Fehérgyarmat és Térsége Együttműködési Társulás • Települési önkormányzatok

Kedvezményezettek köre	• Települési önkormányzatok, • Oktatási-nevelési, képző intézmények • Munkaügyi kirendeltség, • Kereskedelmi és Iparkamara • Agárkamara • Munkaadói és munkavállalói szervezetek, • Gazdasági társaságok, vállalkozások, • Teleházak, • Megyei Pedagógiai Intézet • Kutatóintézetek
Célcsoport	• A kistérség lakossága, oktatási intézményei, tanulói, szakemberei, foglalkoztatók

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.2.2.1.	Helyi tantervek kialakítása, képzési-felnőttképzési stratégia elkészítése, távoktatási pontok kialakítása	Kistérségi mikrokörzeti központok
II.2.2.2.	A képzési struktúra átalakítása, tananyagfejlesztés	Közoktatási intézményekkel rendelkező települések, mikrokörzeti központok
II.2.2.3.	Képzési-foglalkoztatási paktumok kidolgozása	Kistérségi mikrokörzeti központok
II.2.2.4.	Településünk mesterei című mozgalom elindítása	Kistérségi települések
II.2.2.5.	Az agrár-élelmiszeripari és a turizmushoz kapcsolódó (alap, át-és tovább) képzés erősítése	Kistérségi mikrokörzeti központok, illetve kistérségi központ

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.2.2.1.	Helyi tantervek kialakítása, képzési-felnőttképzési stratégia elkészítése, távoktatási pontok kialakítása	30	210
II.2.2.2.	A képzési struktúra átalakítása, tananyagfejlesztés	30	150
II.2.2.5.	Képzési-foglalkoztatási paktumok kidolgozása	30	210
II.2.2.3.	Településünk mesterei című mozgalom elindítása	10	130
II.2.2.4.	Az agrár-élelmiszeripari és a turizmushoz kapcsolódó (alap, át-és tovább) képzés erősítése	20	180
Összesen		120	890

Pályázati lehetőségek (2006)	• NFT pályázat – A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésének támogatása intézményi együttműködés keretében a közoktatás területén • NFT pályázat – A hátrányos helyzetű tanulók integrációs felkészítésének támogatása intézményi együttműködés keretében a közoktatás területén • NFT pályázat – Modell értékű tanoda típusú (extrakurrikuláris) tevékenységek támogatása a hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikeressége érdekében • NFT pályázat – Térségi Iskola- és Óvodafejlesztő

	Központok megalapítása a kompetencia-alapú tanítási-tanulási programok elterjesztése érdekében • A szakköri munka, mint az innovatív gondolkodásra nevelés színtere – Oktatási Minisztérium pályázata • NFT pályázat - A hátrányos helyzetű diákok oktatásában érintett szakemberek képzése, az integrációs oktatással kapcsolatos oktatási programok kifejlesztése • NFT pályázat - A hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása az oktatási rendszerben • NFT pályázat - Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira • NFT pályázat - Régióspecifikus szakmai képzések támogatása (1.komponens) • NFT pályázat - Régióspecifikus szakmai képzések támogatása (2. komponens) • NFT pályázat - Térségi Integrált Szakképző Központok létrehozása és infrastrukturális feltételeinek javítása • NFT pályázat - A felnőttképzés hozzáféréseinek javítása a rendelkezésre álló közművelődési intézményrendszer rendszerszerű bevonásával • NFT pályázat - A vállalkozói készségek és a munkavállalók alkalmazkodóképességének fejlesztését célzó képzések támogatása • NFT pályázat - A helyi foglalkoztatási kezdeményezések hosszú távú fenntarthatóságához szükséges szakmai kapacitások kiépítése és megerősítése

Források (2007–2013)	megnevezése • Európai Szociális Alap • Minisztériumi (ICSSZM, OM, FMM) céltámogatások • Nemzeti Civil Alap • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke • Civil szervezetek forrásai

IV.3. Prioritás: III. A népességmegtartó erő felélesztése

IV.3.1. Specifikus cél: III.1. Együttműködések, fejlesztések

Sorszám, megnevezés	III.1.1. Térségen és határon átnyúló környezeti, gazdasági és társadalmi együttműködések erősítése
<i>Általános célok</i>	- A periférikus fekvésből adódó hátrányok leküzdése - A gazdag természeti környezettel való együttélés modelljének kialakítása
<i>Szükségességének indoklása</i>	A kistérség elmaradottsága minden vonatkozásban súlyos problémát jelent. A ma jellemző gazdasági folyamatokban számára a felzárkózáshoz szűkös lehetőségek kínálóznak. A periférikus fekvése, természetes – védett környezete, elkezdett beruházásai arra predesztinálják, hogy szomszédsági kapcsolatainak kiaknázásával erősítse meg pozícióit, hátrányait előnyére fordítva, biztosítson fejlődési lehetőséget (logisztikai feladatok, szomszédos országoknak nyújtott előcsatlakozási szolgáltatások, környezeti és kulturális együttműködések). Kapcsolódási pontok: III.3.1.; III.3.2.; I.1.1.; I.1.2.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.1.1.1.	Csatlakozást elősegítő – határon átnyúló – uniós tanácsadó hálózat kialakítása	2006
III.1.1.2.	Bereg-Szatmár NATÚRPARK létrehozásához szükséges kapcsolatok kialakítása, stratégia kidolgozása	2006 2007-13
III.1.1.3.	A kistérség határon átnyúló logisztikai központtá fejlesztése	2007-13
III.1.1.4.	Határon átnyúló kulturális együttműködések erősítése	2006 2007-13

<i>Projekt kiválasztási kritériumok</i>	- A fejlesztési célok egymást erősítő hatása érvényesüljön (logisztikai funkció – NATÚRPARK) - A funkciók - kistérségen belüli - minél szélesebb körű kiterjesztése

<i>Monitoring mutatók</i>	
<i>Outputmutatók</i>	- PHARE CBC tanácsadó központok száma (db) - Határon átnyúló környezeti együttműködések száma (db) - Logisztikai funkció ellátásában résztvevő helyi partnerek száma (db) - Határon túli kulturális együttműködések száma (db)
<i>Eredmény mutatók</i>	- Tanácsadásból származó bevételek (euro) - Környezeti együttműködésben résztvevő települések száma (db) - Kulturális együttműködésben résztvevő települések száma (db) - Logisztikai központ forgalma (t/év, Ft)

Hatásmutatók	• Értelmiségi munkahelyek számának növekedése • Kistérségi GDP növekedése • Elmaradottság csökkenése, leszakadás megállítása
Közreműködő szervezetek	• Magyar Terület és Regionális Fejlesztési Hivatal • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium • Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Kedvezményezettek köre	• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Önkormányzata, • Fehérgyarmat Önkormányzata, • Kistérségi Társulások • Szatmár-Beregi TvK, • civil szervezetek • FETIVIZIG
Célcsoport	• Vállalkozók • lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósításai terület
III.1.1.1.	Csatlakozást elősegítő – határon átnyúló – uniós tanácsadó hálózat kialakítása	Fehérgyarmat
III.1.1.2.	Bereg-Szatmár NATÚRPARK létrehozásához szükséges kapcsolatok kialakítása, stratégia kidolgozása	A kistérség minden települése
III.1.1.3.	A kistérség határon átnyúló logisztikai központtá fejlesztése	Fehérgyarmat
III.1.1.4.	Határon átnyúló kulturális együttműködések erősítése	A kistérség minden települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.1.1.1.	Csatlakozást elősegítő – határon átnyúló – uniós tanácsadó hálózat kialakítása	10	
III.1.1.2.	Bereg-Szatmár NATÚRPARK létrehozásához szükséges kapcsolatok kialakítása, stratégia kidolgozása	2	6
III.1.1.3.	A kistérség határon átnyúló logisztikai központtá fejlesztése		1500
III.1.1.4.	Határon átnyúló kulturális együttműködések erősítése	3	15
Összesen		15	1521

Pályázati lehetőségek (2006)	• PHARE CBC • GVOP – 1.2.2. Logisztikai központok és szolgáltatások fejlesztése • Interreg IIIA – Magyarország – Románia és Magyarország – Szerbia Montenegro Határmenti Együttműködési Program 2004-06 2.3. Prioritás: Intézmények és a közösségek közötti együttműködés

	támogatása • Interreg IIIA – Magyarország – Románia és Magyarország – Szerbia Montenegro Határmenti Együttműködési Program 2004-06 2.1. Prioritás: A környezetvédelmi politikák és kapcsolódó kisléptékű beruházások határon átnyúló koordinációja; 2.2. Prioritás: Határon átnyúló természetvédelmi együttműködés • Interreg IIIA – Magyarország – Szlovákia – Ukrajna Szomszédsági Program 2004-06 1.2. Prioritás: Intézményi együttműködés támogatása; 2. Prioritás: Határon átnyúló természetvédelmi együttműködés • LEADER+ - 4.3. Térségek egymás közötti és nemzetközi együttműködés támogatása (AVOP Programkiegészítő dokumentum)
Források megnevezése (2007-13)	• INTERREG • Európai Regionális Fejlesztési Alap • Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap • Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési források • Önkormányzati források

Sorszám, megnevezés	III.1.2. Kistérségi társadalmi és települési integráció elősegítése
Általános célok	• A kistérség egypólusosságának oldása • A lakosság életkörülményeinek javítása
Szükségességének indoklása	A sűrű településhálózat - ezen belül az aprófalvas jelleg, alulfejlett városhálózat -, nagy területi kiterjedés és közlekedés-földrajzi adottságai (kevés Szamos- és Tisza-híd) megnehezítik a térség felzárkózását. Fehérgyarmat excentrikus elhelyezkedésével, szűkös foglalkoztatási lehetőségeivel, nagy kiterjedésű vonzásterületével szerepköre ellátásában túlterhelt, versenytársak nélküli „hiányközpont”. A fejlődési folyamatokat pozitív irányban befolyásoló tényezők közül mikrotérségi központok kialakulása látszik reálisnak (pl. Tiszabecs, Kölcse, Jánkmajtis), azonban ezek szerepvállalását is korlátozzák: a megosztható funkciók köre, népességnagyságukkal összefüggő teherbíró képességük, valamint az erdőháti területek közlekedési feltáratlansága. Kapcsolódás: III.3.2. A jellemzően természetközeli, perifériális, aprófalvas helyzetből adódó hátrányokat előnyvé lehet formálni egy – ezen alapuló – önellátó, fenntartható térségi modell-program (alternatív infrastruktúra megoldások, Natúrpark, közösségépítés – szociális segítség stb.). Kapcsolódási pontok: III.3.1.; I.1.1.; I.1.2.; III.2.1.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.1.2.1.	„Működő falu – működő közösség” térségi mintaprojekt kialakítása	2006
III.1.2.2.	Települési szerepkör-megosztási stratégia kialakítása.	2006
III.1.2.3.	Térségi foglalkoztató hálózat létrehozása.	2006 2007-13
III.1.2.4.	A különböző mintaterületek szervezése, marketingje, működtetése, monitoringja, összekapcsolása és propagálása.	2007-13
III.1.2.5.	Kistérségi honlap, kiadvány létrehozása, frissítése.	2006 2007-13

Projekt kiválasztási kritériumok	• Minden település legyen bevonva • A stratégiák, mintaprojektek kialakítása legyen a települések saját szellemi terméke. • Szolgálja a funkciók decentralizálását.

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Mintaterületek megvalósulási aránya (%) • Foglalkoztató hálózatban résztvevő települések aránya (%) • Mintaterületi központok száma (db) • Kistérségi honlap látogatottsága (fő) • Kiadvány példányszáma (db)

Eredmény mutatók	• Alternatív programok száma (db) • Működő mintaterületek száma (db) • Foglalkoztatotti létszám bővülése (%)
Hatásmutatók	• Jövedelmi színvonal növekedése • Szociálisan rászorulóknak csökkenése • Térségi együttműködés növekedése • Térségi munkamegosztás javulása • Teljesebb körű tájékozottság

Közreműködő szervezetek	• Alapítványok (OFA), FVM
Kedvezményezettek köre	• Kistérségi Tanács, önkormányzatok, Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Társulás
Célcsoport	• Vállalkozók és lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.1.2.1.	„Működő falu – működő közösség” térségi mintaprojekt kialakítása	A kistérség minden települése
III.1.2.2.	Települési szerepkör-megosztási stratégia kialakítása.	Tiszabecs, Kölcse Jánkmajtis, Rozsály
III.1.2.3.	Térségi foglalkoztató hálózat létrehozása.	Kölcse, Jánkmajtis
III.1.2.4.	A különböző mintaterületek szervezése, marketingje, működtetése, monitoringja, összekapcsolása és propagálása.	A kistérség minden települése
III.1.2.5.	Kistérségi honlap, kiadvány létrehozása, frissítése.	A kistérség minden települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.1.2.1.	„Működő falu – működő közösség” térségi mintaprojekt kialakítása	10	
III.1.2.2.	Települési szerepkör-megosztási stratégia kialakítása.	3	
III.1.2.3.	Térségi foglalkoztató hálózat létrehozása.	3	15
III.1.2.4.	A különböző mintaterületek szervezése, marketingje, működtetése, monitoringja, összekapcsolása és propagálása.		210
III.1.2.5.	Kistérségi honlap, kiadvány létrehozása, frissítése.	1	3
Összesen		17	228

Pályázati lehetőségek (2006)	• OFA – Romák foglalkoztatását vállaló kis- és mikrovállalkozások támogatása • LEADER+ - 4.1. Készségek elsajátítása (tanulmányok, műhelymunkák, stratégiák közösségi részvételen és partnerségen alapuló kidolgozása) • NCA – Újságok, honlapok...támogatása • É-A RIT – Kistelepülések ifjúságfejlesztő programja

<i>Források megnevezése (2007–2013)</i>	• Európai Regionális Fejlesztési Alap • Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap • Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési források • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke

IV.3.2. Specifikus cél: III.2. Társadalmi esélyegyenlőség növelése

Sorszám, megnevezés	III.2.1. A társadalmi kirekesztettséget csökkentő modellek, civil kezdeményezések elterjesztése
Általános célok	• Társadalmi érvényesülést segítő kompetenciák megszerzése • Az életminőség javítása • Az esélyegyenlőség fokozása
Szükségességének indoklása	A kistérségben a társadalmi harmóniára való törekvés ellen hat a munkanélküliség mellett a romák életmódja, kultúrája és a mélyen gyökerező sztereotípiák miatt a diszkrimináció is. A fehérgyarmati körzetben 2003 novembere és 2004 novembere között közel 100 fővel növekedett a regisztrált munkanélküliek száma (3898 fő). Ez a növekedés arány gyakorlatilag a munkaügyi statisztikák szerint a pályakezdekők belépését jelentette. A kistérség aktív korú munkaerőtartaléka komoly társadalmi potenciált jelent, ezért számukra olyan klubot szeretnénk meggyökeresíteni, amely egyrészt megállítja a munkanélküliség személyiségromboló hatásait (települési önsegítő csoportok elindítása), másrészt a Törődjön többet településével (lakókörnyezetével) mozgalom elindítása a lokalitáshoz való kötődést erősíti. A roma lakosságon belül magas az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya. Ám a társadalmi közép igényeit szem előtt tartó iskolarendszer a XXI. század elején nagy arányban bocsát ki funkcionális analfabétákat, ami a tovább hátráltatja a lokális közösség egészének oktatási esélyeit. A roma résztársadalmi csoportok körében a leszakadás már az iskola előtt elkezdődik, sokszor elmarad, hiszen hiányos a többségi beilleszkedéshez szükséges normák begyakorlása. Ezt a hiányt pótolhatják a lakóhely fontosságának felismerését segítő, valamint a képzési-közösségi programok. Ismert, hogy a romák körében jóval alacsonyabb az aktív keresők és jövedelmek aránya, mint a többségi társadalomban, s az eltartottak aránya pedig kétszerese az országos szintnek. A szocializációs kényszerpálya miatt nem meglepő, hogy a romák körében a többségi társadalom elvárása értelmében vett tudás megszerzése nem elsődleges tényező. Különösen fontos ez a tényező egy olyan térségben, ahol a roma társadalmi csoportok aránya magas. A fehérgyarmati kistérségre általában jellemző a roma kisebbség jelentős aránya. Bár a népszámlálás 5,7 százalékos roma lakossági arányt mutatott ki, a kistérségi interjúk jelentős területi különbségeket feltételeznek. A kilencvenes években megszakadt társadalmi integrációs

	törekvések folytatásához szükséges egyéni és közösségi kompetenciák megszerzése érdekében fontos, hogy megteremtjük az összhangot a különböző helyi képzésekben a roma mesterségek és a piacképes tudások megszerzése között, valamint kellene olyan, az agráriumra alapozott kezdeményezések is, amelyek visszaintegrálják a kedvezményezett családokat a munka világába. Ilyen társadalomfejlesztő program a szociális földprogram. A kistérség területén már mintaprojektek is működnek ezen program keretében (Túrlicse, Cégénydányád, Tiszakórod, Milota, Tizacsécse, Füledd, Botpalád, Kispalád, Uszka, Tisztaberek, Túrístvándi). A kirekesztettség új dimenziója a digitális egyenlőtlenségekben jelentkezik. Az informatikai írástudás a következő években lesz egyre fontosabb, ezért fontos, hogy a leszakadó területeken is legyenek az információs társadalom terjedését segítő programok. Remélhető, hogy ez a folyamat segíti az egyéni és közösségi aktivitást, amely nagymértékben hozzájárulhat a szociális konfliktushelyzetek individuális megoldásához, a társadalmi mobilitási pályán való elinduláshoz.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.2.1.1.	Oktatási-nevelési, foglalkoztatási és közéleti-képzési programok indítása	2006 2007–2013
III.2.1.2.	A Törődjön többet településével (lakókörnyezetével) mozgalom elindítása, önszervező csoportok elindítása	2006 2007–2013
III.2.1.3.	A produktív szociálpolitikai kezdeményezések terjesztése	2006 2007–2013
III.2.1.4.	Sikeres (roma) kezdeményezések, társadalom számára értékes munkaeredmények és termékek bemutatása, helyi fogyasztásuk elősegítése (iskolakertek)	2006 2007-2013
III.2.1.5.	Információs társadalom terjesztését segítő fejlesztések; teleházak és közösségi Internet hozzáférési helyek létrehozása, illetve eszközállomány bővítés, korszerűsítés	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Az integrált fejlesztési program céljaihoz való hozzájárulás • Területi lefedettség • A kisebbségi és a többségi társadalom együttműködése • A digitális szakadék szűkítése az informatikai szolgáltatások, alkalmazások fejlesztésével

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Képzési; foglalkoztatási programok száma (db) • A kiosztott „Tiszta udvar, rendes ház” címek száma (db) • Önszervező csoportok száma (db) • A sikeres modelleket bemutató cikkek, műsorok, honlapok, kiadványok száma (db)

	• A produktív szociálpolitikai kezdeményezések száma (fő) • Sikeres modellek bemutató műsorok, cikkek, rendezvények száma (db), • Az informatikai beruházások nagysága (mFt), közösségi hozzáférési pontok száma (db)
Eredmény mutatók	• A képzéseken résztvevők száma (fő), a megszerzett tudás gyakorlati használhatósága, • A településkép javulása, igényesebb lakókörnyezet kialakítása, • Az egészségi mutatók javulása, devianciák csökkenése • A produktív szociálpolitikában kedvezményezettek száma (fő) • A sikeres modellek ismertsége, a termékek népszerűsége, helyi piacon betöltött pozíciójuk • Működő informatikai projektek száma (db) • A számítógép és a világháló adta lehetőségek kihasználtsága emelkedik
Hatásmutatók	• Az életminőség javulása • A település megtartó erejének növekedése • A kulturális tőke növekedése • Csökken a digitális szakadék

Közreműködő szervezetek	• Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Oktatási Minisztérium • Informatikai és Hírközlési Minisztérium • Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, • Fehérgyarmat és Térsége Együttműködési Társulás
Kedvezményezettek köre	• Települési cigány kisebbségi önkormányzatok • Települési önkormányzatok és intézményei • Agrárvallalkozások • Teleházak • Civil szervezetek
Célcsoport	• A kistérség cigány lakossága

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.2.1.1.	Oktatási-nevelési, foglalkoztatási és közéleti-képzési programok indítása	A kistérségi mikrokörzeti központok
III.2.1.2.	A Törődjön többet településével (lakókörnyezetével) mozgalom elindítása, önszervező csoportok elindítása	A kistérség minden települése
III.2.1.3.	A produktív szociálpolitikai kezdeményezések terjesztése	A kistérség minden települése

III.2.1.4.	Sikeres (roma) kezdeményezések, társadalom számára értékes munkaeredmények és termékek bemutatása, helyi fogyasztásuk elősegítése (iskolakertek)	A kistérség minden települése
III.2.1.5.	Információs társadalom terjesztését segítő fejlesztések; teleházak és közösségi Internet hozzáférési helyek létrehozása, illetve eszközállomány bővítés, korszerűsítés	A kistérség minden települése, illetve a mikrokörzeti központok

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.2.1.1.	Oktatási-nevelési, foglalkoztatási és közéleti-képzési programok indítása	50	350
III.2.1.2.	A Törödjön többet településével (lakókörnyezetével) mozgalom elindítása, önszolgáltató csoportok elindítása	40	170
III.2.1.3.	A produktív szociálpolitikai kezdeményezések terjesztése	90	500
III.2.1.4.	Sikeres (roma) kezdeményezések, társadalom számára értékes munkaeredmények és termékek bemutatása, helyi fogyasztásuk elősegítése (iskolakertek)	10	90
III.2.1.5.	Információs társadalom terjesztését segítő fejlesztések; teleházak és közösségi Internet hozzáférési helyek létrehozása, illetve eszközállomány bővítés, korszerűsítés	70	490
Összesen		260	1.600

Pályázati lehetőségek (2006)	• Leader + • Nemzeti Civil Alap Észak-Alföldi Kollégium – Civil szervezetek működési pályázatai • Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány (DemNet) és a Világbank Small Grants Programja Roma civil szervezeteknek együttműködési programjaik megvalósítása • ORTT Műsorszolgáltatási Alap pályázatai • Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium - Roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációs modellprogram • NFT pályázat - Hátrányos helyzetű emberek alternatív munkaerő-piaci képzése és foglalkoztatása • NFT pályázat - A hátrányos helyzetű emberek, köztük a romák foglalkoztathatóságának javítása • NFT pályázat - A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program keretében megpályázott beruházásokhoz és egyéb fejlesztésekhez kapcsolódó képzések megvalósítása • NFT pályázat - A vállalkozói készségek fejlesztését célzó képzések támogatása

	• NFT pályázat – Nők munkaerőpiacra való visszatérésének ösztönzése • NFT pályázat - Falufejlesztés és - megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése • NFT pályázat - Non-profit foglalkoztatási projektek megvalósítása a szociális gazdaságban • Szélessávú hálózatok önkormányzatok általi kiépítésének támogatása Magyarország üzletileg kevésbé vonzó településein – NFT pályázat • Szélessávú internet-infrastruktúra kiépítésének és a szolgáltatás beindítás támogatása Magyarország üzletileg kevésbé vonzó településein – NFT pályázat • Tartalomipari és közcélú tartalomszolgáltatás fejlesztése – NFT pályázat • eTEN program - Az e-TEN program szorosan illeszkedik az e-Europe Akcióterv mottójához: „Információs társadalmat mindenkinek”. • Beruházás a 21. századi iskolába program Oktatási Minisztérium • Munkaügyi Központ foglalkoztatási támogatása • Start kormányzati foglalkoztatási program
Források (2007–2013)	megnevezése • Európai Szociális Alap • ORTT pályázatok • Minisztériumi (ICSSZM, OM, NKÖM) céltámogatások • Nemzeti Civil Alap • Önkormányzati források • Civil szervezetek forrásai • Vállalkozói tőke

Sorszám, megnevezés	III.2.2. Humán alapszolgáltatások fejlesztése
Általános célok	• Az egészséges életmód terjesztése • Életminőség javítása • Az esélyegyenlőség és szolidaritás fokozása • Szakmaközi együttműködés erősítése • A kulturális mintaadás
Szükségességének indoklása	Európai összehasonlításban igen kedvezőtlennek ítélnénk meg a hazai egészségügyi szolgáltatások színvonalát és ezzel együtt állampolgáraink egészségi állapotát. Az összefüggés azonban a két állapot között nem szignifikáns, mert komplex fejlesztésekre van ezért szükség a klasszikus segítő funkcióval jellemezhető területeken. Elengedhetetlen, hogy a társadalom egészséggel kapcsolatos céljait és tagjainak szerepeit világosan megfogalmazzuk és elfogadtassuk (társadalmassítsuk) és szükséges az is, hogy az egészségügyi szolgáltatás megfelelően nyomon követhető legyen. Egy ilyen közös(ségi) kezdeményezés a települési egészségterv, amely a település lakossága életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgálja, magában foglalja a kiinduló helyzet felmérést, ennek alapján cselekvési terv kidolgozását és az egészségterv kommunikálásának fázisait. A jelenlegi oktatási-nevelési struktúra (nemcsak a kistérségben, hanem országosan is) már alapfokon is nehezen képes a leszakadó rétegek gyermekeinek társadalmi integrációjára, ezért a közoktatás szerves modernizációja a területen elengedhetetlen. Szociális és egészségügyi fejlesztések célja, hogy a hátrányos helyzetben lévő rászorultak is be tudjanak illeszkedni az egészségügyi és szociális intézmények rendszerébe, illetve a megkülönböztetés miatti félelem, a kulturális szokásaik miatt ne maradjanak ki az ellátásból.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.2.2.1.	Egészségtervek, iskolai egészségmegőrző programok kidolgozása	2006 2007–2013
III.2.2.2	Prevenációs települési pontok kialakítása	2006 2007–2013
III.2.2.3	Minőségbiztosítás bevezetése	2007–2013
III.2.2.4.	Egységes szociális informatikai hálózat kiépítése, az emberközelibb szociális ellátás biztosítása	2007–2013
III.2.2.5.	Oktatási-nevelési kerekasztal működtetése	2006 2007-2013
III.2.2.6	Alternatív pedagógia módszerekkel működő iskolai közösségek létrehozása	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Interprofesszionális projektek • Kistérségi és kistérségen túli, hálózatos együttműködések alapuló projektek

	• Komplex oktatási-nevelési programok • A kerekasztalok hálózatos működése

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Települési egészségtervek, iskolai egészségmegőrző programok száma (db) • Prevenciós programok és pontok száma (db) • Szolgáltatásfejlesztési koncepciók száma (db) • Informatikai hálózatba bekapcsolt számítógépek száma (db) • Minőségbiztosított intézmények száma (db) • Kerekasztalok száma (db), a kerekasztalok munkájában résztvevő személyek, szervezetek száma (fő, db) • Alternatív pedagógiai közösségek és programok száma (db)
Eredmény mutatók	• Csökken a gyógyszerkasszára szánt kiadás és az egy orvosra jutó betegszám (Ft, illetve fő) • Digitális tartalmak áramlása az ágazatokban • Egészségpénztári tagok számának emelkedése (fő) • A deviáns magatartású fiatalok számának csökkenése (fő) • Az iskolák hozzáadott értékének növekedése (%)
Hatásmutatók	• Élhetőbb települési környezet • Egészségtudatos magatartás kialakulása • Ágazatközi párbeszéd, hatékonyabb érdekképviselés • emberközelibb szociális ellátások

Közreműködő szervezetek	• Egészségügyi Minisztérium • Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Oktatási Minisztérium • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, • Fehérgyarmat és Térsége Együttműködési Társulás
Kedvezményezettek köre	• Települési önkormányzatok • Települési önkormányzatok intézményei (iskolák, családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok) • Házi orvosok • Egészségpénztárak • Civil szervezetek • Kutatóintézetek • Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Hivatal • Vállalkozók • Megyei Pedagógiai Intézet
Célcsoport	• A kistérség lakossága

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.2.2.1.	Egészségtervek, iskolai egészségmegőrző programok kidolgozása	A kistérség minden települése
III.2.2.2	Prevenációs települési pontok kialakítása	A kistérség minden települése
III.2.2.3	Minőségbiztosítás bevezetése	Kistérségi mikrokörzeti központok
III.2.2.4.	Egységes szociális informatikai hálózat kiépítése, az emberközelibb szociális ellátás biztosítása	Kistérségi mikrokörzeti központok
III.2.2.5.	Oktatási-nevelési kerekasztal működtetése	A kistérség mikrokörzeti központjai
III.2.2.6	Alternatív pedagógia módszerekkel működő iskolai közösségek létrehozása	A kistérség minden települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.2.2.1.	Egészségtervek, iskolai egészségmegőrző programok kidolgozása	20	140
III.2.2.2	Prevenációs települési pontok kialakítása	50	350
III.2.2.3	Minőségbiztosítás bevezetése	30	120
III.2.2.4.	Egységes szociális informatikai hálózat kiépítése, az emberközelibb szociális ellátás biztosítása	80	450
III.2.2.5.	Oktatási-nevelési kerekasztal működtetése	50	350
III.2.2.6	Alternatív pedagógia módszerekkel működő iskolai közösségek létrehozása	30	210
Összesen		260	1.620

Pályázati lehetőségek (2006)	• A szociális szolgáltatások fejlesztése - Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Tegyük helyben gyermekeink egészségi színvonaláért program a különböző adottságú alapfokú közoktatási intézmények és önkormányzatok részére - Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, Népegészségügyi Kormány megbízotti Iroda • NFT pályázat - Egészségügyi infrastruktúra fejlesztése a hátrányos helyzetű régiókban • Igyál tejet program – Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Kábítószer-fogyasztás visszaszorításával foglalkozó intézmények támogatása –Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • NFT pályázat – A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésének támogatása intézményi együttműködés keretében a közoktatás területén • NFT pályázat – A hátrányos helyzetű tanulók integrációs felkészítésének támogatása intézményi együttműködés keretében a közoktatás területén • NFT pályázat - A hátrányos helyzetű diákok oktatásában érintett szakemberek képzése, az

	integrációs oktatással kapcsolatos oktatási programok kifejlesztése • NFT pályázat - A hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása az oktatási rendszerben • NFT pályázat - Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira
Források (2007–2013)	megnevezése • Minisztériumi (EM, IHM, OM, ICSSZM) céltámogatások • Európai Szociális Alap • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke

IV.3.3. Specifikus cél: III.3. Infrastruktúra hálózatok és létesítmények fejlesztése

Sorszám, megnevezés	III.3.1. Közművek fejlesztése
Általános célok	- Életkörülmények javítása - Környezetszennyezések csökkentése
Szükségességének indoklása	A kistérség alacsony komfortfokozatú lakásszámának csökkentése, illetve javuló környezeti állapot érdekében szükséges a meglévő vízi közművek (ivóvízhálózat, szennyvízkezelés) fejlesztése, illetve bővítése a hiányterületeken. A kistérség aprófalvas településhálózatából adódóan kiemelt szerepe lehet az alternatív szennyvízkezelési technológiák elterjesztésének, amellyel a kis települések számára is hosszútávon fenntartható rendszerek alakíthatók ki. Az autonóm kistérség, kistélepülés megvalósításának egyik kulcsa a külső erőforrásoktól való függőség csökkentése, illetve a belső rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználása. A kistérség fejlődéséhez ezért indokolt az alternatív erőforrások (elsősorban biomassa) helyben történő hasznosítása. A közművek fejlesztésével javul a térség környezeti állapota, magasabb komfortfokozatú települések jönnek létre, amely alapja lehet egy térségen túlnyúló Naturpark kialakításának. Kapcsolódási pontok: a szennyezések mérséklésével: I.1.1., III.1.1., a lakások komfortosságának növelésével II.1.4.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.3.1.1.	Ivóvíz kutak, ivóvízhálózat felújítása, bővítése	2006 2007–2013
III.3.1.2.	Szennyvíztisztítók kapacitásának bővítése, meglévő csatornahálózat fejlesztése, rákötési aránynövelése	2006 2007–2013
III.3.1.3.	Új szennyvíztisztító művek, hálózatok megvalósítása	2006 2007–2013
III.3.1.4.	Alternatív és egyéni szennyvízkezelés a szennyvízelvezetési agglomerációba nem szerveződő településeken	2006 2007–2013
III.3.1.5.	Egyéni és közösségi szintű alternatív energiahasznosítás fejlesztése	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	- EU vízkeret irányelvnek megfelelő fejlesztés - Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról szóló 25/2002. (II.27.) kormányrendelettel való illeszkedés. 26/2002. (II.27.) Kormányrendelet a szennyvíz-elvezetési agglomerációk lehatárolásáról, - a 201/2001. (X.25.) az Ivóvízminőség javítás feladatairól szóló kormányrendelettel való illeszkedés - a 1107/2003. Kormányhatározat 4. pontja értelmében a

	VTT-vel érintett települések illetve pályázatra jogosultak pályázatai prioritást élveznek • Modell-értékű projekt • Környezetterhelés csökkentés hatékonysága • Munkahelyteremtő beruházás

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Szennyvíztisztító kapacitás (m³/nap) • A tisztított szennyvíz mennyisége (m³) • Kiépített vízvezeték és közcsontra hálózat hossza (km) • A vízvezetékre és a közcsontra bekapcsolt lakások száma (db) • Megfelelő ivóvíz biztosítás (m³/nap) • Szennyvíziszap kezelő kapacitása (t/nap) • Egyedi szennyvíz-kezelő létesítmények száma (db), • Felszerelt napkollektorok száma (db), • Biomassza hasznosító kazánok, átmeneti tárolók (db), • Beépített megújuló új villamosenergia kapacitás
Eredmény mutatók	• A víz-vezeték-hálózat (víz-üzem) és közcsontra-hálózat hosszának aránya (%), • A vízvezetékre és közcsontra-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%), • A tisztított szennyvíz aránya (%), • meleg folyóvízzel ellátott lakások aránya (%) • vízöblítéses WC-vel rendelkező lakások aránya (%) • Felszíni vizekbe kerülő N és P tartalom csökkenése (µg/l), • Egyedi szennyvíz-kezelő létesítményekkel ellátott háztartások aránya növekszik (%). • Megújuló energiahordozóval megtermelt/ megtermelhető hő- és villamos energia arányának növekedése (összesített hőértékben PJ/év vagy %.) • Közintézmények energiamegtakarításai a befektetések megtérülése után (Ft), • Megújuló erőforrások részesedése az összes energiaszolgáltatásból (2013-re 7%),
Hatásmutatók	• Bel- és külterületek talajvizeinek, felszíni vízfolyásainak csökkenő elszennyeződése • Időszakos, szennyezett pangóvíz keletkezésének csökkenése, • Vízbázisok ökológiai állapotának javulása, • Közegészségügyi mutatók javulása, • Környezet állapotának javulása, • Lakások komfortjának javulása, • Életfeltételek javulása, • A hagyományos energiahordozóktól és energiainporttól való függőség mérséklődése, • Új jövedelemszerzési irányok kialakítása.

Közreműködő szervezetek	• Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, • Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium, • Energia Központ Kht. • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Szabolcs–Szatmár–Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, • Fehérgyarmati Kistérség Többcélú Társulás.
Kedvezményezettek köre	• Önkormányzati társulás az Észak–Alföldi Régió Ivóvízminőségének Javítására • Tisza–Szamosmenti Közműszolgáltató Kft • Önkormányzatok, önkormányzati társulások • Közintézmények, • Közhasznú társaságok, • Civil szervezetek, • Vállalkozások, • Lakosság
Célcsoport	• lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.3.1.1.	Ivóvíz kutak, ivóvízhálózat felújítása, bővítése	Ivóvízminőség javítás: Csaholc, Nagyszekeres, Nemesborozva, Szatmárcseke, Botpalád, Gyügye, Kisar, Olcsvaapáti, Hermánszeg, Panyola, Gacsály, Tunyogmatolcs. Ivóvízhálózat fejlesztése: Garbalócon, Kishódoson, Magosligeten és Uszván.
III.3.1.2.	Szennyvíztisztítók kapacitásának bővítése, meglévő csatornahálózat fejlesztése, rákötési aránynövelése	Fehérgyarmati, Kölcsei, Tunyogmatolcsi, Tiszabecsi és Túrricsei szennyvíz-elvezetési agglomerációk
III.3.1.3.	Új szennyvíztisztító művek, hálózatok megvalósítása	Cégénydányád–Gyügye–Szamosújlak–Szamossályi–Hermánszeg, Nagyszekeres–Kisszekeres–Zsarolyán, Jánkmajtis–Csegöld, Kisar–Nagyar, Szatmárcseke–Túristvándi agglomeráció, Penyige település
III.3.1.4.	Alternatív közösségi és egyéni szennyvízkezelés kiépítése	2000 fő alatti, szennyvízelevezető agglomerációba nem tartozó települések, csatornával el nem látott települések, településrészek, külterületi lakott helyek
III.3.1.5.	Egyéni és közösségi szintű alternatív energiahasznosítás fejlesztése	Kistérség minden települése (lakások, lakóközösségek, közintézmények), kistépülési mintaprojektek

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.3.1.1.	Ivóvíz kutak, ivóvízhálózat felújítása, bővítése	100	180
III.3.1.2.	Szennyvíztisztítók kapacitásának bővítése, meglévő csatornahálózat fejlesztése, rákötési aránynövelése	50	2000
III.3.1.3.	Új szennyvíztisztító művek, hálózatok megvalósítása	100	3000
III.3.1.4.	Alternatív és egyéni szennyvízkezelés a szennyvízelvezetési agglomerációba nem szerveződő településeken	35	700
III.3.1.5.	Egyéni és közösségi szintű alternatív energiahasznosítás fejlesztése	20	480
Összesen		305	6360

Pályázati lehetőségek (2006)	KIOP 1.1 Vízhatalóság javítása KIOP 1.7. Az energiagazdálkodás környezetbarát fejlesztése Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok

Források (2007–2013)	megnevezése Európai Regionális Fejlesztési Alap EMOGA, Önkormányzati források Központi költségvetési forrás Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium céllelőirányzatai Gazdasági és Közlekedési Minisztérium céllelőirányzatai Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok Vállalkozói tőke Lakossági hozzájárulás

Sorszám, megnevezés	III.3.2. Külső és belső közlekedési kapcsolatok, átkelési lehetőségek bővítése
Általános célok	• A térség és a települések megközelíthetőségének javítása, • A szomszédos települések közötti kapcsolat javítása, • A településkép és az életkörülmények javítása
Szükségességének indoklása	A műszaki infrastruktúra hálózatok kiépítése, fejlesztése egy térség gazdasági fejlődésének alapvető feltétele. Az infrastrukturális kapcsolatok javításával a külső és belső periférikus helyzet, és így a nagy fejlettségbeli különbség csökkenthető. A közlekedés fejlesztésének feladata a meglévő hálózati elemek állapotának javítása, melyek megvalósulása esetén, javulnak a gazdasági létesítmények betelepülésének, a települések egymás közötti együttműködésének és a helyi lakosság munkába, iskolába járásának feltételei. Fehérgyarmati kistérség Magyarország legkeletibb kistérsége, ebből következik földrajzi szélső helyzete, amit a kiépítetlen gyorsforgalmi úthálózat tovább ront. A kistérség elhelyezkedéséből adódik a szomszédos ukrán és román kistérségekkel való együttműködés lehetősége, amit segít a kishatárátkelők újranyitása és a vasúti mellékvonalak Romániai kapcsolatainak visszaállítása. A kistérségen kívüli kapcsolatok gazdagodását jelentheti a megkezdett fehérgyarmati repülőtér kiépítése is. A Fehérgyarmati kistérségben a Tisza, a Szamos, valamint a Túr adta természeti környezet ideális terep nyújt a kerékpáros turizmusnak, így a kerékpár utak kiépítése nemcsak a hivatásforgalom számára, hanem a kistérség turizmusának népszerűsítéséhez is segítséget nyújthat. A kistérség nyugati oldalán folyó Szamos lehatároló hatása miatt az elérhetőségben jelentős szerepe van a folyón való átkelési lehetőségeknek. Olcsvaapáti, Panyola, Kérsemjén, Nábrád települések zsákhelyzetbe kerülnek a komp működés képtelensége esetén. A belterületi utak kiépítettsége az országos átlagnál jobb, javítandó az utak minősége.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.3.2.1.	M3 kiépítése*	
III.3.2.2.	Országos mellékutak felújítása	2006 2007-2013
III.3.2.3.	Országos mellékutak kiépítése, elsősorban az erdőháti területek feltáró útjainak kialakítása	2006 2007-2013
III.3.2.4.	Kerékpárút építés	2006 2007-2013
III.3.2.5.	Mezőgazdasági utak kiépítése	2006 2007-2013

III.3.2.6.	Belterületi, önkormányzati és külterületi, mezőgazdasági utak felújítása	2006 2007-2013
III.3.2.7.	Tisza-híd építése Tiszakóród és Mezővári között és Szamos híd építése a Fehérgyarmat és Vásárosnamény közötti folyó szakaszon	2007-2013
III.3.2.8.	Fehérgyarmati reptér fejlesztése	2007-2013
III.3.2.9.	Iskola- és szociális buszjáratok beindítása kistérségi összefogásban	2006 2007-2013
III.3.2.10.	Közúti kishatárátkelők újra megnyitása Ukrajna felé, vasúti határátkelők újra megnyitása Románia felé	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• A 1107/2003. Kormányhatározat 4. pontja értelmében a VTT-vel érintett pályázatra jogosultak pályázatai prioritást élveznek • A projekt megvalósítása helyi munkaerőt vesz igénybe. • A természetes állapot és a környezet legkisebb mértékű zavarása és szennyezése, • A projekt hozzájárulásának mértéke a térség gazdasági és turisztikai felemelkedéséhez, • A projekt elősegíti a belső együttműködések kialakulását

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• M3 gyorsforgalmi út • A felújított mellékutak hossza (km), • Az újonnan megépített mellékutak hossza (km), • Az újonnan megépített kerékpárutak hossza (km), • Leburkolt mezőgazdasági utak hossza (km). • Felújított belterületi önkormányzati és mezőgazdasági utak hossza (km). • Iskolabuszjáratok száma (db) • Új híd (db) • Új határátkelők (db) • Új repülőtér (db)
Eredmény mutatók	• A települések elérhetőségének javulása • A települések egymás közötti kapcsolatának javulása, • A periférikus helyzetben lévő települések kapcsolatainak gazdagodása. • Az iskolába járás feltételeinek javulása
Hatásmutatók	• A településeken az életminőség javulása • A gazdasági és turisztikai feltételek javulása

Közreműködő szervezetek	• Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, • Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság, • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Megyei önkormányzatok, • Települési önkormányzatok, • Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Állami Közútkezelő Kht.,

	- Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, - Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal. - Regionális Területfejlesztési Tanács,
Kedvezményezettek köre	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Állami Közútkezelő Kht., - Megyei és települési önkormányzatok, - Gazdasági társaságok, vállalkozások.
Célcsoport	- Lakosság, - Gazdasági társulások.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.3.2.1.	M3 kiépítése*	A kistérség területét nem érinti
III.3.2.2.	Országos mellékutak felújítása	A kistérség összes települése
III.3.2.3.	Országos mellékutak kiépítése, elsősorban az erdőháti területek feltáró útjainak kialakítása	Elsősorban: Kölcse-Sonkád-Csaholc, Kishódos-Tisztaberek, Hermánszeg-Csegöld, Botpalád-Vámosoroszi, Botpalád-Tisztaberek, Nemesborzova-Kisszekeres-Darnó, Milota-Sonkád, Vámosoroszi-Kisnamény
III.3.2.4.	Kerékpárút építés	Tisza mentén: Kistar-Tiszabecs, Fehérgyarmat-Kistar, Szamos mentén Olcsvaapáti-Hermánszeg, Túr mentén, Szamos-Krsznaközi tározó mentén, Penyige Szatmárcseke, 491.sz. főút mentén
III.3.2.5.	Mezőgazdasági utak kiépítése	A kistérség összes települése
III.3.2.6.	Belterületi, önkormányzati és külterületi, mezőgazdasági utak felújítása	A kistérség összes települése
III.3.2.7.	Tisza-híd építése Tiszakóród és Mezővári között és Szamos híd építése a Fehérgyarmat és Vásárosnamény közötti folyó szakaszon	Tiszakóród, Olcsva-Olcsvaapáti vagy Szamosszeg-Panyola vagy Szamoskér-Kérsemjén
III.3.2.8.	Fehérgyarmati reptér fejlesztése	Fehérgyarmat
III.3.2.9.	Iskola- és szociális buszjáratok beindítása kistérségi összefogásban	A kistérség összes települése
III.3.2.10.	Közüti kihatárátkelők újra megnyitása Ukrajna felé, vasúti határátkelők újra megnyitása Románia felé	Ukrajna felé: Magosliget, Kispalád, Nagyhódos Románia felé: Garbolc, Zajta Vasúti: Zajta

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.3.2.1.	M3 kiépítése*	*	*
III.3.2.2.	Országos mellékutak felújítása	480	3840
III.3.2.3.	Országos mellékutak kiépítése, elsősorban az erdőháti területek feltáró útjainak kialakítása	600	4410

III.3.2.4.	Kerékpárút építés	640	4480
III.3.2.5.	Mezőgazdasági utak kiépítése	400	3200
III.3.2.6.	Belterületi, önkormányzati és külterületi, mezőgazdasági utak felújítása	150	1200
III.3.2.7.	Tisza-híd építése Tiszakóród és Mezővári között és Szamos híd építése a Fehérgyarmat és Vásárosnamény közötti folyó szakaszon	0	2000
III.3.2.8.	Fehérgyarmati reptér fejlesztése	0	300
III.3.2.9.	Iskola- és szociális buszjáratok beindítása kistérségi összefogásban	0	70
III.3.2.10.	Közúti kishatárátkelők újra megnyitása Ukrajna felé, vasúti határátkelők újra megnyitása Románia felé	0	1800
Összesen		2270	21300

Pályázati lehetőségek (2006)	- Nemzeti Fejlesztési Terv – ROP 1.1 Turisztikai vonzerők fejlesztése, - Nemzeti Fejlesztési Terv – ROP 2.1 Úthálózat-fejlesztése, - Nemzeti Fejlesztési Terv – AVOP 3.2 Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése. - Európai Regionális Fejlesztési Alap-Turizmus

Források megnevezése (2007–2013)	- GKM Gyorsforgalmi út céllelőirányzat - GKM-Útfenntartás és fejlesztés előirányzat, - Területfejlesztés- Turisztikai céllelőirányzat, - Területfejlesztés- Belterületi kiépítetlen közúthálózat fejlesztése előirányzat, - Területfejlesztés- Kerékpárutak fejlesztése, - EU Integráció- Közlekedési infrastruktúra fejlesztése előirányzat, - Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap - Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok - Önkormányzati források - Vállalkozói tőke

*:Ezen intézkedés magában foglalja a Fehérgyarmati kistérség integrált programjától függetlenül ütemezett feladatok összegét. A központi és tárcái hatáskörben finanszírozott és ütemezett fejlesztések forrásigényét ezért nem szerepeltetjük jelen programban.

Ugyanakkor felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Fehérgyarmati kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program megvalósulásának alapfeltétele az elérhetőség javítása. Ezért fenti fejlesztések integrálása a következőkben szükséges.

Sorszám, megnevezés	III.3.3. Árvíz- és belvízvédelmi rendszerek, vízgazdálkodási együttműködések fejlesztése, fenntartása
Általános célok	• Ár- és belvízi biztonság növelése • Környezetszennyezések csökkentése • Életkörülmények javítása
Szükségességének indoklása	Az Eu vízkeret irányelvnek megfelelően a vízgazdálkodási kérdéseket komplex módon kell kezelni. A tiszai árvízvédelmi probléma kezelésére komplex program kidolgozására került sor, amely az árvízi biztonság megteremtését is szolgálja. A Vásárhelyi terv a hazai árvízvédelmi fejlesztésekbe illeszkedve, két területre koncentrálna tervezni javítani a Tisza mentén az árvízi biztonságot: egyrészt a nagyvízi meder (a hullámtér) vízzállító képességének javításával, másrészt árvízi tározók építésével a mentett ártéren. A kistérség a programban a Szamos–Krasznaközi árapasztó tározó kiépülése, illetve a Tivadari szűkület területén a nagyvízi meder vízzállító képességének javítása kapcsán érintett. A nagyberuházás mellett, a vagyoni és környezeti biztonság megteremtése érdekében továbbra is szükséges az elsőrendű gátak fenntartása, megerősítése, a hullámtér rendszeres karbantartása és a települések belvízrendezése, a vízszennyezések csökkentése.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.3.3.1.	VTT árvízvédelmi beruházások (Szamos–Krasznaközi árapasztó tározó kialakítása, Tivadari szűkület rendezése)	2006 2007–2013
III.3.3.2.	Települési belvízrendezés	2006 2007–2013
III.3.3.3.	Elsőrendű árvízvédelmi védvonal megerősítése, fenntartása	2006 2007–2013
III.3.3.4.	Szamos, Tisza, Túr hullámtérének rendezése, fenntartása	2006 2007–2013
III.3.3.5.	Határon átnyúló vízminőség-védelmi együttműködések megerősítése	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• A projekt elősegíti az Eu vízkeretirányelv által előírt célok megvalósításához • VTT törvény által előírt ütemezés • Az OKTVF feladatainak ütemezése

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Kiépített árvízvédelmi védvonal hossza • Kiépített árapasztó tározó kapacitása (m³) • Megvalósult hullámtér rendezési beruházások száma (db) • Fenntartott hullámtéri területek (ha) • Települési belvízelvezető rendszer hossza (km)

Eredmény mutatók	- Árvízszint csökkenése (cm), - Hullámtér víz levezetőképessége nő
Hatásmutatók	- Csökken az árvízveszély és a belterületi belvízveszély - A hullámtér rendezettsége szélesíti a turisztikai célú hasznosítási lehetőségek skáláját.

Közreműködő szervezetek	- Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, - Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága, - Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács, - Fehérgyarmati Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	- OKTVF - Felső-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság - Önkormányzatok, önkormányzati társulások - Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek
Célcsoport	- Lakosság - A Tisza árterén élő népesség

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.3.3.1.	VTT árvízvédelmi beruházások (Szamos–Krasznaközi árapasztó tározó kialakítása, Tivadari szűkület rendezése)	Tunyogmatolcs, Kisar
III.3.3.2.	Települési belvízrendezés	A kistérség minden települése
III.3.3.3.	Elsőrendű árvízvédelmi védvonal megerősítése, fenntartása	Tisza, Szamos, Túr védgátjai (157 km)
III.3.3.4.	Szamos, Tisza, Túr hullámterének rendezése, fenntartása	3 709 ha hullámtéri terület
III.3.3.5.	Határon átnyúló vízminőség-védelmi együttműködések megerősítése	A kistérség és a romániai, ukrán szomszédos kistérségek

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2005 MFt	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.3.3.1.	VTT árvízvédelmi beruházások (Szamos–Krasznaközi árapasztó tározó kialakítása, Tivadari szűkület rendezése)	260	100	5200
III.3.3.2.	Települési belvízrendezés	–	10	490
III.3.3.3.	Elsőrendű árvízvédelmi védvonal megerősítése, fenntartása	–	20	300
III.3.3.4.	Szamos, Tisza, Túr hullámterének rendezése, fenntartása	–	50	500
III.3.3.5.	Határon átnyúló vízminőség-védelmi együttműködések megerősítése	–	2	10
Összesen		260	182	6500

Pályázati lehetőségek (2006)	Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fásítás költségvetési

	előirányzat NVT– Mezőgazdasági területek erdősítése NVT– Agrárkörnyezet–gazdálkodás
<i>Források megnevezése (2006, 2007–2013)</i>	Kohéziós Alap Európai Regionális Fejlesztési Alap Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Önkormányzati források Központi költségvetési forrás Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium célirányzatai Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok Mezőgazdasági vállalkozók tőkéje

IV.4. Összefoglaló táblázat

Sorszám	Intézkedés	Megvalósítási terület	Forrásigény	
			2006	2007-2013
I.1.1. A gazdag felszíni vízhálózat rehabilitálása, természetes állapotának megtartása, a stratégiai vízkészletek megőrzése				
I.1.1.1.	Ártéri tájgazdálkodás vízrendszerének kialakítása	Kistérség mély fekvésű területein	10	500
I.1.1.2.	Túr rehabilitáció	Túr folyó és azt övező területek, települések	60	90
I.1.1.3.	Holtág rehabilitáció	Tisza (Tiszakóródi–Holt–Tisza), Szamos holtágak (Nábrádi–Holt–Szamos, Tunyogmatolcsi–Holt–Szamos, Szamossályi–Holt–Szamos)	10	500
I.1.1.4.	Vizes élőhelyek, mocsarak, holtmedrek vízpótlása, fenntartása	Kistérség egész területén (kb. 2000 ha)	160	1120
I.1.1.5.	Gyepek, erdők vízháztartás–javító funkciójának visszaállítása, fenntartása	meglévő erdők, gyepek területe (kb 11000 ha)	330	2310
I.1.1.6.	Erdőterületek növelése	A szántóművelésre kevésbé alkalmas szántóterületeken	40	2400
I.1.2. Táji, természeti és kulturális örökségek védelme és közösségi célú fejlesztése				
I.1.2.1.	Védett természeti területek fenntartása oktatási – nevelési – turisztikai célú bemutatása	Szatmár–Beregi Tájvédelmi Körzet, Natura 2000 területek	10	100
I.1.2.2.	Településkép védelme, településszerkezet megőrzése	Kistérség minden települése	10	200
I.1.2.3.	Zöldfelületi rendszer fejlesztése (játszóterek, parkok, utcafásítás)	Kistérség minden települése	20	450

I.1.2.4.	Vallási, népi, történelmi építészeti emlékek megőrzése, bemutatása	Kistérség minden települése (elsősorban templomok, hagyományos népi építészeti emlékek, kúriák)	20	350
I.1.2.5.	Építészeti emlékek közösségi terekké fejlesztése (faluház, tájház, teleház)	Kistérség minden települése, (elsősorban kúriák, népi építészeti emlékek)	10	500
I.1.2.6.	Helyi (települési, kistérségi) értékeket felmérése, bemutató, tájékoztató rendszer kialakítása (információs táblák, honlapok, kiadványok)	Kistérség minden települése	2	100
I.2.1. Tájtermékek és szatmári hungarikumok termékpályáinak kialakítása				
I.2.1.1.	Alma-, szilva-, körte-, dió-, som-, meggyültetvény telepítése, fenntartása	Fehérgyarmati kistérség, elsősorban: Penyige, Milota, Tiszabecs, Tiszacsécse, Tiszakóród, Uszka, Botpalád, Fülesd, Kömörő, Sonkád, Szatmárcseke, Túrístvándi	300	1300
I.2.1.2.	Tájtermékfeldolgozó kisüzemek létesítése, üzemeltetése	Fehérgyarmati kistérség	1000	1000
I.2.1.3.	Hungarikumszövetkezetek létrehozása, működtetése	Fehérgyarmati kistérség	150	300
I.2.1.4.	Szatmári termékek márkavédelmének megteremtése	Fehérgyarmati kistérség	200	200
I.2.1.5.	Hűtő-tároló, csomagoló létesítmények építése, üzemeltetése	Fehérgyarmati kistérség	300	750
I.2.1.6.	Tájtermék marketing kialakítása	Fehérgyarmati kistérség	300	900
I.2.1.7.	Termékpiac hálózatának kiépítése	Fehérgyarmati kistérség	100	400
I.2.2. Természeti és környezeti értékeket megőrző, környezettudatos vízgazdálkodáson alapuló többcélú föld-és területhasználat kialakítása				

I.2.2.1.	Ártéri tájgazdálkodás kialakítása	Tisza-, Szamos-, Túr menti területek árvíz által veszélyeztetett térségei, elsősorban Tunyogmatolcs, Kisar	200	600
I.2.2.2.	Gyeptelepítés, ápolás	Fehérgyarmati kistérség gyenge termőhelyi adottságú és belvíz által veszélyeztetett területei	150	400
I.2.2.3.	Extenzív, húshasznú állattartás	Fehérgyarmati kistérség	300	600
I.2.2.4.	Gyenge termőhelyi adottságú szántóterületek extenzifikációja	Fehérgyarmati kistérség	150	600
I.2.2.5.	Természetes, földrajzi tájelemek és a birtokhatárok összehangolása, parcellarendezés	Fehérgyarmati kistérség	100	500
I.2.2.6.	Állattartó telepek technológiai korszerűsítése	Fehérgyarmati kistérség	80	200
I.2.2.7.	Ellenőrzött minőségű szántóföldi zöldségtermesztés	Fehérgyarmati kistérség	100	500
I.2.2.8.	Extenzív halászat, halgazdálkodás fejlesztése,	Elsősorban folyók, patakok, holtágak területei	200	500
I.2.2.9.	Nádgazdálkodás kiterjesztése	Fehérgyarmati kistérség, vizes, nedves élőhelyei, folyók, patakok, holtágak térsége	90	290
I.2.3. Kulturális, táji és épített hagyományokon alapuló turisztikai fejlesztések				
I.2.3.1.	Komplex víziturisztikai programok kínálása	Tisza, Szamos és Túr menti települések	50	210
I.2.3.2.	Ökotúrák szervezése	Nagyar, Nemesborzova, Panyola, Sonkád, Tiszakóród, Túrlicse, Cégénydányád	20	140

I.2.3.3.	Ökológiai szemlélet kialakítása: Erdei iskolák, táborok szervezése, nomád táborhelyek kialakítása	Nagyar, Nemesborzova, Panyola, Sonkád, Tiszakóród, Túrricse Milota, Nábrád, Nagyar, Panyola, Penyige, Sonkád, Szaossályi, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tizsacsécse, Túristvándi, Vámosoroszi, Cégénydányád	80	560
I.2.3.4.	Rangos kulturális-művészeti rendezvények szervezése, hagyományok felélesztése	Milota, Nagyar, Nagyszekeres, Panyola, Penyige, Sonkád, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tizsacsécse, Tunyogmatocs, Túristvándi, Uszka, Vámosoroszi, Zajta	60	420
I.2.3.5.	A falusi turizmusban a vendégasztal kialakítása	Milota, Nábrád, Nagyar, Panyola, Penyige, Sonkád, Szaossályi, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tizsacsécse, Túristvándi, Vámosoroszi, Olcsvaapáti, Kömörő	100	700
I.2.3.6.	Horgász, vadász és lovas programok megrendezése	Milota, Panyola, Penyige. Sonkád, Szamosályi, Tunyogmatolcs, Rozsály, Cégénydányád	40	280
I.2.3.7.	Gyógyfürdőfejlesztés	Fehérgyarmat	30	140
I. prioritás összesen			4782	20110
II.1.1. A könnyű- és élelmiszeripar fejlesztése a meglévő ipari park bázisán				

II.1.1.1.	Könnyűipari vállalkozások technológia-, tevékenység- és termékfejlesztése	A kistérség valamennyi települése, kiemelten Fehérgyarmat	80	700
II.1.1.2.	Élelmiszeripar és mezőgazdasági termékfeldolgozás fejlesztése	A kistérség valamennyi települése	150	1100
II.1.1.3.	Kézmű- és kisipari tevékenységek fejlesztése, beleértve a cigányság számára foglalkoztatást biztosító gazdasági tevékenységeket	A kistérség valamennyi települése	30	160
II.1.1.4.	Ipari park, ipari infrastruktúra fejlesztése	Fehérgyarmat.	30	60
II.1.2 Belső piac fejlesztése, piacvédelmi és marketing eszközök megteremtése				
II.1.2.1.	Új típusú szövetkezetek, termelői csoportok létrehozásának és működésének támogatása	A kistérség valamennyi települése	30	150
II.1.2.2.	Hűtő-, tároló, csomagoló létesítmények létesítése, kihasználása	A kistérség valamennyi települése	120	800
II.1.2.3.	Agrármarketing tevékenység, helyi termékpiacok kialakítása	A kistérség valamennyi települése	60	300
II.1.2.4.	Minőségbiztosítási rendszerek, szabványoknak való megfelelés, védjegyek, tanúsítványok megszerzésének támogatása	A kistérség valamennyi települése	20	120
II.1.3. Vállalkozási szerkezet fejlesztése				
II.1.3.1.	Inkubációs, vállalkozásfejlesztési intézmény- és szolgáltatásfejlesztés a mikro-, kis- és középvállalkozások számára	Fehérgyarmat, nagyobb községek	60	180
II.1.3.2.	Beszállítói válás támogatása, térségi vállalkozások együttműködésének támogatása	A kistérség valamennyi települése	60	280
II.1.3.3.	Innováció elősegítése	A kistérség valamennyi települése	40	280
II.1.4. Turisztikai infrastruktúra fejlesztése				

II.1.4.1.	Differenciált szálláshelykínálat megvalósítása	A kistérség valamennyi településén	300	2100
II.1.4.2.	A vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltatási hálózat minőségi javítása	A kistérség valamennyi településén	30	210
II.1.4.3.	Szabadstrandok fejlesztése	Tiszabecs, Milota, Tizsacsécse, Tizsakóród, Szatmárcseke, Nagyar, Kísar A Túr és a Szamos mentén rehab. után	70	210
II.1.4.4.	Vízitourizmus fejlesztése a Tiszán, a Szamoson és az Öreg-Túron kikötők, táborozó helyek, kialakításával, az Öreg-Túr rehabilitációjával	Tisza, Szamos, Öreg-Túr menti települések	200	400
II.1.4.5.	Kerékpáros turizmus fejlesztése pihenőhelyek, ismeretterjesztő és eligazítótáblák, szervízek és kölcsönzők kialakításával	A kistérség összes települése	20	120
II.1.4.6.	Turisztikai kommunikáció fejlesztése: internetes honlapok, turisztikai infopontok kialakítása, turisztikai arculattervezés, kiadványkészítés	A kistérség összes települése	120	490
II.1.4.7.	Összehangolt idegenforgalmi szervezetek és vállalkozások létrehozása, turisztikai szakképzés és szakmai fórumok rendezése	Fehérgyarmat és mikroközpontok	20	140
II.2.1. Az egyéni, kisközösségi integrációs és alkalmazkodási készség fokozása, a paraszt-polgári identitás növelése				
II.2.1.1	Közösségfejlesztők, szociális munkások alkalmazása	A kistérségi mikrokörzeti központok, illetve a kistérség minden települése	30	210
II.2.1.2.	Civil szervezetek létrehozása, civil stratégiák kialakítása	A kistérség minden települése	20	140

II.2.1.3.	Kapacitás-és hálózatépítés, infrastruktúra-fejlesztés, Civil Házak létrehozása, civil-képzések	A kistérségi mikrokörzeti központok, illetve a kistérség minden települése	40	280
II.2.1.4	Lokálpatrióta mozgalom indítása	A kistérség minden települése	10	70
II.2.2. A gazdasági szolgáltatásokkal kapcsolatos képzések				
II.2.2.1.	Helyi tantervek kialakítása, képzési-felnőttképzési stratégia elkészítése, távoktatási pontok kialakítása	Kistérségi mikrokörzeti központok	30	210
II.2.2.2.	A képzési struktúra átalakítása, tananyagfejlesztés	Közoktatási intézményekkel rendelkező települések, mikrokörzeti központok	30	150
II.2.2.3.	Képzési-foglalkoztatási paktumok kidolgozása	Kistérségi mikrokörzeti központok	30	210
II.2.2.4.	Településünk mesterei című mozgalom elindítása	Kistérségi települések	10	130
II.2.2.5.	Az agrár-élelmiszeripari és a turizmushoz kapcsolódó (alap, át-és tovább) képzés erősítése	Kistérségi mikrokörzeti központok, illetve kistérségi központ	20	180
II. prioritás összesen			1660	9380
III.1.1. Térségen és határon átnyúló környezeti, gazdasági és társadalmi együttműködések erősítése				
III.1.1.1.	Csatlakozást elősegítő – határon átnyúló – uniós tanácsadó hálózat kialakítása	Fehérnyarmat	10	
III.1.1.2.	Bereg-Szatmár NATÚRPARK létrehozásához szükséges kapcsolatok kialakítása, stratégia kidolgozása	A kistérség minden települése	2	6
III.1.1.3.	A kistérség határon átnyúló logisztikai központtá fejlesztése	Fehérnyarmat		1500

III.1.1.4.	Határon átnyúló kulturális együttműködések erősítése	A kistérség minden települése	3	15
III.1.2. Kistérségi társadalmi és települési integráció elősegítése				
III.1.2.1.	„Működő falu – működő közösség” térségi mintaprojekt kialakítása	A kistérség minden települése	10	
III.1.2.2.	Települési szerepkör-megosztási stratégia kialakítása.	Tiszabecs, Kölcse Jánkmajtis, Rozsály	3	
III.1.2.3.	Térségi foglalkoztató hálózat létrehozása.	Kölcse, Jánkmajtis	3	15
III.1.2.4.	A különböző mintaterületek szervezése, marketingje, működtetése, monitoringja, összekapcsolása és propagálása.	A kistérség minden települése		210
III.1.2.5.	Kistérségi honlap, kiadvány létrehozása,	A kistérség minden települése	1	3
III.2.1. A társadalmi kirekesztettséget csökkentő modellek, civil kezdeményezések elterjesztése				
III.2.1.1.	Oktatási-nevelési, foglalkoztatási és közéleti-képzési programok indítása	A kistérségi mikrokörzeti központok	50	350
III.2.1.2.	A Törődjön többet településével (lakókörnyezetével) mozgalom elindítása, önszervező csoportok elindítása	A kistérség minden települése	40	170
III.2.1.3.	A produktív szociálpolitikai kezdeményezések terjesztése	A kistérség minden települése	90	500
III.2.1.4.	Sikeres (roma) kezdeményezések, társadalom számára értékes munkaeredmények és termékek bemutatása, helyi fogyasztásuk elősegítése (iskolakertek)	A kistérség minden települése	10	90

III.2.1.5.	Információs társadalom terjesztését segítő fejlesztések; teleházak és közösségi Internet hozzáférési helyek létrehozása, illetve eszközállomány bővítés, korszerűsítés	A kistérség minden települése, illetve a mikrokörzeti központok	70	490
III.2.2. Humán alapszolgáltatások fejlesztése				
III.2.2.1.	Egészségtervek, iskolai egészségmegőrző programok kidolgozása	A kistérség minden települése	20	140
III.2.2.2	Prevenációs települési pontok kialakítása	A kistérség minden települése	50	350
III.2.2.3	Minőségbiztosítás bevezetése	Kistérségi mikrokörzeti központok	30	120
III.2.2.4.	Egységes szociális informatikai hálózat kiépítése, az emberközelibb szociális ellátás biztosítása	Kistérségi mikrokörzeti központok	80	450
III.2.2.5.	Oktatási-nevelési kerekasztal működtetése	A kistérség mikrokörzeti központjai	50	350
III.2.2.6	Alternatív pedagógia módszerekkel működő iskolai közösségek létrehozása	A kistérség minden települése	30	210
III.3.1. Közművek fejlesztése				
III.3.1.1.	Ivóvíz kutak, ivóvízhálózat felújítása, bővítése	Ivóvízminőség javítás: Csaholc, Nagyszekeres, Nemesborozva, Szatmárcseke, Botpalád, Gyügye, Kisar, Olcsvaapáti, Hermánszeg, Panyola, Gacsály, Tunyogmatolcs. Ivóvízhálózat fejlesztése: Garbalócon, Kishódoson, Magosligeten és	100	180

		Uszván.		
III.3.1.2.	Szennyvíztisztítók kapacitásának bővítése, meglévő csatornahálózat fejlesztése, rákötési aránynövelése	Fehérgyarmati, Kölcsei, Tunyogmatolcsi, Tiszabecsi és Túrricsei szennyvíz-elvezetési agglomerációk	50	2000
III.3.1.3.	Új szennyvíztisztító művek, hálózatok megvalósítása	Cégénydányád–Gyügye–Szamosújlak–Szamossályi–Hermánszeg, Nagyszekeres–Kisszekeres–Zsarolyán, Jánkmajtis–Csegöld, Kisar–Nagyar, Szatmárcseke–Túristvándi agglomeráció, Penyige település	100	3000
III.3.1.4.	Alternatív közösségi és egyéni szennyvízkezelés kiépítése	2000 fő alatti, szennyvízelevezető agglomerációba nem tartozó települések, csatornával el nem látott települések, településrészek, külterületi lakott helyek	35	700
III.3.1.5.	Egyéni és közösségi szintű alternatív energiahasznosítás fejlesztése	Kistérség minden települése (lakások, lakóközösségek, közintézmények), kistelepülési mintaprojektek	20	480
III.3.2. Külső és belső közlekedési kapcsolatok, átkelési lehetőségek bővítése				
III.3.2.1.	M3 kiépítése*	A kistérség területét nem érinti	*	*
III.3.2.2.	Országos mellékutak felújítása	A kistérség összes települése	480	3840

III.3.2.3.	Országos mellékutak kiépítése, elsősorban az erdőháti területek feltáró útjainak kialakítása	Elsősorban: Kölcse-Sonkád-Csaholc, Kishódos-Tisztaberek, Hermánszeg-Csegöld, Botpalád-Vámosoroszi, Botpalád-Tisztaberek, Nemesborzova-Kisszekeres-Darnó, Milota-Sonkád, Vámosoroszi-Kisnamény	600	4410
III.3.2.4.	Kerékpárút építés	Tisza mentén: Kisar-Tiszabecs, Fehérgyarmat-Kisar, Szamos mentén Olcsvaapáti-Hermánszeg, Túr mentén, Szamos-Krsznaközi tározó mentén, Penyige Szatmárcseke, 491.sz. főút mentén	640	4480
III.3.2.5.	Mezőgazdasági utak kiépítése	A kistérség összes települése	400	3200
III.3.2.6.	Belterületi, önkormányzati és külterületi, mezőgazdasági utak felújítása	A kistérség összes települése	150	1200
III.3.2.7.	Tisza-híd építése Tiszakóród és Mezővári között és Szamos híd építése a Fehérgyarmat és Vásárosnamény közötti folyó szakaszon	Tiszakóród, Olcsva-Olcsvaapáti vagy Szamosszeg-Panyola vagy Szamoskér-Kérsemjén	0	2000
III.3.2.8.	Fehérgyarmati reptér fejlesztése	Fehérgyarmat	0	300
III.3.2.9.	Iskola- és szociális buszjáratok beindítása kistérségi összefogásban	A kistérség összes települése	0	70
III.3.2.10.	Közúti kishatárátkelők újra megnyitása Ukrajna felé, vasúti határátkelők újra megnyitása Románia felé	Ukrajna felé: Magosliget, Kispalád, Nagyhódos	0	1800
III.3.3. Árvíz- és belvízvédelmi rendszerek, vízgazdálkodási együttműködések fejlesztése, fenntartása				

III.3.3.1.	VTT árvízvédelmi beruházások (Szamos–Krasznaközi árapasztó tározó kialakítása, Tivadari szűkület rendezése)	Tunyogmatóles, Kisar	150	800
III.3.3.2.	Települési belvízrendezés	A kistérség minden települése	200	1000
III.3.3.3.	Elsőrendű árvízvédelmi védvonal megerősítése, fenntartása	Tisza, Szamos, Túr védgátjai (157 km)	50	300
III.3.3.4.	Szamos, Tisza, Túr hullámterének rendezése, fenntartása	3 709 ha hullámtéri terület	30	200
III.3.3.5.	Határon átnyúló vízminőség–védelmi együttműködések megerősítése	A kistérség és a romániai, ukrán szomszédos kistérségek	30	200
III. prioritás összesen			3587	35129
Mindösszesen			10029	64619

V. Mellékletek

V.1. Interjúalanyok listája

	Név	Beosztás
1.	Biróné Dienes Csilla	Szamossályi polgármestere
2.	Dr. Török András	Tunyogmatolcs polgármestere
3.	Máté Béla	Méhtelek polgármestere
4.	Bányai Bálint	Fülesd polgármestere
5.	Habula István	Kölcse polgármestere
6.	Juhász András	Kömörő polgármestere
7.	Körösi Miklósné	Penyige polgármestere
8.	Lakatosné Sira Magdolna	Turistvándi polgármestere
9.	Dr. Jámbrikné Pintér Andrea	Kisar polgármestere
10.	Halász Csaba	Olcsvaapáti polgármestere
11.	Varga Károly	Nábrád polgármestere
12.	Ónodi Erika	Kistérségi menedzser
13.	Tóth Zsigmond	ÁFÉSZ elnöke, + kereskedelmi és iparkamara, KISOSZ képviselője
14.	Csongrádi Zoltán, Magyar Miklós	FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatal és Falugazdász Területközpont /Nyíregyháza/
15.	Demeter Pál	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Mezőgazdasági Termelők Érdekvédelmi Szövetsége /Nyíregyháza/
16.	Tóth Attila	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei állami Közútkezelő Kht.
17.	Dr. Vincze István	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyeháza Térségfejlesztési és Nemzetközi kapcsolatok Osztály osztályvezetője
18.	Szabó József és Hanusi Tamás	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyeháza Térségfejlesztési és Nemzetközi kapcsolatok Osztálya Közlekedés
19.	Balogh Gábor	KEROSZ (Kerékpárral Közlekedők Országos Szövetsége)
20.	Kis Gyula	Magyar Természetbarát Szövetség Vízitúra Szakosztály (Nyíregyháza)
21.	Gyula Sándor	Utazási Iroda (Nyíregyháza)
22.	Horváth Róbert Dr. Ebesfalvi Sarolta	Szabolcs-Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet
23.	Szentesi Péter	Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
24.	Zlota József	Falusi Turizmus Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete
25.	Tatár Anikó	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Tourinform Irodája

V.2. Táblázatos mellékletek

1. Népesség-változási tábla (1990-2001)
2. A térség folyóinak jellemző vízrajzi és hidrológiai adatai
3. A belvízzel rendszeresen elöntött területek kiterjedése
4. Termálkutak a Fehérgyarmati kistérségben
5. Főbb termesztett szántóföldi növények termésátlagai (2004)
6. Jellemző aranykoronaértékek és a művelési ágak megoszlása /ha
7. A Fehérgyarmati kistérség állatállomány-összetétele (db)
8. Erdők funkcióövezetének összesítő kimutatása településhatárokként
9. Vállalkozási szerkezet
10. Kistérségi rendezvények
11. Vonzerőleltár
12. Települési infrastruktúra
13. Ivóvízminőség jellemzői

1. számú táblázat

Népesség-változási tábla (1990-2001)

Település	Természetes szaporulat (+) ill. fogyás (-)	Vándorlási nyereség (bevánd+, elvánd-)	Népességnövekedés (+), ill. csökkenés (-)
Botpalád	-	+	+
Cégénydányád	-	-	-
Csaholc	-	+	+
Császló	-	+	-
Csegöld	-	+	+
Darnó	-	+	+
Fehérgyarmat	+	-	-
Fülesd	-	+	-
Gacsály	-	+	+
Garbolc	-	+	-
Gyügye	-	-	-
Hermánszeg	-	+	-
Jánkmajtis	+	+	+
Kérsemjén	+	-	-
Kisar	-	-	-
Kishódos	-	+	-
Kisnamény	-	-	-
Kispalád	+	+	+
Kisszekeres	-	-	-
Kölcse	+	-	-
Kömörő	-	+	+
Magosliget	+	+	+
Mánd	-	+	+
Méhtelek	+	-	-
Milota	+	-	-
Nábrád	-	-	-
Nagyar	-	-	-
Nagyhódos	-	+	-
Nagyszekeres	-	-	-
Nemesborzova	-	+	+
Olcsvaapáti	-	-	-
Panyola	-	-	-

Penyige	-	+	+
Rozsály	+	-	+
Sonkád	+	+	+
Szamossályi	-	-	-
Szamosújlak	-	-	-
Szatmárcseke	+	-	0
Tiszabecs	0	+	+
Tiszacsécse	-	-	-
Tizsakóród	-	+	+
Tisztaberek	+	-	-
Tunyogmatolcs	-	+	0
Túristvándi	+	+	+
Túrlicse	+	+	+
Uszka	+	+	+
Vámosoroszi	+	-	-
Zajta	-	+	+
Zsarolyán	+	+	+

2. számú táblázat

A térség folyóinak jellemző vízrajzi és hidrológiai adatai

Vízfolyás	Szelvény	Távolság torkolattól fkm	Vízgyűjtő terület km ²	Jellemző vízhozam m ³ /s			Fajlagos lefolyás, l/s km ²		
				Közép	Max.	Min.	Közép	Max.	Min.
Tisza	Tiszabecs	744,2	9.707	208	3160	14,0	22,4	326	1,44
Tisza	Tivadar	705,7	12.540	230	3590*	26,5	18,3	286	2,11
Tisza	V. namény	684,5	29.057	355	3620	29,7	12,1	124	1,02
Szamos	Csenger	49,4	15.283	138	3170	10,5	8,44	207	0,69
Túr	Garbolc	27,7	944	10,9	297	0,099	10,4	315	0,10

- a 2001-ben mért maximum 4040 m³/s vízhozam volt.

Forrás: FETIKÖVIZIG

3. számú. Táblázat

A belvízzel rendszeresen elöntött területek kiterjedése

a belvízrendszer neve	teljes nagyság	az 1955- 1986 időszak előntési átlag		a maximális belvízi elöntések kiterjedése km ² -ben a kiemelkedően belvizes években						a maximális előntések átlaga	
				1940- 41	1967	1979	1980	1999	2000		
	km ²	km ²	%	km ²	km ²	km ²	km ²	km ²	km ²	km ²	%
Tisza-Szamosközi	655	38	5,8	550	327	191	110	254,5	134	261,1	40
Szamos- Krasznaközi	416	27	6,5	140	232	75	64	240	99	141,6	34

Forrás: FETIKÖVIZIG

4. számú táblázat

Termálkutak a Fehérgyarmati kistérségben

Település	Kút neve	Kataszteri szám	Hasznosítás	Építés éve	Talpmélység (m)	Kifolyóvíz hőmérséklet (°C)	Hévíztermelés / Év (Mm ³)
Fehérgyarmat	Strand	14-1	fürdő + mezőgazdasági	1962	1000	46	106 / 1993

5. számú táblázat

Főbb termesztett szántóföldi növények termésátlagai (2004)

Növényfajta	Fehérgyarmati kistérség
	Me.: t/ha
Őszi búza	3,8
Rozs	3,4
Triticale	3,5
Őszi árpa	3,0
Zab	2,8
Kukorica	5,8
Napraforgó	2,1
Repce	1,7

Forrás: FM hivatal

6. számú táblázat

Jellemző aranykoronaértékek és a művelési ágak megoszlása /ha

Település	A gyümölcsös terület arany-korona-értéke	Gyümölcsös termő-terület	A szántó-terület arany-korona-értéke	Szántó- és szántóként használt kert	Erdő	Gyep legelő	Gyep rét	Halas-tó	Nádas	Mező-gazdasági terület	Termő-terület	Használt terület összesen
Botpalád	0	5	11	650	188	27	150	0	0	836	1024	1042
Cégénydányád	0	61	19	389	71	5	26	0	0	485	557	573
Csaholc	0	22	11	2710	192	1135	34	0	0	3907	4100	4260
Császló	0	32	13	570	24	57	10	0	0	677	701	714
Csegöld	0	124	16	690	209	24	15	0	0	885	1095	1107
Darnó	0	9	15	61	35	3	0	0	0	79	114	118
Fehérgyarmat	0	464	10	3795	362	335	189	57	17	4906	5342	5476
Fülesd	0	12	11	303	240	15	35	0	0	372	612	617
Gacsály	0	71	9	741	71	57	37	0	0	928	998	1024
Garbolc	0	22	8	181	106	116	0	0	0	323	428	436
Gyügye	0	34	19	221	6	0	0	0	0	261	267	284
Hermánszeg	0	22	21	107	0	6	1	0	0	140	140	148
Jánkmajtis	0	170	15	837	328	151	30	0	0	1284	1612	1658
Kérsemjén	0	26	16	252	11	1	8	0	0	294	305	312
Kisar	0	141	16	872	113	129	234	0	0	1396	1509	1533
Kishódos	0	9	12	38	80	13	5	0	0	65	145	146
Kisnamény	0	27	12	638	470	18	0	0	0	691	1161	1175
Kispalád	24	13	12	486	192	14	12	0	0	527	719	732
Kisszekeres	0	62	12	543	240	88	38	0	0	742	982	990
Kölcse	0	94	12	1109	338	12	80	0	1	1355	1693	1738
Kömörő	0	48	12	271	324	12	39	0	0	384	707	724
Magosliget	0	0	10	276	58	7	0	0	0	285	343	347
Mánd	0	7	12	108	15	10	6	0	1	136	152	159
Méhtelek	0	84	9	574	11	168	53	0	0	890	901	914

Település	A gyümölcsös terület arany-korona-értéke	Gyümölcsös termő-terület	A szántó-terület arany-korona-értéke	Szántó- és szántóként használt kert	Erdő	Gyep legelő	Gyep rét	Halas-tó	Nádas	Mező-gazdasági terület	Termő-terület	Használt terület összesen
Milota	0	78	13	493	89	118	10	0	0	712	801	815
Nábrád	0	123	16	639	130	37	35	0	1	844	975	1004
Nagyar	0	8	17	606	29	60	77	0	0	756	784	803
Nagyhódos	0	30	11	358	30	86	1	0	0	478	508	513
Nagyszekeres	0	43	12	329	1	0	52	0	0	432	433	448
Nemesborzova	0	11	13	136	5	0	0	0	0	149	153	155
Olcsvaapáti	0	13	17	352	188	2	6	0	0	376	564	573
Panyola	0	60	16	845	44	128	24	0	0	1063	1107	1127
Penyige	0	44	8	1456	165	22	15	0	0	1549	1714	1863
Rozsály	0	60	14	578	8	35	19	0	0	698	706	717
Sonkád	0	69	12	537	109	190	12	0	0	814	923	943
Szamossályi	0	98	18	424	10	22	3	0	0	558	569	590
Szamosújlak	0	89	19	315	3	13	4	0	0	428	431	449
Szatmárcseke	0	75	16	1039	559	169	60	0	0	1370	1929	1947
Tiszabecs	0	69	12	942	127	271	68	0	0	1359	1486	1524
Tiszacsécse	0	27	20	316	60	0	0	0	0	350	410	413
Tizsakóród	0	61	18	703	115	156	2	0	0	941	1056	1065
Tisztaberek	0	72	12	831	29	169	7	0	0	1080	1109	1122
Tunyogmatolcs	0	82	16	1473	211	18	115	0	0	1710	1921	1959
Túristvándi	0	3	15	288	202	65	14	0	0	377	579	590
Túrricse	0	36	12	447	291	8	7	0	0	505	797	815
Uszka	0	1	10	153	38	26	7	0	0	187	225	229
Vámosoroszi	0	18	12	237	24	4	47	0	0	311	335	353
Zajta	0	27	11	279	10	0	41	0	0	347	357	363
Zsarolyán	0	31	15	383	17	77	16	0	0	510	527	530
Kistérség összesen		2787	átl.:14	30581	6178	4079	1644	57	20	39752	46006	47137

A Fehérgyarmati kistérség állatállomány-összetétele (db)

Település	Szarvasmarha	Juh	Sertés	Tyúkfélé	Egyéb baromfi	Ló
Botpalád	326	159	239	3246	136	9
Cégénydányád	17	509	485	5565	1284	3
Csaholc	3092	0	187	2917	251	6
Császló	4	748	272	5955	1029	2
Csegöld	9	0	356	3867	183	2
Darnó	0	0	30	1514	18	0
Fehérgyarmat	169	1316	10381	23045	29848	58
Fülesd	68	1	151	2293	165	4
Gacsály	59	182	256	3564	237	3
Garbolc	11	696	81	2180	44	1
Gyügye	28	137	189	1751	279	7
Hermánszeg	23	0	212	4414	204	1
Jánkmajtis	99	102	508	7471	37343	12
Kérsemjén	18	207	164	1426	227	1
Kisar	225	29	402	6762	382	22
Kishódos	16	1	36	620	42	3
Kisnamény	143	219	220	3548	167	9
Kispalád	110	313	175	2698	90	6
Kisszekeres	106	213	165	3492	141	5
Kölcse	441	316	449	8438	410	32
Kömörő	89	20	206	5398	348	12
Magosliget	49	76	35	1125	19	1
Mánd	49	104	65	1366	65	9
Méhtelek	69	782	213	7467	462	11
Milota	168	48	467	3409	183	11
Nábrád	38	100	489	6075	637	12
Nagyar	163	412	207	1689	347	16
Nagyhódos	73	234	76	1893	26	2
Nagyszekeres	25	307	178	1582	317	6
Nemesborzova	16	85	52	924	11	1
Olcsvaapáti	45	0	430	2351	391	8
Panyola	181	245	545	3275	388	15
Penyige	104	160	208	3238	472	6
Rozsály	96	332	351	3732	192	20
Sonkád	124	1070	237	3099	234	7
Szamosáslyi	73	314	524	8997	538	9
Szamosújlak	26	140	219	3436	514	0
Szatmárcseke	144	277	488	8234	957	11
Tiszabecs	297	3501	446	5275	410	16
Tiszacsécse	120	0	164	1903	97	11
Tiszakóród	209	1127	338	4733	358	13

Település	Szarvasmarha	Juh	Sertés	Tyúkfélé	Egyéb baromfi	Ló
Tisztaberek	316	572	207	2704	121	6
Tunyogmatolcs	118	0	9930	9728	1234	51
Túristvándi	62	10	261	4996	272	8
Túrricse	98	0	432	5644	360	13
Uszka	18	453	50	680	66	0
Vámosoroszi	141	12	344	5269	201	12
Zajta	45	76	137	1511	94	5
Zsarolyán	85	971	214	1196	188	14
Kistérség összesen	8005	16576	32471	205695	81982	492

Forrás: AMÖ 2000

Erdők funkcióövezetének összesítő kimutatása településhatárokként

Helység	Gazdasági	Védelmi	Egészség Védelmi	Üdülési	Összesen
	ha	ha	ha	ha	
Botpalád	143,3	8,8	69,2	0	221,3
Cégénydányád	0	71,4	0	0	71,4
Csaholc	196,4	0	110,5	0	306,9
Császló	25,4	0	0	0	25,4
Csegöld	180,6	110,3	0	0	290,9
Darnó	38,2	1,7	0	0	39,9
Fehérgyarmat	66,1	111,9	193,3	28,6	399,9
Fülesd	54,4	0	201,9	0	256,3
Gacsály	92,9	0	0	8,6	101,5
Garbolc	61,2	18,8	43,7	0	123,7
Gyügye	0,5	5,6	0	0	6,1
Hermánszeg	0	0	0	0	0
Jánkmajtis	341,1	15	0	0	356,1
Kérsemjén	25,6	8,1	0	0	33,7
Kisar	13,2	2,5	127,2	0	142,9
Kishódos	54,8	0	17,6	0	72,4
Kisnamény	529,2	8,8	0	0	538,0
Kispalád	62,6	1	131,9	0	195,5
Kisszekeres	109,5	0	144	0	253,5
Kölcse	332,0	32,5	0	0	364,5
Kömörő	31,1	6,8	287,3	0	325,2
Magosliget	0	0	60,9	0	60,9
Mánd	17,7	3,2	0	0	20,9
Méhtelek	15,7	0	0	0	15,7
Milota	56,9	100,6	0	0	157,5
Nábrád	25,0	40,9	64,9	0	130,8
Nagyar	0	0	41,9	0	41,9
Nagyhódos	8,4	4,5	30,6	0	43,5
Nagyszekeres	14,6	0	0	0	14,6
Nemesborzova	4,4	0,5	0	0	4,9
Olcsvaapáti	32,1	59,0	118,8	0	209,9
Panyola	12,6	29,6	43,8	0	86,0
Penyige	112,7	1,9	75,1	0	189,7
Rozsály	6,6	0	0	0	6,6
Sonkád	92,6	13,7	1,7	0,7	108,7
Szamossályi	7,7	11,7	0	0	19,4

Szamosújlak	0	2,8	0	0	2,8
Szatmárcseke	367,3	227,6	0	0	594,9
Tiszabecs	53,4	130,2	0	0	183,6
Tiszacsécse	0	57,9	0	0	57,9
Tiszakóród	67,8	87,3	23,7	0	178,8
Tisztaberek	24,1	0	15,1	0	39,2
Tunyogmatolcs	175,5	50,5	0	0	226,0
Túristvándi	1,0	0,8	269,7	0	271,5
Túrrice	16,5	0	288,7	0	305,2
Uszka	6,9	31,1	0	0	38,0
Vámosoroszi	29,6	0	0	0	29,6
Zajta	10,5	0	0	0	10,5
Zsarolyán	21,2	0	0	0	21,2
Összesen	3539,3	1260,0	2361,5	37,9	7198,7

Forrás: Váti Kht

9. számú táblázat

Vállalkozási szerkezet

Településnév	Vállalkozások száma					
	Működő vállalkozások száma átalakulásra kötelezett és megszűnő Gazdálkodási formákkal együtt, év végén)	Működő jogi személyiségű vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)	Működő jogi személyiség nélküli vállalkozások száma (megszűnő gazd. Formákkal együtt, év végén)	Működő egyéni vállalkozások száma (év végén)	Működő társas vállalkozások száma összesen (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. Formákkal együtt, év végén)	Működő gazdasági szervezetek száma összesen
Botpalád	14	4	10	8	6	22
Cégénydányád	21	1	20	20	1	28
Csaholc	22	4	18	17	5	27
Császló	7	1	6	4	3	11
Csegöld	27	3	24	22	5	36
Darnó	3	0	3	3	0	3
Fehérgyarmat	764	72	692	588	176	841
Fülesd	17	4	13	12	5	24
Gacsály	34	7	27	23	11	40
Garbolc	4	0	4	4	0	6
Gyüge	14	2	12	11	3	17
Hermánszeg	5	0	5	4	1	8
Jánkmajtis	94	12	82	72	22	110
Kérsemjén	13	0	13	10	3	15
Kisar	62	3	59	51	11	68
Kishódos	2	0	2	2	0	3
Kisnamény	12	1	11	11	1	17
Kispalád	9	0	9	9	0	10
Kisszekeres	22	1	21	20	2	25
Kölcse	85	9	76	71	14	96
Kömörő	21	1	20	18	3	26
Magosliget	6	1	5	4	2	8
Mánd	5	0	5	5	0	7
Méhtelek	24	0	24	22	2	31
Milota	21	1	20	19	2	30
Nábrád	35	3	32	28	7	47
Nagyar	15	0	15	15	0	21
Nagyhódos	5	0	5	5	0	6
Nagyszekeres	18	5	13	10	8	30
Nemesborzova	4	0	4	3	1	7
Olcsvaapáti	13	2	11	10	3	16
Panyola	30	8	22	20	10	40
Penyige	30	2	28	25	5	37
Rozsály	28	3	25	20	8	36
Sonkád	33	2	31	28	5	39
Szamossályi	22	4	18	16	6	28
Szamosújlak	18	2	16	16	2	21
Szatmárcseke	46	2	44	41	5	55

Tiszabecs	79	6	73	31	48	87
Tiszacsécse	6	0	6	5	1	9
Tizsakórod	29	4	25	23	6	36
Tisztaberek	22	2	20	20	2	26
Tunyogmatolcs	85	10	75	72	13	100
Túristvándi	22	1	21	17	5	26
Túrricse	27	3	24	23	4	31
Uszka	5	1	4	3	2	10
Vámosoroszi	19	0	19	19	0	23
Zajta	12	1	11	10	2	14
Zsarolyán	12	2	10	10	2	15
	1923	190	1733	1500	423	2269

Településnév	Vállalkozások száma létszámkategória szerint					
	0 és ismeretlen számú főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. Formákkal együtt, év végén)	1-9 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. Formákkal együtt, év végén)	10-19 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. Formákkal együtt, év végén)	20-49 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. Formákkal együtt, év végén)	50-249 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. Formákkal együtt, év végén)	250- és több főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. Formákkal együtt, év végén)
Botpalád	9	5	0	0	0	0
Cégénydányád	17	4	0	0	0	0
Csaholc	13	7	1	0	1	0
Császló	3	4	0	0	0	0
Csegöld	22	5	0	0	0	0
Darnó	2	1	0	0	0	0
Fehérgyarmat	499	237	16	6	5	1
Fülesd	13	4	0	0	0	0
Gacsály	25	7	2	0	0	0
Garbolc	4	0	0	0	0	0
Gyügye	12	2	0	0	0	0
Hermánszeg	3	2	0	0	0	0
Jánkmajtis	61	30	1	2	0	0
Kérsemjén	9	4	0	0	0	0
Kisar	50	12	0	0	0	0
Kishódos	1	1	0	0	0	0
Kisnamény	10	2	0	0	0	0
Kispalád	7	2	0	0	0	0
Kisszekeres	17	5	0	0	0	0
Kölcse	56	27	2	0	0	0
Kömörő	15	5	1	0	0	0
Magosliget	4	2	0	0	0	0
Mánd	3	2	0	0	0	0
Méhtelek	19	5	0	0	0	0

Milota	15	6	0	0	0	0
Nábrád	20	14	0	1	0	0
Nagyar	14	1	0	0	0	0
Nagyhódos	3	2	0	0	0	0
Nagyszekeres	11	5	1	0	1	0
Nemesborzova	3	1	0	0	0	0
Olcsvaapáti	10	3	0	0	0	0
Panyola	19	10	1	0	0	0
Penyige	22	7	0	1	0	0
Rozsály	22	5	1	0	0	0
Sonkád	23	10	0	0	0	0
Szamossályi	13	9	0	0	0	0
Szamosújlak	10	8	0	0	0	0
Szatmárcseke	39	7	0	0	0	0
Tiszabecs	64	15	0	0	0	0
Tiszacsécse	5	1	0	0	0	0
Tizsakóród	23	6	0	0	0	0
Tisztaberek	20	2	0	0	0	0
Tunyogmatolcs	63	21	0	1	0	0
Túristvándi	19	3	0	0	0	0
Túrricse	23	2	1	0	1	0
Uszka	3	2	0	0	0	0
Vámosoroszi	15	4	0	0	0	0
Zajta	10	2	0	0	0	0
Zsarolyán	8	4	0	0	0	0
	1351	525	27	11	8	1

Településnév	Vállalkozások száma gazdasági áganként					
	Működő vállalkozások száma a mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban (A+B gazd.ág)	Működő vállalkozások száma a bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia, gáz-, gőz-, vízellátás nemzetgazdasági ágakban (C+D+E gazd.ág)	Működő vállalkozások száma a kereskedelem, javítás nemzetgazdasági ágban (G gazd.ág)	Működő vállalkozások száma a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban (H gazd.ág)	Működő vállalkozások száma a szállítás, raktározás, posta, távközlés nemzetgazdasági ágban (I gazd.ág)	Működő vállalkozások száma az ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás nemzetgazdasági ágban (K gazd.ág)
Botpalád	6	1	1	1	1	1
Cégénydányád	3	1	3	4	2	3
Csaholc	7	2	5	3	2	1
Császló	3	0	1	2	0	1
Csegöld	12	0	3	5	3	3
Darnó	0	0	0	3	0	0
Fehérgyarmat	62	80	60	223	47	51
Fülesd	4	1	1	6	3	0
Gacsály	12	2	5	5	3	3
Garbolc	2	0	0	2	0	0
Gyügye	5	1	0	3	0	2
Hermánszeg	3	0	0	2	0	0
Jánkmajtis	25	7	15	26	7	3

Kérsemjén	4	1	4	3	0	1
Kisar	14	7	4	12	13	3
Kishódos	0	0	0	1	0	0
Kisnamény	7	0	1	2	1	1
Kispalád	3	0	0	2	3	1
Kisszekeres	8	1	1	4	2	2
Kölcse	24	7	5	15	9	5
Kömörő	7	2	0	5	2	1
Magosliget	5	0	0	0	1	0
Mánd	0	0	1	3	0	1
Méhtelek	9	0	1	4	1	5
Milota	6	1	1	6	5	2
Nábrád	8	4	5	8	2	2
Nagyar	2	1	2	5	2	1
Nagyhódos	2	0	0	2	0	1
Nagyszekeres	2	3	0	4	2	5
Nemesborzova	2	0	0	1	0	1
Olcsvaapáti	5	1	1	1	0	2
Panyola	9	2	5	2	2	1
Penyige	5	2	4	6	3	2
Rozsály	6	1	5	7	2	1
Sonkád	14	1	1	5	3	3
Szamossályi	8	0	2	3	0	0
Szamosújlak	5	0	2	6	1	1
Szatmárcseke	18	2	6	7	3	4
Tiszabecs	5	3	5	40	8	4
Tiszacsécse	1	0	0	2	0	2
Tiszakóród	12	2	3	5	3	1
Tisztaberek	10	1	0	5	0	3
Tunyogmatolcs	13	9	10	24	8	6
Túristvándi	3	2	1	6	7	2
Túrricse	11	2	2	5	3	2
Uszka	2	1	0	2	0	0
Vámosoroszi	3	1	4	2	2	1
Zajta	3	0	2	3	1	1
Zsarolyán	5	0	3	3	0	0
	385	152	175	496	157	136

Kistérségi rendezvények

Település	Kulturális hagyományok, rendezvények, összejövetelek
Fehérgyarmat	Gyarmati Vigasságok
Kölcse	Halászléfőző verseny
Méhtelek	Almafesztivál
Milota	Nemzetközi Diófesztivál
Penyige	Szenke Parti Nagyvásár, Tőtike találkozó
Sonkád	Szatmári Zenei Napok
Szatmárcseke	Magyar Kultúra Napja, Cinkefőző Fesztivál, Szilvalekvárfőző Verseny
Tiszabecs	Nemzetközi Tisza-Túra
Tunyogmatolcs	Szamosparti találkozó, Fogathajtó verseny
Túristvándi	Nemzetközi Halászléfőző verseny, Gyúrt Tésztás Ételek Gasztronómiai Fesztiválja

Vonzerőleltár

Települések	Szabadvízi strand	Strandfürdő, uszoda	Műemlék, kastély, kúria	Népi építészeti emlék, skanzen, népművészeti termék	Múzeum, tájház, kiállítás, régészeti emlék	Védett természeti érték, arborétum	Rendezvény	Mozi, színház, műv. ház	Horgászati lehetőség	Lovaglási lehetőség	Szálloda, panzió	Falusi vendéglátás, turistaház	Kemping	Étterem, cukrászda
Botpalád														
Cégénydányád	+		+			+								
Csaholc						+								
Császló				+		+								
Csegöld			+											
Darnó														
Fehérgyarmat		+	+		+		+	+	+	+		+		+
Fülesd				+		+						+		
Gacsály			+											
Garbolc	+				+									
Gyügye				+										
Hermánszeg			+											
Jánkmajtis														
Kérsemjén						+								
Kisar	+			+		+				+		+		
Kishódos						+						+		
Kisnamény									+			+		
Kispalád														
Kisszekeres			+								+			
Kölcse				+	+	+	+	+		+		+		
Kömörő	+			+		+			+					
Magosliget														
Mánd						+								
Méhtelek					+							+		
Milota	+		+	+			+		+			+		
Nábrád												+		
Nagyar			+		+	+						+		
Nagyhódos														
Nagyszekeres			+	+										
Nemesborzova						+								
Olcsvaapáti														
Panyola					+	+			+			+		
Penyige					+		+		+			+		
Rozsály										+				
Sonkád			+			+	+		+			+	+	

[illegible]

Települési infrastruktúra

TELEPÜLÉS	Lakásállomány 2003(település)	Közütemi ivóvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	ivóvízzel ellátott lakások %	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	közcatornába bekapcsolt lakások %	Közműves szennyvíztisztító berendezések (tervezett) kapacitása 2003(település)	Külső szolgáltatótól közvetlenül a telepre szállított folyékony hulladék 2003 (település)	Háztartási villamosenergia fogyasztók száma 2003 (település)	háztartási villamosenergia fogyasztók aránya %	Háztartási gázfogyasztók száma 2003 (település)	Gázzal fűtött lakások száma 2003 (település)	gázzal fűtött lakások aránya	Rendszeres szemétyűjtésbe bevont lakások száma 2003 (település)	szemétyűjtésbe bevont lakások aránya
Botpalád	240	155	65%	0	0%	0	0	238	99%	59	59	25%	0	0%
Cégénydányád	284	279	98%	0	0%	0	0	291	102%	165	165	58%	270	95%
Csaholc	175	143	82%	45	26%	0	0	177	101%	98	98	56%	175	100%
Császló	149	124	83%	25	17%	0	0	158	106%	73	73	49%	121	81%
Csegöld	252	235	93%	0	0%	0	0	259	103%	185	185	73%	0	0%
Darnó	71	55	77%	0	0%	0	0	77	108%	32	32	45%	50	70%
FEHÉRGYARM AT	3203	3203	100%	2263	71%	2800	10000	3439	107%	2511	2511	78%	2900	91%
Fülesd	176	148	84%	0	0%	0	0	182	103%	87	87	49%	154	88%
Gacsály	292	270	92%	98	34%	0	0	299	102%	201	201	69%	213	73%
Garbolc	69	39	57%	12	17%	0	0	71	103%	40	40	58%	0	0%
Gyügye	139	137	99%	0	0%	0	0	145	104%	92	92	66%	139	100%
Hermánszeg	142	134	94%	0	0%	0	0	146	103%	98	98	69%	140	99%
Jánkmajtis	641	571	89%	0	0%	0	0	654	102%	428	428	67%	581	91%
Kérsemlén	122	118	97%	19	16%	0	0	123	101%	77	77	63%	0	0%
Kisar	369	351	95%	0	0%	0	0	386	105%	219	219	59%	369	100%

TELEPÜLÉS	Lakásállomány 2003(település)	Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	ivóvízzel ellátott lakások %	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	közcatornába bekapcsolt lakások %	Közműves szennyvíztisztító berendezések (tervezett) kapacitása 2003(település)	Külső szolgáltatótól közvetlenül a telepre szállított folyékony hulladék 2003 (település)	Háztartási villamosenergia fogyasztók száma 2003 (település)	háztartási villamosenergia fogyasztók aránya %	Háztartási gázfogyasztók száma 2003 (település)	Gázzal fűtött lakások száma 2003 (település)	gázzal fűtött lakások aránya	Rendszeres szemétygyűjtésbe bevont lakások száma 2003 (település)	szemétygyűjtésbe bevont lakások aránya
Kishódos	35	19	54%	7	20%	0	0	35	100%	18	18	51%	0	0%
Kisnamény	156	124	79%	0	0%	0	0	164	105%	81	81	52%	146	94%
Kispalád	188	132	70%	0	0%	0	0	191	102%	67	67	36%	0	0%
Kisszekeres	211	192	91%	0	0%	0	0	212	100%	146	146	69%	0	0%
Kölcse	554	521	94%	0	0%	150	14800	569	103%	311	311	56%	514	93%
Kömörő	246	192	78%	0	0%	0	0	241	98%	118	118	48%	200	81%
Magosliget	90	52	58%	0	0%	0	0	86	96%	23	23	26%	84	93%
Mánd	107	107	100%	0	0%	0	0	114	107%	67	67	63%	93	87%
Méhtelek	274	229	84%	126	46%	0	0	275	100%	191	191	70%	0	0%
Milota	311	276	89%	153	49%	0	0	317	102%	183	183	59%	300	96%
Nábrád	359	353	98%	134	37%	0	0	368	103%	265	265	74%	0	0%
Nagyar	276	227	82%	0	0%	0	0	285	103%	128	128	46%	275	100%
Nagyhódos	84	69	82%	22	26%	0	0	88	105%	55	55	65%	0	0%
Nagyszekeres	202	179	89%	0	0%	0	0	204	101%	121	121	60%	0	0%
Nemesborzova	44	33	75%	0	0%	0	0	45	102%	30	30	68%	40	91%
Olcsvaapáti	152	139	91%	0	0%	0	0	167	110%	97	97	64%	0	0%
Panyola	293	290	99%	65	22%	0	0	299	102%	218	218	74%	290	99%
Penyige	283	258	91%	0	0%	0	0	292	103%	189	189	67%	244	86%
Rozsály	253	198	78%	110	43%	0	0	252	100%	163	163	64%	253	100%
Sonkád	239	208	87%	0	0%	0	0	312	131%	121	121	51%	235	98%

TELEPÜLÉS	Lakásállomány 2003(település)	Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	ivóvízzel ellátott lakások %	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	közcatornába bekapcsolt lakások %	Közműves szennyvíztisztító berendezések (tervezett) kapacitása 2003(település)	Külső szolgáltatótól közvetlenül a telepre szállított folyékony hulladék 2003 (település)	Háztartási villamosenergia fogyasztók száma 2003 (település)	háztartási villamosenergia fogyasztók aránya %	Háztartási gázfogyasztók száma 2003 (település)	Gázzal fűtött lakások száma 2003 (település)	gázzal fűtött lakások aránya	Rendszeres szemétyűjtésbe bevont lakások száma 2003 (település)	szemétyűjtésbe bevont lakások aránya
Szamossályi	341	280	82%	0	0%	0	0	348	102%	219	219	64%	330	97%
Szamosújjak	197	191	97%	0	0%	0	0	204	104%	140	140	71%	180	91%
Szatomárcseke	593	491	83%	0	0%	0	0	596	101%	261	261	44%	500	84%
Tiszabecs	411	369	90%	158	38%	166	1625	430	105%	222	222	54%	381	93%
Tiszacsécse	115	90	78%	57	50%	0	0	119	103%	45	45	39%	95	83%
Tiszakóród	318	260	82%	138	43%	0	0	318	100%	137	137	43%	317	100%
Tisztaberek	213	157	74%	88	41%	0	0	237	111%	135	135	63%	210	99%
Tunyogmatolcs	929	863	93%	107	12%	58	0	961	103%	578	578	62%	500	54%
Túristvándi	253	203	80%	0	0%	0	0	263	104%	99	99	39%	250	99%
Túrricse	232	206	89%	88	38%	150	300	234	101%	136	136	59%	219	94%
Uzka	101	67	66%	0	0%	0	0	104	103%	26	26	26%	101	100%
Vámosoroszi	175	165	94%	83	47%	0	0	180	103%	107	107	61%	0	0%
Zajta	174	160	92%	78	45%	0	0	172	99%	101	101	58%	0	0%
Zsarolyán	154	144	94%	0	0%	0	0	156	101%	114	114	74%	0	0%

13. számú táblázat

Ivóvízminőség jellemzői

Település	Vízszennyezők előfordulása				Ivóvízminőség javítási feladat
	Arzén (10- 30µg/l)	Ammónium (>0,5 mg/l)	Vas (>0,2 mg/l)	Mangán (>0,05 mg/l)	
Kérsemjén		X	X	X	2009. dec.25-ig
Nábrád		X		X	2009. dec.25-ig
Olcsvaapáti	X				2009. dec.25-ig
Panyola		X	X	X	2009. dec.25-ig
Tunyogmatolcs	X	X	X	X	2009. dec.25-ig

Forrás: 201/2001. (X.25.) kormányrendelet

V.3. Térképi mellékletek

1. Elhelyezkedés
2. Népesség változás
3. Területhasználat
4. Domborzati adottságok
5. Talajtérkép
6. Szántóföldi alkalmasság
7. Védett természeti területek, ökológiai hálózat
8. Vízgazdálkodás
9. Árvízi öblözetek
10. Intenzív mezőgazdaságra jellemző tájhasználat
11. Természeti rendszerekhez igazodó tájhasználat
12. Közlekedés

V.4. Felhasznált irodalom

Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia 2005-2013 (2005)

Magyar Turizmus Rt. Marketing Terve (2005)

A Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási koncepciója és programja (2005)

Tiszai Vízi Turizmus Fejlesztési Program (Aquaprofit 2005)- konzultáció

Az Észak-Alföldi Régió területfejlesztési koncepciója és a területfejlesztési stratégiai Programja

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye idegenforgalmi fejlesztési koncepciója és stratégiai programja 2003

A Fehérgyarmati kistérség területfejlesztési koncepciója – helyzetfeltárás

Fehérgyarmati kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programja 2004

Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Operatív Program 2004

www.szatmar.hu

www.tourinform.szabolcs.net

www.eszakalfoldi.hu

www.vendegvaro.hu

www.falutur.hu

www.itthon.hu

www.szatmar.hu

Fehérgyarmati Kistérség Agrárstruktúra és vidékfejlesztési program, 2004

A Fehérgyarmati Kistérség területfejlesztési programja, Terra Stúdió Kft.

Magyarország kistérségei Észak-Alföld 2000. június Központi Statisztikai Hivatal Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatóság

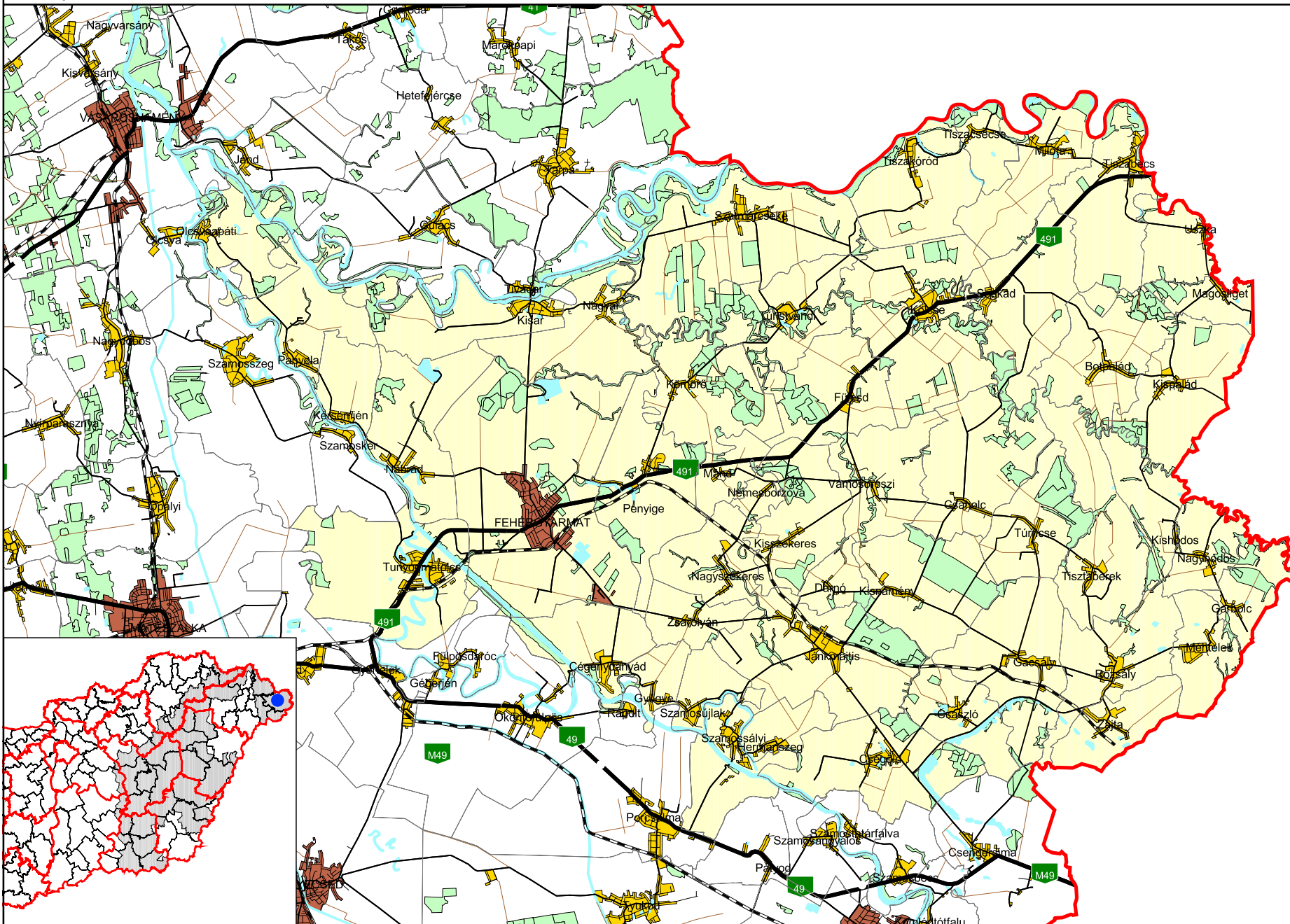
Népszámlálás 2001. Területi adatok. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Központi Statisztikai Hivatal

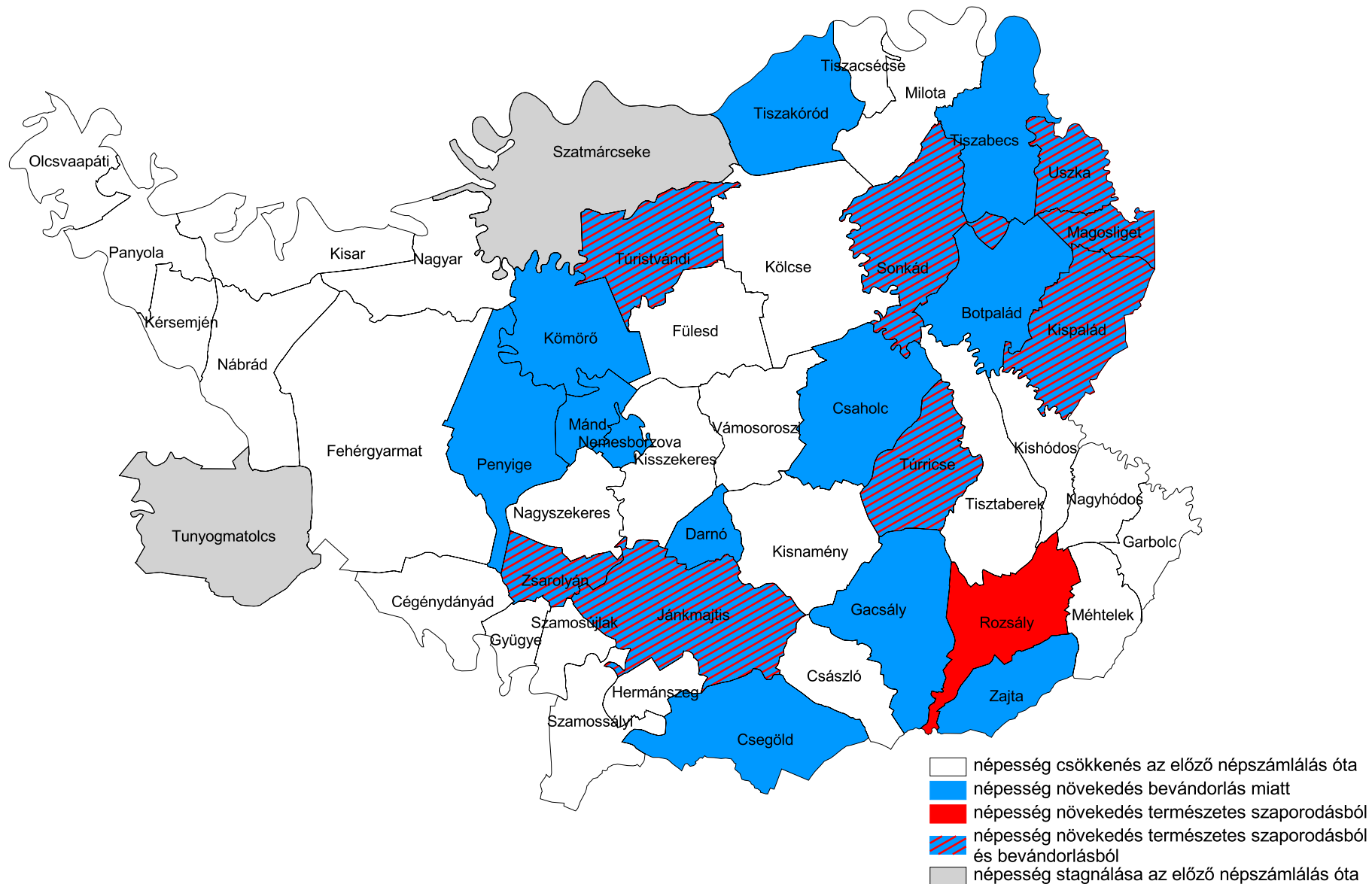
Tájékoztató a munka-erőpiaci folyamatokról. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Munkaügyi Központ 2004.

Pályakezdők beáramlásának vizsgálata Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2004. III. negyedév - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Munkaügyi Központ 2004.

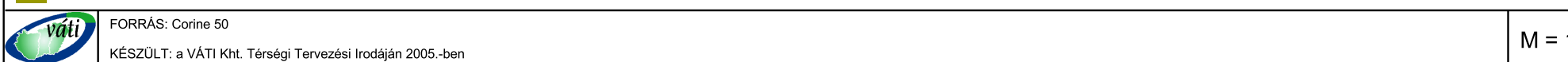
Péter Judit - Szarvák Tibor - Szoboszlai Zsolt (2000): A tartósan működő szociális földprogramok hatékonysága. Kézirat MTA RKK ATI Szolnoki Társadalomkutató Osztály

Serafin József (1997): Szociális földprogram kialakítása, működtetése a településeken. Bp. 1997. Kézirat

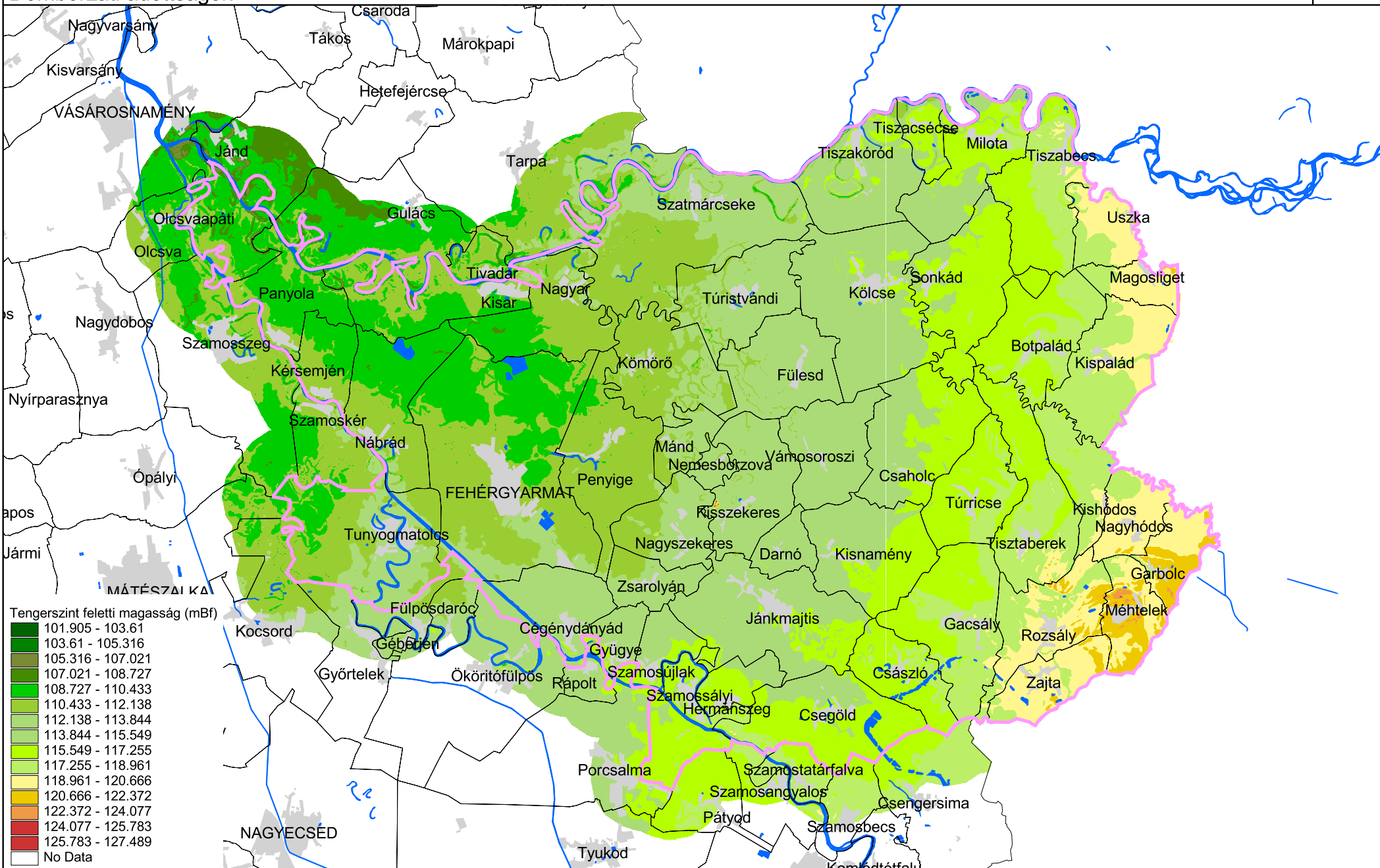

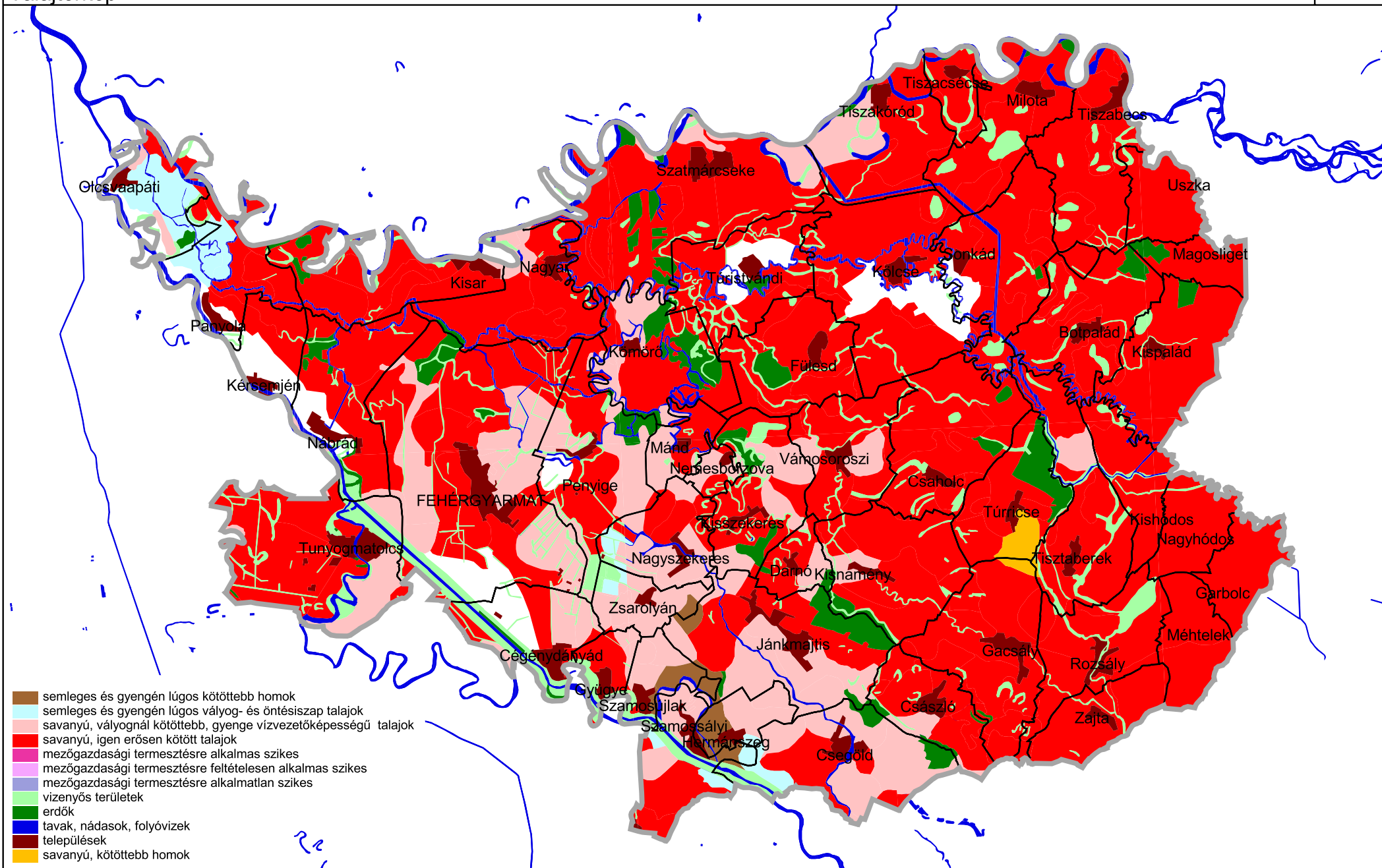

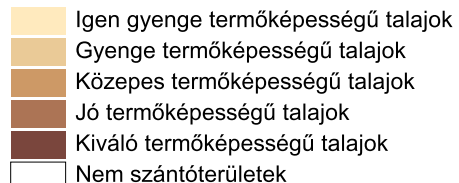

Domborzati adottságok

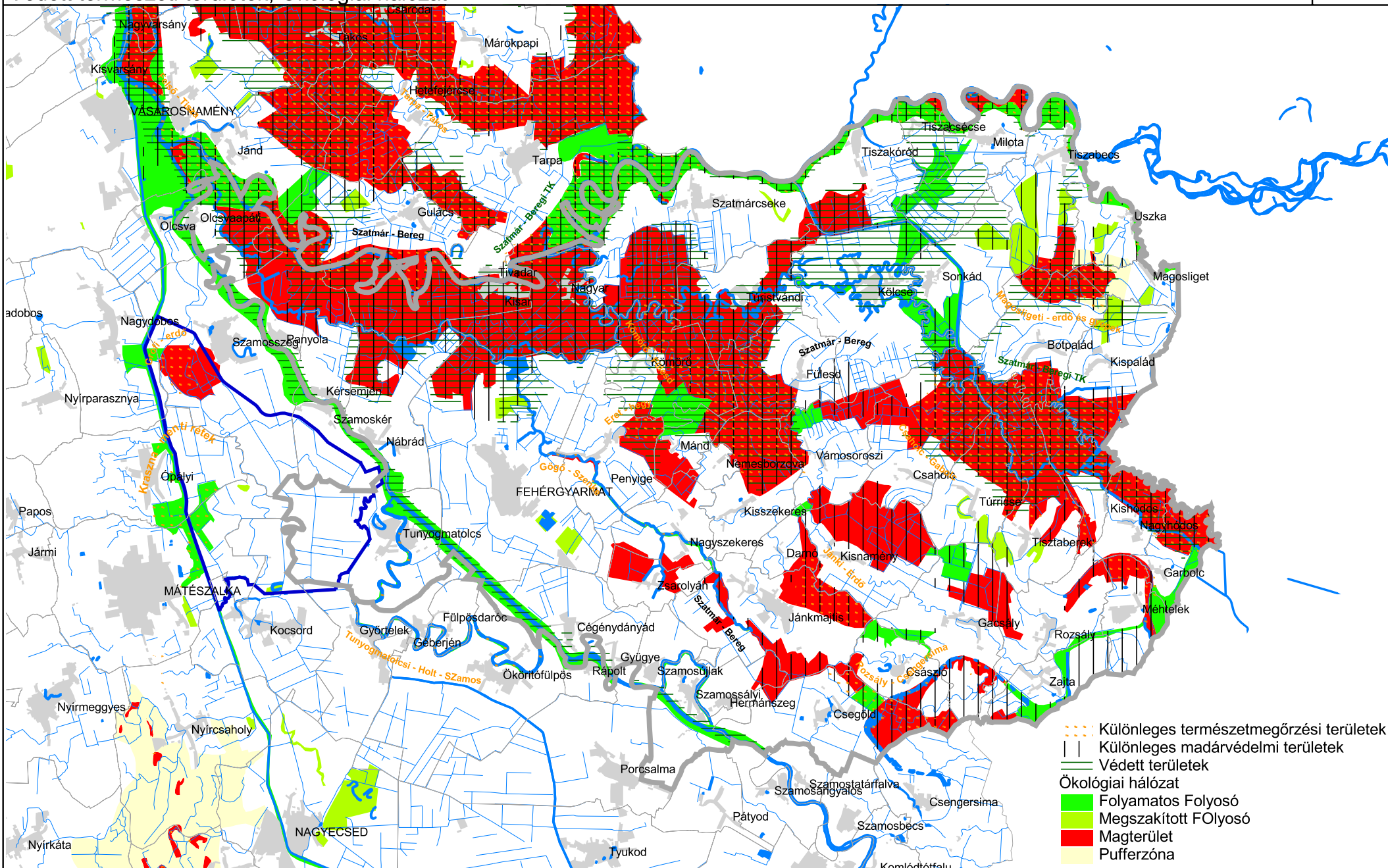
Talajtérkép

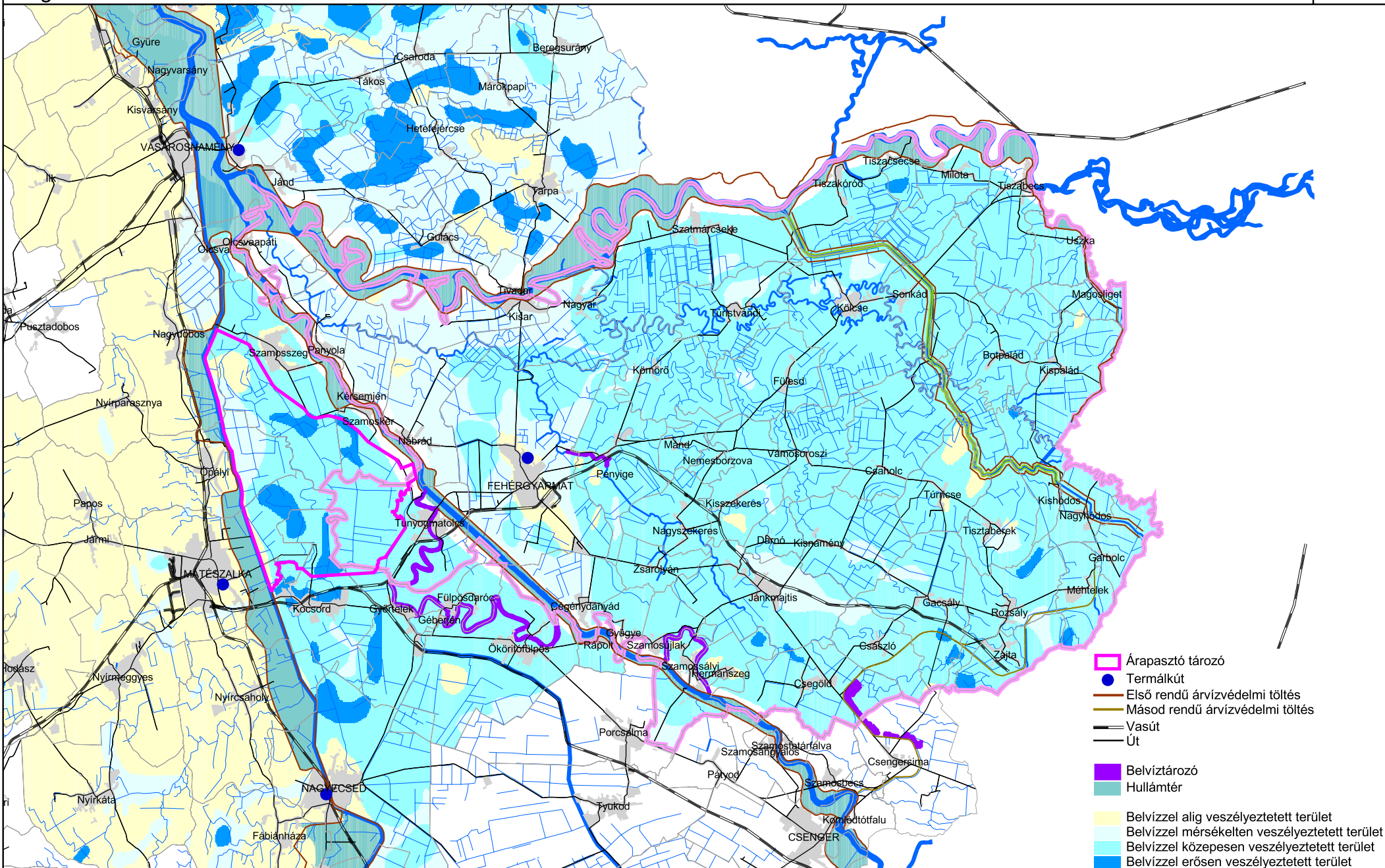

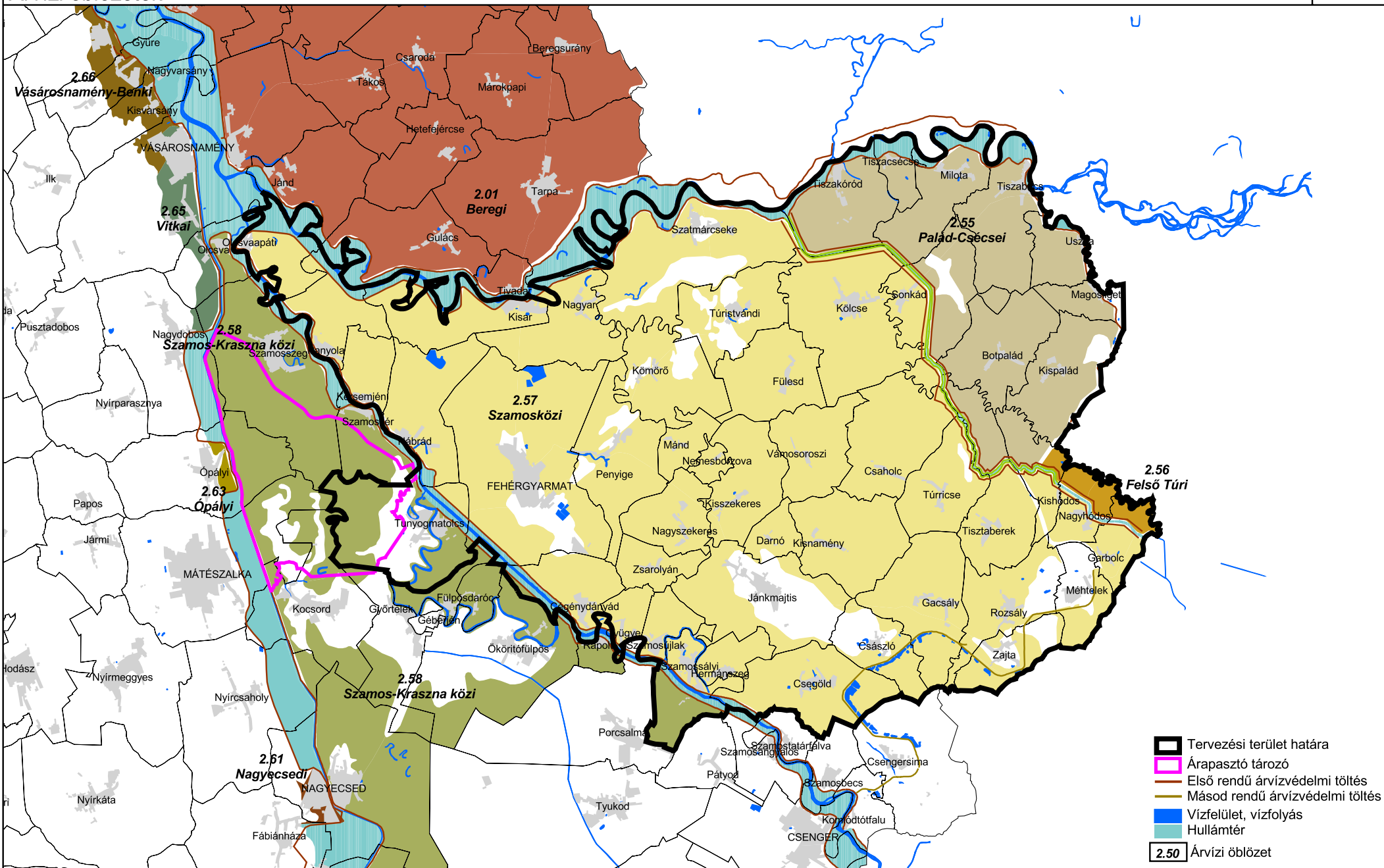
Védett természeti területek; Ökológiai hálózat

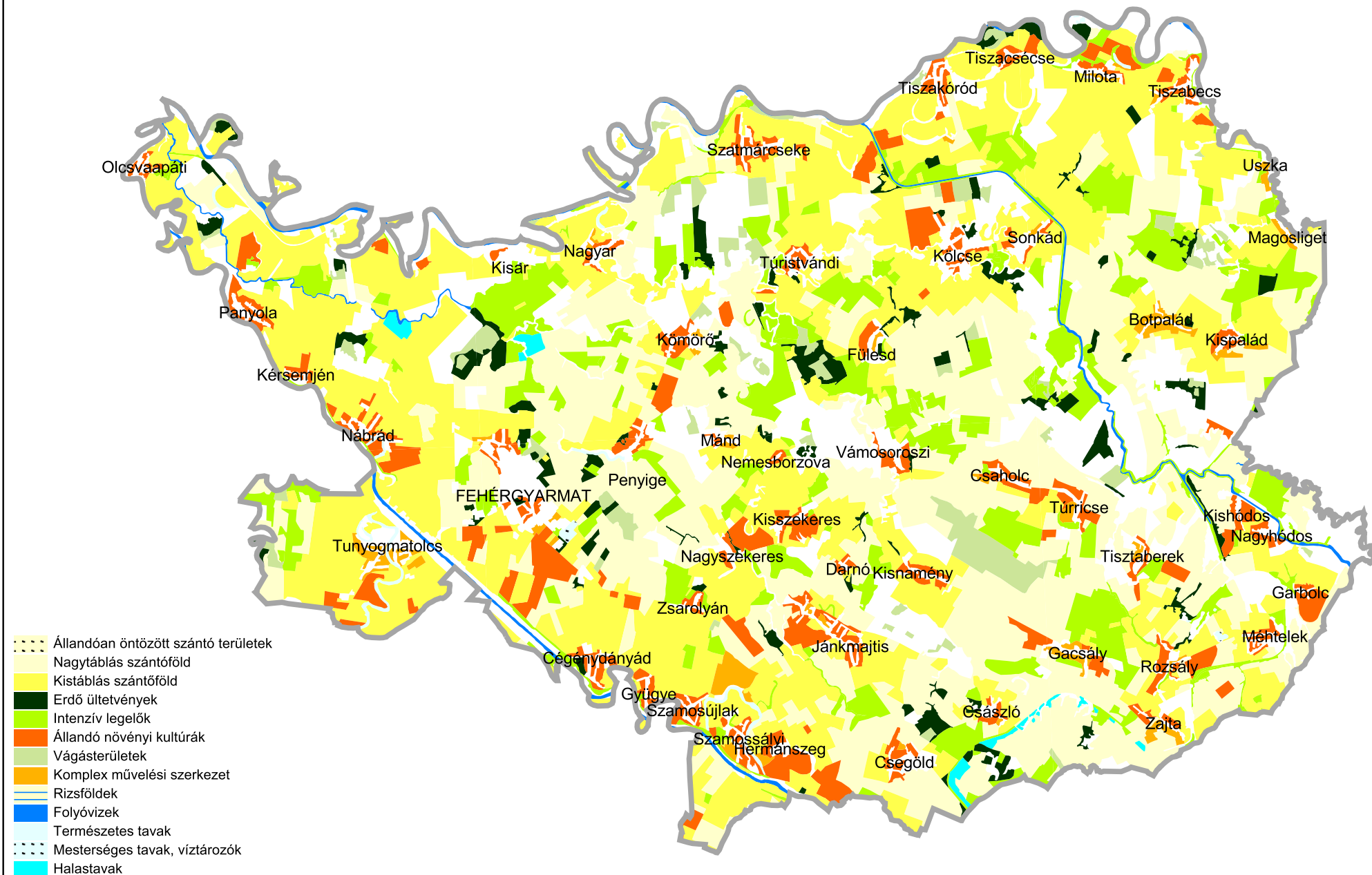

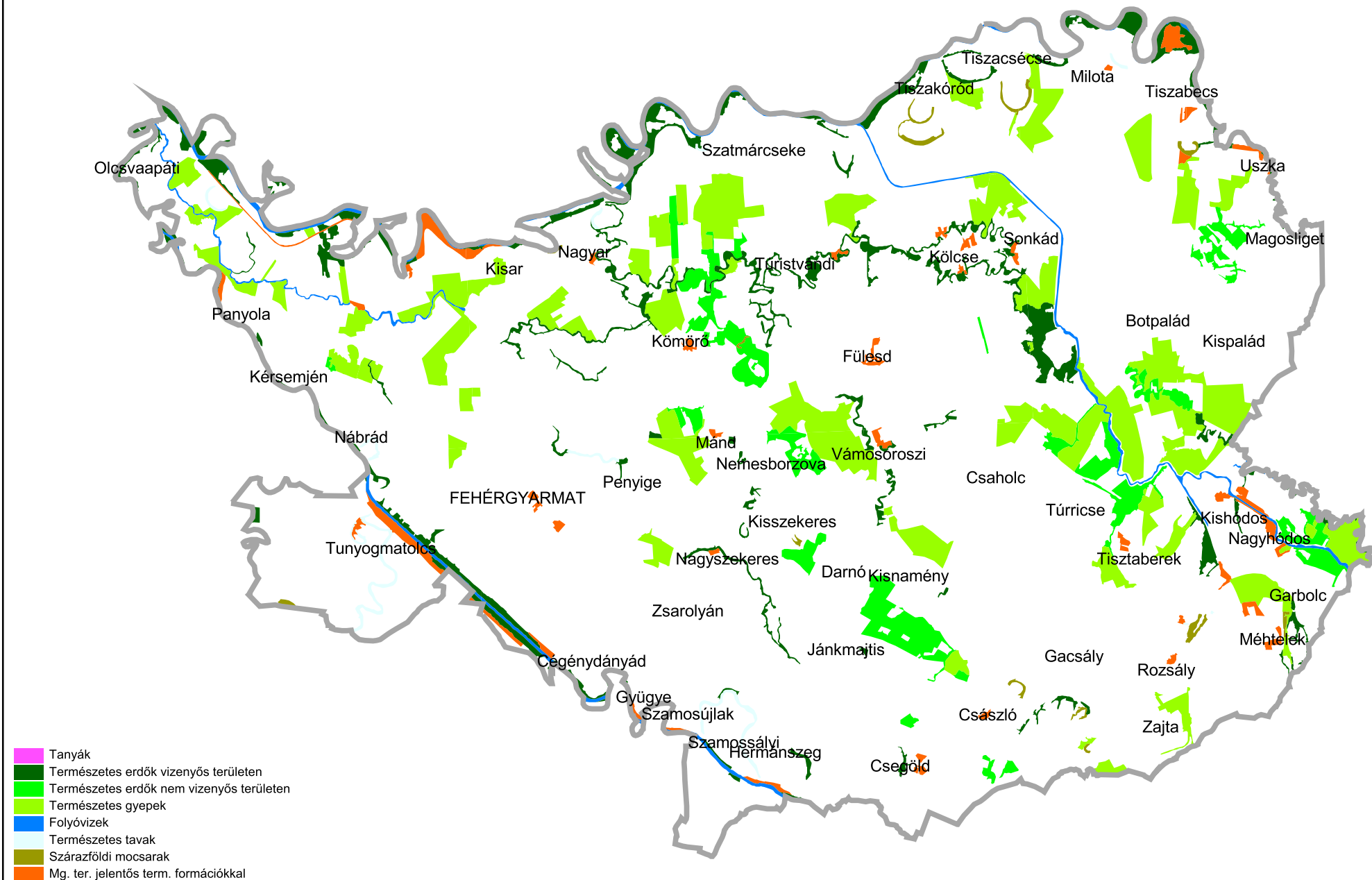

Árvízi öblözetek

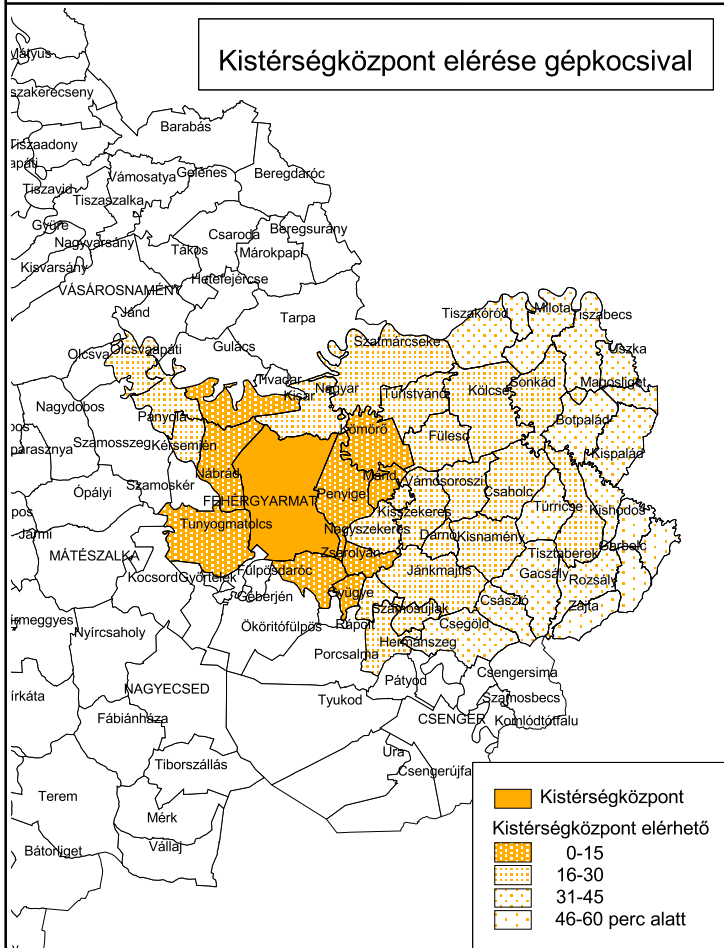

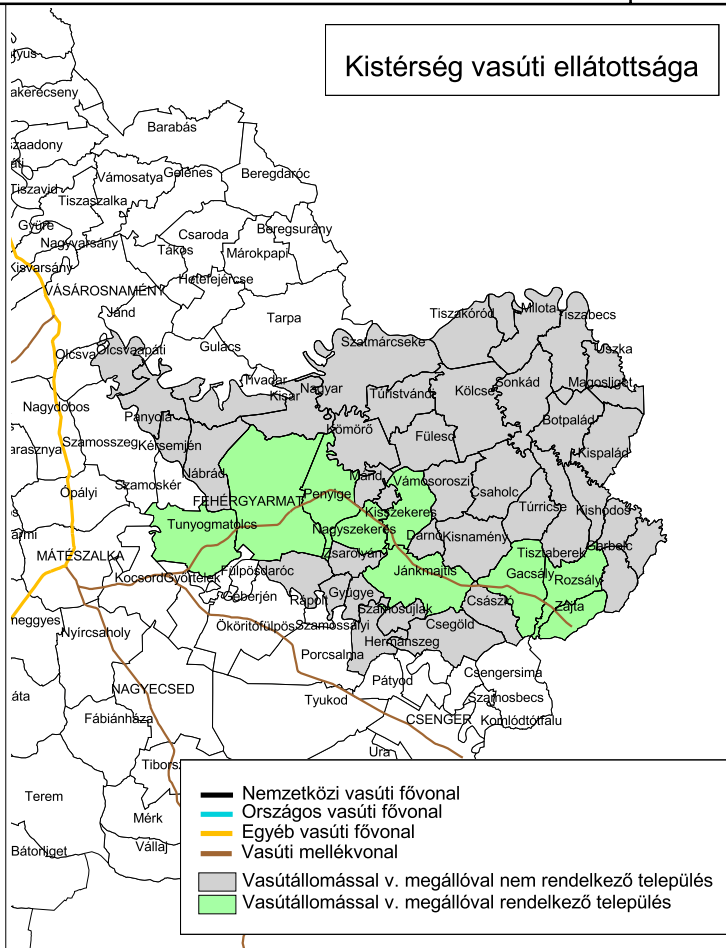

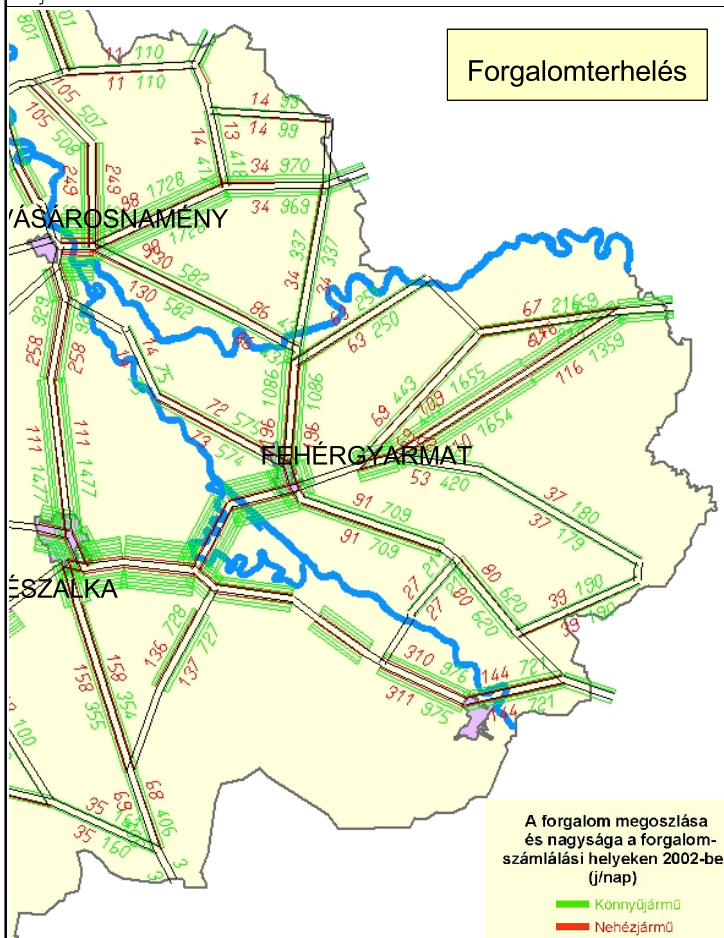
Kistérségközpont elérése gépkocsival

Kistérség vasúti ellátottsága

Forgalomterhelés

Gépkocsiellátottság

